

HANDBÖCKER

Handbok för beräkning av arbetspensioner 2010

Pensionsskyddscentralens handböcker 2011:1

HANDBÖCKER

Handbok för beräkning av arbetspensioner 2010

Pensionsskyddscentralens handböcker 2011:1

Eläketurvakeskus

00065 ELÄKETURVAKESKUS

Telephone +358 10 7511 • Fax +358 9 148 1172

Pensionsskyddscentralen

00065 PENSIONSSKYDDSCENTRALEN

Tfn 010 7511 • Fax (09) 148 1172

Finnish Centre for Pensions

FI-00065 Eläketurvakeskus Finland

Tel. +358 10 7511 • Fax +358 9 148 1172

Helsinki 2011

ISBN 978-951-691-144-4 (PDF)

ISSN-L 1795-9578

ISSN 1798-7504 (verkkojulkaisu)

TILL LÄSAREN

Nya bestämmelser om hur man tjänar in pension, hur pensionerna räknas ut och på vilka grunder de beviljas trädde i kraft i början av år 2010. I denna handbok behandlas de regler för beräkning av pensionen som tillämpas på pensioner med pensionsfall år 2010 eller senare. Ändringarna som gäller deltidspension träder i kraft först i början av år 2011, men de har redan tagits med i handboken.

Den lagstadgade arbetspensionsförsäkringen ger trygghet under ålderdomen, vid eventuell arbetsoförmåga, vid familjeförsörjarens död och vid arbetslöshet som drabbar äldre arbetstagare. Olika pensionsformer tas upp i beräkningshandboken.

I varje kapitel behandlas de gemensamma beräkningsprinciperna för pensionsslagen och skillnaderna i olika lagar i huvuddrag. I handboken har vi också tagit med detaljer som inte är nödvändiga att känna till för att förstå hur pensioner beräknas, men som kan vara nyttig tilläggsinformation för dem som arbetar på pensionsanstalter. Sådana detaljer är indragna och skrivna med ett mindre teckensnitt.

Handboken för beräkning av arbetspensioner 2010 är avsedd som en lärobok för dem som studerar socialförsäkring och som en handbok för dem som behöver grundkunskaper i pensionsberäkning. De som behöver mer djupgående information hittar de viktigaste källorna i källförteckningen i slutet.

Handboken har planerats av utvecklingschef Marjukka Hietaniemi och pensionsberäkningschef Johanna Kujanpää på Pensionsskyddscentralens planeringsavdelning, sektionschef Pasi Ahonen på Statskontoret samt juridiska direktören Anne Perälehto-Virkkala på Kommunernas pensionsförsäkring.

Handboken har i huvudsak skrivits av Johanna Kujanpää. Kapitel 10 Kostnadsfördelning har skrivits av Eliisa Ryytänen och Eeva Poutiainen och kapitel 9 EU/EES-pensionsberäkning har skrivits av Minna Kuusela. Handboken har kommenterats av flera personer på PSC samt representanter för flera pensionsanstalter. Ett stort tack för samarbetet till dem alla.

Helsingfors i februari 2010

Marjukka Hietaniemi

Johanna Kujanpää

INNEHÅLL

1	Inledning.....	11
2	Pensionsberäkningen i ett nötskal.....	13
2.1	2004 års bestämmelser	13
2.2	2005 års bestämmelser	14
3	Inkomster som berättigar till pension och pensionstillväxten	18
3.1	Arbetsinkomster som berättigar till pension	18
3.2	Pensionsgrundande arbetsinkomster från och med år 2005.....	19
3.2.1	Multiplikering av inkomsterna för ålderspensionen inom den offentliga sektorn	22
3.2.2	FöPL-företagares pensionsgrundande inkomster	22
3.2.3	Pensionsgrundande arbetsinkomst för FöPL- företagare	29
3.2.4	Arbetspensionsförsäkring för stipendietagare	30
3.3	Pensionsgrundande arbetsinkomster före år 2005	31
3.4	Pensionstillväxt på arbetsinkomsterna	34
3.4.1	Pensionstillväxt på arbetsinkomsterna under tiden före år 2005	34
3.4.2	Pensionstillväxt på arbetsinkomsterna från och med år 2005	36
3.4.3	Samordning av fribrev enligt 2005 års bestämmelser inom den offentliga sektorn.....	43
3.4.4	Pensionstillväxt av anställningar och företagarverksamhet vid sidan av pension.....	50
3.4.5	Beräkning av APL-skyddsandel	53
3.5	Oavlönade perioder som ger rätt till pension.....	57
3.5.1	Förutsättning för intjäning av pension	58
3.5.2	Inkomst som utgör grund för pensionen.....	58
3.5.3	Andra förmåner än sådana som fastställs på basis av den verkliga inkomstgrunden.....	59
3.5.4	Proportionering av förmånsgrundande inkomster	59
3.5.5	Social förmån som bestämts på basis av en föregående förmån	60
3.5.6	Justering av förmånsgrundande inkomster	60
3.5.7	Pension som tillvuxit under oavlönade perioder.....	60
3.5.8	Förmåner för oavlönade perioder som betalats samtidigt med pension.....	63
3.5.9	Förmånsgrundande inkomster i inkomst för återstående tid	64
3.6	Inkomster under ett pensionsförhållande	65

3.6.1	Pensionsförhållande enligt 2004 års bestämmelser	65
3.6.2	Pensionsförhållande enligt 2005 års bestämmelser	67
3.6.3	Pensionstillväxt för pensionsförhållande vid deltidspension.....	68
3.7	Avdrag av primära förmåner fr.o.m. 1.1.2007	69
3.8	Justering av pensionerna med arbetspensionsindex	73
3.9	Livslängdskoefficient	74
3.9.1	Beräkning av livslängdskoefficienten	75
3.9.2	När livslängdskoefficienten inte tillämpas.....	75
4	Ålderspension.....	76
4.1	Rätt till ålderspension	76
4.1.1	Privata sektorn.....	76
4.1.2	Den offentliga sektorn.....	77
4.1.3	SjPL	77
4.2	Ålderspensionens belopp	78
4.3	Ålderspension på tidigare grunder	83
4.4	Förtida ålderspension	85
4.5	Uppskjuten ålderspension	86
4.6	När annan pension ändras till ålderspension	88
4.7	Ändringar i ålderspensionen.....	89
4.7.1	Pension som tillvuxit under tid med pension läggs till pensionen.....	89
4.7.2	Indragning av ålderspension i vissa situationer	90
4.8	Tillämpning av livslängdskoefficienten när ålderspension börjar	91
5	Invalidpension	92
5.1	Rätt till invalidpension	92
5.2	Invalidpensionens belopp	93
5.2.1	Privata sektorn.....	94
5.2.2	Den offentliga sektorn.....	95
5.3	Invalidpension på tidigare grunder	97
5.4	Invalidpension ändras till ålderspension.....	98
5.5	Engångsförhöjning.....	98
5.6	Återstående tid	100
5.6.1	Förutsättning för rätt till återstående tid.....	100
5.6.2	Pensionstillväxt för återstående tid före år 2010	100
5.6.3	Pensionstillväxt för återstående tid från och med 1.1.2010.....	101
5.6.4	Fem års granskningstid vid beräkningen av inkomsten för återstående tid	101
5.6.5	Ikraftträdandet av beräkningen av inkomst för återstående tid.....	101
5.6.6	Inkomst för återstående tid enligt FöPL och LFöPL	103
5.6.7	Tid med pension vid beräkning av inkomst för återstående tid.....	103

5.6.8	Förmåner för oavlönade perioder vid beräkning av inkomsten för återstående tid	103
5.6.9	Arbetsinkomsten under det år då arbetsförmågan börjar vid beräkningen av inkomsten för återstående tid (undantag)	104
5.6.10	Inkomst för återstående tid för unga personer	105
5.6.11	Barnavårdstidens inverkan på inkomsterna för återstående tid	106
5.7	Förmåner	108
5.7.1	Invalidpension och rehabiliteringsstöd	108
5.7.2	Individuell förtidspension	113
5.7.3	Rehabiliteringspenning	113
5.7.4	Rehabiliteringsunderstöd	113
5.7.5	Rehabiliteringstillägg	114
6	Arbetslöshetspension	115
6.1	Rätt till arbetslöshetspension	115
6.2	Pensionsfall för arbetslöshetspension och pensionens begynnelse	116
6.3	Arbetslöshetspensionens belopp	116
6.3.1	Intjänad pension	116
6.3.2	Pension för återstående tid	117
6.3.3	Fixering av rätt till återstående tid 31.12	118
6.4	Arbetslöshetspension och förändringar i pensionen	125
7	Familjepension	131
7.1	Rätt till familjepension	131
7.1.1	Förutsättningarna för efterlevandepension	131
7.1.2	Förutsättningarna för barnpension	132
7.2	Grunden för familjepension	133
7.3	Familjepensionens belopp	134
7.3.1	Efterlevandepensionens belopp	135
7.3.2	Barnpensionens belopp	140
7.4	Engångsbetalning av familjepension	140
7.4.1	Förmånsåtagarens pension som grund för engångsbelopp	141
7.4.2	När pension betalas som engångsbelopp endast till en del av förmånstagarna	141
7.4.3	Engångsbetalning av efterlevandepension som dras in p.g.a. nytt äktenskap	142
7.5	Samordning av och LITA-avdrag från familjepension	142
8	Deltidspension	146
8.1	Förutsättningarna för deltidspension	146
8.1.1	Privata sektorn	148
8.1.2	Den offentliga sektorn	149
8.1.3	Företagare	149
8.2	Pensionsfallet för deltidspensionen	150
8.3	Stabiliserad inkomst	150

8.4	Inkomstbortfallet	151
8.5	Deltidspensionens belopp	152
8.6	Pensionstillväxten under tiden med deltidspension	157
8.7	Avbrytande, indragning och omräkning av deltidspension.....	158
8.8	Rätten till deltidspension för dem som valt en särskild yrkesbaserad pensionsålder inom den offentliga sektorn	159
8.9	Pension som beviljas efter deltidspension	160
8.9.1	Ålderspension efter deltidspension, personer födda år 1946 eller tidigare.....	160
8.9.2	Ålderspension efter deltidspension, personer födda år 1947 eller senare	160
8.9.3	Invalidpension eller arbetslöshetspension efter deltidspension.....	162
9	EU/EES-pensionsberäkning	168
9.1	Nationell pension	168
9.2	Teoretisk pension	169
9.3	Pro rata-pension	170
9.4	Samordning av EU-pension.....	171
9.5	Förhöjd pensionstillväxt	171
9.6	Återstående tid	174
9.6.1	Förutsättning för rätt till återstående tid.....	174
9.6.2	Inkomsten för återstående tid i EU-situationer	174
9.7	EU-familjepension	177
9.7.1	Efterlevandepension.....	177
9.7.2	Barnpension	178
10	Kostnadsfördelningen för pensionerna.....	181
10.1	Om finansieringen av arbetspensionerna.....	181
10.1.1	Arbetspensionerna inom den offentliga sektorn	181
10.1.2	Företagarpensionerna	181
10.1.3	Pensionsdelar som tillvuxit under oavlönade perioder	182
10.1.4	Förmåner som tillvuxit under barnavårds- och studietid	182
10.1.5	Pensioner enligt lagarna om pension för löntagare inom den privata sektorn	182
10.2	Kostnadsfördelningen mellan pensionsanstalterna.....	183
10.3	Indelning av ArPL- och SjPL-pension i en fonderad del och en del som ska bekostas gemensamt	185
10.3.1	Ålderspension	185
10.3.2	Invalidpension och rehabiliteringsstöd	186
10.3.3	Rehabiliteringspenning	187
10.3.4	Arbetslöshetspension	188
10.3.5	Deltidspension och familjepension	188
10.3.6	Överskjutande del enligt SjPL	188

10.3.7 Pensioner enligt registrerat APL- och FöPL	
tilläggspensionsskydd.....	189
11 Engångsbelopp.....	190
11.1 Ålderspension som beviljas efter invalidpension	190
11.2 Gränsbeloppet höjs med lönekoeficienten	191
11.3 Hur engångsbeloppet beräknas	191
11.4 Tidpunkt för uträkning av engångsbelopp	191
12 Dröjsmålsförhöjning	193
13 Tilläggsexempel.....	195
Bilagor	204
Bilaga 1 Index, lönekoeficient och avdragskoeficient	205
Bilaga 2 Procentsatserna för barntillägg	206
Bilaga 3 Förmåner som berättigar till arbetspensionstillägg och förlänger efterkarenstiden vid beräkning enligt 2004 års bestämmelser	207
Bilaga 4 Förmåner för oavlönad tid vid beräkningen av pensionen	209
Bilaga 5 Fastställd livslängdskoefficient och uppskattningar som används vid beräkningarna.....	211
Bilaga 6 Beräkning av pensionsgrundande lön enligt APL	212
Bilaga 7 APL-pensionslön enligt 2004 års bestämmelser.....	216
Bilaga 8 Gränserna för att omfattas av KAPL, KoPL och APL	226
Bilaga 9 Gränser för försäkring enligt FöPL, LFöPL och ArPL.....	227
Bilaga 10 Skillnader i pensionsberäkningen mellan StaPL och APL	228
Bilaga 11 Skillnader i pensionsberäkningen mellan KomPL och APL	230
Bilaga 12 Koefficienter för sänkt pensionsålder	232
Bilaga 13A Koefficienter för betalning av ålders- och efterlevandepension som engångsbelopp	233
Bilaga 13B Koefficienter för utbetalning av invalidpension och framtida ålderspension som engångsbelopp	235
Bilaga 13C Koefficienter för utbetalning av invalidpension som engångsbelopp	236
Bilaga 13D Koefficienter för utbetalning av barnpension som engångsbelopp	237
Bilaga 14 Inkomstgränser vid pension	238
Bilaga 15 Överenskommelser om social trygghet som är i kraft 1.1.2010.....	239
Tilläggssuppgifter	240
Anvisningar som publicerats på webbtjänsten	
Arbetspensionslagarna fr.o.m. 1.1.2005.....	240
Övriga publikationer	241

1 Inledning

I Finland betalas arbetspensioner, som tillväxer av förvärvsarbete, samt bostättningsbaserade folkpensioner. Arbetspension betalas inom både den privata och den offentliga sektorn, och arbetspensionsskyddet omfattar allt förvärvsarbete bortsett från helt obetydlig förvärvsverksamhet. Pensionstagare kan också få ersättning för arbetsolycksfall enligt arbetsgivarens olycksfallsförsäkring eller för trafikskada enligt trafikförsäkringen. Dessa så kallade LITA-förmåner kan också betalas i form av pensioner efter de ersättningar som betalas kortvarigt.

Arbetspensioner är:

- ArPL-pension enligt lagen om pension för arbetstagare (APL, KAPL eller KoPL före år 2007)
- SjPL-pension enligt lagen om sjömanspensioner
- FöPL-pension enligt lagen om pension för företagare
- LFöPL-pension enligt lagen om pension för lantbruksföretagare samt specialpensioner för lantbruksföretagare (generationsväxlingspension, avträdelsestöd, avträdelseersättning)
- Pension enligt lagen om kommunala pensioner (KomPL)
- Pension enligt lagen om statens pensioner (StaPL)
- Pension enligt pensionsstadgan för Finlands Bank
- Pension enligt Folkpensionsanstaltens pensionsstadga eller pensionsreglemente eller pension till Folkpensionsanstaltens styrelsemedlem
- Pension enligt pensionslagen för evangelisk-lutherska kyrkan (KyPL)
- Pension enligt lagen om ortodoxa kyrkosamfundet
- Pension från landskapet Åland

Även efter år 2007 kan det beviljas pensioner som grundar sig på tilläggs pensionsordningar enligt APL, FöPL och LFöPL som gjorts före år 2001. Likaså kan tilläggs pensioner fortfarande beviljas inom den offentliga sektorn, fastän intjänningen av dem har upphört vid utgången av år 1994.

Arbetet är utgångspunkten för arbetspensionsskyddet, arbetspensionen beräknas utifrån arbetsinkomsten. Arbetspensionsavgifter betalas i proportion till per-

sonens arbetsinkomst. För den som saknar arbetsinkomster tryggas en minimiutkomst under pensionstiden genom den bosättningsbaserade folkpensionen.

Arbetspensionens belopp påverkas av de årliga arbetsinkomsterna och den åldersavhängiga intjäningsprocenten för pensionen. Från och med 1.1.2005 beräknas pensionen utgående från alla arbetsinkomster som omfattas av pensionslagarna samt den pension som tillvuxit före 1.1.2005. Den intjänade arbetspensionen multipliceras till slut med livslängdskoefficienten, om personen i fråga är född 1948 eller senare.

Intjänade och löpande pensioner justeras automatiskt enligt förändringarna i inkomstnivån och konsumentpriserna.

I fortsättningen används bl.a. följande begrepp:

Arbetsinkomst = lön mm. samt arbetsinkomst som fastställts i företagarnas pensionsförsäkringar

Arbetstagare = en person som är anställd hos någon annan

Anställning = både anställningsförhållande i den privata sektorn och tjänste- och anställningsförhållande eller uppdragsförhållande inom offentliga sektorn

Försäkrad = arbetstagare eller företagare som är försäkrad enligt arbetspensionslagarna

Fribrev = pensionsrätt från ett avslutat arbete i väntan på att pensionen beviljas

Pensionsförhållande = tid med pension som upphört och som gett ny pensions-tillväxt

Pensionsperiod/pensionstid = tid med pension som påverkar pensionstillväxt för arbete vid sidan av pensionen

2004 års bestämmelser = bestämmelser i arbetspensionslagarna som gällde före år 2005

2005 års bestämmelser = bestämmelser i arbetspensionslagarna som gäller från och med år 2005

LAPL = arbetstagares arbetspensionsavgift

2 Pensionsberäkningen i ett nötskal

Nya bestämmelser om hur man tjänar in pension, hur pensionerna räknas ut och på vilka grunder de beviljas har successivt trätt i kraft från och med år 2005.

De bestämmelser som gällde före år 2005 kallas 2004 års bestämmelser. 2004 års beräkningsbestämmelser tillämpas vid beräkning av pensioner som börjar efter år 2004 för tiden till och med 31.12. 2004 och även senare, om vissa skyddsbestämmelser tillämpas på fallet.

2.1 2004 års bestämmelser

Enligt 2004 års bestämmelser skulle en arbetstagare försäkras från början av det år då han eller hon fyllde 14 år. Betalningen av APL-försäkringsavgifter upphörde den dag då arbetstagaren fyllde 65 år, men KAPL- och KoPL-försäkringsavgifter skulle betalas också för äldre arbetstagare, fastän dessa inte tjänade in ny pension för arbete efter 65 års ålder. Företagare var försäkrings-skyldiga från 18 till 65 års ålder.

Intjäningen av APL-, FöPL- och LFöPL-pension började på arbetstagarens 23-årsdag och intjäningen av KAPL- och KoPL-pension i början av den månad då arbetstagaren fyllde 23 år. Enligt SjöPL fanns det ingen nedre åldersgräns för pensionstillväxten. Pensionen tillväxte med 1,5 procent om året.

Både arbetstagare och företagare tjänade in pension enligt 2,5 procent av inkomsten från början av det år då de fyllde 60 år. Pensionstillväxten för återstående tid och pensionsförhållanden var 1,5 procent om året till och med 50-årsdagen, 1,2 procent om året från dagen efter 50-årsdagen till och med 60-årsdagen och 0,8 procent om året från dagen efter 60-årsdagen fram till pensionsåldern, högst till och med 65-årsdagen. Pensionstillväxten för återstående tid och pensionsförhållanden var dock 1,5 procent, om arbetstagaren var född 1942 eller tidigare och hade rätt till arbetslöshetsdagpenning 1.1.1996. Arbete vid sidan av heffektivt invalid- eller arbetslöshetspension gav inte ny pensions-tillväxt.

APL-pensionen beräknades separat för varje anställning på basis av anställningens längd och den pensionsgrundande lönen. Den pensionsgrundande lönen

beräknades utifrån arbetsinkomsterna under de högst tio sista kalenderåren i anställningen. Den intjänade pensionen enligt KAPL och KoPL beräknades utifrån inkomster som översteg det lägre gränobeloppet i lagen och pensionen för återstående tid utifrån inkomster som översteg det högre gränobeloppet i lagen. Vid beräkningen av pensionen uppräknades den pensionsgrundande lönen och KAPL- och KoPL-inkomsterna med APL-index för personer i förvärsaktiv ålder. Från och med 1.1.1996 gjordes från inkomsterna ett avdrag som motsvarade procentsatsen för löntagarens pensionsavgift. Företagarnas pension beräknades utifrån den pensionsgrundande arbetsinkomsten efter indexjustering.

Pensionen samordnades, dvs. begränsades till 60 procent av samordningsgrunden.

Förtida ålderspension beviljades tidigast vid 60 års ålder. Pensionen minskades för varje månad som pensionen togs ut i förtid före början av den månad då pensionstagaren uppnådde pensionsåldern. Förtidsminskningen var 0,4 procent per månad och den gjordes från den fram till pensioneringstidpunkten intjänade och samordnade pensionen.

Om någon sköt upp ålderspensionen över 65 års ålder, beräknades en uppskovsförhöjning till den samordnade ålderspensionen. Förhöjningen var 0,6 procent av pensionens belopp per månad.

För arbetslöshets-, utbildnings- och rehabiliteringsperioder tillväxte pension i form av arbetspensionstillägg. Företagare tjänade in arbetspensionstillägg endast för rehabiliteringsperioder.

Inom den offentliga sektorn gäller vissa avvikelser från dessa bestämmelser. De viktigaste avvikelserna behandlas i bilagorna 9 och 10.

2.2 2005 års bestämmelser

2005 års beräkningsregler tillämpas på ålderspension från och med år 2005 och på invalid- och arbetslöshetspensioner med pensionsfall år 2006 eller senare. Med 2005 års bestämmelser avses i beräkningshandboken även bestämmelserna från år 2007 och 2010.

Enligt de ändringar som trädde i kraft 1.1.2005 i arbetspensionslagarna beräknas pensionen på basis av inkomsterna under hela yrkesbanan och åldersabhängiga intjäningsprocentsatser. Arbetspensionen tillväxer för allt arbete från

ingången av den månad som följer på den månad då den försäkrade fyllde 18 år fram till utgången av den månad då den försäkrade fyller 68 år. Dessa åldersgränser gäller också för försäkringsskyldigheten.

När pensionen beräknas justeras inkomsterna från tidigare år med den av social- och hälsovårdsministeriet fastställda lönekoeficienten till den nivå som gäller när pensionen börjar löpa. Lönekoeficienten beaktar förändringen i lönenivån till 80 procent och förändringen i prisnivån till 20 procent.

Det är möjligt att gå i ålderspension flexibelt mellan 62 och 68 års ålder. Den som går i ålderspension vid 63–68 års ålder får den pension som han eller hon har tjänat in inom privata sektorn under hela sin yrkesbana fram till pensioneringen utan förtidsminskning.

Även pension för anställningar inom den offentliga sektorn kan tas ut vid 63 års ålder. Om den försäkrade före 65 års ålder tar ut pension för en offentlig anställning som upphört tidigare, minskas sådan grundpension som tillvuxit före år 1995. Minskningen gäller inte dem som är födda år 1960 eller senare.

Åldersgränsen för förtida ålderspension är 62 år och förtidsminskningen 0,6 procent för varje månad för vilken pensionen tas ut i förtid. Förtidsminskningen beräknas för varje månad med vilken åldern understiger 63 år. Om ålderspensionen börjar senare än i början av månaden närmast efter personens 68-årsdag, höjs pensionen med 0,4 procent för varje månad som pensioneringen skjuts upp.

Den andel av pensionstillväxten som kommer av arbete i högre ålder betonas så att pensionen tillväxer med 1,5 procent av årsinkomsten till och med den månad då den försäkrade fyller 53 år och sedan med 1,9 procent om året under de följande tio åren. Efter 63 års ålder är pensionstillväxten 4,5 procent. För inkomster under tiden i pension tillväxer pensionen i regel med 1,5 procent per år. Men om en företagare går i ålderspension eller förtida ålderspension eller i ålderspension vid en lägre ålder enligt ett registrerat tilläggspensionsskydd, upphör försäkringsskyldigheten och intjäningen av pension enligt FöPL och LFöPL. Företagaren kan emellertid teckna en frivillig pensionsförsäkring för sig själv enligt FöPL eller LFöPL. Om pensionsåldern enligt tilläggsskyddet är lägre än 60 år, är företagaren skyldig att försäkra sin företagsverksamhet fram till 60 års ålder till den del som gäller grundskyddet enligt FöPL.

Arbetspensioner som beviljas enligt 2005 års bestämmelser samordnas endast med ersättningar som betalats med stöd av trafikförsäkringslagen och lagen om olycksfallsförsäkring. Inom den offentliga sektorn samordnas arbetspensionerna dessutom med den pension som tillvuxit före utgången av år 2004.

Bestämmelserna från år 2005 gäller arbete från och med ingången av 2005. De anställningsförhållanden som börjat före 2005 avslutas tekniskt vid utgången av 2004 och den pension som tjänats in på basis av dessa fram till utgången av år 2004 beräknas enligt 2004 års bestämmelser (2004 års fribrev).

Annan pension än deltidspension beräknas dock såväl enligt bestämmelserna från år 2005 som från år 2004 på basis av sådana APL-anställningar som är i kraft 1.1.2005 och fortgår utan avbrott fram till pensionsfallet (skyddad anställning). En förutsättning för att båda beräkningssätten ska tillämpas är att pensionsfallet inträffar senast år 2011. När pension beräknas på basis av en sådan skyddad anställning enligt 2004 års bestämmelser, anses anställningen inte ha avbrutits 31.12.2004. Om pensionen blir större beräknad enligt 2004 års bestämmelser, läggs skillnaden till den enligt 2005 års bestämmelser beviljade pensionen som s.k. APL-skyddsandel.

Från början av år 2005 tillväxer pension också på basis av oavlönade perioder som definieras närmare i lagen, dvs. på basis av arbetsinkomster som ligger till grund för förmåner som betalas under oavlönade perioder. Studier som lett till examen och vård av barn under tre år är också pensionsgrundande. För förmåner under oavlönade perioder tillväxer ålderspension enligt 1,5 procent om året i åldern 18–68 år, men undantagna perioder med arbetslöshetsdagpenning, för vilka pension tillväxer i åldern 18–63 år.

Invalidpensioner, där pensionsfallet inträffar 1.1.2006 eller senare, innehåller alltid en pensionsdel för återstående tid, om den försäkrade har haft minst 15 469,61 euro i arbetsinkomster (enligt 2010 års index, 12 566,70 euro enligt 2004 års index) under de tio sista kalenderåren innan han eller hon blev arbetsoförmögen. Vid prövningen av rätten till återstående tid beaktas även arbetsinkomster i övriga EU-länder.

För återstående tid tillväxer pension enligt 1,5 procent från början av pensionsfallsåret till slutet av den månad då den försäkrade fyller 53 år och sedan

enligt 1,3 procent till slutet av den månad då den försäkrade fyller 63 år, om pensionsfallet inträffar under tiden 1.1.2006–31.12.2009.

Om pensionsfallet inträffar 1.1.2010 eller senare tillväxer pension för återstående tid enligt 1,5 procent från början av pensionsfallsåret till slutet av den månad då den försäkrade fyller 63 år.

Om pensionsanstalten betalar ut en tills vidare beviljad invalidpension som engångsbelopp, betalar den samtidigt som engångsbelopp ut den ålderspension som beviljas efter invalidpensionen. Även en sådan full invalidpension som innehåller återstående tid och där pensionsfallet inträffar 1.1.2006 eller senare kan betalas som engångsbelopp.

Pension som tillvuxit innan ålderspensionen eller invalidpensionen börjar anpassas till den förväntade livslängden med en livslängdskoefficient som börjar påverka arbetspensionernas belopp år 2010. När en ålderspension börjar, omräknas den med den livslängdskoefficient som fastställts för det år då den försäkrade fyller 62 år. Om ålderspensionen börjar före detta år, omräknas den med en livslängdskoefficient som fastställts för det år då pensionen börjar.

När en invalidpension börjar omräknas den pension som tillvuxit före det med den livslängdskoefficient som fastställts för det år då arbetsförmågan inträder.

Livslängdskoefficienten tillämpas inte på familjepension, men familjepensionen beräknas utifrån förmånsåtagarens pension efter omräkning med livslängdskoefficienten. Detta innebär att om pensionsfallet för familjepensionen inträffade före år 2010, tillämpas livslängdskoefficienten inte på den pension som ligger till grund för familjepensionen och inverkar således inte på familjepensionens belopp.

Från och med år 2010 höjs invalidpensionerna med en åldersavhängig koefficient i början av det år före vilket det har gått fem kalenderår sedan pensionen börjat.

3 Inkomster som berättigar till pension och pensionstillväxten

3.1 Arbetsinkomster som berättigar till pension

Arbetsgivaren är skyldig att ordna med arbetspensionsskydd för sin arbetstagare, om den pensionsberättigande arbetsinkomst som arbetstagaren får av arbetsgivaren är minst 51,57 euro i månaden år 2010 (41,89 euro enligt 2004 års nivå).

Som årsarbetsinkomst beaktas utöver normal tids- eller ackordlön bland annat betjäningssavgifter, naturaförmåner, olika slag av tillägg och ersättningar, semesterpremier, ersättningar enligt lönegarantin, resultatpremier samt försäkringspremier för sparlivförsäkring och under vissa förutsättningar även försäkringspremier för individuell sparlivförsäkring som tecknats för arbetstagaren. Vid pensionsberäkningen beaktas från och med 1.1.2005 även semesterersättning som ska betalas när anställningen upphör. Denna arbetsinkomst hänförs till det kalenderår då den har betalats ut (kontantprincipen). Om hänförandet av arbetsinkomsten som inkomst för utbetalningsåret förvränger pensionsbeloppet, kan inkomsten anses vara inkomst för det kalenderår då den har förtjänats. (*Anvisningarna om Pensionsgrundande inkomst i webbtjänsten Arbetspensionslagstiftningen.*)

Företagarverksamhet ger rätt till pension, om den fortgår minst fyra månader och årsarbetsinkomsten är minst 6 775,60 euro år 2010 (5 504,14 euro enligt 2004 års nivå). En lantbruksföretagares arbetsinkomst ska vara minst 3 387,80 euro år 2010 (2 752,07 enligt 2004 års nivå). Företagare med en lägre arbetsinkomst kan också teckna en frivillig försäkring, och den berättigar till pension på samma sätt som en lagstadgad försäkring.

Stipendietagare som är bosatta i Finland har fr.o.m. 1.1.2009 varit försäkringsskyldiga enligt lantbruksföretagarnas pensionsförsäkring, om de har fått ett arbetsstipendium år 2009 eller senare. Stipendiet ska vara avsett för konstnärligt eller vetenskapligt arbete som fortgår minst fyra månader i Finland och stipendiets belopp ska vara minst 1 129,27 euro, vilket omräknat till årsarbetsinkomst motsvarar 3 387,80 euro enligt 2010 års nivå.

Inom den offentliga sektorn finns det ingen nedre gräns för när arbetsgivaren blir skyldig att ordna med pensionsskydd.

De arbetsinkomster ger rätt till pension vilka arbetstagaren eller företagaren har förtjänat från början av den kalendermånad som följer på hans eller hennes 18-årsdag till slutet av den månad då han eller hon fyller 68 år.

3.2 Pensionsgrundande arbetsinkomster från och med år 2005

När ålderspensionen beräknas, beaktas arbetsinkomsten fram till utgången av den månad som föregår den månad då ålderspensionen börjar. Vid beräkningen av invalid- eller arbetslöshetspension beaktas arbetsinkomsterna till utgången av året före pensionsfallsåret, om personen i fråga också har rätt till pension för återstående tid. Om rätt till pension för återstående tid saknas, beaktas arbetsinkomsterna till och med pensionsfalls månaden.

Från och med 1.1.2005 bestäms pensionen på basis av arbetsinkomsten och intjäningsprocenten för varje enskilt år. Alla anställningsförhållanden och företagperioder avbryts tekniskt vid utgången av år 2004 och den pension som dittills tjänats in enligt 2004 års bestämmelser (2004 års fribrev) sparats i Areks intjäningssystem. I denna handbok avses med anställning alltså även tjänste- och anställningsförhållanden eller uppdragsförhållanden inom den offentliga sektorn.

När pensionen beräknas justeras 2004 års fribrev med lönekoeficienten till begynnelse tidpunktens nivå från och med år 2004. Årsarbetsinkomster från och med år 2005 justeras också med lönekoeficienten till nivån vid den tidpunkt då pensionen börjar.

Justeringen med lönekoeficienten görs så att det belopp som ska justeras multipliceras med lönekoeficienten för det år till vars nivå man vill omräkna beloppet (utbetalningsåret) och divideras med lönekoeficienten för det år från vars nivå man vill omräkna beloppet (utgångsåret). Om utgångsåret är år 2004, kan beloppet multipliceras direkt med lönekoeficienten för utbetalningsåret.

Från och med år 2005 justeras också de olika penningbeloppen i arbetspensionslagarna med lönekoeficienten. Trots beteckningen och formen, som avviker från index, görs justeringen med lönekoeficienten enligt exakt samma principer som indexjusteringen. År 2004 har lönekoeficienten värdet 1,000. I koef-

ficienten beaktas ändringen av inkomstnivån med vikten 0,8 och ändringen av prisnivån med vikten 0,2.

Justering med lönekoeficienten:

$$\text{Penningbelopp} \times \frac{\text{lönekoeficient utbetalningsåret}}{\text{lönekoeficient utgångsåret}}$$

Exempel 3.1. Justering av fribrevet med lönekoeficienten.

Fribrevet från år 2004 är 2 000 euro i månaden enligt 2004 års nivå. Det justeras till 2010 års nivå med lönekoeficienten.

$$2\,000,00 \times 1,231 = 2\,462,00 \text{ euro i månaden}$$

...

Exempel 3.2. Justering av årsinkomsten med lönekoeficienten.

Arbetstagaren är född 14.6.1947. Han har arbetsinkomster åren 2006–2010 och går i pension 1.7.2010. Vid beräkningen av pensionen justeras årsarbetsinkomsterna med lönekoeficienten till nivån för år 2010, då pensionen börjar.

År	Löne- koeficient	Årsinkomst under intjäningsåret	Inkomst enligt 2010 års nivå
2006	1,063	3 108,00 euro	$3\,108,00 \times \frac{1,231}{1,063} = 3\,461,78 \text{ euro}$
2007	1,100	10 160,00 euro	$10\,160,00 \times \frac{1,231}{1,100} = 10\,935,85 \text{ euro}$
2008	1,124	9 410,00 euro	$9\,410,00 \times \frac{1,231}{1,124} = 10\,305,79 \text{ euro}$
2009	1,192	11 400,00 euro	$11\,400,00 \times \frac{1,231}{1,192} = 11\,772,99 \text{ euro}$
2010	1,231	7 210,00 euro	7 210,00 euro

Efter justeringen med lönekoeficienten görs från arbetsinkomsterna ännu ett avdrag som motsvarar arbetstagarens pensionsavgift innan pensionen beräknas.

...

Från inkomsterna som justerats med lönekoeficienten och avrundats till två decimalers noggrannhet görs ett avdrag som motsvarar arbetstagarens pensionsavgift, också det med två decimalers noggrannhet. Avdraget görs från ArPL-arbetsinkomst och arbetsinkomst enligt lagarna om den offentliga sektorns pensioner. Avdragets storlek räknas med en koeficient som PSC årligen meddelar. Vid beräkning av sjömanspensioner och företagarpensioner görs inget avdrag som motsvarar arbetstagarens pensionsavgift. Avdragskoeficienterna finns som bilaga.

Storleken på avdraget för arbetstagares pensionsavgift är från och med 1.1.2005 beroende av arbetstagarens ålder. Från ingången av den månad som följer efter den månad när arbetstagaren fyller 53 år är avdraget 19/15-faldigt jämfört med pensionsavgiften för personer som är under 53 år. Avdraget görs också från arbetsinkomst som förtjänats som pensionär.

Exempel 3.3. Hur arbetstagarens pensionsavgift påverkar arbetsinkomsten.

Arbetstagarens (yngre än 53 år) arbetsinkomster åren 2008 och 2009 uppräknade med lönekoeficienten till pensionsfallsårets, år 2010, nivå:

2008	22 750 euro/år
2009	23 500 euro/år

Pensionsberäkningen utgår från arbetsinkomsterna efter avdrag för arbetstagarens pensionsavgift enligt följande:

2008	$22\,750 - (22\,750 \times 0,041) = 21\,817,25$ euro/år
2009	$23\,500 - (23\,500 \times 0,043) = 22\,489,50$ euro/år

...

3.2.1 Multiplikering av inkomsterna för ålderspensionen inom den offentliga sektorn

Den intjänade pensionen för det år då anställningen upphör beräknas på basis av föregående års arbetsinkomster, om personens årsinkomster enligt lagen i fråga har uppgått till minst 7 386 euro om året enligt 2010 års nivå (6 000 euro enligt 2004 års nivå) under tre kalenderår i följd före pensionsfallsåret. När pensionsfallsåret är 2010 måste denna inkomstgräns ha uppnåtts åren 2007, 2008 och 2009.

När en arbetstagare går i ålderspension eller förtida ålderspension år 2010 (1.2 eller senare), beräknas pensionstillväxten för år 2010 enligt inkomsterna år 2009. Om arbetsinkomsten år 2009 emellertid skiljer sig mer än 10 procent från medelinkomsten under de två sista åren före pensionsfallsåret, beräknas pensionstillväxten för år 2010 utgående från de verkliga inkomsterna år 2010.

Arbetsinkomsterna multipliceras inte heller, om den försäkrade under pensionsfallsåret har haft förmånsgrundande inkomster.

3.2.2 FöPL-företagares pensionsgrundande inkomster

Fastställd arbetsinkomst

När företagaverksamheten börjar, fastställs en årlig arbetsinkomst för företagaren (euro/år). Som företagarens arbetsinkomst fastställs ett belopp som motsvarar den lön som skäligen skulle betalas som lön till en anställd med motsvarande yrkeskunskap och samma arbetsuppgifter. Som arbetsinkomst kan också fastställas en ersättning som annars kan anses i genomsnitt motsvara sådant arbete som företagaren utför. Arbetsinkomsten kan inte fastställas till ett högre belopp än 153 875,00 euro år 2010 (125 000,00 euro om året enligt 2004 års nivå).

Om företagaverksamheten förändras väsentligt, ska företagaren underrätta pensionsanstalten om det för att få arbetsinkomsten justerad. Retroaktivt kan arbetsinkomsten ändras endast i samband med beviljande av pension.

Den pensionsgrundande arbetsinkomsten för varje kalenderår är det med arbetsinkomstperiodernas längd vägda medeltalet av de fastställda arbetsinkomsterna som varit i kraft under året i fråga, efter justering med lönekoeficienten. Dessutom kan företagaren från och med 1.1.2005 påverka sin pensionsgrundande arbetsinkomst, den s.k. totalarbetsinkomsten genom att betala antingen större

eller mindre försäkringsavgifter än den fastställda arbetsinkomsten förutsätter (se *Flexibel betalning av pensionsavgift* nedan i detta kapitel).

Försäkringsavgifter som förblivit obetalda under det år då pensionen beviljas och de fem föregående åren tas ut från företagarens pension. Obetalda försäkringsavgifter från tidigare år förorsakar däremot att den pensionsgrundande arbetsinkomsten blir permanent mindre.

Arbetsinkomsten minskas i proportion till de obetalda avgifterna årligen. Om det något år inte har betalats några pensionsavgifter alls, är arbetsinkomsten för det året noll euro. Om hälften av pensionsavgifterna har betalats, är arbetsinkomsten för det året 50 procent av den fastställda arbetsinkomsten. Obetalda försäkringsavgifter minskar företagarens arbetsinkomst först från och med år 1993.

Den pensionsrätt för FöPL-verksamheten som intjänats före utgången av år 2004 beräknas separat. När detta fribrev räknas ut beaktar man av de företagarperioder som pågick 31.12.2004 också sådana verksamhetsperioder som inte hade pågått fyra månader vid tidpunkten 31.12.2004, men som uppfyller det minimikrav om fyra månader som ställs i lagen med beaktande av att verksamhetsperioden fortsatte in på år 2005.

Om det vid tidpunkten för omvandling till fribrev finns öppna obetalda försäkringsavgifter som än nu kan drivas in, är arbetsinkomstens faktiska belopp inte känt vid tidpunkten för fribrevet. För den offentliga sektorns modifierade samordning (se 3.4.3) beräknas fribrevet dock under antagande att företagaren betalar alla sina pensionsavgifter.

Exempel 3.4. *Ändring av arbetsinkomsten.*

Företagarens fastställda arbetsinkomst i början av år 2010, justerad med lönekoeficienten, är 18 678,63 e/år. Företagaren höjer sin arbetsinkomst till 22 000 euro/år från och med 15.5.2010.

Period	Period
1.1.2010–	15.5.2010–
14.5.2010	31.12.2010
134 dagar	226 dagar

Vägd arbetsinkomst

$$\frac{(18\,678,63 \times 134) + (22\,000,00 \times 226)}{(134 + 226)} = 20\,763,71 \text{ euro/år}$$

...

Exempel 3.5. *Företagarens totala arbetsinkomst, ofullständigt kalenderår.*

Företagarens fastställda arbetsinkomst efter justering med lönekoeficienten år 2010 är 18 678,63 euro om året. Företagarverksamheten upphör 5.10.2010.

Tiden 1.1.2010–5.10.2010 är 275 dagar.

Den fastställda arbetsinkomsten för hela året är 18 678,63 euro.

Den totala arbetsinkomsten år 2010:

$$18\,678,63 \times \frac{275}{360} = 14\,268,40 \text{ euro/år}$$

...

Exempel 3.6. *Företagaren fyller 53 eller 63 år, periodisering av arbetsinkomsten, helt kalenderår.*

Företagarens fastställda arbetsinkomst efter justering med lönekoeficienten år 2010 är 18 678,63 euro om året. Företagaren fyller 53 år 5.8.2010. Företagarens försäkringsavgift stiger först året efter det år då företagaren fyllt 53 år.

Period	Period
1.1.2010–	1.9.2010–
31.8.2010	31.12.2010
8 månader	4 månader

Arbetsinkomsten med en pensionstillväxt på 1,5 procent är

$$18\,678,63 \times \frac{8}{12} = 12\,452,42 \text{ euro}$$

Arbetsinkomsten med en pensionstillväxt på 1,9 procent är

$$18\,678,63 \times \frac{4}{12} = 6\,226,21 \text{ euro}$$

Intjänad pension för år 2010:

$$\frac{(12\,452,42 \times 1,5\%) + (6\,226,21 \times 1,9\%)}{12} = 25,42 \text{ euro i månaden}$$

...

Exempel 3.7. Företagaren fyller 53 eller 63 år, periodisering av arbetsinkomsten, ofullständigt kalenderår.

Företagarverksamheten börjar 26.6.2010, den fastställda arbetsinkomsten är 22 000,00 euro/år. Företagaren fyller 53 år 5.8.2010. Företagarens försäkringsavgift stiger först året efter det år då företagaren fyllt 53 år.

Företagarverksamheten har fortgått: 26.6.2010–31.12.2010, dvs. 185 dagar

$$\text{Arbetsinkomsten under det ofullständiga året: } 22\,000,00 \times \frac{185}{360} = 11\,305,56 \text{ euro}$$

Inkomsterna hänförs till sju månader, varav tre månader med en pensionstillväxt på 1,5 procent och fyra månader med 1,9 procent.

Arbetsinkomsten med en pensionstillväxt på 1,5 procent är

$$11\,305,56 \times \frac{3}{7} = 4\,845,24 \text{ euro}$$

Arbetsinkomsten med en pensionstillväxt på 1,9 procent är

$$11\,305,56 \times \frac{4}{7} = 6\,460,32 \text{ euro}$$

Intjänad pension för år 2010:

$$\frac{(4\,845,24 \times 1,5\%) + (6\,460,32 \times 1,9\%)}{12} = 16,29 \text{ euro i månaden}$$

Flexibel betalning av pensionsavgiften

Från och med början av år 2005 har FöPL-försäkrade företagare en möjlighet att under vissa förutsättningar betala större pensionsavgifter än den fastställda arbetsinkomsten förutsätter. Det är också möjligt att i motsvarande grad betala en nedsatt avgift. Företagaren ska underrätta pensionsanstalten om att han eller hon kommer att utnyttja sin denna möjlighet. Möjligheten att betala flexibel avgift gäller endast ett kalenderår i sänder, och den påverkar inte den fastställda arbetsinkomsten. Däremot inverkar tillskottsavgiften och den nedsatta avgiften på den pensionsgrundande totala arbetsinkomsten för de kalenderår då företagaren har utnyttjat möjligheten.

Antalet kalenderår då företagaren har möjlighet att betala en nedsatt avgift är begränsat i lagen. Antalet år, under vilka försäkringsavgifter betalas till nedsatt belopp, får uppgå till högst tre under varje sådan period på sju på varandra följande kalenderår som granskas. Granskningsperioden på sju år innehåller alltid det löpande kalenderåret. Antalet år då företagaren betalar tillskottsavgifter har inte begränsats.

Rätten till flexibel betalning kan utnyttjas endast en gång under ett år. Därför är det inte möjligt att under ett och samma kalenderår betala både tillskottsavgift och nedsatt avgift.

Det finns också andra begränsningar för flexibiliteten. Företagare som redan är pensionerade kan inte betala flexibel avgift, inte heller nya företagare som får rabatt eller företagare som har obetalda försäkringsavgifter. Flexibiliteten kan inte utnyttjas under ett sådant år då företagaren byter pensionsanstalt. Det går inte heller under den tid då företagaren tjänar in pension enligt 4,5 procent, dvs. efter det år då företagaren fyller 62 år. Flexibiliteten kan utnyttjas endast sådana kalenderår då försäkringen är i kraft under hela året.

Det finns en nedre och en övre gräns för flexibiliteten. Gränserna har fastställts som procentandelar av den avgift som bestäms enligt den fastställda inkomsten, enligt följande:

	Minst	Högst
Tillskottsavgift	+ 10 %	+ 100 %
Nedsatt avgift	– 10 %	– 20 %

Utöver dessa gränser begränsas flexibiliteten också av gränserna för FöPL-arbetsinkomstens storlek enligt lagen, den nedre gränsen för omfattas av FöPL (6 775,60 euro år 2010) och den övre gränsen för FöPL-arbetsinkomsten (153 875,00 euro år 2010). Det sammanlagda beloppet av försäkringsavgifterna under ett kalenderår ska vara sådant att den motsvarande totala arbetsinkomsten inte blir mindre än den nedre gränsen för att omfattas av FöPL och inte heller överstiger den övre gränsen för FöPL-arbetsinkomsten.

I samband med bestämmelserna om flexibel avgift infördes begreppet total arbetsinkomst i FöPL. Det betyder den pensionsgrundande arbetsinkomsten under ett enskilt kalenderår. De år då företagaren inte har utnyttjat flexibiliteten är den totala arbetsinkomsten lika stor som den fastställda arbetsinkomsten, eller om det inte är fråga om ett helt kalenderår, den andel av den fastställda arbetsinkomsten som motsvarar den tid då företagarens verksamhet fortgått. När företagaren har utnyttjat flexibiliteten beaktas i den totala arbetsinkomsten förutom den fastställda arbetsinkomsten också den höjning av arbetsinkomsten som tillskottsavgiften medför eller den minskning av arbetsinkomsten som betalning av en nedsatt avgift medför.

När den försäkrade har fyllt 53 år stiger procentsatsen för försäkringsavgiften i början av följande kalenderår.

Exempel 3.8. *Flexibel pensionsavgift för företagare.*

Den fastställda arbetsinkomsten är 20 000,00 euro per år. År 2010 är försäkringsavgiften 21,2 procent före 54 års ålder. Försäkringsavgiften efter 53 års ålder är 22,4 procent. Den fastställda arbetsinkomsten är 20 000,00 euro.

Försäkringsavgift på den fastställda arbetsinkomsten (före 54 års ålder):

$$20\,000,00 \times \frac{21,2}{100} = 4\,240,00 \text{ euro}$$

Försäkringsavgift på den fastställda arbetsinkomsten (efter 53 års ålder):

$$20\,000,00 \times \frac{22,4}{100} = 4\,480,00 \text{ euro}$$

Företagaren betalar 2 000,00 euro i tillskottsavgift.

Ålder	Beräkning	Total arbetsinkomst
Under 54 år	$\frac{4\,240,00 + 2\,000,00}{21,2} \times 100$	29 433,96 euro
Över 53 år	$\frac{4\,480,00 + 2\,000,00}{22,4} \times 100$	28 928,57 euro

Företagaren minskar sin avgift med 800 euro

Ålder	Beräkning	Total arbetsinkomst
Under 54 år	$\frac{4\,240,00 - 800,00}{21,2} \times 100$	16 226,42 euro
Över 53 år	$\frac{4\,480,00 - 800,00}{22,4} \times 100$	16 428,57 euro

...

Exempel 3.9. Pensionstillväxt för en företagare under det år då han fyller 53 år, när han har betalat minskad avgift det året.

När företagaren fyller 53 år hålls försäkringsavgiften till slutet av kalenderåret på samma nivå som förut, men procentsatsen för pensionstillväxten ändras från

början av den månad som följer på den då han fyllde 53 år. För kalenderåret beräknas en total arbetsinkomst, som utgör grund för beräkningen av pensionstillväxten både för tiden efter den månad då företagaren fyllde 53 år och för tiden före den.

Företagaren fyller 53 år 5.8.2010. Vi utgår från samma arbetsinkomstbelopp som i exempel 3.8 för både tillskottsavgift och minskad avgift, när företagaren är yngre än 54 år.

Tiden med pensionstillväxten 1,5 procent, 1.1.2010–31.8.2010 är 8 månader

Tiden med pensionstillväxten 1,9 procent, 1.9.2010–31.12.2010 är 4 månader.

Om företagaren betalar tillskottsavgift, är den totala arbetsinkomsten 29 433,96 euro och pensionen

$$\frac{\left(29\,433,96 \times \frac{8}{12} \times 1,5\%\right) + \left(29\,433,96 \times \frac{4}{12} \times 1,9\%\right)}{12} = 40,06 \text{ euro i månaden}$$

Om företagaren betalar minskad avgift, är den totala arbetsinkomsten 16 226,42 och pensionen

$$\frac{\left(16\,226,42 \times \frac{8}{12} \times 1,5\%\right) + \left(16\,226,42 \times \frac{4}{12} \times 1,9\%\right)}{12} = 22,08 \text{ euro i månaden}$$

...

3.2.3 Pensionsgrundande arbetsinkomst för FöPL-företagare

Utgångspunkten för fastställande av lantbruksföretagares arbetsinkomst är arbetsinkomsten av brukningsenheten. Den beräknas på följande sätt:

Brukningens arbetsinkomst =
 arbetsinkomsten av odlad jordbruksjord + arbetsinkomsten av skog

Som arbetsinkomst fastställs den arbetsinkomst som lantbruksföretagaren skäligen kan antas kontinuerligt få av sitt arbete som lantbruksföretagare. I nom gårdsbruk beräknas basarbetsinkomsten av odlad jordbruksjord och skog och det normala arbetsinkomstområdet för odlad jordbruksjord utgående av hela gårdens, brukningsenhetens, yta. Brukningenhetens arbetsinkomst fördelas enligt arbetsinsats mellan de personer som idkar gårdsbruk på enheten.

För fiskare fastställs den arbetsinkomst som fiskaren skäligen bedöms kontinuerligt få av sin fiskeverksamhet. Arbetsinkomsten fastställs individuellt på basis av fiskarens arbetsinkomst med beaktande av företagsverksamhetens omfattning.

I regel är den pensionsgrundande arbetsinkomsten för en lantbruksföretagare från och med 1.1.2005 det vägda medeltalet av de fastställda arbetsinkomsterna efter 18 års ålder beräknat med en dags noggrannhet, liksom enligt FöPL.

I LFöPL-försäkringen finns inte samma flexibilitet angående avgifterna som i FöPL-försäkringen. Obetalda försäkringsavgifter minskar arbetsinkomsten och drivs in från pensionen enligt LFöPL i likhet med FöPL.

3.2.4 Arbetspensionsförsäkring för stipendietagare

Från och med 2009 omfattas också stipendietagare av arbetspensionsskyddet enligt LFöPL. Samtidigt har de också börjat omfattas av den lagstadgade olycksfallsförsäkringen. Olycksfallsförsäkringen följer lagen om olycksfallsförsäkring för lantbruksföretagare.

Enligt lagen gäller försäkringsskyldigheten alla stipendietagare som är bosatta i Finland och har beviljats ett arbetsstipendium i Finland år 2009 eller senare.

Stipendiet ska vara avsett för minst fyra månaders konstnärligt eller vetenskapligt arbete i Finland och uppgå till minst 1 129,27 euro år 2010, vilket omräknat till årsarbetsinkomst blir 3 387,80 euro. Under vissa förutsättningar gäller försäkringsskyldigheten även stipendiefinansierat arbete utomlands och stipendiefinansierat arbete som utlänningar utför i Finland.

Försäkringsskyldigheten gäller såväl dem som fått ett personligt stipendium som dem som ingår i en arbetsgrupp vars arbete finansieras med stipendier.

Den som inte har fyllt 18 år, har fyllt 68 år eller får ålderspension kan inte teckna en försäkring. Försäkringsskyldigheten gäller inte stipendier som är av-

sedda för en grundläggande examen och inte heller stipendier som enbart är avsedda för att täcka kostnader, såsom resestipendier. En förutsättning för försäkringen är att stipendietagaren inte står i ett anställningsförhållande till den som beviljat stipendiet.

3.3 Pensionsgrundande arbetsinkomster före år 2005

Enligt APL, SjöPL och inom den offentliga sektorn beräknas den pensionsgrundande lönen i en anställning i regel på basis av inkomsterna under de tio sista åren, eller om anställningen har fortgått högst tio år, på basis av inkomsterna under hela anställningen. Mer detaljerad information om detta finns i bilaga fyra i denna handbok. Utförligare information om pensionsberäkningen i den privata sektorn finns i de tidigare beräkningshandböckerna.

Eftersom pensionen för fortlöpande anställningar och företagarperioder omvandlas till fribrev 31.12.2004 beaktas även inkomsterna under år 2004 vid beräkningen av den pensionsgrundande lönen. Beräkningen av den pensionsgrundande lönen kan högst inkludera inkomsterna under åren 1995–2004. Om det före 1.1.2004 har gjorts ett automatiskt avbrytande av anställningen (se nedan), kan det i pensionsberäkningen också tas med löner från tiden före år 1995.

För företagare är den pensionsgrundande arbetsinkomsten det vägda medelvärdet av de fastställda arbetsinkomsterna. Om företagaren har obetalda försäkringsavgifter, minskar arbetsinkomsten på grund av försäkringsavgifter som varit obetalda i mer än fem år.

För arbetstagare som fyllt 54 år har det under vissa förutsättningar gjorts ett automatiskt avbrytande av anställningen i syfte att förhindra att pensionsskyddet försämrats till följd av att inkomsterna eventuellt minskar i en högre ålder. Pensionen för en anställning beräknas utifrån antingen den pensionsgrundande lönen i anställningen utan avbrytande eller de pensionsgrundande lönerna för de två anställningsperioderna, och den högre av dessa totalpensioner väljs. Om det har gjorts ett automatiskt avbrytande av APL- eller SjöPL-anställningen, förblir det i kraft. Ett automatiskt avbrytande kan ännu göras i slutet av år 2003. Efter det är ett automatiskt avbrytande möjligt endast i sådana fall där det i fråga om en ArPL/APL-anställning ska beräknas en APL-skyddsandel eller där pensionen för

en anställning inom den privata sektorn på grund av skyddsbestämmelser beräknas enligt 2004 års bestämmelser.

Enligt lagen om kommunala pensioner görs inga automatiska avbrytanden. Enligt StaPL avbryts anställningen inte, om den tid som återstår tills den anställda uppnår pensionsåldern eller avgångsåldern är kortare än två hela kalenderår eller om anställningen upphör eller pensionsfallet inträffar innan det har gått ett år sedan den normala tidpunkten för automatiskt avbrytande av anställningen.

Om det har gjorts ett automatiskt avbrytande av anställningen, jämförs det sammanlagda beloppet av pensionen för den automatiskt avbrutna anställningsperioden och den efterföljande perioden som avslutats 31.12.2004 med beloppet av den pension som tillvuxit av anställningen fram till 31.12.2004 utan avbrytande. I A-reks intjäningsregister införs en uppgift om de arbetsinkomster som betraktas som pensionsgrundande för anställningen, antingen K0 (utan avbrytande) eller K1/K2 (högre pensionsgrundande lön för anställningsperioderna efter avbrytande).

Om arbetstagaren under en fortlöpande anställning övergår från heltidsarbete till deltidsarbete eller tvärtom, kan anställningen avbrytas tekniskt. Vid tekniskt avbrytande spelar det ingen roll när anställningen upphör. Således förblir det tekniska avbrytandet i kraft även om det har gjorts t.ex. en månad före omvandlingen till fribrev 31.12.2004. Tekniskt avbrytande av en anställning som omräknats till fribrev 31.12.2004 upphävs dock, om det inträffar ett pensionsfall innan det har gått två år från avbrytandet.

Enligt de bestämmelser som gällde före år 2005 skulle en FöPL-försäkring avbrytas tekniskt, om arbetsinkomsten förändrades betydligt medan företagsverksamheten fortgick. Trots att företagsverksamheten fortgick utan avbrott fortsatte FöPL-försäkringen efter justeringen av arbetsinkomsten som en ny period, om arbetsinkomsten höjdes med minst en tredjedel (1/3) eller om den sänktes med en fjärdedel (1/4). FöPL-försäkringen ansågs dock bestå av bara en period, om företagarens verksamhet efter justeringen av arbetsinkomsten inte fortgick minst fyra månader eller om det inträffade ett pensionsfall innan det hade hunnit gå fyra år från den nya försäkringsperiodens början. Om företagarens pensionsfall inträffar innan det har gått fyra år från ett tekniskt avbrytande, upphävs avbrytandet.

Bestämmelsen om tekniskt avbrytande har uttryckligen gällt den periodteknik som tillämpas vid FöPL-beräkningen. I 2005 års bestämmelser ingår tekniskt avbrytande inte längre. Från och med 1.1.2005 tillämpas tekniskt avbrytande inte heller på fortgående företagaverksamhet i det fall att pensionen i övrigt beräknas enligt 2004 års bestämmelser.

Från APL-, KAPL och KÖPL-inkomster och arbetsinkomster inom den offentliga sektorn görs ett avdrag som motsvarar arbetstagarens pensionsavgift. Vid beräkning av sjömanspensioner och företagarpensioner görs inget avdrag som motsvarar arbetstagarens pensionsavgift. Avdragskoefficienterna finns med som bilaga (se bilaga 1). Avdraget för arbetstagarers pensionsavgift görs för första gången från arbetsinkomsterna år 1996. Arbetsinkomsterna berättigar till pension om de före avdraget överstiger den nedre gränsen enligt lagen i fråga.

APL-index för personer i förvärvsaktiv ålder, dvs. **APL-halvvägsindex**, som var i bruk till år 2005, tillämpas fortfarande på justeringen av arbetsinkomsterna under tiden i arbetslivet i de fall där pensionen ska beräknas enligt 2004 års bestämmelser. I dessa fall justeras också de belopp som nämns i arbetspensionslagarna med APL-halvvägsindex, även om beloppen efter år 2004 i regel justeras med lönekoefficienten. Även fribrev som beräknats enligt 2004 års bestämmelser uppräknas till 2004 års nivå med halvvägsindex och efter det med lönekoefficienten, om pensionen beräknas enligt 2005 års bestämmelser.

När pensionen beräknas enligt 2004 års bestämmelser kan det bli aktuellt med justering av den pensionsgrundande lönen enligt prövning. Den pensionsgrundande lönen kan alltså beräknas utifrån andra inkomster än inkomsterna under de sista åren, såsom huvudregeln lyder. Om arbetsinkomsterna till exempel på grund av sjukdom har minskat tydligt så att den pensionsgrundande lönen inte motsvarar arbetstagarens stabiliserade inkomstnivå, kan den pensionsgrundande lönen justeras enligt prövning i samband med pensionsfallet.

Justering enligt prövning kan också tillämpas på en anställning från tiden före år 2005 före pensionsfallet, om begäran om justering enligt prövning görs före år 2012. För jämförelsen beräknas pensionens belopp såsom i invalidpensionen skulle beräknas, om pensionsfallet inföll den dag då begäran om tillämpning av justering enligt prövning inkommer till pensionsanstalten.

3.4 Pensionstillväxt på arbetsinkomsterna

3.4.1 Pensionstillväxt på arbetsinkomsterna under tiden före år 2005

Beloppet av den intjänade pensionen i slutet av år 2004 beräknas enligt 2004 års bestämmelser för alla anställningar och företagarperioder som fortgår vid denna tidpunkt. Fri breven beräknas 31.12.2004 huvudsakligen på samma sätt som när en anställning upphör. Pension som tillvuxit inom den privata sektorn fram till 31.12.2004 samordnas inte, men inom den offentliga sektorn samordnas de fram till 31.12.2004 intjänade pensionerna med samtliga arbetspensioner.

Fri brevets belopp räknas ut och införs i Areks intjäningsregister. Detta fri brev behövs vid pensionsfallet för beräkning av den slutliga pensionen samt för beräkningen av arbetspensionstillägg som tillvuxit före 31.12.2004 och för samordningen av pensioner inom den offentliga sektorn 31.12.2004. (*Anvisningarna om Omvandlingen till fri brev 31.12.2004. i webbtjänsten Arbetspensionslagstiftningen.*)

Pensionstillväxten inom den privata sektorn

Enligt 2004 års bestämmelser kunde en person tjäna in pension från sin 23-årsdag till sin 65-årsdag. Inom den privata sektorn var pensionstillväxten 1,5 procent om året till slutet av det år då personen fyllde 59 år. I början av det år då personen fyllde 60 år steg intjäningsprocenten till 2,5.

Tillväxten av SjPL-pension

Enligt huvudregeln i SjPL tillväxte pensionen med 2,0 procent om året både före och efter fyllda 60 år. För tiden före 1.6.1956 är pensionstillväxten en procent om året. Till och med 31.12.1990 tillväxte fri brevpension enligt huvudregeln, men efter det enligt de ovan nämnda procentsatserna för pensionstillväxt inom den privata sektorn.

Tillväxten av kommunal pension

Enligt lagen om kommunala pensioner tillväxte pensionen för anställningar som börjat efter 1.1.1993 med 1,5 procent om året tills den anställda fyllde 55 år.

Från och med månaden efter 55-årsdagen tillväxte pensionen med 2,0 procent om året. I anställningar som börjat före år 1993 var pensionstillväxten 2,2 procent (grundpension + tilläggspension) till och med 31.12.1994 och 1,5 och 2,0 procent (endast grundpension) från och med 1.1.1995, såsom för nya anställda.

I avslutade anställningar (endast grundpension) var pensionstillväxten 2,0 procent per tjänsteår till och med 31.12.1994 och sedan 1,5 procent per år tills den anställda fyllde 55 år och steg sedan till 2,0 procent per år.

I lagen om kommunala pensioner fanns ingen övre åldersgräns för intjäning av pension.

Tillväxten av statlig pension

Statsanställda som är födda 1.1.1940 och har varit anställda inom staten före 1.1.2005 indelas i nya och gamla anställda (förmånstagare). Indelningen i nya och gamla anställda har betydelse i synnerhet för pensionsåldern och pensions-tillväxten.

Tabell 3.1. Nya och gamla förmånstagare inom staten.

Gammal förmånstagare	Ny förmånstagare
<ul style="list-style-type: none"> – Den anställda har haft en oavbruten anställning 31.12.1992 och – Anställningen fortgår utan avbrott fram till pensionsfallet 	<ul style="list-style-type: none"> – Den anställda har för första gången omfattats av statens pensionssystem efter 31.12.1992. – Anställda, vilkas tjänstgöring efter 31.12.1992 avbryts för mer än en månad innan en ny StaPL-anställning börjar. Under tiden 1.1.1999–31.12.2004 medför redan en dags avbrott att den anställda blir en ny förmånstagare.
Pensionen tillväxer (gäller också personer födda efter 31.12.1959, om villkoren ovan uppfylls): <ul style="list-style-type: none"> – t.o.m. 31.12.1994 med 2,2 procent om året (11/60 procent i månaden) – fr.o.m. 1.1.1995 med 1,5 procent om året (1/8 procent i månaden) – från och med månaden efter 55-årsdagen med 2 procent om året (1/6 procent i månaden) 	Pensionen tillväxer: <ul style="list-style-type: none"> – t.o.m. 31.12.1994 med 2 procent om året (1/6 procent i månaden) – fr.o.m. 1.1.1995 med 1,5 procent om året (1/8 procent i månaden) – från början av det år då den anställda fyller 60 år med 2,5 procent om året (5/24 procent i månaden)

En gammal förmånstagares personliga pensionsålder är 63–65 år. För gamla förmånstagare födda efter 31.12.1959 är den personliga pensionsåldern 65 år.	En ny förmånstagares personliga pensionsålder är 65 år.
Taket för intjäningen av fribrev, dvs. taklönen, beräknas för både nya och gamla förmånstagare utifrån den högsta pensionsgrundande lönen i ett sådant StaPL-fribrev där det ingår minst två år pensionsgrundande tid.	

3.4.2 Pensionstillväxt på arbetsinkomsterna från och med år 2005

Sedan år 2005 kan den försäkrade tjäna in pension från början av den kalendermånad som följer på hans eller hennes 18-årsdag till slutet av den månad då han eller hon fyller 68 år. Från och med 1.1.2005 bestäms pensionen på basis av arbetsinkomsten och den åldersavhängiga procentsatsen för pensionstillväxten under respektive år.

I åldern 18–52 år

Pensionen tillväxer med 1,5 procent om året av de arbetsinkomster som den försäkrade har förtjänat från början av månaden efter sin 18-årsdag till slutet av den månad då han eller hon fyller 53 år. Om Sjömanspensionskassan är den pensionsanstalt som beviljar pensionen är tillväxten 1,6 procent.

I åldern 53–62 år

Pensionen tillväxer med 1,9 procent om året av de arbetsinkomster som den försäkrade har förtjänat från början av månaden efter sin 53-årsdag till slutet av den månad då han eller hon fyller 63 år. Om Sjömanspensionskassan är den pensionsanstalt som beviljar pensionen är tillväxten 2,0 procent. Inom den offentliga sektorn tjänar gamla förmånstagare födda före 1950 in pension med 2,0 procent om året från 55 års ålder till slutet av den månad då de fyller 63 år.

I åldern 63–68 år

Pensionen tillväxer med 4,5 procent om året av de arbetsinkomster som den försäkrade har förtjänat från början av kalendermånaden efter sin 63-årsdag till slutet av den månad då han eller hon fyller 68 år.

Periodisering av arbetsinkomsterna

Arbetsinkomst som hänför sig till olika tillväxtperioder beräknas med en månads noggrannhet. Inkomsterna hänförs till perioder med olika procentsats för pensionstillväxten i proportion till antalet kalendermånader sådana år då procentsatsen ändras.

Arbetsinkomster som arbetstagare förtjänat från och med 1.1.2007 betraktas som arbetsinkomster för hela året sådana år då pensionstillväxten ändras, även om arbetstagaren inte har arbetat hela tolv månader. Om arbetstagaren arbetar elva månader under ett år och pensionstillväxten beräknas utifrån årsarbetsinkomsten, är divisorn alltså 12 när arbetsinkomsten fördelas på perioder med olika pensionstillväxt under sådana år då procentsatsen ändras.

Inom den offentliga sektorn fås årets procentsats för pensionstillväxten under sådana år då procentsatsen ändras genom att beräkna medeltalet av de månadsvis uträknade procentsatserna från årets början till årets slut eller pensionens begynnelse och multiplicera detta tal med tolv. Med detta vägda procenttal ger pensionstillväxten samma slutresultat som när arbetsinkomster fördelas på perioder med olika pensionstillväxt.

Företagares arbetsinkomster beaktas enligt den faktiska försäkrade tiden. Om företagarens försäkring är i kraft endast en del av året ett sådant år då pensionsstillväxten ändras, t.ex. till slutet av oktober, fördelas arbetsinkomsten för företagarens verksamhet på perioder med olika intjäningsprocentsatser, i detta fall med divisorn 10.

Vid beräkning av ålderspension beaktas arbetsinkomsten dock högst fram till utgången av den månad som föregår den månad då ålderspensionen börjar.

Exempel 3.10. *Periodisering av arbetsinkomsterna det år då personen fyller 53 år.*

Arbetsinkomsten under året är 24 000 euro. Personen fyller 53 år 17.5.2010. Han har haft en anställning som upphör 31.10.2010.

Månaderna med en pensionstillväxt på 1,5 procent är 1.1.2010–31.5.2010, dvs. fem månader.

Arbetsinkomsten under perioden med 1,5 procents pensionstillväxt är

$$24\,000,00 \times \frac{5}{12} = 10\,000,00 \text{ euro}$$

Från detta görs ett avdrag som motsvarar arbetstagares pensionsavgift före 53 års ålder.

$$10\,000,00 - (10\,000,00 \times 0,045) = 9\,550,00 \text{ euro}$$

Månaderna med en pensionstillväxt på 1,9 procent är 1.6.2010–31.12.2010, dvs. sju månader.

Arbetsinkomsten under perioden med 1,9 procents pensionstillväxt är

$$24\,000 \times \frac{7}{12} = 14\,000,00 \text{ euro}$$

Från detta görs ett avdrag som motsvarar arbetstagares pensionsavgift efter 53 års ålder.

$$14\,000,00 - (14\,000,00 \times 0,057) = 13\,202,00 \text{ euro}$$

Årsarbetsinkomsten efter avdrag för arbetstagarens pensionsavgift är 22 752,00 euro.

Den intjänade pensionen för dessa arbetsinkomster

$$22\,752,00 \times \frac{5}{12} = 9\,480,00 \text{ euro}$$

$$22\,752,00 \times \frac{7}{12} = 13\,272,00 \text{ euro}$$

$$\frac{9\,480,00 \times 1,5\%}{12} = 11,85 \text{ euro i månaden}$$

$$\frac{13\,272,00 \times 1,9\%}{12} = 21,01 \text{ euro i månaden}$$

Pension som tillvuxit år 2007 är sammanlagt $11,85 + 21,01 = 32,86$ euro i månaden.

...

Exempel 3.11. Personen fyller 63, slutar arbeta och går i ålderspension samma år.

Personen fyllde 63 år 23.2.2010, slutar arbeta 31.5.2010 och går i ålderspension 1.6.2010. Arbetsinkomsterna år 2010 efter avdrag för arbetstagares pensionsavgift är 48 240,00 euro. Arbetsinkomsterna periodiseras enligt de olika procentsatserna för pensionstillväxt. Divisorn är fem, eftersom personen går i ålderspension.

Perioden med 1,9 procents pensionstillväxt är 1.1.2007–28.2.2007, dvs. inkomsten under de två månaderna med 1,9 procents pensionstillväxt är

$$48\,240,00 \times \frac{2}{5} = 19\,296,00 \text{ euro}$$

Den intjänade pensionen för dessa arbetsinkomster

$$\frac{19\,296,00 \times 1,9\%}{12} = 30,55 \text{ euro i månaden}$$

Perioden med 4,5 procents pensionstillväxt är 1.3.2010–31.5.2010, dvs. inkomsten under de två månaderna med 4,5 procents pensionstillväxt är

$$48\,240,00 \times \frac{3}{5} = 28\,944,00 \text{ euro}$$

Den intjänade pensionen för dessa arbetsinkomster

$$\frac{28\,944,00 \times 4,5\%}{12} = 108,54 \text{ euro i månaden}$$

Pension som tillvuxit år 2010 är sammanlagt $30,55 + 108,54 = 139,09$ euro i månaden.

...

Exempel 3.12. Personen fyller 63 år och slutar arbeta, men ansöker om pension först senare samma år.

Personen fyller 63 år 20.5.2010 och slutar arbeta då. Han ansöker emellertid om ålderspension först från och med 1.12.2010. Arbetsinkomsterna år 2010 efter avdrag för arbetstagares pensionsavgift är 48 240 euro.

I ålderspensionen beaktas arbetsinkomsterna till och med den månad som föregår den då ålderspensionen börjar. Arbetsinkomsterna ska periodiseras enligt intjäningsprocenten (1,9 procent och 4,5 procent). Som divisor används 11 månader, eftersom ålderspensionen börjar 1.12.2010.

Perioden med 1,9 procents pensionstillväxt är 1.1.2010–31.5.2010, dvs. inkomsten under de fem månaderna med 1,9 procents pensionstillväxt är

$$48\,240,00 \times \frac{5}{11} = 21\,927,27 \text{ euro}$$

Den intjänade pensionen för dessa arbetsinkomster

$$\frac{21\,927,27 \times 1,9\%}{12} = 34,72 \text{ euro i månaden}$$

Perioden med 4,5 procents pensionstillväxt är 31.5. 2010–30.11.2010, dvs. i inkomsten under de sex månaderna med 4,5 procents pensionstillväxt är

$$48\,240,00 \times \frac{6}{11} = 26\,312,73 \text{ euro i månaden}$$

Den intjänade pensionen för dessa arbetsinkomster

$$\frac{26\,312,73 \times 4,5\%}{12} = 98,67 \text{ euro i månaden}$$

Pension som tillvuxit år 2010 är sammanlagt $34,72 + 98,67 = 133,39$ euro i månaden.

...

Exempel 3.13. *Periodisering av arbetsinkomsterna det år då pensionen upphör, personen fyller 53 år.*

Personen har fått rehabiliteringsstöd, som upphör i slutet av maj, och han fyller 53 år i juli samma år som rehabiliteringsstödet upphör. Inkomster av arbete som inletts det år som en pension upphör betraktas som inkomst från tiden efter att pensionen har upphört. Arbetsinkomsterna hänförs till tiden 1.6–31.12, då tiden med 1,5 procents pensionstillväxt är två månader och tiden med 1,9 procents pensionstillväxt är fem månader, sammanlagt sju månader. På motsvarande sätt fördelas avdraget för arbetstagares pensionsavgift, två månader med avgiften före 53 års ålder och fem månader med avgiften efter 53 års ålder. Personens arbetsinkomster år 2010 är 12 000,00 euro.

Perioden med 1,5 procents pensionstillväxt är 1.6.2010–31.7.2010, dvs. arbetsinkomsten under de två månaderna med 1,5 procents pensionstillväxt är

$$12\,000,00 \times \frac{2}{7} = 3\,428,57 \text{ euro}$$

Från arbetsinkomsten görs av drag för arbetstagares pensionsavgift före 53 års ålder.

$$3\,428,57 - (3\,428,57 \times 0,045) = 3\,274,28 \text{ euro}$$

Perioden med 1,9 procents pensionstillväxt är 1.8.2010–31.12.2010, dvs. i inkomsten under de fem månaderna med 1,9 procents pensionstillväxt är

$$12\,000,00 \times \frac{5}{7} = 8\,571,43 \text{ euro}$$

Från arbetsinkomsten görs av drag för arbetstagares pensionsavgift efter 53 års ålder.

$$8\,571,43 - (8\,571,43 \times 0,057) = 8\,082,86 \text{ euro}$$

Årsarbetsinkomsten efter avdrag för arbetstagarens pensionsavgift är 11 357,14 euro.

Den intjänade pensionen för dessa arbetsinkomster

$$11\,357,14 \times \frac{2}{7} = 3\,244,90 \text{ euro}$$

$$11\,357,14 \times \frac{5}{7} = 8\,112,24 \text{ euro}$$

$$\frac{3\,244,90 \times 1,5\%}{12} = 4,06 \text{ euro i månaden}$$

$$\frac{8\,112,24 \times 1,9\%}{12} = 12,84 \text{ euro i månaden}$$

Pensionstillväxten för arbetsinkomsterna år 2010 är sammanlagt
 $4,06 + 12,84 = 16,90$ euro i månaden.

...

3.4.3 Samordning av fribrev enligt 2005 års bestämmelser inom den offentliga sektorn

Grundpensionerna inom den offentliga sektorn samordnas med övriga lagstadgade grundpensioner. Detta kallas ibland också för modifiering eller modifierad samordning. I samordningen beaktas alla de pensioner som tillväxer enligt den offentliga sektorns och den privata sektorns pensionslagar fram till 31.12.2004 samt 2004-fribreven för anställningar och företagareverksamhet som förtgick 31.12.2004.

Samordningen görs på samma sätt för alla pensionsslag. Det har till exempel ingen betydelse om APL-pensionen innehåller tilläggskydd eller i vilken ålder personen går i ålderspension. Intjänade FöPL-pensioner beaktas också även om försäkringsavgifterna inte har betalats.

Om arbetstagaren 31.12.2004 har en lägre pensionsålder än 63 år enligt en tilläggförmån från den privata sektorn, omräknas alla arbetspensioner som arbetstagaren tjänat in inom privata sektorn före 1.1.2005 till att motsvara pensionsåldern för tilläggförmånen. Det har ingen betydelse i vilken ålder den försäkrade i verkligheten går i pension från den privata sektorn, och modifieringen görs inte heller på nytt.

SjPL-pension beaktas vid samordning av fribrevet enligt fribrev med en pensionstillväxt på 1,5 procent.

Begränsning och samordning av grundpensionen

Samordningsgränsen för grundpensionen fastställs på basis av födelsetiden på följande sätt: Först räknar man antalet dagar från arbetstagarens 23-årsdag till slutet av år 2004. Sedan räknar man hur många procent detta tal utgör av talet 14 400 (= 40 år). Därefter tar man lika många procent av talet 60.

$$\frac{(23\text{v.} \rightarrow 31.12.2004)}{14\,400} \times 60 = \text{samordningsgräns}$$

Om arbetstagarens pensionsålder är lägre än 63 år, läggs till samordningsgränsen 1/8 procent per varje månad med vilken pensionsåldern understiger 63 år. Samordningsgränsen kan dock inte vara större än 60 procent.

Om arbetstagaren är född 1940–1944, och inte har rätt till tilläggspension som tillvuxit före år 1995, höjs samordningsgränsen med 1–5 procent. För dem som är födda 1940 är höjningen fem procent, för dem som är födda 1941 är den fyra procent osv.

Före samordningen begränsas KomPL-grundpensionen så att den högst uppgår till samordningsgränsen beräknad på ovan nämnda sätt. Då beräknas samordningsgränsen utgående från den högsta pensionsgrundande KomPL-lönen i en sådan anställning som har fortgått minst två år. Om arbetstagaren har samtida anställningar, beaktas vid beräkningen av maximibeloppet vad gäller perioden med samtida anställningar i en anställning där den pensionsgrundande lönen är störst. Statlig grundpension begränsas inte före samordningen.

Vid samordningen beräknas maximibeloppet utifrån den högsta pensionsgrundande lönen i en sådan anställning där den pensionsgrundande tiden före 31.12.2004 har varat minst ett år. Då kan det alltså också vara fråga om pensionsgrundande lön i en anställning utanför den offentliga sektorn. De pensionsgrundande lönerna i samtida anställningar som fortgått minst ett år räknas ihop. Den andel som överstiger maximibeloppet dras av från pensionen. Om personen har beviljats flera offentliga pensioner, dras den överskjutande delen av alla pensioner från den offentliga sektorn i proportion till pensionernas belopp.

Skyddsandel

Enligt de bestämmelser som gällde före år 2005 var maximistorleken på samtliga grundpensioner 60 procent. Om pensionerna beräknade 31.12.2004 enligt de nya maximibeloppet tillsammans med all pension som tjänats in fr.o.m. 1.1.2005 och pension för återstående tid är mindre än pensionen beräknad enligt de gamla reglerna 31.12.2004, läggs skillnaden till pensionen.

Vid beräkningen av skyddsandelen beaktas även vilande pension för återstående tid.

Gottgörelse

Om personen har beviljats ålderspension från offentliga sektorn före 63 års ålder och det vid samordningen har beaktats pensioner från den privata sektorn (med pensionsåldern 65 år), som har minskat pensionen från den offentliga sektorn, gottgörs den minskning som har orsakats av pensionen från den privata sektorn. Gottgörelse betalas tills personen i fråga får sin pension från den privata sektorn, dock högst till 63 års ålder.

Exempel 3.14. Gottgörelse enligt StaPL.

En äldre konstapel är född 28.8.1948. Enligt StaPL är hans pensionsålder 58 år och enligt APL/ArPL 63 år. Samordningen har gjorts enligt indexnivån för det år då pensionen beviljas.

Statlig pension

StaPL t.o.m. 31.12.2004

StaPL-grundskydd	1 523,42 euro
tilläggs pension	131,52 euro
pensionsgrundande lön enligt StaPL	2 614,40 euro
pension som tillvuxit fr.o.m. 1.1.2005	93,15 euro

Pension som tillvuxit inom den privata sektorn

APL/ArPL-pension 7,05 euro

Modifierad samordning

Gränsprocent $12003/14400 \times 60 + 7,5 = 57,51$
procent

(pensionsåldern understiger 63 års ålder med 60 månader, $60/8=7,5$)

Modifierad samordningsgräns $2 614,40 \times 0,5751 = 1 503,54$ euro

StaPL-grundskyddet + APL/ArPL $1 523,42 + 7,05 = 1 530,47$ euro

Överskjutande del $1 530,47 - 1 503,54 = 26,93$ euro

Samordnad StaPL-pension $1\,523,42 - 26,93 = 1\,496,49$ euro

Skyddsandel

Samordning enligt 2004 års bestämmelser

samordningsgräns $2\,614,40 \times 60 \% = 1\,568,64$ euro

StaPL-grundskyddet + APL 1 530,47 euro

Överskjutande del 0 euro

Samordnat StaPL-grundskydd 1 523,42 euro

$1\,523,42 - 1\,496,49 = 26,93 < 93,15$ dvs. den pension som tillväxits sedan 1.1.2005 är större, varför ingen skyddsandel betalas. Gottgörelsen är 7,05 euro.

Pension som ska beviljas sammanlagt

$1\,496,49 + 131,52 + 93,15 + 7,05 = 1\,728,21$ euro i månaden.

StaPL-pensionen beviljas när personen fyller 58 år. Gottgörelsen upphör när personen fyller 63 år. Då ska han ansöka om APL/ArPL-pensionen.

...

Beräkning av tilläggspensionsandelen

Om personen har rätt till tilläggspensionsandel intjänad före år 1995, beräknas dess maximibelopp så att den utgör skillnaden mellan det personliga maximibeloppet för totalpensionen vilket gällde före år 2005 och talet 60, dvs. 1–6 procent. Tilläggspensionen beaktas inte vid samordningen av grundpensionen.

Utanför den modifierade samordningen

Modifierad samordning görs inte, om personen får ålderspension från den offentliga sektorn när lagen träder i kraft (1.1.2005). Om en sådan person beviljas pension enligt någon annan lag, görs en samordning enligt de gamla bestämmelserna, dock så att den överskjutande delen dras av från pensionerna från den offentliga sektorn. För militär personal inom försvarsmakten och gränsbevakningen görs inte heller någon modifierad samordning.

Exempel 3.15. Ålderspension enligt tilläggsskyddet inom den offentliga sektorn.

KomPL-grundpension som tillvuxit före 31.12.2004 är 2 326,42 euro

APL-pension som tillvuxit före 31.12.2004 46,51 euro

Samordningsgrunden är den pensionsgrundande lönen enligt KomPL 3 515,31 euro

Den modifierade samordningsgränsen är 59 procent.

Personen fyllde 23 år 31.8.1965. Tiden från den dagen till 31.12.2004 är 14 161 dagar, dvs.

$$\frac{14\,161}{14\,400} \times 60\% = 59,00 \text{ prosenttia}$$

KomPL-pensionen begränsas till 59 procent: $3\,515,31 \times 0,59 = 2\,074,03$ euro

Den överskjutande delen fås genom att den modifierade samordningsgränsen dras av från KomPL-pensionen:

$$2\,326,42 - 2\,074,03 = 252,39 \text{ euro}$$

KomPL-grundpensionen fås genom att den överskjutande delen dras av från den intjänade pensionen:

$$2\,326,42 - 252,39 = 2\,074,03 \text{ euro}$$

KomPL-pensionen och APL/ArPL-pensionen räknas ihop:

$$2\,074,03 + 46,51 = 2\,120,54 \text{ euro}$$

Den överskjutande delen av det sammanlagda beloppet fås genom att dra av den begränsade KomPL-pensionen från det sammanlagda beloppet:

$$2\,120,54 - 2\,074,03 = 46,51 \text{ euro}$$

Den modifierade KomPL-pensionen är den begränsade KomPL-pensionen efter avdrag för den överskjutande delen av det sammanlagda beloppet:

$$2\,074,03 - 46,51 = 2\,027,52 \text{ euro}$$

KomPL-pension som tillvuxit efter 1.1.2005 är 85,28 euro.

Enligt de gamla bestämmelserna är grundpensionerna högst 60 procent av den pensionsgrundande KomPL-lönen: $0,6 \times 3\,515,31 = 2\,109,19$ euro.

Den modifierade KomPL-pensionen + APL/ArPL-pensionen är 2 074,03 euro.

Full skyddsandel enligt KomPL är $2\,109,19 - 2\,074,03 = 35,16$. Eftersom skyddsandelen är mindre än den pension som tillvuxit sedan 1.1.2005, kvarstår ingen skyddsandel att betala ut.

Personen kan tjäna in tilläggspension högst med fem procent av samordningsgrunden (= skillnaden mellan den tidigare personliga samordningsgränsen för totalpensionen 65 och procenttalet 60). Maximibeloppet är $5\% \times 3\,515,31 = 175,77$ euro.

Tilläggspensionsandelen enligt KomPL, som tillvuxit 31.12.1994, är 172,83 euro (ingen överskjutande del).

Pensionerna sammanlagt: $2\,027,52$ (KomPL-grundpension) + $172,83$ (KomPL-tilläggspensionsandel) + $46,51$ (APL/ArPL + 85,28 (intjänad fr.o.m. 1.1.2005)) = $2\,332,14$ euro i månaden.

...

Exempel 3.16. Ålderspension enligt tilläggsskyddet

KomPL-grundpension som tillvuxit före 31.12.2004 är	1 054,67 euro
KyPL-grundpension som tillvuxit före 31.12.2004 är	479,09 euro
APL-pension som tillvuxit före 31.12.2004 är	7,69 euro
Sammanlagt:	1 541,45 euro
Samordningsgrunden är den pensionsgrundande lönen enligt KomPL	2 235,68 euro

Personen fyllde 23 år 10.3.1967. Tiden från den dagen till 31.12.2004 är 13 611 dagar, dvs.

$$\frac{13\,611}{14\,400} \times 60\% = 56,71 \text{ procent}$$

Pensionsåldern är 61 år 7 månader och 9 dagar, dvs. 16 månader före 63 års ålder, varför 1/8 procent per månad läggs till.

$$\frac{1 \times 16}{8} = 2,00$$

Den modifierade samordningsgränsen är $56,71 + 2,00 = 58,71$ procent.

KomPL-pensionen begränsas till 58,71 procent:

$$2\,235,68 \times 0,5871 = 1\,312,57 \text{ (ingen överskjutande del)}$$

Den överskjutande delen av totalpensionen $1\,541,45 - 1\,312,57 = 228,88$ euro.

Den överskjutande delen fördelas i proportion till pensionerna enligt pensionslagarna för den offentliga sektorn

$$\text{överskjutande del enligt KomPL } 1\,054,67 / 1\,533,76 \times 228,88 = 157,39 \text{ euro}$$

$$\text{överskjutande del enligt KyPL } 479,09 / 1\,533,76 \times 228,88 = 71,49 \text{ euro}$$

$$\text{Modifierad KomPL } 1\,054,67 - 157,39 = 897,28 \text{ euro}$$

Modifierad KyPL $479,09 - 71,49 = 407,60$ euro

APL 7,69 euro

Pensionerna sammanlagt 1 312,57 euro i månaden.

Pension som tillvuxit fr.o.m. 1.1.2005 är 37,26 euro i månaden.

Enligt de gamla bestämmelserna är grundpensionerna 60 procent av den pensionsgrundande KomPL-lönen: $0,6 \times 2\,235,68 = 1\,341,41$ euro.

Modifierad KomPL + KyPL + APL = 1 312,57 euro.

Full skyddsandel enligt KomPL $1\,341,41 - 1\,312,57 = 28,84$ euro. Det skyddade beloppet är mindre än den pension som tillvuxit från och med 1.1.2005, varför inget skyddat belopp kvarstår att betala.

KomPL-tilläggs pensionsandel som tillvuxit före 31.12.1994	9,83 euro
max 4 % av den pensionsgrundande KomPL-lönen 2 235,68	89,43 euro
KyPL-tilläggs pensionsandel som tillvuxit före 31.12.1994	48,06 euro

Gottgörelse betalas, eftersom APL-pension, 7,69 euro, har beaktats vid modifieringen, men personen inte får pensionen ännu.

Pensionerna sammanlagt: $897,28$ (KomPL-grundpension) + $89,43$ (KomPL-tilläggs pensionsandel) + $407,60$ (KyPL-grundpension) + $48,06$ (KyPL-tilläggs pensionsandel) + $37,26$ (tillvuxit fr.o.m. 1.1.2005) + $7,69$ (gottgörelse) = $1\,487,30$ euro.

...

3.4.4 Pensionstillväxt av anställningar och företagarverksamhet vid sidan av pension

I regel tillväxer den pension för allt arbete vid sidan av pension från och med 1.1.2005 enligt 2005 års bestämmelser med 1,5 procent om året.

Begränsningar finns för arbete vid sidan av pension i fråga om arbetslöshets- och invalidpensioner. Närmare information om detta finns i bilaga 14.

För arbete vid sidan av ålderspension eller förtida ålderspension tillväxer ny pension med 1,5 procent om året till slutet av den månad då personen i fråga fyller 68 år. Om en arbetstagare har samtidiga anställningar och söker ålderspension för endast en del av dem, ändras pensionstillväxten för den fortgående anställningen till 1,5 procent i början av den månad då pensionen börjar.

Sådan pension som den försäkrade har tjänat in medan han eller hon har fått invalidpension har den försäkrade rätt att få ut vid 63 års ålder eller, inom den offentliga sektorn, vid en lägre personlig pensionsålder, när invalidpensionen ändras till ålderspension eller när ålderspension beviljas på tidigare grunder.

Om ny pension ska beviljas på nya grunder, läggs den pension som tillvuxit av arbete vid sidan av en tidigare pension till denna pension som beviljas på nya grunder. Pensionen beräknas på nytt från början enligt lönecoefficientsnivån för pensionens begynnelseår, dvs. på nya grunder, om det inte finns någon tidigare pension eller om det har gått mer än två år sedan en sådan pension upphört.

I allmänhet tillväxer ingen ny pension för inkomster under pensionsfallsåret för en invalidpension som räknas på nya grunder.

Till pension som tjänats in vid sidan av invalidpension som fastställts enligt 2004 års bestämmelser har man dock rätt först vid 65 års ålder, eller vid en sänkt pensionsålder då invalidpension enligt 2004 års bestämmelser ändras till ålderspension. Inom den offentliga sektorn ändras invalidpension till ålderspension vid pensionstagarens personliga pensionsålder.

Arbetslöshetspension betalas inte för sådana kalendermånader då pensionstagaren förvärvsarbetar och förtjänar minst 644,56 euro år 2010 (523,61 euro enligt 2004 års nivå). Även för arbete vid sidan av arbetslöshetspension tillväxer det ny pension.

Personer som är födda 1946 eller tidigare tjänar in pension för deltidsarbete vid deltidspension enligt 2004 års bestämmelser, beroende på åldern, enligt 1,5 eller 2,5 procent av den pensionsgrundande lönen i anställningen, från och med 1.1.2005 av årsinkomsten. Enligt lagen om kommunala pensioner tjänar alla deltidspensionärer in pension enligt 2 procent eller 4,5 procent beroende på åldern. Se närmare kapitel 8 Deltidspension.

Vid sidan av generationsväxlingspension, avträdelseersättning och avträdelsestöd för lantbruksföretagare har det redan tidigare varit möjligt att tjäna in ny

pension enligt alla andra lagar, men inte enligt LFöPL. Möjligheten att tjäna in ny pension bevarades 1.1.2005, men intjäningsreglerna ändrades. Ovan nämnda förmåner jämföras med pension, vilket innebär att pensionstillväxten för arbete vid sidan av dem är 1,5 procent.

Utländsk pension jämföras med nationell pension, och därför är pensionstillväxten för arbete vid sidan av sådan 1,5 procent om året.

Rehabiliteringspenningen är inte en pension, utan jämföras med förmåner för oavlönade perioder, och därför följer pensionstillväxten för arbete vid sidan av rehabiliteringspenning de åldersavhängiga procentsatserna. Pensionstillväxten följer de åldersavhängiga procentsatserna också om arbetstagaren endast får någon fritt formad tilläggspension.

Vid invalid- eller ålderspension som betalas som engångsbelopp följer pensionstillväxten de åldersavhängiga procentsatserna. Pension tillväxer också på basis av förmåner under oavlönade perioder. Efter invalidpension enligt 2004 års bestämmelser som betalas som engångsbelopp tillämpas inte regeln om pension på tidigare grunder. Alltså, om det inträffar ett nytt pensionsfall inom två år från att rätten till rehabiliteringsstöd som betalas som engångsbelopp har upphört, beräknas pensionen på nya grunder, varvid pension som tillvuxit efter den pension som betalas som engångsbelopp börjar betalas. Pension enligt 2005 års bestämmelser som betalas som engångsbelopp kan däremot beviljas på tidigare grunder.

Om utländsk pension har betalts som engångsbelopp, följer pensionstillväxten till åldersavhängiga procentsatserna.

På inkomster under begynnelseåren för pensionsperioder som beviljats på tidigare grunder tillväxer också pension enligt de åldersavhängiga procentsatserna, om det efter dessa pensionsperioder beviljas pension på nya grunder.

Från och med år 1.1.2007 anses arbetsinkomster och förmånsgrundande inkomster under de tår då pensionen upphör vara förtjänade efter att pensionen upphört, och för dem tillväxer pension enligt de åldersavhängiga procentsatserna vid beräkningen av följande pension som beviljas på nya grunder. Om pensionen upphör vid slutet av året (31.12) betraktas inkomsterna av arbete vid sidan av pensionen som förtjänade samtidigt med pensionen (pensionstillväxt 1,5 procent

av arbetsinkomsten) och de åldersavhängiga högre procentsatserna börjar gälla först i början av året därpå.

Företagarverksamhet anses infalla under den tid då försäkringen är i kraft, och arbetsinkomster av företagarverksamhet hänförs därför inte till någon annan tid. Förmåner för oavlönade perioder som företagare får periodiseras dock på ovan nämnda sätt, såsom i fråga om arbetstagare.

Om en persons första period med rehabiliteringsstöd börjar och upphör under samma kalenderår och återstående tid har beaktats i pensionen, tillväxer ingen pension för inkomster som förtjänats efter pensionen under pensionsfallsåret. En sådan situation kan uppstå t.ex. när rehabiliteringsstödet dras in på grund av för stora arbetsinkomster.

3.4.5 Beräkning av APL-skyddsandel

Skyddad anställning

Annan pension än deltidspension eller pension som följer på deltidspension beräknas enligt både 2004 års bestämmelser och 2005 års bestämmelser utgående från en sådan APL-anställning som var i kraft 1.1.2005 och fortgår utan avbrott till ett pensionsfall som inträffar senast år 2011.

Vid pensionsberäkningen anses APL-anställningen ha fortgått fram till pensionsfallet, om arbetstagaren har haft pensionsgrundande inkomster i denna APL-anställning under den kalendermånad som närmast föregått pensionsfallet. En dylik APL-anställning kallas för en skyddad anställning (anställning som omfattas av skyddsbestämmelse). En skyddad anställning anses vara oavbruten enligt de bestämmelser som gällde till utgången av år 2004. Till exempel är en anställning, i vilken en oavlönad period på högst ett år ingår medan anställningen fortgår i arbetsrättslig bemärkelse, en oavbruten anställning.

En APL-anställning som varat i minst en månad och som upphört efter 1.1.2005 och som pågått kortare tid än en månad under år 2004, kan vara en skyddad anställning. Om arbetstagaren har uppnått den sänkta pensionsåldern före 1.1.2005, är anställningen inte skyddad, även om den har fortgått efter 31.12.2004 och efter den sänkta pensionsåldern, eftersom uppnåendet av den sänkta pensionsåldern är ett pensionsfall. En anställning som börjat före 1.1.2005 vid sidan av en heffektiv pension är inte skyddad, eftersom sådana anställningar har försäkrats och pension tillväxer för dem först från och med 1.1.2005.

Pension för en skyddad anställning enligt 2004 års bestämmelser för jämförelsen

När APL-skyddsandelen räknas ut avbryts inte anställningen 31.12.2004, utan pensionen beräknas på basis av den oavbrutna anställningen enligt 2004 års bestämmelser för pensionsgrundande lön, pensionstillväxt, förtida och uppskjutet uttag av pension utan arbetspensionstillägg och samordning. Om pensionen börjar vid en annan ålder än 65 år, skjuts pensionen upp eller förtidsminskas från och med 65 års ålder, oberoende av vilken pensionsåldern i anställningen var 31.12.2004.

När den pensionsgrundande lönen beräknas, justeras arbetsinkomsterna med APL-index dvs. halvvägsindex, till nivå för det år då anställningen upphör. Avdraget för arbetstagares pensionsavgift bestäms enligt de avgifter som arbetstagaren betalat, vilket innebär att avdraget är större för dem som fyllt 53 år än för dem som är yngre. Semesterersättning som betalas när anställningen upphör beaktas också vid beräkningen av den pensionsgrundande lönen.

Automatiskt och tekniskt avbrytande kan göras i en skyddad anställning. Justering av den pensionsgrundande lönen enligt prövning och pensionsgrundande lön för barnavårdstid kan också bli tillämpliga på en skyddad anställning.

Pension för en skyddad anställning enligt 2005 års bestämmelser för jämförelsen

Till ett fribrev som bildats 31.12.2004 och som beräknats utan arbetspensionstillägg läggs den pension som beräknats enligt 2005 års bestämmelser på basis av arbetsinkomsterna och förmånerna för oavlönade perioder från början av år 2005. Ålderspension och invalidpension beräknas på olika sätt. (Se kapitlen 4 och 5.)

APL-skyddsandel

Om pensionen för en skyddad anställning är större när den beräknats enligt 2004 års bestämmelser än när den beräknats enligt 2005 års bestämmelser, läggs skillnaden till den pension som beräknats enligt 2005 års bestämmelser. Skillnaden kallas för APL-skyddsandel och den anmäls till Pensionsskyddscentralens pen-

sionsregister. När en pension som ska beviljas på nya grunder räknas ut, läggs skyddsandelen justerad med lönekoeficienten till den nya pensionens belopp.

Om en arbetstagare samtidigt har flera anställningar som omfattas av skyddsbestämmelsen, beräknas en gemensam APL-skyddsandel för de samtidigt anställningarna och denna APL-skyddsandel anmäls till Pensionsskyddscentralens pensionsregister. APL-skyddsandelen beräknas alltid separat för varje anställning. Skyddsandelarna för olika anställningar räknas ihop till en gemensam skyddsandel.

Arbetstagaren kan ansöka om ålderspension eller förtida ålderspension vid olika tidpunkt på basis av samtidigt anställningar som omfattas av skyddsbestämmelsen. När den första pensionen beviljas beräknas APL-skyddsandelen på basis av den anställning som upphör. Vid beräkningen av pension enligt 2005 års bestämmelser beaktas också det pensionsbelopp som tjänats in på basis av förmåner för oavlönade perioder som betalats ut efter 31.12.2004 och som hänför sig till samma tidpunkt som den här anställningen.

När arbetstagaren ansöker om ny pension på basis av en anställning som pågått samtidigt som han eller hon fått pension, beaktas vid beräkningen av pension enligt 2005 års bestämmelser inte förmåner för oavlönade perioder som tagits med när den tidigare skyddsandelen räknades ut. I beräkningen beaktas inte heller förmåner för oavlönade perioder som betalats ut under tiden i pension.

Exempel 3.17. APL-skyddsandel.

APL-skyddsandelen beräknas utifrån den sista anställningen. I exemplet beaktas inte pensionstillväxt från tiden före den sista anställningen.

Pensionen beräknad enligt 2004 års bestämmelser (för anställningen utan avbrott) är 263,47 euro i månaden.

Pensionen beräknad enligt 2005 års bestämmelser (2004-fribrevet + pensionen för arbetsinkomster efter 31.12.2004) är 257,34 euro i månaden.

Pensionen blir större beräknad enligt 2004 års bestämmelser, varför APL-skyddsandelen läggs till pensionen beräknad enligt 2005 års bestämmelser.

Skyddsandelen är skillnaden mellan pensionerna beräknade enligt 2004 års respektive 2005 års bestämmelser.

APL-skyddsandelen är $263,47 - 257,34 = 6,13$ euro i månaden

Pensionen är $257,34 + 6,13 = 263,47$ euro i månaden.

...

Exempel 3.18. APL-skyddsandel.

Personen är född 1.6.1946 och går i pension vid 65 års ålder, 1.7.2011. Den sista anställningen har börjat i början av år 1995. Automatiskt avbrytande har inte beaktats i detta exempel. Index och pensionsavgifter för år 2011 är uppskattningar (de uppskattade indextalen finns i slutet av handboken, före tilläggsexemplen).

År	Intjänings- årets nivå	Halvvägs- index	Löne- koefficient	Arbetstagarens pensionsavgift (enligt ålder)	Beräkning enligt 2004 års regler, efter LAPL- avdrag (2011 års nivå)	Beräkning enligt 2005 års regler efter LAPL- avdrag (2011 års nivå)
1995	19 000	1712			28 056,07	29 123,94
1996	20 000	1760		0,0343	27 741,92	28 797,83
1997	22 000	1791		0,045	29 655,65	30 784,40
1998	23 000	1825		0,047	30 362,32	31 517,96
1999	24 000	1868		0,047	30 953,12	32 131,24
2000	25 000	1903		0,047	31 649,82	32 854,47
2001	26 000	1981		0,045	31 686,14	32 892,17
2002	27 000	2054		0,044	31 768,62	32 977,78
2003	28 000	2103		0,046	32 110,29	33 332,46
2004	29 000	2151	1,000	0,046	32 514,94	33 752,52
2005	30 000	2191	1,028	0,058	32 606,70	33 538,13
2006	35 000	2246	1,063	0,054	37 267,18	38 000,19
2007	40 000	2311	1,100	0,054	42 293,69	43 206,40
2008	45 000	2363	1,124	0,052	46 631,73	47 669,89
2009	50 000	2494	1,192	0,054	48 987,93	49 839,60
2010	55 000	2538	1,231	0,057	52 784,59	52 918,31
2011	30 000	2583	1,256	0,061		

Pensionen enligt 2004 års bestämmelser är 2 398,40 e/mån. Enligt 2004 års bestämmelser beräknas pensionen utgående från medelinkomsterna åren 2001-2010 11 år med 1,5 procents pensionstillväxt och fem och ett halvt år med 2,5 procents pensionstillväxt.

Pensionen beräknad enligt 2005 års bestämmelser inkluderar den pension som intjänats före utgången av år 2004 och som beräknats med 1,5 procents tillväxt utifrån den genomsnittliga månadsinkomsten åren 1995-2004 samt den pension som intjänats från och med år 2005 beräknad med 1,9 procents pensionsstillväxt.

Pensionen är 2 256,49 (andelen som beräknats enligt 2005 års bestämmelser) + 141,91 (APL-skyddsandel) = 2 398,40 euro i månaden.

...

3.5 Oavlönade perioder som ger rätt till pension

Arbetspension tillväxer på basis av arbetsinkomsterna men också på basis av de inkomster som ligger till grund för vissa förmåner som betalas under oavlönade perioder. Även på basis av tid då man fått stöd för hemvård av barn och tid för studier som leder till examen tillväxer en pensionsförmån enligt en fast inkomstgrund. Arbetspension tillväxer på basis av följande förmåner:

- sjukdagpenning, partiell sjukdagpenning
- specialvårdspenning
- moderskapspenning, särskild moderskapspenning, faderskapspenning, föräldrapenning (även partiell föräldrapenning och minimiförmåner)
- ersättningar för inkomstbortfall med stöd av trafikförsäkringslagen och lagen om olycksfallsförsäkring (LITA)
- altemneringsersättning
- inkomstrelaterad arbetslöshetsdagpenning (även minskad och jämkad)
- inkomstrelaterad utbildningsdagpenning, till den del sådan har beviljats före 1.1.2010. Nya utbildningsdagpenningar beviljas inte längre 1.1.2010, men

de som beviljats tidigare betalas ut och ger pensionstillväxt också efter 1.1.2010, såsom arbetslöshetsdagpenning.

- utbildningsstöd enligt lagen om offentlig arbetskraftsservice, till den del sådant har beviljats före 1.1.2010. Nya utbildningsstöd beviljas inte längre 1.1.2010, men de som beviljats tidigare betalas ut och ger pensionstillväxt också efter 1.1.2010, såsom tidigare.
- vuxenutbildningsstöd.
- rehabiliteringspenning enligt arbetspensionslagarna eller från FPA (även partiell rehabiliteringspenning)
- rehabiliteringspenning (även partiell) enligt trafikförsäkringslagen och lagen om olycksfallsförsäkring (LITA)

3.5.1 Förutsättning för intjäning av pension

Pension som tillväxer på basis av förmåner under oavlönade perioder beviljas förmånstagaren om han eller hon under sin yrkesbana har haft sammanlagt minst 15 469,61 euro i arbetsinkomster som försäkrats enligt arbetspensionslagarna (2010 års nivå, 12 566,70 euro enligt 2004 års nivå). Samma eurobelopp förutsätts också i speciallagen om intjäning av pension för barnavårdstid och studietid.

När det räknas om detta krav på inkomster blir uppfyllt räknas inkomsterna från tiden före 2005 utifrån registeruppgifterna om pensionsgrundande löner och anställningstider på samma sätt som det belopp som utgör förutsättningen för rätt till pension för återstående tid. När det undersöks om kravet på inkomster blir uppfyllt letas det dock efter inkomster under hela den försäkrade tiden för pensionsfallsåret, till skillnad från prövningen av rätten till återstående tid.

3.5.2 Inkomst som utgör grund för pensionen

Eftersom förmånsgrunden kan vara års- eller månadsbaserad och en förmån vanligen betalas per dag, ska förmånsgrunderna vid uträkningen av pension omvandlas till grunder på dagsnivå. Förmånsgrunden omvandlas till en grund på dagsnivå med devisorn för förmånsslaget i fråga. Dagsinkomsten multipliceras med antalet förmånsdagar under året i fråga. Dagarna har registrerats i intjäningsregistret. Då får man den förmånsgrundande inkomst som ligger till grund

för pensionen (nedan förkortat till förmånsgrundande inkomst) för året i fråga. När pensionen räknas ut dras arbetstagares arbetspensionsavgift inte av från de förmånsgrundande inkomsterna. Förmånsgrundande inkomster beaktas på samma sätt som arbetsinkomster till slutet av den månad som föregår den då ålderspensionen börjar.

3.5.3 Andra förmåner än sådana som fastställs på basis av den verkliga inkomstgrunden

Pensionen tillväxer på basis av vuxenutbildningsstöd för företagare och minimiföräldradagpenning utgående från en grund som år uppgår till 644,56 euro/månad (523,61 euro enligt 2004 års nivå). Pension tjänas in enligt samma förmånsgrund också för tiden för vård av barn under tre år och för studietiden. När föräldradagpenning har betalats som minimidagpenning på grund av förvärvsarbete, är minimidagpenningens belopp förmånsgrund.

3.5.4 Proportionering av förmånsgrundande inkomster

Pension tjänas in på basis av förmånsgrunden endast för den tid för vilken förmånen har betalats till personen själv. Om en förmån utbetalas som jämkad eller minskad på grund av egna förvärvsinkomster eller någon annan erhållen egen förmån, beaktas en så stor andel av den förmånsgrundande inkomsten som den till personen betalda förmånen utgör av den beviljade fulla förmånen. När en del av förmånen har betalats till arbetsgivaren och en del till arbetstagaren, beaktas likaså en lika stor del av den förmånsgrundande inkomsten som den till arbetstagaren betalda andelen utgör av hela den beviljade förmånen.

En förmån kan ha betalats för en tid för vilken det senare beviljas en annan förmån. Då ser förmånssystemen sinsemellan till att de ersätter varandra kostnaderna genom regressbetalningar. Pensionen tillväxer i regel på basis av den förmån som en person skulle ha rätt till, även om den först utbetalda förmånen kvarstår som personens inkomst i beskattningen.

3.5.5 Social förmån som bestämts på basis av en föregående förmån

Dagpenning enligt sjukförsäkringen, rehabiliteringspenning och föräldradagpenning från FPA kan fastställas på basis av en annan föregående socialförmån.

Eftersom det i den senare förmånen inte finns någon egentlig arbetsinkomst som ligger till grund för förmånen, utgörs grunden för den pension som tjänas in på basis av den senare förmånen i sådana fall av den arbetsinkomst enligt vilken den senare förmånen skulle ha räknats ut, om det inte hade funnits någon tidigare förmån. Om den föregående förmånen bestäms enligt samma grunder som den senare (t.ex. sjukdagpenning och rehabiliteringsdagpenning) betraktas grunden för den föregående förmånen också som grund för den senare förmånen.

3.5.6 Justering av förmånsgrundande inkomster

Vid pensionsuträkningen justeras den förmånsgrundande inkomsten för varje enskilt år med lönekoeficienten till den nivå som gäller när pensionen börjar, på samma sätt som då den pensionsgrundande arbetsinkomsten justeras.

En förmån kan betalas ut i flera års tid på basis av samma inkomst, vilket ofta är fallet med rehabiliteringspenning eller arbetslöshetsdagpenning. Förmånsbetalaren gör en eventuell indexjustering årligen endast i det förmånsbelopp som betalas till förmånsmottagaren, men inte i förmånsgrunden. Förmånsgrunden för varje enskilt år, då förmån har betalats ut på basis av samma arbetsinkomst, är således den inkomst som förmånsberäkningen första gången baserade sig på, och det görs inga indexjusteringar i förmånsgrunden under den tid förmånen betalas ut.

Till exempel förmånsgrunden för rehabiliteringspenning som har betalats ut i tre års tid utan avbrott är i registret lika stor under vart och ett av de tre åren. Först när pensionen räknas ut justeras förmånsgrunderna för olika år med lönekoeficienten.

3.5.7 Pension som tillvuxit under oavlönade perioder

Intjäning av pension

Arbetspension tjänas in på basis av den förmånsgrundande inkomsten med 1,5 procent per år från ingången av månaden efter personens 18-årsdag och högst till

utgången av det år som föregår pensionsfallet eller, i fråga om ålderspension, till utgången av pensionsfalls månaden. Arbetslöshetsdagpenningar beaktas dock högst fram till utgången av den månad under vilken personen fyller 63 år.

Följande andel av de förmånsgrundande inkomsterna beaktas när den intjänade pensionen räknas ut:

- 117 procent av den förmånsgrundande inkomsten för föräldradagpenning (17 procent av det som betalats till arbetsgivaren)
- 75 procent av den förmånsgrundande inkomsten för inkomstrelaterad arbetslöshetsersättning
- 55 procent av den förmånsgrundande inkomsten för alterneringsledighet (75 procent under tiden före 2010)
- 65 procent av övriga förmånsgrundande inkomster som ger pensionstillväxt.

Pension som tillvuxit under oavlönade perioder betalas enligt den lag som den sista pensionsförsäkraren (VILMA-anstalten) följer. Om pensionen för oavlönade perioder ska förtidsminskas, skjutas upp eller annars omräknas, sker det därför enligt lagen i fråga.

Exempel 3.19. Pensionstillväxt för arbetslöshetsdagpenning.

Personen får inkomstrelaterad arbetslöshetsdagpenning under tiden 2.5 – 31.12.2008 och 2.1–3.5.2009. Förmånsgrunden är 2 100 euro i månaden (enligt 2008 års nivå) och antalet förmånsdagar är 174 dagar år 2008 och 86 dagar år 2009. Pensionsfallet inträffar år 2010, då också pensionen börjar.

Förmånsgrunden för varje år justeras med lönekoeficienten upp till beräkningstidpunktens nivå. Med hjälp av förmånsgrunden beräknas den förmånsgrundande inkomsten per år och på basis av den beräknas det intjänade pensionsbeloppet för respektive år.

Justering av förmånsgrunden till beräkningstidpunktens nivå (2010)

$$\text{År 2008:} \quad 2\,100,00 \times \frac{1,231}{1,124} = 2\,299,91 \text{ euro i månaden}$$

$$\text{År 2009:} \quad 2\,100,00 \times \frac{1,231}{1,192} = 2\,168,71 \text{ euro i månaden}$$

Förmånsgrundande inkomster åren 2008 och 2009 enligt 2010 års nivå:

$$2008: \quad \frac{2\,299,91}{21,5} \times 174 = 18\,613,23 \text{ euro i månaden}$$

$$2009: \quad \frac{2\,168,71}{21,5} \times 86 = 8\,674,84 \text{ euro i månaden}$$

75 procent av dessa förmånsgrundande inkomster ger en pensionstillväxt på 1,5 procent om året:

Pension som tillvuxit år 2008 enligt 2010 års nivå:

$$\frac{18\,613,23 \times 0,75 \times 1,5 \%}{12} = 17,45 \text{ euro i månaden}$$

Pension som tillvuxit år 2009 enligt 2010 års nivå:

$$\frac{8\,674,84 \times 0,75 \times 1,5 \%}{12} = 8,13 \text{ euro i månaden}$$

Pensionstillväxten under perioden med arbetslöshetsdagpenning åren 2008 – 2009:

$$17,45 + 8,13 = 25,58 \text{ euro i månaden.}$$

...

Exempel 3.20. Pensionstillväxt för jämkad arbetslöshetsdagpenning.

Jämkad dagpenning har betalats under tiden 1.3–13.5.2010 och den är 45 procent av hel dagpenning. Inkomstgrunden är 2 500 euro i månaden och antalet

förmånsdagar är 54. När pensionen uträknas justeras inkomstgrunden till beräkningstidpunktens nivå. I exemplet har uträkningen gjorts enligt 2010 års nivå.

Den förmånsgrundande inkomsten är

$$\frac{2\,500}{21,5} = 116,28 \quad 116,28 \times 0,45 \times 54 = 2\,825,60 \text{ euro}$$

75 procent av dessa inkomster ger en pensionstillväxt på 1,5 procent om året:

$$\frac{2\,825,60 \times 0,75 \times 1,5\%}{12} = 2,65 \text{ euro i månaden}$$

Pensionstillväxten för perioden med jämkad dagpenning år 2010 var 2,65 euro i månaden.

...

3.5.8 Förmåner för oavlönade perioder som betalats samtidigt med pension

Det tillväxer ingen pension på basis av de förmånsgrundande inkomsterna under den period som infaller mellan ingången av pensionsfallsåret för en invalid- eller arbetslöshetspension och utgången av året innan pensionen upphörde. Pension tillväxer inte heller på basis av förmånsgrundande inkomster under tid med ålderspension. Däremot tillväxer pensionen på basis av förmånsgrundande inkomster under tid med deltids- och familjepension.

Om en förmån för oavlönad tid har betalats under samma år som en invalidpension eller arbetslöshetspension upphört och ny pension i sinom tid beviljas på nya grunder, tolkas det så att de förmånsgrundande inkomsterna hänförs till tiden efter pensionen och det tillväxer pension på basis av dem. Huvudregeln är att när de åldersavhängiga procentsatserna för pensionstillväxten för arbete tillämpas, tillväxer pension också för förmåner för oavlönade perioder.

3.5.9 Förmånsgrundande inkomster i inkomst för återstående tid

I inkomsten för återstående tid beaktas de förmånsgrundande inkomsterna alltid till minst 100 procent. När man beräknar inkomsten för återstående tid beaktas de förmånsgrundande inkomsterna i regel fram till slutet av det år som föregår pensionsfallsåret, i likhet med arbetsinkomster. I de undantagsfall där inkomsterna under pensionsfallsåret beaktas i inkomsten för återstående tid beaktas också de förmånsgrundande inkomsterna under pensionsfallsåret. (se Återstående tid 5.6)

Arbetslöshetsförmåner som inte är inkomstrelaterade beaktas endast när inkomsten för återstående tid räknas ut. Då är förmånsgrunden 1 289,13 euro/månad enligt 2010 års nivå (1 047,22 enligt 2004 års nivå). Förmåner som endast beaktas i inkomsten för återstående tid är:

- grunddagpenning enligt lagen om utkomstskydd för arbetslösa
- arbetsmarknadsstöd
- sjukdagpenning som beviljas efter grunddagpenning (till samma belopp) enligt lagen om utkomstskydd för arbetslösa.

Utbildningsstöd enligt lagen om offentlig arbetskraftsservice och utbildningsdagpenning enligt lagen om utkomststöd för arbetslösa som FPA betalade slopades i början av år 2010. Förmåner som redan har beviljats betalas dock ut. I inkomsten för återstående tid beaktas dessa förmåner fortfarande för tiden för 2010 och även senare, om sådana har betalats.

Förmåner på basis av vilka pension tjänas in enligt ett fast belopp på 644,56 euro (523,61 euro enligt 2004 års nivå), dvs. vuxenutbildningsstöd för företagare och föräldradagpenning som utbetalas till minimibelopp, beaktas också i inkomsten för återstående tid enligt den förmånsgrund som har beaktats vid uträkningen av den intjänade pensionen.

Förmånsgrunden enligt den särskilda lagen om pensionsförmån för tid vård av barn under tre år och för studier, som är 644,56 e/mån (523,61 e/mån enligt 2004 års nivå), beaktas till det dubbla beloppet 1 289,12 e/mån (1 047,22 e/mån enligt 2004 års nivå) vid beräkningen av inkomsten för återstående tid, om pensionsfallet är tidigast år 2010. Om pensionsfallet har inträffat före 2010, beaktas dessa förmåner inte vid beräkningen av pension för återstående tid.

3.6 Inkomster under ett pensionsförhållande

Med pensionsförhållande avses sådan tid med pension för vilken det tillväxer ny pension. Som pensionsgrundande inkomst under ett pensionsförhållande tas den inkomst för återstående tid som ligger till grund för inkomsten för återstående tid som ingår i pensionen i fråga. Beräkningen av pension som tillvuxit av pensionsförhållanden är litet olika enligt 2004 års och 2005 års bestämmelser.

3.6.1 *Pensionsförhållande enligt 2004 års bestämmelser*

Den som går i pension år 2010 har mest sannolikt tjänat in pension för en avslutad heleggeffektiv pensionsförhållandeperiod enligt 2004 års bestämmelser. Heleggeffektiva pensioner som grundar sig på personens eget arbete är i invalidpension, individuell förtidspension och arbetslöshetspension som inkluderar pension för återstående tid.

Om en sådan heleggeffektiv pension upphör innan pensionstagaren uppnår pensionsåldern, t.ex. på grund av förvärvsarbete, uppstår det ett fribrev på basis av den heleggeffektiva pensionsperioden. När fribrevets belopp räknas ut tas som lön den lön i en anställning eller den företagarkomst på basis av vilken den heleggeffektiva pensionen har räknats ut. Ny pension tillväxer på basis av pensionsförhållandet, om följande pension beviljas på nya grunder. Pensionen beviljas på nya grunder när den tidigare pensionen har upphört och det nya pensionsfallet inträffar mer än två år efter att den tidigare pensionen har upphört. I fråga om invalidpension kan tidsfristen också vara längre. Om personen på nytt blir arbetsoförmögen på grund av samma sjukdom som tidigare, kan i invalidpension beviljas på tidigare grunder även om det har gått mer än två år från att den tidigare pensionen upphörde.

Pensionsförhållandetiden, som ger ny pensionstillväxt, börjar på pensionsfallsdagen och upphör när pensionen upphör. Pensionstillväxten följer tillväxtprocentsatserna enligt 2004 års bestämmelser. Om pensionsfallet har inträffat efter 1.1.1996, har pensionstillväxten varit 1,5 eller 1,2 eller 0,8, procent beroende på åldern, till slutet av år 2009 och 1,5 procent efter det. Procentsatserna för pensionstillväxt vid delinvalidpension är de samma som vid full invalidpension. När den pension som tillvuxit av pensionsförhållandet räknas justeras den pensionsgrundande lönen för återstående tid med halvvägsindexet till 2004 års

nivå och efter det med lönekoeficienten till nivån vid den tidpunkt då den nya pensionen börjar.

Exempel 3.21. Tillväxt av ny pension på basis av ett pensionsförhållande enligt 2004 års bestämmelser.

Personen är född 10.4.1953. Han har börjat i en APL-anställning 1.2.1996 och anställningen upphör med ett pensionsfall i och med att han blir arbetsförmögen 31.7.2002. Rehabiliteringsstödet upphör 31.3.2005 när personen har återgått i arbetslivet. Ett nytt rehabiliteringsstöd börjar 1.3.2010.

Den pension som tillväxer av pensionsförhållandet beräknas utgående från den pensionsgrundande lönsom utgjort grundentill pensionen för återstående tid. Den pensionsgrundande lönen är 2 000 euro i månaden enligt 2002 års nivå.

Pensionstillväxt under tiden med heffektiv pension:

Den pensionsgrundande lönen justeras med APL-halvvägsindex för år 2004 och vidare med lönekoeficienten för år 2010 då pensionen börjar,

$$\frac{2151}{2054} \times 1,231 \times 2\,000,00 = 2\,578,27 \text{ euro i månaden}$$

Pensionen tillväxer enligt 1,5 procent under tiden 31.7.2002–10.4.2003.

$$\frac{8 \frac{10}{30} \times 2\,578,27 \times 1,5\%}{12} = 26,86 \text{ euro i månaden}$$

Pensionen tillväxer enligt 1,2 procent under tiden 11.4.2003–31.3.2005.

$$\frac{23 \frac{20}{30} \times 2\,578,27 \times 1,2\%}{12} = 61,02 \text{ euro i månaden}$$

Pensionstillväxten för pensionsförhållandet är sammanlagt $26,86 + 61,02 = 87,88$ euro i månaden enligt 2010 års nivå.

...

3.6.2 Pensionsförhållande enligt 2005 års bestämmelser

Om pensionen har beviljats enligt 2005 års bestämmelser, börjar ett pensionsförhållande som ger ny pensionstillväxt i början av pensionsfallsåret och den pension som tillväxer beräknas utifrån inkomsten för återstående tid. Till slutet av år 2009 är pensionstillväxten 1,5 procent till utgången av den månad då personen fyller 50 år och 1,3 procent från början av månaden därpå till slutet av den månad då personen fyller 63 år.

Från och med år 2010 tillväxer den nya pensionen på basis av pensionsförhållandet med 1,5 procent om året från början av pensionsfallsåret till slutet av den månad då personen fyller 63 år. Pensionsförhållanden med 1,5 procenters pensionstillväxt, som trädde i kraft i början av år 2010, kan förekomma som pensionsgrundande tid tidigast år 2012, eftersom det tillväxer pension för ett pensionsförhållande endast i det fall att den nya pensionen har beviljats på nya grunder.

Exempel 3.22. *Tillväxt av ny pension på basis av ett pensionsförhållande enligt 2005 års bestämmelser.*

Personen är född 6.4.1951. Han har börjat i en APL-anställning 1.3.1996. Han konstateras vara arbetsoförmögen från och med 21.5.2006. Invalidpensionen börjar 1.6.2007 när sjukdagpenningens primärtid har gått ut.

Återstående tid för invalidpensionen beräknas från början av pensionsfallsåret till slutet av den månad då personen fyller 63 år, dvs. under tiden 1.1.2006–30.4.2014. Inkomsten för återstående tid beräknas på basis av den pensionsgrundande lönen i fribrevet i slutet av år 2004 och arbetsinkomsterna år 2005. Den pensionsgrundande lönen i fribrevet i slutet av år 2004 är 1 282,50 euro i månaden och årsarbetsinkomsten år 2005 efter avdrag för arbetstagares pensionsavgift är 18 810,00 euro (enligt 2010 års nivå).

Inkomst för återstående tid: $\frac{(1\,282,50 \times 12 + 18\,810,00)}{24} = 1\,425,00$ euro i månaden

Personen åtgår i heltidsarbete 2.5.2008, varför invalidpensionen dras in 1.5.2008. Pensionsperioden bildar ett pensionsförhållande under tiden 1.1.2006–30.4.2008. Den pension som tillvuxit av pensionsförhållandet är densamma som pensionstillväxten för återstående tid under motsvarande period.

Pension som tillvuxit av pensionsförhållandet:

$$\frac{1\,425,00 \times 28 \times 1,3\%}{12} = 43,23 \text{ euro i månaden}$$

3.6.3 Pensionstillväxt för pensionsförhållande vid deltidspension

På basis av pensionsförhållandet vid deltidspension tillväxer ny pension under tiden från den dag då pensionen börjar och utgången av den månad då pensionen upphör utgående från det inkomstbortfall som fastställs när pensionen börjar.

Inom den privata sektorn tjänar de som är födda före år 1947 in pension med 1,5 procent om året. De som är födda 1947–1952 tjänar in pension med 1,5 procent av deltidspensionsförhållandet, om det efter deltidspensionen beräknas invalidpension, och med 0,75 procent, om det efter deltidspensionen beräknas ålderspension.

De som är födda före år 1947 tjänar in pension enligt KomPL och StaPL med två procent om året. Grundregeln är att de som är födda 1947–1952 tjänar in pension med 0,75 procent om året. Om arbetstagaren emellertid är född 1947–1951 och har gått i deltidspension för första gången efter att ha fyllt 60 år, är pensionstillväxten för inkomstbortfallet en procent om året.

De som är födda 1953 eller senare tjänar inte längre in ny pension på basis av inkomstbortfallet.

3.7 Avdrag av primära förmåner fr.o.m. 1.1.2007

Enligt 2005 års bestämmelser dras primära förmåner som en person får bort från pensionen. Primära förmåner är bl.a. ersättningar enligt lagen om olycksfallsförsäkring, trafikförsäkringslagen, lagen om skada ådragen i militärtjänst samt lagen om olycksfall i militärtjänst (s.k. LITA-ersättningar). Om personen får arbetspension enligt flera olika lagar, dras den primära förmånen av från arbetspensionerna i proportion till pensionernas belopp.

Enligt de bestämmelser som gällde före år 2007 användes termen samordning om beaktandet av primära förmåner i pensionen. I början av år 2007 avstod man från termen samordning och i ArPL finns i stället bestämmelser om primära förmåner som dras av från pensionen. Primära förmåner dras av från pensionen som s.k. direkt avdrag, ingen samordningsgräns räknas längre ut. Från och med år 2007 görs avdrag för LITA-ersättning från den färdigt uträknade pensionen.

Från förtida ålderspension görs avdraget för LITA-förmån efter att pensionen har förtidsminskats. Från uppskjuten ålderspension görs avdraget för LITA-förmån efter uppskovsförhöjningen. Om det i pensionen ingår normeringshöjning till följd av omräkning av en sänkt pensionsålder, görs LITA-avdraget från den pension där normeringshöjningen ingår. LITA-förmånen dras av från invaldpension som inkluderar rehabiliteringstillägg. Likaså om det är fråga om rehabiliteringspenning.

Från och med 1.1.2007 ska LITA-förmånen beviljas till pensionstagaren för mer än fyra månader för att den ska dras av från pensionen. Om beloppet av en LITA-förmån som betalas till en pensionstagare ändras för mer än fyra månader, dras det ändrade ersättningsbeloppet av från pensionen.

Om pensionen börjar 1.1.2007 eller senare dras LITA-förmåner som personen får alltid av från pensionen oberoende av hur länge förmånen har betalats före pensionsfallet eller om förmånens belopp har ändrats i samband med pensionsfallet. Före år 2007 gjordes inget avdrag för en LITA-förmån, om förmånen hade betalats i minst tre år före pensionsfallet för arbetspensionen. Läs mer om detta i anvisningen *Samordning och avdrag för primära förmåner från pension* i webbtjänsten Arbetspensionslagstiftningen.

På pensioner med pensionsfall före 1.1.2007 tillämpas treårsregeln dock också efter ArPL:s ikraftträdande. Det innebär att om det i en

pension med pensionsfall före år 2007 inte har beaktats en LITA-förmån som fortgått minst tre år omedelbart före pensionsfallet och förmånens belopp höjs 1.1.2007, beaktas endast höjningen av LITA-förmånen vid den nya samordningen av pensionen. Treårsregeln tillämpas också på sådana pensioner som beviljas på tidigare grunder efter en pension med pensionsfall före 1.1.2007.

Engångsförhöjning görs i löpande pension (se 5.5). Om det har gjorts ett LITA-avdrag från pensionen, höjs den pension som återstår när LITA-avdraget har gjorts. Om det i arbetspensionen ingår en engångsförhöjning när LITA-avdraget görs, dras LITA-förmånen av från den pension som inkluderar engångsförhöjningen. Om det ingår engångsförhöjning i en olycksfallspension görs det från arbetspensionen ett avdrag för olycksfallspensionen inklusive engångsförhöjningen. Förmånerna beaktas till det belopp som de uppgår till vid tidpunkten för avdraget, inklusive eventuell engångsförhöjning.

När engångsförhöjning görs i en pension som beviljats enligt 2004 års bestämmelser, beräknas engångsförhöjningen på basis av pensionen efter samordning. En engångsförhöjning av arbetspensionen eller olycksfallsförhöjningen medför inte ensam ett nytt avdrag från pensionen eller ny samordning.

Exempel 3.23. *Avdrag för LITA-ersättning.*

Ålderspensionen har börjat 1.5.2010 och är 1 375,45 euro i månaden.

LITA-förmånens belopp enligt 2010 års nivå är 535,00 euro i månaden.

Den primära förmånen dras direkt av från pensionen:

$1\,375,45 - 535,00 = 840,45$ euro i månaden.

Pensionen efter LITA-avdraget är 840,45 euro i månaden.

...

Exempel 3.24. *Pension som återstår att betala efter avdrag för LITA-förmånen indelas i delar enligt olika lagar.*

Pensionen har beviljats enligt 2005 års bestämmelser.

Pensionslag	Pension före LITA-avdrag euro i månaden
ArPL	700,00
KomPL	100,00
StaPL	600,00
Sammanlagt	1 400,00

LITA-förmånen är 1000,00 euro i månaden.

Den primära förmånen dras direkt av från pensionen.

$1\,400 - 1\,000 = 400,00$ euro i månaden.

Pensionen efter LITA-avdraget är 400,00 euro i månaden.

Den pension som återstår att betala delas i proportionella delar enligt olika lagar.

$$\text{ArPL} \quad \frac{700}{1\,400} \times 400 = 200 \text{ euro i månaden}$$

$$\text{KomPL} \quad \frac{100}{1\,400} \times 400 = 28,57 \text{ euro i månaden}$$

$$\text{StaPL} \quad \frac{600}{1\,400} \times 400 = 171,43 \text{ euro i månaden}$$

...

Exempel 3.25. Samordning enligt 2004 års bestämmelser och LITA-avdrag enligt 2005/2007 års bestämmelser.

Pensionen intjänad enligt 2005/2007 års bestämmelser är 100 euro i månaden. Pensionen enligt 2004 års bestämmelser är 1 000 euro i månaden (före samordning). Samordningsgrunden är 2 000 euro i månaden och samordningsgränsen 1 200 euro i månaden. LITA-förmånen är 1 800,00 euro i månaden.

Samordning av pensionen intjänad enligt 2004 års bestämmelser:

Pension och LITA-förmån sammanlagt: $1\,000 + 1\,800 = 2\,800$ euro i månaden

Överskjutande del: $2\,800 + 1\,200 = 1\,600$ euro i månaden

Pension intjänad enligt 2004 års bestämmelser återstår inte att betala.

LITA-avdrag från pension intjänad enligt 2005/2007 års bestämmelser:

Den del av LITA-förmånen som överskrider samordningsgränsen, dvs. 600 euro i månaden, dras av från den pension som intjänats enligt 2005/2007 års bestämmelser. Eftersom avdraget är större än pensionen, återstår det inte heller pension beviljad enligt 2005/2007 års bestämmelser att betala.

...

Exempel 3.26. Pensionerna som i föregående exempel, men LITA-förmån 1 250 euro i månaden.

Samordning av pensionen intjänad enligt 2004 års bestämmelser:

Pension och LITA-förmån sammanlagt: $1\,000 + 1\,250 = 2\,250$ euro i månaden

Överskjutande del: $2\,250 + 1\,200 = 1\,050$ euro i månaden

Pension beviljad enligt 2004 års bestämmelser återstår inte att betala.

LITA-avdrag från pension intjänad enligt 2005/2007 års bestämmelser:

Den del av LITA-förmånen som överskrider samordningsgränsen, dvs. 50 euro i månaden, dras av från den pension som intjänats enligt 2005/2007 års bestämmelser. $100 - 50 = 50$ euro i månaden.

Av pensionen enligt 2005/2007 återstår 50 euro i månaden att betala.

...

3.8 Justering av pensionerna med arbetspensionsindex

Löpande pensioner justeras med arbetspensionsindex oberoende av pensionstagarens eller förmånslåtarens ålder och av huruvida pensionsfallet har inträffat före eller efter lagens ikraftträdande. I indexet har inkomstnivåns förändring en vikt på 0,2 och prisnivåns förändring en vikt på 0,8.

Indexjusteringen görs så att det belopp som ska justeras multipliceras med indexpoängtalet för det år till vilket nivå man vill omräkna beloppet (betalningsåret) och divideras med indexpoängtalet för det år från vilket nivå man vill omräkna beloppet (utgångsåret).

Justering med arbetspensionsindex:

$$\text{Penningbelopp} \times \frac{\text{arbetspensionsindex betalningsåret}}{\text{arbetspensionsindex utgångsåret}}$$

Pensionerna justeras årligen med index den 1 januari. Social- och hälsovårdsministeriet fastställer i oktober värdet på arbetspensionsindex för följande år. Arbetspensionsindex för år 2010 är 2292. (*Anvisningarna om indexskydd från och med 1.1.2005 i webbtjänsten Arbetspensionslagarna*)

Exempel 3.27. Indexjustering av invalidpension.

Invalidpensionen har börjat år 2008 och den är 1 073,97 euro i månaden.

Pensionen justeras till 2010 års nivå.

Som divisor tas utgångsårets arbetspensionsindex. En löpande pension uppräknas årligen till följande år, dvs. utgångsåret och betalningsåret kommer alltid efter varandra.

År 2009 är denna invalidpension:

$$1\,073,97 \times \frac{2286}{2178} = 1\,127,22 \text{ euro i månaden}$$

År 2010 är denna invalidpension:

$$1\,127,22 \times \frac{2292}{2286} = 1\,130,18 \text{ euro i månaden}$$

...

3.9 Livslängdskoefficient

Enligt lagen om pension för arbetstagare anpassas pensionsskyddet från år 2009 till förändringen av den förväntade livslängden med en särskild livslängdskoefficient. Syftet är att begränsa den ökning av pensionskostnaderna som följer av den ökande livslängden. Social- och hälsovårdsministeriet anger livslängdskoefficienten årligen i en förordning senast en månad före ingången av det kalenderår då koefficienten tillämpas. Livslängdskoefficienten tillämpas på alla ålders- och invalidpensioner enligt arbetspensionslagarna.

Livslängdskoefficienten tillämpas på ålderspensioner när pensionen börjar. Den intjänade ålderspensionens belopp multipliceras med den livslängdskoefficient som fastställts för respektive åldersgrupp. Registrerade tilläggspensioner inom den privata sektorn multipliceras emellertid inte med livslängdskoefficienten.

Livslängdskoefficienten tillämpas också på invalidpensioner när pensionen börjar, om pensionsfallet för invalidpensionen inträffar år 2010 eller senare. Det intjänade invalidpensionsbeloppet multipliceras med den livslängdskoefficient som fastställts för pensionsfallsåret för den årsskull som då fyller 62 år. Livslängdskoefficienten tillämpas också på rehabiliteringsstöd och rehabiliteringspenning för viss tid.

På ny pension som pensionstagaren tjänat in under tiden med invalidpension tillämpas livslängdskoefficienten för det år då pensionen för arbetet vid sidan av pensionen beviljas eller senast livslängdskoefficienten för det år då pensionstagaren fyller 62 år.

3.9.1 Beräkning av livslängdskoefficienten

Livslängdskoefficienten fastställs separat för varje födelseårskull inför det år då födelseårskullen fyller 62 år. För första gången utfärdades det en förordning om livslängdskoefficienten för basåret 2009, då livslängdskoefficienten hade värdet ett (1,00000). De som är födda 1947 fyllde 62 år 2009. En livslängdskoefficient som avviker från basvärdet gavs för första gången år 2009 och gäller år 2010, då den är 0,99170. Den första årskullen vars pensioner livslängdskoefficienten i praktiken påverkar är sålunda de som är födda år 1948. Livslängdskoefficienten fastställs med fem decimalers noggrannhet och är lika för män och kvinnor.

3.9.2 När livslängdskoefficienten inte tillämpas

Livslängdskoefficienten tillämpas inte i följande fall:

- Personen är född före år 1948.
- Invalidpensionsfallet inträffade före år 2010.
- Invalidpensionen ändras till ålderspension.
- Individuell förtidspension ändras till ålderspension.
- Arbetslöshetspension ändras till ålderspension.
- Deltidspensionens övre gräns på 75 procent räknas ut.
- Deltidspensionen fortgår som en lika stor ålderspension.
- Beloppet av registrerad tilläggspension inom den privata sektorn räknas ut.

4 Ålderspension

4.1 Rätt till ålderspension

Ålderspension beviljas tidigast i början av den kalendermånad som följer på den då personen i fråga har fyllt 63 år, dock tidigast från början av månaden efter den då ansökan om pension lämnades in. Ålderspension kan också beviljas som förtida uttag vid 62 års ålder eller uppskjuten efter 68 års ålder. Ålderspension och förtida ålderspension börjar tidigast i början av den månad som följer på den då arbetstagaren har uppnått den ålder som berättigar till ålderspension eller förtida ålderspension och upphört med det arbete på basis av vilket han eller hon ansöker om ålderspension. Företagare förutsätts inte upphöra med sitt arbete.

Retroaktivt kan ålderspension beviljas för de tre månader som föregår den månad då ansökan lämnats in, av giltigt skäl även för en längre tid. Om ålderspensionen börjar 1. 1.2007 eller senare, kan ålderspension enligt FöPL och LFöPL beviljas retroaktivt för tre månader, om försäkringen har upphört.

En fortgående anställning utgör inte hinder för beviljande av ålderspension, om den söks från och med den månad som följer på den då sökanden fyller 68 år.

4.1.1 *Privata sektorn*

Den försäkrade har rätt att gå i ålderspension enligt eget val mellan 63 och 68 års ålder. Då får han eller hon sin pension utan att den förtidsminskas.

Försäkrade har rätt att ta ut ålderspension i förtid tidigast från början av den kalendermånad som närmast följer efter 62-årsdagen. Sjömän kan gå i förtida ålderspension högst ett år före den intjänade pensionsåldern, dock tidigast vid 55 års ålder.

Om den försäkrade 1.1.2005 har en gällande sänkt pensionsålder enligt tilläggsskydd, bibehålls den sänkta pensionsåldern. Den kan också berättiga till pension enligt grundskyddet före 62 års ålder. Den försäkrade kan ha rätt att få sin fribrevspension från den privata sektorn vid pensionsåldern enligt tilläggsskyddet. Fribrevspensionerna enligt den offentliga sektorns pensionslagar, bort-

sett från fribrev enligt KomPL, får den försäkrade tidigast vid 60 års ålder. Fribrevspension enligt KomPL får den försäkrade tidigast vid 62 års ålder.

Om arbetstagaren går i ålderspension enligt SjPL före 62 års ålder, beviljas pensionen från privata sektorn som ålderspension vid pensionsåldern enligt SjPL.

Om den försäkrade skjuter upp ålderspensionen över 68 års ålder, läggs en uppskovsförhöjning till pensionen. Uppskovsförhöjningen räknas på pension, som börjar senare än i början av månaden närmast efter 68-årsdagen.

4.1.2 Den offentliga sektorn

Inom den offentliga sektorn kan ålderspension också beviljas vid den personliga pensionsåldern, den yrkesbaserade pensionsåldern eller avgångsåldern.

Ålderspensionen kan beviljas från början av den kalendermånad som närmast följer efter 63-årsdagen. Om arbetstagaren har valt det gamla yrkesbaserade pensionsålderssystemet, där pensionsåldern är under 63 år, har han eller hon rätt att gå i ålderspension i denna sänkta pensionsålder. Ett villkor för att den lägre pensionsåldern ska gälla är dock att anställningen fortgår utan avbrott fram till pensioneringen. En anställning anses fortgå, om den anställdas arbetsinkomster enligt lagen i fråga varje kalenderår uppgår till 7 386 euro enligt 2010 års nivå

(6 000 enligt 2004 års nivå), eller om anställningen tidsmässigt är sammanhängande.

Om den personliga pensionsåldern inom offentliga sektorn är högre än 63 år, har arbetstagaren rätt att gå i pension vid fyllda 63 år, före den personliga pensionsåldern. Då har arbetstagaren inte rätt till tilläggspension som tillvuxit tidigare och den grundpension som tillvuxit före år 1995 minskas. (Se Tabell 3.1)

Inom den offentliga sektorn förutsätter beviljande av ålderspension i regel att anställningen har upphört. Om en person har två eller flera anställningar inom den offentliga sektorn, beviljas pension för alla anställningarna, om en av anställningarna upphör.

4.1.3 SjPL

Enligt SjPL kan ålderspension beviljas också före 63 års ålder, vid den intjänade pensionsåldern. För att kunna gå i pension vid en intjänad pensionsålder, som är

lägre än den allmänna pensionsåldern, ska arbetstagaren arbeta fram till pensionsåldern och under de sista tre åren arbeta minst 18 månader. Den intjänade pensionsåldern bestäms enligt tiden i sjötjänst. Befäl kan gå i pension vid en intjänad pensionsålder tidigast vid fyllda 60 år och manskap vid fyllda 55 år.

Även om arbetstagarens SjöPL-anställning inte fortgår tills arbetstagaren uppnår den intjänade pensionsåldern, bibehåller arbetstagaren sin rätt att gå i ålderspension enligt SjöPL vid en intjänad pensionsålder före 63 år och bestäms pensionen enligt de högre intjäningsprocenterna enligt SjöPL, om:

- SjöPL-anställningen har upphört till följd av att fartyget sålts eller tagits ur trafik eller att arbetskraften minskats eller att arbetstagaren sagt upp sitt arbetsavtal eller hävt det på grunder som anges i 46 eller 49 § i sjömanslagen och
- arbetstagaren uppnår den pensionsålder som han eller hon därtills tjänat in inom fem år från det att anställningen upphör och
- arbetstagaren för tiden från att anställningen upphörde tills han eller hon uppnår den intjänade pensionsåldern kontinuerligt har rätt till dagpenning eller arbetsmarknadsstöd i enlighet med lagen om utkomstskydd för arbetslösa eller till arbetslöshetspension. Ett avbrott i utbetalningen av arbetslöshetsdagpenning, arbetsmarknadsstöd eller pension lämnas dock obeaktat, om avbrottet inte har fortgått i en sammanhängande period på mer än 60 dagar.
- arbetstagaren har tagit emot ett av Arbetskraftsmyndigheten erbjudet arbete som avses i 2 kap. 12 § i lagen om utkomstskydd för arbetslösa, vilket arbetstagaren inte kan vägra ta emot utan att förlora sin rätt till arbetslöshetsdagpenning eller arbetsmarknadsstöd, och har fortlöpande sökt arbete på finländska fartyg genom Arbetskraftsmyndighetens förmedling.

4.2 Ålderspensionens belopp

Som ålderspension vid 63 års ålder beviljas den pension som tillvuxit fram till pensionens begynnelse tidpunkt utan förtidsminskning. Om pensionsåldern inom den offentliga sektorn är högre än 63 år och pensionen börjar före den personliga pensionsåldern, minskas den pension som tillvuxit inom den offentliga sektorn under tiden före år 1995.

Som pension beviljas de pensioner som beräknats enligt 2004 års bestämmelser samt den pension som tillvuxit från och med 1.1.2005 på basis av arbetsinkomster, avslutade pensionsförhållanden och förmåner för oavlönade perioder. Pension som tillvuxit av arbetsinkomster vid sidan av pension läggs till ålderspensionen vid den ålder då personen går i ålderspension eller på ansökan vid den ålder, då den löpande pensionen från sektorn i fråga ändras till ålderspension (se nedan).

Från och med år 2010 multipliceras den intjänade ålderspensionens belopp med den livslängdskoefficient som fastställts för respektive åldersgrupp. Detta gäller personer efter år 1947.

Om den sista pensionsanstalten enligt principen om sista pensionsanstalt först beviljar pension från den andra sektorn och först senare pension från sin egen sektor, kan pension som tillvuxit på basis av förmåner för oavlönade perioder läggas till den senare pensionen eller beviljas genast. I situationer där principen om sista pensionsanstalt inte tillämpas beviljas den pension som tillvuxit för oavlönade perioder av den sista pensionsanstalten eller i fall av samtidighet av den pensionsanstalt som sköter pensionen enligt den lag som är primär, varvid den privata sektorn beviljar pensionen i första hand.

Exempel 4.1. Ålderspension.

Arbetstagaren är född 15.2.1946. Han går i ålderspension 1.6.2010. Den pension som tillvuxit fram till 31.12.2004 och arbetspensionstillägget är 720,00 e uro i månaden enligt lönekoeficientens nivå år 2010. Personen har också fått sjukdagpenning år 2008.

Pension som tillvuxit fr.o.m. 1.1.2005:

År	Arbetsinkomster	Arbetsinkomster 2010 (1,231)	Intjänad pension efter LAPL-avdrag
2005	38 400,00	43 315,87	68,58 e/mån
2006	39 600,00	43 382,15	68,69 e/mån
2007	40 800,00	43 193,33	68,39 e/mån
2008	42 000,00	43 606,31	69,04 e/mån

2009	43 200,00	42 204,30	143,03 e/mån*
2010	23 000,00	21 689,00	81,33 e/mån

*

$$\frac{(42\,204,30 \times 2 / 12 \times 0,019) + (42\,204,30 \times 10 / 12 \times 0,045)}{12} = 143,03 \text{ e/mån}$$

Personen har också fått sjukdagpenning för 43 dagar år 2008. Förmånsgrunden för sjukdagpenning är 41 000,00 euro enligt 2010 års nivå. Den förmånsgrundande inkomsten blir då:

$$\frac{41\,000,00}{300} \times 43 = 5\,876,67 \text{ euro}$$

Av den förmånsgrundande inkomsten för sjukdagpenning beaktas 65 procent vid beräkningen av den intjänade pensionen:

$$\frac{5\,876,67 \times 0,65 \times 1,5\%}{12} = 4,77 \text{ euro i månaden}$$

Ålderspensionen fr.o.m. 1.6.2010 är

$$720,00 + 499,06 + 4,77 = 1\,223,83 \text{ euro i månaden.}$$

...

Exempel 4.2. Företagarens ålderspension.

Företagaren är född 15.3.1946. Han går i ålderspension 1.6.2010.

Fribreven enligt arbetspensionslagarna före år 2005 är 1 179,93 euro i månaden enligt lönekoeficientens nivå år 2010.

Pension som tillvuxit fr.o.m. 1.1.2005

FöPL-arbetsinkomsten är hela tiden densamma, 24 672,00 euro/år enligt lönekoeficientens nivå år 2010.

Pensionen intjänad åren 2005–2008 enligt 2010 års nivå, pensionstillväxt 1,9 procent:

$$\left(\frac{24\,672,00 \times 1,9\%}{12} + \frac{24\,672,00 \times 1,9\%}{12} + \frac{24\,672,00 \times 1,9\%}{12} + \frac{24\,672,00 \times 1,9\%}{12} \right) \\ = 39,06 + 39,06 + 39,06 + 39,06 = 156,24 \text{ euro i månaden}$$

Pension som tillväxut år 2009 enligt 2010 års nivå:

Tiden med 1,9 procents pensionstillväxt är 1.1.2006–31.3.2006, dvs. tre månader.

Tiden med 4,5 procents pensionstillväxt är 1.4.2006–31.12.2006, dvs. nio månader.

$$\frac{\left(24\,672,00 \times \frac{3}{12} \times 1,9\% \right) + \left(24\,672,00 \times \frac{9}{12} \times 4,5\% \right)}{12} = 79,16 \text{ euro i månaden}$$

Pension som tillväxut år 2010:

Pensionsgrundande tid 1.1.2010–31.5.2010, dvs. 150 dagar.

$$\text{Arbetsinkomsten under det ofullständiga året: } 24\,672,00 \times \frac{150}{360} = 10\,280,00 \text{ euro}$$

$$\text{Pension: } \frac{10\,280,00 \times 4,5\%}{12} = 38,55 \text{ euro i månaden}$$

Ålderspensionen fr.o.m. 1.6.2010 är

$$1\,179,93 + 156,24 + 79,16 + 38,55 = 1\,453,88 \text{ euro i månaden.}$$

...

Exempel 4.3. Ålderspension från både privata och offentliga sektorn.

Personen är född 16.9.1945. Hans personliga pensionsålder i statens tjänst är 65 år. Han går i pension vid 64 års ålder, 1.5.2010.

Grundpensioner som tillvuxit fram till 31.12.2004.

Pension från privata sektorn 1 084,85 e/mån

Statlig pension 39,86 e/mån

(anställning under tiden 1.12.1973–6.11.1974)

Intjänade pensioner från och med år 2005

Pension från privata sektorn 89,20 e/mån

Den statliga pensionens belopp

Den statliga pensionen minskas, eftersom pensionen börjar före den personliga pensionsåldern. Personen kan inte få förtida ålderspension från staten, eftersom han inte hade rätt till förtida ålderspension 31.12.2004.

Minskningen görs före den modifierade samordningen (se 3.4.3).

Pensioner som samordnas

Pension från privata sektorn 1 084,85 e/mån

Statlig pension efter minskningen

(39,86 / 1,106) 36,04 e/mån

Sammanlagt 1 120,89 e/mån

Samordningsgrund 2 491,17 euro

Procentsats för modifieringen 54,44

Samordningsgräns 1 356,19 euro

Det uppstår ingen överskjutande del, eftersom de pensioner som samordnas inte uppgår till samordningsgränsen.

Pensioner som betalas till personen

Pension från privata sektorn

(1 084,85 + 89,20)	1 174,05 e/mån
Statlig pension efter minskningen	36,04 e/mån

Om personen tog ut sin statliga ålderspension först vid 65 års ålder, skulle det statliga fribrevet inte minskas.

...

4.3 Ålderspension på tidigare grunder

Om ålderspensionen börjar innan det har gått två år sedan invalidpensionen eller arbetslöshetspensionen (eller rehabiliteringspensionen) upphörde, fastställs ålderspensionen på samma grunder som den föregående pensionen. Om den första pensionen exempelvis har upphört 31.3.2007 och det nya pensionsfallet inträffar 31.3.2009, beviljas den andra pensionen på tidigare grunder.

Också på ålderspension som beviljas efter heleggeffektiv invalidpension eller arbetspension som beviljats enligt 2004 års bestämmelser tillämpas regeln om ålderspension på tidigare grunder enligt 2005 års bestämmelser. Bestämmelsen tillämpas från och med 1.1.2006.

Förtida ålderspension kan också beviljas på tidigare grunder efter invalid- eller arbetslöshetspension. Då räknas den återstående tiden från den förtida ålderspensionens början till den ålder då den återstående tiden slutar bort från pensionen. Den intjänade pensionen förtidsminskas och justeras med arbetspensionsindex till nivån för det år då pensionen beviljas. För arbete under tiden mellan det att pensionen upphör och det att den förtida ålderspensionen börjar tillväxer pension med 1,5 procent om året. Den intjänade pensionen läggs till ålderspensionen vid 63 års ålder eller förtidsminskad när den förtida ålderspensionen börjar på samma sätt som pension som tillväxer av annat arbete vid sidan av pension, under förutsättningen att arbetet har upphört.

Om förtida ålderspension beviljas efter invalid- eller arbetslöshetspension som beviljats enligt 2004 års bestämmelser, räknas förtidsminskningen utgående från 65 års ålder.

Om en person som beviljats invalid- eller arbetslöshetspension från den offentliga sektorn enligt 2004 års bestämmelser ska beviljas ålderspension på tidigare

gare grunder före den personliga pensionsåldern, beviljas förtida ålderspension enligt de gamla bestämmelserna, i vilken den återstående tiden har beaktats till den tidpunkt då den förtida ålderspensionen börjar och förtidsminskningen har beräknats enligt 2004 års bestämmelser.

Om den tidigare pensionen har beviljats före år 2010, tillämpas livslängdscoefficients inte även om personens födelseår är 1948 eller senare.

Exempel 4.4. *Ålderspension på tidigare grunder.*

Personen fick rehabiliteringsstöd till och med 31.7.2008. Efter det började han arbeta igen 1.8.2008. Han går i ålderspension från denna anställning 1.3.2010 efter att ha fyllt 63 år i februari 2010. Ålderspensionen beviljas på tidigare grunder, eftersom det har gått mindre än två år sedan rehabiliteringsstödet upphörde.

Ålderspensionen bildas så att rehabiliteringsstödet justeras med arbetspensionsindex till nivån för ålderspensionens begynnelseår. Arbetsinkomsterna från tiden efter rehabiliteringsstödet justeras med lönecoefficients till nivån för det år då ålderspensionen beviljas, och pensionsstillväxten är 1,5 procent (arbetsinkomsterna tolkas som samtidiga med pensionen, eftersom pensionen beviljas på tidigare grunder).

Rehabiliteringsstödet var 1 373,43 euro i månaden år 2008. Det justeras med arbetspensionsindex till nivån för det år då ålderspensionen beviljas.

$$1\,373,43 \times \frac{2292}{2178} = 1\,445,32 \text{ euro i månaden}$$

Arbetsinkomsterna justerade med lönecoefficients och efter avdrag för arbetsgavars arbetspensionsavgift (höjd avgift, eftersom personen är äldre än 53 år) enligt 2010 års nivå:

År	2010 års nivå, efter LAPL-avdrag euro
2008	9 071,79
2009	21 144,83
2010	3 398,40
Sammanlagt	33 615,02

Den intjänade pensionen för arbetsinkomsterna 2008–2010, pensionstillväxt 1,5 procent.

$$\frac{33\,615,02 \times 1,5\%}{12} = 42,02 \text{ euro i månaden}$$

Ålderspension på tidigare grunder 1.3.2010 är

$$1\,445,32 + 42,02 = 1\,487,34 \text{ euro i månaden.}$$

...

4.4 Förtida ålderspension

Förtida ålderspension räknas utifrån den pension som tillvuxit fram till den tidpunkt då pensionen börjar. Detta intjänade pensionsbelopp förtidsminskas. Den förtida ålderspensionen minskas med 0,6 % för varje månad med vilken personens ålder understiger 63 år. Förtidsminskningen kan alltså vara högst 7,2 procent. Förtida ålderspension är och förblir mindre än pension som beviljas vid 63 års ålder, eftersom pensionen förtidsminskas och den pensionsgrundande tiden i arbete är kortare. Förtida ålderspension multipliceras med livslängdskoefficienten från och med år 2010.

Förtidsminskning görs inte när personer som fyllt 62 år beviljas ålderspension i stället för arbetslöshetspension.

Deltidspensionärer som är födda före 1947 har rätt till förtida ålderspension från början av den månad som följer på den då de fyller 60 år. I deras fall görs förtidsminskningen enligt 2004 års bestämmelser, dvs. utgående från 65 års ålder. Förtidsminskningen är 0,4 procent för varje månad med vilken pensionen tidigareläggs.

De som får delinvalidpension enligt 2004 års bestämmelser har också rätt att gå i förtida ålderspension vid 60 års ålder. Inom den offentliga sektorn kan även personer yngre än 60 år ha rätt till förtida ålderspension. Då görs förtidsminskningen enligt 2004 års bestämmelser utgående från 65 års ålder eller den personliga pensionsåldern.

Sjömän kan gå i förtida ålderspension högst ett år före den intjänade pensionsåldern, dock tidigast vid 55 års ålder. Förtidsminskningen räknas utgående från antingen den intjänade pensionsåldern eller 63 års ålder. Förtida uttag av pensionen gör att pensionen minskar med 0,6 procent per varje månad med vilken den tidigare läggs.

Exempel 4.5. Förtida ålderspension.

Arbetstagaren är född 15.5.1948. Han ansöker om förtida ålderspension 1.7.2010. Den intjänade pensionen fram till ålderspensionens begynnelse är 3 309,54 euro i månaden.

Förtidsminskningen är 0,6 procent och pensionen tidigare läggs med
 $1.7.2010 - 31.5.2011 = 11$ månader

Procentuellt är förtidsminskningen $11 \times 0,6 = 6,6$ procent.

Förtidsminskningen är $3\,309,54 \times 0,066 = 218,43$ euro i månaden

Den förtida ålderspensionen 1.7.2010 är $3\,309,54 - 218,43 = 3\,091,11$ euro i månaden.

Den multipliceras med livslängdskoefficienten, som för en person född 1948 är den koefficient som fastställts för år 2010, dvs. 0,99170.

$3\,091,11 \times 0,99170 = 3\,065,45$ euro i månaden.

...

4.5 Uppskjuten ålderspension

Pensionstillväxten upphör i slutet av den månad då arbetstagaren fyller 68 år. Till pensionen räknas en uppskovsförhöjning på 0,4 procent för varje månad

med vilken pensionen uppskjuts efter 68 års ålder. På uppskjuten ålderspension tillämpas också livslängdskoefficienten från och med år 2010, om personen i fråga är född 1948 eller senare. Enligt 2004 års bestämmelser räknades uppskovsförhöjning för varje månad med vilken pensionen uppsköts efter 65 års ålder. Uppskovsförhöjningen var 0,6 procent per månad.

På kommunala anställningar tillämpas KTAPL eller KPS, om arbetstagaren är född före år 1940, dvs. pensionen räknas helt enligt 2004 års bestämmelser. Detta betyder att den försäkrade inte har rätt till uppskovsförhöjning. Men om anställningen har börjat innan arbetstagaren fyllde 65 år, tillväxer pension också för arbete efter 65 års ålder, så länge som anställningen fortgår.

Exempel 4.6. Uppskjuten ålderspension.

Arbetstagaren är född 6.11.1939. Han har två anställningar under perioderna 1.9.1960–30.11.2004 och 1.2.2005–31.5.2010 (försäkringsskyldigheten upphör i början av den månad som följer på den då den anställda fyllde 68 år). Arbetstagaren går i ålderspension 1.6.2010. Pensionen, samordningen/avdraget för primära förmåner och uppskovsförhöjningen räknas enligt 2004 års bestämmelser i fråga om den första anställningen och enligt 2005 års bestämmelser i fråga om den andra anställningen.

Pensionen för den första anställningen:

Anställningen har fortgått 1.9.1960–30.11.2004. Den samordnade APL-pensionen som tillvuxit fram till personens 65-årsdag är 1 980,00 euro i månaden.

Uppskovstiden är 1.12.2004–31.5.2010, dvs. 66 månader.

Enligt 2004 års bestämmelser är uppskovsförhöjningen 0,6 procent per varje månad med vilken pensionen uppskjuts.

Procentuellt är uppskovsförhöjningen $66 \times 0,6 = 39,6$ procent.

Uppskovsförhöjningen är $1\,980,00 \times 0,396 = 784,08$ euro i månaden.

Pensionen enligt 2004 års bestämmelser är sammanlagt
 $1\,980,00 + 784,08 = 2\,764,08$ euro i månaden.

Enligt 2004 års bestämmelser justeras pensionen med arbetspensionsindex till
nivån för pensionens begynnelseår efter beräkningen av uppskovsförhöjningen.

$$2\,764,08 \times \frac{2292}{2028} = 3\,123,90 \text{ euro i månaden}$$

Pensionen för den andra anställningen:

Anställningen har fortgått 1.2.2005–31.5.2010. Personen ansöker om pension
från och med 1.6.2010. Pensionen och uppskovsförhöjningen för denna anställ-
ning räknas enligt 2005 års bestämmelser. Den intjänade pensionen är samman-
lagt 472,50 euro i månaden enligt 2010 års nivå. Pensionen har tillvuxit till och
med den månad då personen fyllt 68 år.

Uppskovstiden är 1.12.2007–31.5.2010, dvs. 30 månader.

Enligt 2005 års bestämmelser är uppskovsförhöjningen 0,4 procent per varje
månad med vilken pensionen uppskjuts, dvs. $30 \times 0,4 = 12$ procent.

Uppskovsförhöjningen är $472,50 \times 0,12 = 56,70$ euro i månaden.

Pensionen enligt 2005 års bestämmelser är sammanlagt
 $472,50 + 56,70 = 529,20$ euro i månaden.

Den uppskjutna ålderspensionen fr.o.m. 1.6.2010 är
 $3\,123,90 + 529,20 = 3\,653,10$ euro i månaden.

...

4.6 När annan pension ändras till ålderspension

I fråga om invalidpensioner och arbetslöshetspensioner är det i regel tidpunkten
för pensionsfallet som avgör om pensionen ska fastställas enligt 2004 års eller

2005 års bestämmelser, dvs. vid vilken ålder pensionen ändras till ålderspension. Om pensionsfallet för invalid- eller arbetslöshetspension har inträffat 31.12.2005 eller tidigare, ändras pensionen till ålderspension vid 65 års ålder eller en lägre sänkt pensionsålder. Att pensionen ändras till ålderspension innebär att pension som intjänats under tid med pension kan beviljas, om arbetet har upphört.

Invalidpension och rehabiliteringsstöd med pensionsfall 1.1.2006 eller senare ändras till ålderspension, när pensionstagaren fyller 63 år. Inom den offentliga sektorn ändras pensionen till ålderspension antingen vid 63 års ålder eller vid en lägre personlig pensionsålder.

Att deltidspension ändras till ålderspension innebär att pensionstillväxten för inkomstbortfallet upphör. Tidpunkten då deltidspensionen ändras till ålderspension är beroende av personens födelseår.

De som är födda 1947 eller senare kan få deltidspension till utgången av den månad då de fyller 68 år, varefter pensionen ändras till en lika stor ålderspension, om deltidssarbetet fortgår. Deltidspensionstagare kan på ansökan gå i ålderspension enligt eget val mellan 63 och 68 års ålder och i förtida ålderspension vid 62 års ålder. Där räknas ålderspensionen helt och hållet på nytt. Inom den offentliga sektorn minskas pension som tillvuxit före år 1995, om personen i fråga tar ut pensionen före sin personliga pensionsålder. Efter den personliga pensionsåldern får man ut ålderspensionen utan avdrag.

De som är födda 1946 eller tidigare kan inom privata sektorn få deltidspension till utgången av den månad då de fyller 65 år och inom offentliga sektorn till utgången av den månad då de fyller 68 år. Deltidspensionen ändras till en lika stor ålderspension, om personen fortsätter med deltidssarbetet. Deltidspensionstagaren kan på ansökan gå i ålderspension vid 63 års ålder utan att pensionen förtidsminskas.

4.7 Ändringar i ålderspensionen

4.7.1 Pension som tillvuxit under tid med pension läggs till pensionen

Ny pension som tillvuxit av arbete som börjat under den tid då personen fått ålderspension beviljas på ansökan när pensionstagaren fyllt 68 år, om den nya

pensionen har tillvuxit enligt pensionslagarna för samma sektor som ålderspensionen. Om en person som får ålderspension enligt arbetspensionslagarna för den privata sektorn emellertid har en offentlig anställning, har han eller hon rätt att få den pension som tillvuxit för arbetet vid sidan av pensionen redan före 68 års ålder, om arbetet har börjat medan han eller hon har fått ålderspension och om arbetet har upphört. Om den som går i ålderspension fortsätter med något arbete, beviljas den pension som tillväxer av detta arbete på ansökan när arbetet har upphört.

Pensionstillväxten för arbetsinkomster vid sidan av ålderspension är 1,5 procent. Förmåner för oavlönade perioder ger ingen pensionstillväxt under tid med ålderspension.

Om en ålderspensionstagare emellertid har avlagt en examen före 68 års ålder, beviljas den pension som tillvuxit av studierna till ålderspensionen när pensionstagaren fyller 68 år till den del som den kalkylmässiga studietiden ligger utanför tiden med pension.

4.7.2 Indragning av ålderspension i vissa situationer

Om en arbetstagare som blivit temporärt arbetsoförmögen strax före 63 års ålder vill fortsätta arbeta när han har blivit återställd, kan han ansöka om indragning av ålderspensionen. Ansökan om indragning ska göras inom en månad från att arbetsoförmågan har upphört. Ålderspensionen dras in vid den tidpunkt då arbetsoförmågan upphör.

För inkomsterna av arbetet efter indragningen tillväxer pension med 4,5 procent om året oberoende av om en ny ålderspension börjar inom två år från att den tidigare pensionen upphört eller först senare. Efter indragen ålderspension beviljas pensionen alltid på nya grunder. Ny pension tillväxer av pensionsförhållandet. För den pensionstid som infaller från början av månaden efter 63-årsdagen till slutet av den månad då rehabiliteringsstödet upphör tillväxer dock ingen pension.

4.8 Tillämpning av livslängdskoefficienten när ålderspension börjar

Livslängdskoefficienten tillämpas på ålderspension som beviljas på nya grunder, när ålderspensionen börjar. Det innebär att den intjänade ålderspensionen multipliceras med den livslängdskoefficient som fastställts för åldersgruppen i fråga. Livslängdskoefficienten tillämpas också på förtida ålderspension.

Livslängdskoefficienten fastställs för varje åldersgrupp för det år då gruppen fyller 62 år. Social- och hälsovårdsministeriet fastställer livslängdskoefficienten för den åldersklass, som fyller 62 år, före utgången av november året innan. Eftersom livslängdskoefficienten bestäms enligt födelseåret, spelar tidpunkten för övergången till ålderspension från och med det år då personen fyller 62 år ingen roll för koefficientens storlek.

Livslängdskoefficienten berör personer födda 1947 eller senare. I fråga om dem som är födda 1947 påverkar den inte pensionens belopp, eftersom den då har värdet ett (1). När en annan pension ändras till ålderspension tillämpas livslängdskoefficienten inte.

Den försäkrade kan ha en sänkt pensionsålder som är lägre än 62 år. Om han går i ålderspension före 62 års ålder, tillämpas på hans ålderspension koefficienten för det år då han går i ålderspension enligt den sänkta pensionsåldern. Pensionen justeras inte på nytt vid 62 års ålder med den livslängdskoefficient som fastställs för åldersgruppen i fråga.

Efter att den första ålderspensionen, som beviljats vid sänkt pensionsålder, har börjat kan pensionstagaren få pension från en annan sektor. Om pensionen från den andra sektorn börjar vid 62 års ålder eller senare, tillämpas den koefficient som fastställts enligt pensionstagarens födelseår på den pensionen. Det betyder att det på en och samma pensionstagares pensioner kan tillämpas flera livslängdskoefficienter, om pensionerna från olika sektorer börjar vid olika tider.

Om en person som gått i pension vid en sänkt pensionsålder senare beviljas pension som tillvuxit under tiden med pension, tillämpas den livslängdskoefficient som fastställts enligt födelseåret. Om det är möjligt att pensionstillväxten under tiden med pension börjar betalas före 62 års ålder, tillämpas på pensionsstillväxten livslängdskoefficienten för det år då den nya pensionen börjar betalas.

5 Invalidpension

5.1 Rätt till invalidpension

Arbetstagare som fyllt 18 år men inte 63 år har rätt till invalidpension, om arbetsförmågan på grund av en sjukdom, ett lyte eller en skada bedöms vara nedsatt med minst två femtedelar i minst ett års tid utan avbrott. Invalidpension beviljas till fullt belopp, om arbetstagarens arbetsförmåga är nedsatt med minst tre femtedelar (3/5). I annat fall beviljas invalidpension som delpension.

Delinvalidpensionen uppgår till hälften av beloppet av full invalidpension. Pensionen beräknas alltså som full invalidpension och divideras med två.

Full invalidpension och delinvalidpension beviljas antingen på viss tid eller tills vidare. Invalidpension som beviljas på viss tid heter rehabiliteringsstöd.

Vid bedömningen av hur mycket arbetsförmågan är nedsatt beaktas arbetstagarens återstående förmåga att bereda sig förvärvsinkomster genom sådant tillgängligt arbete som arbetstagaren rimligen kan förutsättas utföra. Då beaktas också arbetstagarens utbildning, tidigare verksamhet, ålder, bosättningsort och andra jämförbara omständigheter. Om arbetsförmågan varierar, beaktas arbetstagarens årliga arbetsinkomster.

Om det är fråga om rätten till invalidpension för en pensionssökande som fyllt 60 år och har en lång yrkesbana bakom sig och som inte kan betraktas som arbetsoförmögen med hänsyn till ovan nämnda frågor, betonas arbetsoförmågans yrkesbaserade natur vid prövningen av rätten till pension. Då bedöms sökandens återstående funktionsförmåga i relation till hans eller hennes eget arbete.

Full invalidpension börjar i regel efter den så kallade primärtiden för dagpenning enligt sjukförsäkringslagen.

Delinvalidpension och i vissa fall också full invalidpension börjar i början av den månad som följer på den då arbetsoförmågan inträdde.

Invalidpension beviljas på tidigare grunder, om arbetstagare blir arbetsoförmögen på nytt inom två år från att den tidigare invalidpensionen (full eller delpension) upphörde. På grundval av samma sjukdom kan invalidpension beviljas på tidigare grunder, även om det redan har gått två år.

Det som här sägs om invalidpension, gäller invalidpensioner med pensionsfall 1.1.2010 eller senare.

Inom den offentliga sektorn finns också begreppet yrkesbaserad arbetsförmåga. Om arbetstagaren går i pension direkt från arbetet, är förutsättningen att han eller hon på grund av en sjukdom, ett lyte eller en skada har blivit arbetsoförmögen så att han eller hon inte längre kan sköta uppgifter som ingår i hans eller hennes eget yrke. Om personen i fråga inte längre är anställd inom den offentliga sektorn när han eller hon blir arbetsoförmögen, är förutsättningarna för erhållande av pension de samma som inom den privata sektorn.

Inom den offentliga sektorn betalas pensionen till arbetsgivaren, om arbetsgivaren har betalat lön till arbetstagaren efter att sjukdagpenningens primärtid gått ut och pensionen beviljas retroaktivt för samma tid och är högst lika stor som den lön som betalats för den tiden.

5.2 Invalidpensionens belopp

Invalidpensionen består av den pension som tillvuxit före ingången av pensionsfallsåret samt en pensionsdel för återstående tid (se kapitel 5.6). Som pension beviljas den pension som tillvuxit före utgången av år 2004 samt den pension som tillvuxit från och med 1.1.2005 på basis av arbetsinkomster, avslutade pensionsförhållanden och förmåner för oavlönade perioder. Pensionstillväxten för återstående tid börjar vid ingången av pensionsfallsåret. För arbetsinkomster under pensionsfallsåret tillväxer i allmänhet ingen pension, eftersom pensionstillväxten för det året ersätts av pensionstillväxten för återstående tid. Om personen inte har rätt till pension för återstående tid eller om inkomsten för återstående tid är noll, tillväxer pension för arbetsinkomster till utgången av pensionsfallsmånaden.

Livslängdskoefficienten tillämpas på invalidpensioner där pensionsfallet inträffar år 2010 eller senare.

Livslängdskoefficienten tillämpas på invalidpensionen när den börjar. Det intjänade invalidpensionsbeloppet multipliceras med den livslängdskoefficient som fastställts för pensionsfallsåret för den årskull som då fyller 62 år.

I den intjänade delen av invalidpensionen ingår alla pensioner, bortsett från pensionsdelen för återstående tid som ingår i den invalidpension som ska bevil-

jas. Pensionsdelen för återstående tid står permanent utanför tillämpningen av livslängdskoefficienten.

Efter det förändras inte koefficienten i invalidpensionen, när den ändras till ålderspension. På pension som tillvuxit för arbete vid sidan av pension tillämpas dock den koefficient som fastställs för i invalidpensionstagarens egen åldersgrupp.

Exempel 5.1. Tillämpning av livslängdskoefficienten på invalidpension.

En person född 1965 blir arbetsoförmögen så att pensionsfallet för invalidpensionen inträffar år 2010. Då är livslängdskoefficienten för 62-åringar 0,99170.

Pensionstagarens intjänade pension fram till utgången av året närmast före pensionsfallsåret är 1 000 euro/mån. Pensionen för återstående tid är 1 300 euro/mån.

Invalidpensionen är $(1\,000,00 \times 0,99170) + 1\,300,00 = 991,70 + 1\,300,00 = 2\,291,70$ euro/mån. Efter fem år görs en engångsförhöjning av pensionen. Pensionen ändras inte när personen når åldern för ålderspension, förutsatt att pensionen fortgår fram till dess.

...

5.2.1 Privata sektorn

Invalidpension där pensionsfallet inträffar 1.1.2010 eller senare beräknas både enligt 2005 års och enligt 2004 års bestämmelser på basis av ett sådant APL/ArPL-anställningsförhållande som pågår 1.1.2005 och som fortgår utan avbrott fram till pensionsfallet (skyddad anställning). En förutsättning för att de två beräkningssätten ska tillämpas är också att pensionsfallet inträffar senast år 2011.

Om pensionen för en anställning är större när den beräknas enligt 2004 års bestämmelser än när den beräknas enligt 2005 års bestämmelser, läggs skillnaden som en s.k. APL-skyddsandel till den pension som beräknats enligt 2005 års bestämmelser.

När den intjänade pensionen i en skyddad anställning för beräkningen av skyddsandelen beräknas enligt 2005 års bestämmelser, beräknas pensionen till utgången av pensionsfallsmånaden. Pensionen för pensionsfallsåret beräknas utgående från lönen för återstående tid och tillväxtprocentsatserna för återstående tid.

5.2.2 Den offentliga sektorn

I fråga om invalidpension, i likhet med ålderspension, begränsas beloppet av pension som tillvuxit före 1.1.2005 inom den offentliga sektorn (se 3.4.3). I fråga om invalidpension görs ingen minskning av pension som tillvuxit före år 1995. (Se 4.2.).

Exempel 5.2. Invalidpension från privata sektorn, gammal kommunal anställning.

Personen är född 12.1.1951. Han blir arbetsoförmögen år 2009 och pensionen börjar 1.10.2010.

Anställningsförhållande	Inkomsten under slut- året	Inkomst 2010 Pension 2010
1.7.1990–31.12.2004	3 320,79	4 087,90 889,12
År 2005:	42 722,19	51 158,58 48 191,38 (-LAPL) 76,30
År 2006:	43 837,82	50 766,09 48 024,72 (-LAPL) 76,04
År 2007:	44 320,19	49 598,32 46 920,01 (-LAPL) 74,29
År 2008:	45 737,79	50 091,83 47 487,05 (-LAPL) 75,19
Kommunal anställning 4.11.1967–30.6.1990	2 388,36	4 270,15 1 402,03

Anställningstid enligt fribrevet är 174 mån, varför 2004 års fribrev är $4\,087,90 \times 174/800 = 889,12$ e/mån, enligt 2010 års nivå.

Pension som tillvuxit av den kommunala anställningen:

Enligt 2010 års nivå är lönen 4 270,15. Månaderna efter fyllda 23 års ålder är 197.

$$4\,270,15 \times 197 \times 2\% / 12 = 1\,402,03 \text{ e/mån}$$

Samordning av kommunal pension:

Pension som tillvuxit före utgången av år 2004

Privata sektorn	889,12
Kommunen	1 402,03
Sammanlagt	2 291,15

Den högsta lönen är 4 270,15 e/mån, i kommunal anställning. Procentsatsen för modifierad samordning är $11\,149/14\,400 \times 60\% = 46,45$.

Begränsning av den kommunala pensionen: $49,45\% \times 4\,270,15 = 1\,983,48$.

KomPL-pensionen underskrider gränsen, och sålunda görs ingen KomPL-begränsning.

Pensionerna sammanlagt 2 291,15.

Den överskjutande delen är $2\,291,15 - 1\,983,48 = 307,67$. Den dras av från KomPL-pensionen $1\,402,03 - 307,67 = 1\,094,36$.

Pension för återstående tid

År	Inkomsterna efter LAPL-avdrag
2004	49 054,80 (pensionsgr. lön i fribrevet $\times 12$)
2005	48 191,38
2006	48 024,72
2007	46 920,01
2008	47 487,05

Återstående tid 1.1.2009–31.1.2014 är 61 mån.

$$(49\,054,80 + 48\,191,38 + 48\,024,72 + 46\,920,01 + 47\,487,05) / 60 = 3\,994,63 \text{ e/mån}$$

$$3\,994,63 \times 61 \times 1,3\% / 12 = 263,98 \text{ e/mån.}$$

Pensionerna är sammanlagt $889,12 + 76,30 + 76,04 + 74,29 + 75,19 + 1\,094,36 + 263,98 = 2\,549,28 \text{ e/mån.}$

5.3 Invalidpension på tidigare grunder

Invalidpension beviljas på tidigare grunder om personen blir arbetsoförmögen på nytt innan det har gått två år sedan den tidigare pensionen upphörde. Om den senare pensionen beviljas på grundval av samma sjukdom som den tidigare, bestäms den på tidigare grunder, även om det har gått mer än två år sedan den föregående pensionen upphörde.

Denna tvåårsfrist beräknas så att om pensionen har upphört t.ex. 31.12.2006 och det nya pensionsfallet inträffar 31.12.2008, beviljas pensionen fortfarande på tidigare grunder. Samma sätt att definiera tillämpas vid prövning av rätten till återstående tiden enligt 2004 års bestämmelser. Om anställningen har upphört 31.12.2003, föreligger rätt till pension för återstående tid ännu 31.12.2004.

När invalidpension beviljas på tidigare grunder, hålls pensionens belopp oförändrat. Vid behov görs endast en indexjustering, om den nya pensionen börjar ett annat år än det då den tidigare pensionen upphörde. Eventuella anställningar eller tjänsteförhållanden eller företagsverksamhet vid sidan av pensionen eller mellan pensionsperioderna beaktas inte, när invalidpensionen fastställs på tidigare grunder. Den pension som tillvuxit av dessa läggs till ålderspensionen eller till invalidpension som beviljas på nya grunder. Pension som beviljas på tidigare grunder höjs med eventuell engångsförhöjning (se 5.5).

Enligt 2004 års bestämmelser kunde endast pension som omfattade återstående tid beviljas på tidigare grunder. När en fribrevspension enligt 2004 års bestämmelser har upphört och en ny pension ska beviljas, beräknas den nya pensionen på nytt enligt 2005 års bestämmelser, eftersom fribrevspensionen enligt 2004 års bestämmelser inte kan beviljas på tidigare grunder. Enligt 2005 års bestämmelser kan även sådan pension som inte omfattar pension för återstående tid beviljas på tidigare grunder.

Ålderspension efter invalidpension beviljas på tidigare grunder, om det inte har gått mer än två år från att invalidpensionen upphörde tills ålderspensionen börjar (se 4.3). Sådan ålderspension utökas med pensionsom har tillvuxit av arbete under och efter tiden med invalidpension.

5.4 Invalidpension ändras till ålderspension

Inom den privata sektorn ändras invalidpension som beviljats enligt 2005 års bestämmelser till ålderspension i början av den månad som följer på den då pensionstagaren fyller 63 år.

Slutåldern för pension som beviljats från den offentliga sektorn enligt 2005 års bestämmelser är antingen 63 år eller lägre till följd av övergångsbestämmelser om pensionsålder inom den offentliga sektorn. Invalidpensionen ändras till ålderspension vid 63 års ålder eller vid en lägre pensionsålder.

Delinvalidpension multipliceras med två när den ändras till ålderspension och ny pensionsom eventuellt tillvuxit enligt 2005 års bestämmelser under tiden med delinvalidpension läggs till.

5.5 Engångsförhöjning

Från och med år 2010 görs det en engångsförhöjning av invalidpensionerna till personer som blivit arbetsoförmögna som unga. Engångsförhöjningen görs när det har gått fem år sedan invalidpensionen började. Engångsförhöjningen fastställs utgående från pensionstagarens ålder vid tidpunkten för förhöjningen, dvs. den 1 januari det år då förhöjningen görs. Om pensionstagaren är född den 1 januari, är åldern den som han eller hon uppnår den dagen.

Engångsförhöjningen kan göras tidigast när pensionstagaren är 24 år gammal. Den görs inte alls, om pensionen börjar när pensionstagaren redan har fyllt 50 år.

Full engångsförhöjning är 25 procent av pensionens belopp och beviljas pensionstagaren som är 24–31 år gamla. Förhöjningen minskar med 1,0 procentenheter per levnadsår. Ingen förhöjning beviljas pensionstagare som har fyllt 56 år vid tidpunkten för engångsförhöjningen. Förhöjningen räknas endast en gång, men betalas ut lika länge som pensionen.

Om invalidpensionen beviljas på tidigare grunder, beräknas tidpunkten för engångsförhöjningen från den tidpunkt då den första pensionen börjat. Om pensionen inte löper vid tidpunkten för engångsförhöjningen, räknas förhöjningen ändå utgående från den tidpunkt då den skulle ha räknats, om pensionen hade fortgått utan avbrott. Engångsförhöjningen läggs till en sådan pension som beviljas på tidigare grunder när pensionen börjar.

Tabell 5.1. Procentsatserna för engångsförhöjningen enligt ålder.

Ålder vid ingången av det år då förhöjningen görs	Procentsats för förhöjningen
24 – 31	25
32	24
33	23
34	22
35	21
36	20
37	19
38	18
39	17
40	16
41	15
42	14
43	13
44	12
45	11
46	10
47	9
48	8
49	7
50	6
51	5
52	4
53	3

54	2
55	1
56	0

5.6 Återstående tid

Den återstående tiden i invalidpensioner är tiden från ingången av pensionsfallsåret till utgången av den månad då pensionstagaren fyller 63 år.

5.6.1 Förutsättning för rätt till återstående tid

En person har rätt till en pensionsdel för återstående tid, om han eller hon under de tio åren närmast före arbetsförmågans inträde sammanlagt har haft minst 15 469 euro (enligt 2010 års nivå) i arbetsinkomster som försäkrats enligt arbetspensionslagarna (12 566,70 euro enligt 2004 års nivå). Vid prövningen av rätten till återstående tid beaktas också arbetsinkomster i andra EU-länder. Om den försäkrade har varit försäkrad utomlands i ett års tid, anses det räcka till och inkomsterna utreds inte närmare.

Vid beräkningen av om inkomsterna uppfyller det ovan nämnda kravet beräknas inkomsterna under tiden före år 2005 utgående från registeruppgifterna om de pensionsgrundande lönerna och anställningsförhållandenas längd. (se anvisningarna om invalidpensioner, i invalidpensionens belegg, i webbtjänsten Arbetspensionslagarna)

5.6.2 Pensionstillväxt för återstående tid före år 2010

I fråga om invalidpensioner där pensionsfallet har inträffat under tiden 1.1.2006–31.12.2009 tillväxer pension för återstående tid med 1,5 procent om året till utgången av den månad då pensionstagaren fyller 50 år och därefter med 1,3 procent om året till utgången av den månad då pensionstagaren fyller 63 år. Inom den offentliga sektorn beaktas återstående tid till utgången av den månad då pensionstagaren fyller 63 år eller till en lägre, yrkesbaserad pensionsålder.

Enligt SjpL kan slutåldern för den återstående tiden vara antingen 63 år eller en intjänad pensionsålder. Enligt SjpL tillväxer pension för återstående tid med 1,6 procent tills pensionstagaren fyller 50 år. I åldern 50–63 år tillväxer pension med 1,4 procent om året. En förutsättning för att dessa högre procentsatser för

pensionstillväxten under återstående tid ska gälla är att Sjömanspensionskassan beviljar i nvalidpensionen och pe nsionssökandens i nkomster en ligt SjPL u nder pensionsfallsmånaden o ch d e 3 6 f öregående k alendermånaderna u ppgår t ill minst 20 680,80 euro (16 000 euro enligt 2004 års nivå).

Återstående tid kan också ingå i familjepension som grundar sig på invalidpension. H ur d en å terstående t iden fastställs i fråga o m ar betslöshetspension beskrivs i kapitel 6

5.6.3 Pensionstillväxt för återstående tid från och med 1.1.2010

Enligt lagen om pension för arbetstagare, som trädde i kraft i början av år 2010, tillväxer pension för återstående tid med 1,5 pr ocent om året från ingången av pensionsfallet till utgången av den månad då pensionstagaren fyller 63 år. Denna procentsats för pensionstillväxten tillämpas på sådana invalidpensioner där pensionsfallet inträffar år 2010 eller senare.

Enligt SjPL är pensionstillväxten 1,6 procent om året från ingången av pensionsfallsåret tills pensionstagaren fyller 63 år.

5.6.4 Fem års granskningstid vid beräkningen av inkomsten för återstående tid

Inkomsten för återstående tid fastställs i regel på basis av inkomsterna under de fem sista kalenderåren före pensionsfallsåret. Denna femårsperiod kallas granskningstid. I arbetsinkomsterna medräknas också inkomstgrunderna för socialförmåner som betalas under oavlönade perioder samt inkomsten för återstående tid i pensionsförhållanden justerade m ed l önekoefficienten, O m pe nsionssökanden inte har arbetsinkomster under granskningstiden, är pensionen för den återståen- de tiden noll.

5.6.5 Ikraftträdandet av beräkningen av inkomst för återstående tid

Den fem år långa granskningstiden för inkomsten för återstående tid har trätt i kraft enligt följande tabell.

Tabell 5.2. *Ikraftträdandet av beräkningen av inkomst för återstående tid.*

Pf-år	Divisor	År vid beräkningen av inkomsten för återstående tid							
2006	24	2004	2005	-	-	-	-	-	-
2007	36	2004	2005	2006	-	-	-	-	-
2008	48	2004	2005	2006	2007	-	-	-	-
2009	60	2004	2005	2006	2007	2008	-	-	-
2010	60	-	2005	2006	2007	2008	2009	-	-
2011	60	-	-	2006	2007	2008	2009	2010	-

Divisorn vid beräkning av medelinkomsten under granskningstiden har ändrats varje år. Divisorn har bestämts utifrån antalet hela månader under granskningstiden. När pensionsfallet inträffar år 2010, beaktas år 2004 fortfarande. År 2009 är divisorn för första gången hela 60 månader.

Om pensionsfallet inträffar år 2010, ingår det vid beräkningen av inkomst för återstående tid under granskningstiden endast årsinkomster från och med år 2005.

Den pensionsgrundande lön som fastställs utifrån inkomsterna år 2004 beräknas enligt den lag, enligt vilken personen i fråga vid slutet av det aktuella året har rätt till pension för återstående tid. Inkomsterna beaktas så att de motsvarar hela året, även om anställningen inte har fortgått hela året. Om personen i fråga inte har rätt till pension för återstående tid enligt någon lag 31.12.2004, är inkomsten år 2004 noll vid beräkningen av inkomsten för återstående tid.

Till vilken anställning den återstående tiden skulle anslutas, om personen hade blivit arbetsförmögen 31.12.2004 prövas enligt 2004 års bestämmelser (om anslutning av återstående tid se *Laskentaopas 2005*).

Om den försäkrade emellertid har haft ett pensionsförhållande som löpte vid årsskiftet 2004/2005 eller som har upphört 31.12.2002 eller senare, betraktas den pensionsgrundande lönen i detta pensionsförhållande som lön för återstående tid år 2004.

Vid beräkning av pensionsgrundande lön för återstående tid upphävs tekniskt avbrytande enligt APL, om avbrytandet har gjorts inom två år före uträkningen av fribrev vid utgången av år 2004, dvs. efter 31.12.2002.

5.6.6 *Inkomst för återstående tid enligt FöPL och LFöPL*

Vid beräkning av inkomsterna år 2004 för beräkningen av inkomst för återstående tid upphävs tekniskt avbrytande enligt FöPL, om avbrytandet har gjorts inom fyra år före omvandlingen till fribrev.

LPA beräknar arbetsinkomsten för återstående tid enligt LFöPL för LFöPL-arbetsinkomstperioder som fortgår 1.1.2005 och uppger den till i tjäningsregistret i samband med omvandlingen till fribrev 31.12.2004. Arbetsinkomsten för återstående tid räknas utgående från medelarbetsinkomsten under de 4–8 senaste åren. Antalet år som tas med är beroende av personens ålder 31.12.2004 (i hela år).

Återstående tid kan inte avslutas till en företagarperiod som fram till 31.12.2004 har fortgått mindre än fyra månader.

Arbetsinkomsten under året före pensionsfallet beaktas från och med 1.1.2007 inte betalning av nedsatta avgifter eller tillskottsavgifter enligt flexibilitetsprincipen.

5.6.7 *Tid med pension vid beräkning av inkomst för återstående tid*

Om personen har fått pension och beviljas ny pension på nya grunder efter att den första pensionen upphört, beaktas ett pensionsförhållande som hänför sig till granskningsperioden när inkomsten för återstående tid beräknas. Som inkomst för återstående tid för tiden med pension tas då den inkomst för återstående tid som ligger till grund för den tidigare pensionen. Även tid med specialpension för lantbruksföretagare, som upphört, tas i betraktande.

För den som endast har fått pension och/eller sociala förmåner under granskningstiden är inkomsten för återstående tid noll. Det måste finnas arbetsinkomster som räknas med i inkomsten för återstående tid, men de har ingen nedre gräns.

5.6.8 *Förmåner för oavlönade perioder vid beräkning av inkomsten för återstående tid*

Pensionstillväxten för förmåner under oavlönade perioder bestäms utifrån den arbetsinkomst som ligger till grund för förmånen (förmånsgrund). Pensionen

tillväxer enligt en viss procentsats av den förmånsgrundande inkomsten, som ligger till grund för pensionen. Procentsatsen är beroende av vilket slags förmån det handlar om.

I inkomsten för återstående tid beaktas de förmånsgrundande inkomsterna dock alltid till minst 100 procent. Föräldradagpenningar beaktas till 117 procent i inkomsten för återstående tid. I inkomsten för återstående tid beaktas dessutom följande minimiförmåner, som inte ger pensionstillväxt.

- Grunddagpenning enligt lagen om utkomstskydd för arbetslösa
- Arbetsmarknadsstöd
- Sjukdagpenning som beviljas efter grunddagpenning enligt lagen om utkomstskydd för arbetslösa och är lika stor som grunddagpenningen.
- Utbildningsdagpenning från FPA enligt lagen om utkomstskydd för arbetslösa
- Grundstöd enligt lagen om offentlig arbetskraftsservice

De två sistnämnda förmånerna beviljas inte längre efter ingången av år 2010. Förmåner som redan beviljats beaktas i inkomsten för återstående tid både före år 2010 och senare.

Dessa förmåner beaktas i inkomsten för återstående tid så att de år 2010 motsvarar en månatlig inkomst på 1 289,13 euro (1 047,22 enligt 2004 års nivå). Inkomsten för återstående tid kan inte enbart beräknas på grundval av sociala förmåner för oavlönade perioder.

Om pensionsfallet inträffar år 2010 eller senare, beaktas förmånsgrunden enligt den särskilda lagen om pensionsförmån för tid för vård av barn under tre år och för studier till det dubbla beloppet vid beräkningen av inkomsten för återstående tid. Förmånsgrunden är 644,56 euro/mån (523,61 euro/mån enligt 2004 års nivå) och det dubbla beloppet 1 289,12 euro/mån (1 047,22 euro/mån enligt 2004 års nivå). Förmånsgrunden beaktas på detta sätt under hela granskningsperioden.

5.6.9 Arbetsinkomsten under det år då arbetsförmågan börjar vid beräkningen av inkomsten för återstående tid (undantag)

Om personen har arbetsinkomster endast under det sista året under granskningsperioden och/eller under pensionsfallsåret, beräknas inkomsten för återstående tid

undantagsvis så att inkomsterna under det år då arbetsförmågan inträder beaktas till utgången av pensionsfallsmånaden. För arbetsinkomsterna under pensionsfallsåret tillväxer dock ingen pension.

Arbetspensionen till den som får specialpension från LPA beräknas enligt undantagsbestämmelsen, om det under granskningstiden endast under pensionsfallsåret och/eller det föregående året finns arbetsinkomster enligt andra arbetspensionslagar.

Om företagaverksamheten upphör mitt i månaden, beräknas företagarens försäkringsperiod dock med en dags noggrannhet. Den beaktas alltså till den dag då den har upphört, inte till utgången av pensionsfallsmånaden.

Inkomsten för återstående tid erhålls genom att dividera inkomsterna under det år då arbetsförmågan inträder och/eller under det föregående året med högst 60, även om inkomsterna granskas under än längre tid än fem år.

Om personen under granskningstiden endast har fått förmåner för oavlönade perioder och/eller pension och har haft arbetsinkomster under pensionsfallsåret och/eller året innan, beräknas inkomsten för återstående tid också enligt undantagsbestämmelsen. Vid beräkningen av inkomsten för återstående tid tas då med såväl arbetsinkomsterna och de förmånsgrundande inkomsterna under pensionsfallsåret och/eller året före det som de förmånsgrundande inkomsterna för förmånerna för oavlönad tid under hela granskningstiden. På samma sätt beaktas inkomst för återstående tid som ligger till grund för en eventuell tidigare pension under granskningstiden. Det kan till exempel vara fråga om en person som länge fått arbetsmarknadsstöd men arbetar en kort tid och blir sedan arbetsförmögen.

5.6.10 Inkomst för återstående tid för unga personer

För personer som blir arbetsförmögna senast under det år då de fyller 23 år gäller en granskningstid som är lika lång som den tiden då personen i fråga har hunnit omfattas av arbetspensionssystemet. Denna tid är tiden från början av månaden efter den då personen har fyllt 18 år till slutet av den månad då personen blir arbetsförmögen. Inkomsten för återstående tid beräknas genom att dividera inkomsterna under denna tid med antalet månader som ingår i samma tid, dock högst 60 månader.

Från tiden före 2005 beaktas pensionsgrundande lön enligt 2004 års bestämmelser också i fråga om unga personer. Om en arbetstagare som inte fyllt 23 år har rätt till pension för återstående tid enligt 2004 års bestämmelser (om han eller hon hade blivit arbetsoförmögen 31.12.2004) tas också den pensionsgrundande lönen för återstående tid från år 2004 med i beräkningen av inkomsten för återstående tid, omräknad till årsnivå.

Beräkningen av granskningstiden år 2004 börjar i början av månaden efter den då personen i fråga har fyllt 18 år. Som årsinkomst för år 2004 beräknas den pensionsgrundande lönen på månadsnivå multiplicerad med antalet hela kalendermånader efter 18-årsdagen.

Om pensionsfallet inträffar år 2006 eller senare, kan inkomster före 18 års ålder inte tas med i inkomsten för återstående tid. Vid beräkningen av inkomsten för år 2004 kan inkomster som personen förtjänat före 18 års ålder inverka på den pensionsgrundande löns nivå, eftersom den beräknas enligt 2004 års bestämmelser.

Om arbetstagaren blir arbetsoförmögen det år då han eller hon fyller 18 år, kan han eller hon inte få pension för återstående tid. Förutsättningen för pension för återstående tid måste finnas före utgången av det år som föregår pensionsfallet.

5.6.11 Barnavårdstidens inverkan på inkomsterna för återstående tid

Tid med vård av barn under tre år kan påverka fastställandet av inkomst för återstående tid. Om arbetstagarens inkomster har minskat på grund av vård av barn under tre år, kan som inkomst för återstående tid tas inkomster som inte har påverkats av barnavårdstiden. Sådana inkomster beaktas för högst de tio sista kalenderåren. Barnavården ska ha en betydande inverkan på pensionsskyddet (20 procent) för att ovan nämnda inkomster ska kunna beaktas.

Vid beräkningen av inkomsten för återstående tid utelämnas de år som innehåller barnavårdstid. Det är möjligt att leta efter fem kalenderår bland de högst tio senaste åren före pensionsfallsåret. Om barnavården utsträcker sig till fler än fem år, beaktas endast sådana år som inte innefattar barnavård, dvs. fyra år eller

färre. Om barnavård ingår i alla år, kan undantagsregeln om barnavårdstid inte tillämpas.

Undantagsregeln om barnavårdstid kan leda till att inkomst för återstående tid som ursprungligen skulle beräknas enligt huvudregeln ska beräknas enligt den regel som gäller unga personer. Arbetstagaren kan vara äldre än 23 år, men när de år som innefattar barnavård utelämnas vid beräkningen, blir granskningstiden bakåt till arbetstagarens 18-årsdag kortare än fem år. Då beräknas inkomsten för återstående tid på basis av de inkomster som kvarstår enligt regeln för unga personer. Granskningstiden följer då regeln för unga personer, men de år som innefattar barnavårdstid utelämnas.

Om det handlar om en person som verkligen är yngre än 23 år, följer granskningstiden undantagsregeln för unga personer. Då utelämnas kalenderår med barnavårdstid vid beräkningen av inkomsten för återstående tid, och denna inkomst beräknas utifrån inkomsterna under de månader som kvarstår. Om barnavården har fortgått hela granskningstiden, kan undantagsregeln om barnavårdstid inte tillämpas.

Pensionen ska beräknas enligt både huvudregeln och undantagsregeln om barnavårdstid, om barnavården nämns i pensionsansökan. Undantagsregeln om barnavårdstid kan tillämpas även om sökanden inte har fått föräldraförmåner. Vid behov ska det på något sätt bestrykas att sökanden har barnavårdstid, om anteckning om föräldradagpenningar saknas i registren.

Om tillämpningen av undantagsregeln om barnavårdstid leder till ett pensionsbelopp som är minst 20 procent större än det enligt huvudregeln beräknade pensionsbeloppet, tillämpas undantagsregeln på pensionen.

Barnavårdstid före år 2005 beaktas enligt 2004 års bestämmelser vid beräkningen av den årsinkomst som ska tas med i 2004 års inkomst för återstående tid. Den tio år långa granskningstiden enligt 2005 års bestämmelser träder successivt i kraft från och med år 2005. Se Tilläggs exempel 13.2.

5.7 Förmåner

5.7.1 *Invalidpension och rehabiliteringsstöd*

Invalidpension och rehabiliteringsstöd är lika stora. Invalidpension betalas i form av rehabiliteringsstöd till en arbetstagare, om hans eller hennes arbetsförmåga åtminstone delvis kan återställas genom vård eller rehabilitering, för vilka det har gjorts upp en vård- eller rehabiliteringsplan för arbetstagaren. Rehabiliteringsstödet beviljas alltid på viss tid. I likhet med invalidpension som beviljas på viss tid kan rehabiliteringsstöd endast beviljas om arbetsoförmågan har fortgått eller kan antas fortgå minst ett år från sitt inträde. Både invalidpension och rehabiliteringsstöd kan också beviljas till beloppet av delspension, som delinvalidpension eller partiellt rehabiliteringsstöd.

Rehabiliteringsstöd som beviljas efter år 2004 eller annan pension som börjar som fortsättning på rehabiliteringsstöd beviljades enligt 2004 års bestämmelser beräknas utgående från den löpande pensionen så att den eventuellt indexjusteras eller, om arbetsoförmågans grad förändras, så att den fördubblas eller halveras. Pensionen bestäms då enligt 2004 års bestämmelser.

Exempel 5.3. Rehabiliteringsstöd.

Arbetstagaren är född 29. 1.1956. APL/ArPL-anställningen fortgår 1.8.1980–15.3.2009. Arbetstagaren blir arbetsoförmögen 16.3.2009.

Arbetstagaren beviljas rehabiliteringsstöd för tiden 1.4.2010–31.12.2010, efter primärtiden för dagpenningen enligt sjukförsäkringslagen. Rehabiliteringsstödet är lika stort som invalidpension som beviljas tills vidare. Rehabiliteringsstödet beräknas enligt 2005 års bestämmelser och den skyddade andelen räknas till det.

I exemplet har pensionstillväxten för sjukdagpenningen inte räknats.

Omvandling till fribrev

Pensionsgrundande lön

År	Inkomster euro/år	Index	Inkomster år 2004 ind. 2151	Inkomster LAPL- avdrag (fr.o.m. 1.1.96)	Tid i dagar	Månadsink i genomsn.
1995	16 150	1712	20 291,27	20 291,27	360	1 690,94
1996	16 250	1760	19 860,09	19 178,89	360	1 598,24
1997	16 300	1791	19 576,38	18 695,44	360	1 557,95
1998	17 800	1825	20 979,62	19 993,58	360	1 666,13
1999	18 000	1868	20 726,98	19 752,81	360	1 646,07
2000	19 000	1903	21 476,09	20 466,71	360	1 705,56
2001	15 200	1981	16 504,39	15 761,69	360	1 313,47
2002	18 200	2054	19 059,49	18 220,87	360	1 518,41
2003	19 400	2103	19 842,80	18 930,03	360	1 577,50
2004	20 100	2151	20 100,00	19 175,40	360	1 597,95
				190 466,69	3 600	

$$30 \times \frac{190\,466,69}{3\,600} = 1\,587,22 \text{ euro i månaden}$$

Tid i anställningen 1.8.1980–31.12.2004 = 24 år 5 månader = 293 månader.

$$\text{Pensionen för tiden som anställd är } \frac{293 \times 1,5 \% \times 1\,587,22}{12} = 581,32 \text{ euro i månaden.}$$

Den 31.12.2004 intjänade fribrevspensionen enligt 2010 års nivå och uppräknad med lönekoeficienten är

$$581,32 \times \frac{1,231}{1,000} = 715,60 \text{ euro i månaden.}$$

Pensionstillväxten från och med 1.1.2005:

År	Inkomster euro/år	Inkomsten enligt lönecoeff nivå (1,231) år 2010	Ink. enl. lönek. år 2010 efter LAPL-avdrag euro/år
2005	22 574,77	27 032,63	25 789,13
2006	23 000,00	26 635,00	25 489,70
2007	23 500,00	26 298,64	25 167,80
2008	24 000,00	26 284,70	25 207,03
Sammanlagt			101 653,66

$$\frac{101\,653,66 \times 1,5\%}{12} = 127,07 \text{ euro i månaden}$$

De pensioner som tillvuxit av anställningen är sammanlagt

$$715,60 + 127,06 = 842,66 \text{ euro i månaden}$$

Inkomsten för återstående tid beräknas utifrån inkomsterna åren 2004–2008

Den pensionsgrundande lönen för år 2004 uppräknas med lönecoefficienten till 2010 års nivå.

$$1\,587,22 \times \frac{1,231}{1,000} = 1\,953,87 \text{ euro i månaden}$$

$$12 \times 1\,953,87 = 23\,446,44 \text{ euro/år}$$

År	Inkomster euro
2004	23 446,44
2005	25 789,13
2006	25 489,70
2007	25 167,80
2008	25 207,03
Sammanlagt	125 100,00

$$\frac{125\,100,10}{60} = 2\,085,00 \text{ euro i månaden}$$

Den återstående tiden är tiden från ingången av pensionsfallsåret till utgången av den månad då pensionstagaren fyller 63 år.

2019	01	30
2009	01	01
10 år	0 månader	30 dagar = 121 månader

Pension för återstående tid

$$\frac{(21 \text{ mån} \times 1,3\% \times 2\,085,00)}{12} = 273,31 \text{ euro i månaden}$$

Rehabiliteringsstödet fr.o.m. 1.4.2010 är 842,66 + 273,31 = 1 115,97 euro i månaden

APL-skyddsandel

Inkomsterna åren 1996+2008 justerade med index för personer i förvärvsaktiv ålder upp till nivån för det år då pensionen börjar (2010) och efter avdrag för arbetstagares pensionsavgift:

Pensionsgrundande lön (pensionslön)

År	Inkomster euro/år	Index	Inkomster år 2010 ind. 2538	Inkomster efter LAPL- avdrag	Tid i dagar	Månadsink. i genomsn.
1996	16 250,00	1760	21 337,36	20 605,49	360	1 717,12
1997	16 300,00	1791	21 032,55	20 086,09	360	1 673,84
1998	17 800,00	1825	22 540,16	21 480,78	360	1 790,06
1999	18 000,00	1868	22 268,74	21 222,11	360	1 768,51
2000	19 000,00	1903	23 073,57	21 989,11	360	1 832,43
2001	15 200,00	1981	17 732,05	16 934,11	360	1 411,18
2002	18 200,00	2054	20 477,22	19 576,22	360	1 631,35
2003	19 400,00	2103	21 318,78	20 338,12	360	1 694,84
2004	20 100,00	2151	21 595,12	20 601,74	360	1 716,81
2005	22 574,77	2191	23 811,18	22 715,86	360	1 892,99

2006	23 000,00	2246	25 990,20	24 872,62	360	2 072,72
2007	23 500,00	2311	25 808,31	24 698,55	360	2 058,21
2008	24 000,00	2363	25 777,40	24 720,53	360	2 060,04
1996	16 250,00	1760	21 337,36	20 605,49	360	1 717,12

Den pensionsgrundande lönen beräknas utifrån inkomsterna åren 1999–2008

$$30 \times \frac{217668,97}{3\,600} = 1\,813,91 \text{ euro i månaden}$$

Tid i anställningen 1.8.1980–15.3.2009 = 28 år 7 månader 15 dagar
= 343 månader 15 dagar

$$\frac{343 \frac{15}{30} \times 1,5 \% \times 1\,813,90}{12} = 778,84 \text{ euro i månaden}$$

Pensionen enligt 2005 års bestämmelser, beräknad till pensionsfallet:

Fribrevet av 31.12.2004 och pensionstillväxten för åren 2005–2008 är sammanlagt 842,67 euro i månaden.

För jämförelsen beräknas den andel av pensionen för återstående tid som motsvarar pensionsfallsåret:

$$\frac{3 \times 1,3 \% \times 2\,085,00}{12} = 6,78 \text{ euro i månaden}$$

Pensionen enligt 2005 års bestämmelser är sammanlagt:

$$842,67 + 6,78 = 849,45 \text{ euro i månaden}$$

Eftersom pensionen beräknad enligt 2004 års bestämmelser är mindre (778,84 euro i månaden) än jämförelsepensionen beräknad enligt 2005 års bestämmelser (849,45 euro i månaden) återstår ingen skyddsandel att betala.

...

5.7.2 Individuell förtidspension

Inom den privata sektorn beviljas individuella förtidspensioner inte längre.

I regel beviljas individuella förtidspensioner inte längre inom den offentliga sektorn heller. Inom den offentliga sektorn kan dock personer som är födda åren 1946–1947 och som har haft rätt att välja en yrkesbaserad pensionsålder men inte har valt det fortfarande beviljas individuell förtidspension.

Beloppet av individuell förtidspension beräknas på samma sätt som invalidpensionens belopp.

5.7.3 Rehabiliteringspenning

Den grundläggande förmånen vid rehabilitering är rehabiliteringspenning. I syfte att förebygga arbetsoförmåga betalas rehabiliteringspenning till arbetstagare eller företagare som riskerar att bli arbetsoförmögna och som får yrkesinriktad rehabilitering av pensionsanstalten. Rehabiliteringspenningens belopp är det sammanlagda beloppet av grundpensionerna höjd med 33 procent. Rehabiliteringspenningens belopp är alltså detsamma som det sammanlagda beloppet av rehabiliteringsstödet och -tillägget. Rehabiliteringspenningen betalas helt och hållet av den pensionsanstalt inom den privata eller den offentliga sektorn som ordnar rehabilitering för personen i fråga. Vid beräkningen av rehabiliteringspenningen beaktas inte tilläggspensioner inom den privata sektorn.

Rehabiliteringspenningen betalas till fullt belopp, om rehabiliteringsklienten under rehabiliteringen inte alls förvärvsarbetar eller förvärvsarbetar men förtjänar högst hälften av sin stabiliserade inkomst. Rehabiliteringspenning kan också betalas för en kortare tid än en månad. Då divideras den månatliga pensionen med 30 och multipliceras med antalet dagar för vilka penningen betalas.

Partiell rehabiliteringspenning är hälften av full rehabiliteringspenning.

5.7.4 Rehabiliteringsunderstöd

Rehabiliteringsunderstödet innehåller ingen förhöjning, utan är lika stor som rehabiliteringsklientens sammanlagda arbetspensioner. Rehabiliteringsunderstödet kan också betalas som partiellt. Rehabiliteringsunderstöd kan betalas under väntetid till rehabilitering och under tid som infaller mellan rehabiliteringsperioder. Rehabiliteringsunderstöd beviljas inte om rehabiliteringsklienten får lön

eller får sin utkomst tryggad på något annat sätt, t.ex. genom arbetslöshetsdagpenning eller sjukdagpenning. Rehabiliteringsunderstöd kan också beviljas för uppgörande av en plan för yrkesinriktad rehabilitering. Enligt FöPL och LFöPL kan rehabiliteringsunderstöd beviljas som stöd för sysselsättning. (*Webbtjänsten Arbetspensionslagarna, anvisningarna om arbetspensionsrehabilitering.*)

5.7.5 Rehabiliteringstillägg

Rehabiliteringstillägget är ett tillägg på 33 procent av pensionen, som betalas utöver pensionen till personer som får rehabiliteringsstöd eller i invalidpension som beviljats tills vidare. Det betalas i allmänhet för hela kalendermånader under sådan tid då mottagaren deltar i aktiv rehabilitering ordnad av arbetspensionsanstalten. Varje arbetspensionsanstalt som betalar rehabiliteringspenning eller invalidpension betalar 33 procents tillägg till den pension den betalar. Om en del av rehabiliteringsstöden eller pensionerna har betalats allt i ett, räknas inget rehabiliteringstillägg på basis av dem. Vid beräkningen av rehabiliteringstillägget beaktas inte tilläggspensioner inom den privata sektorn.

När en person med delinvalidpension börjar få rehabilitering, är rehabiliteringstillägget 33 procent av delinvalidpensionen. Personer som får delinvalidpension måste dock ofta vara borta från arbetet på grund av rehabiliteringen och då kan pensionen betalas till fullt belopp under den tid som rehabiliteringen fortgår. Om pensionen betalas till fullt belopp, räknas även rehabiliteringstillägget på beloppet av full pension.

6 Arbetslöshetspension

6.1 Rätt till arbetslöshetspension

Arbetslöshetspension kan beviljas personer som

- är födda 1949 eller tidigare. År 2010 kan arbetslöshetspension fortfarande beviljas personer som är födda 1948 eller 1949, år 2011 endast till personer födda 1949.
- har fyllt 60 år,
- har fått ett intyg från arbetslöshetskassan eller FPA om att maximitiden för arbetslöshetsdagpenning har gått ut (500 dagar har gått ut eller rätten till dagpenning för tilläggsdagar har gått ut vid utgången av den månad då personen i fråga fyllt 60 år),
- har fått Arbetskraftsbyråns intyg om att han eller hon är anmäld som arbetslös arbetssökande vid Arbetskraftsbyrån och inte kan anvisas arbete och
- har under de 15 kalenderår som omräknas för pensionsfallsåret haft pensionsgrundande arbete i sammanlagt fem år.

I fråga om arbete som har utförts före år 2005 undersöker man om det uppfyller arbetsvillkoret enligt 2004 års bestämmelser. De fem arbetsåren räknas med månads- eller dagsteknik utgående från den dag anställningsförhållandet upphörde. Huruvida arbetsvillkoret uppfylls åren efter 2004 undersöks så att den försäkrade årsinkomsten divideras med det tidigare APL-gränsbeloppet som justerats med lönekoeficienten till nivån för året i fråga. Antalet månader som berättigar till pension motsvarar det antal gränsbelopp som ingår i årsinkomsten, dock högst 12 månader per år.

På arbetslöshetspension som beviljas år 2010 tillämpas alltid de nedan beskrivna bestämmelser som trätt i kraft 1.1.2000.

Arbetslöshetspension kan beviljas personer i åldern 60–61 år. Om personen uppfyller villkoren för att få arbetslöshetspension först vid 62 års ålder, beviljas han inte längre arbetslöshetspension. I stället beviljas han på basis av sin ansökan om arbetslöshetspension ålderspension utan förtidsminskning. I den ingår inte någon pensionsdel för återstående tid.

Arbetslöshetspensioner beviljas inte längre år 2012. Då har de som är födda 1949 redan uppnått 62 års ålder.

6.2 Pensionsfall för arbetslöshetspension och pensionens begynnelse

Pensionsfallet för arbetslöshetspension anses inträffa det datum då alla villkor för arbetslöshetspension uppfylls. I allmänhet är det den sista dagen i månaden före den då pensionen börjar, om Arbetskraftsbyråns intyg har skrivits inom en månad från den dagen då man har fått Arbetslöshetskassans eller FPA:s intyg över att dagpenning har betalats för det maximala antalet dagar. Om Arbetskraftsbyråns intyg har daterats senare, inträffar pensionsfallet samma dag som Arbetskraftsbyrån har undertecknat intyget. Även när villkoren för att få arbetslöshetspension uppfylls senast dagen innan personen fyller 62 år, beviljas arbetslöshetspension, även om den börjar först när personen har fyllt 62 år.

Arbetslöshetspensionen börjar i början av den månad som följer på den dag då alla villkor för erhållande av pension har uppfyllts. Om en arbetstagare blir arbetslös på nytt innan det har gått ett år sedan arbetslöshetspension har avbrutits, börjar utbetalningen av den tidigare pensionen på nytt.

6.3 Arbetslöshetspensionens belopp

Arbetslöshetspensionen är alltid lika stor som den intjänade pensionen. Om pensionstagaren har rätt till pension för återstående tid, är den vilande i arbetslöshetspensionen och utbetalas först när arbetslöshetspensionen ändras till ålderspension.

6.3.1 Intjänad pension

Vid årsskiftet 2004/2005 avslutades pågående anställningar kalkylmässigt till 31.12.2004 och det har räknats ut fribrev på basis av de enligt 2004 års bestämmelser. I fribrevet medräknas också pensionsdelar som tillvuxit av tidigare anställningar och företagsverksamhet. Från och med 1.1.2005 tillväxer pensionen enligt 2005 års bestämmelser, och pensionen beräknas då på basis av årsinkomsterna och enligt nya procentsatser för pensionstillväxt.

När det är fråga om arbetslöshetspension har anställningen oftast inte fortgått fram till pensionsfallet. Därför blir det i allmänhet inte aktuellt att räkna ut någon APL-skyddsandel. I vissa fall, t.ex. vid jämkad dagpenning, kan anställningen emellertid fortgå fram till pensionsfallet och då kan det hända att anställningen omfattas av en skyddsbestämmelse. I så fall beräknas skyddsandelen. Den beräknas lika som i fråga om invalidpension (se exempel 6.1)

Arbetspensionstillägg beräknas för intjäningsregistret som en koefficient för arbetspensionstillägg på basis av de dagar före år 2005 som berättigar till arbetspensionstillägg. Från och med år 2005 tillväxer pension för oavlönade tider på basis av den förmånsgrundande inkomsten.

LITA-ersättning dras av från arbetslöshetspension på samma sätt som från övriga pensioner.

Om arbetstagaren börjar arbeta igen efter en period med arbetslöshetspension som beviljats enligt 2005 års bestämmelser och ny pension beviljas på nya grunder, tillväxer pension för pensionsförhållandet från början av pensionsfallsåret enligt 2005 års bestämmelser. För pensionsförhållandet tillväxer pensionen med 1,3 procent på basis av inkomsterna för pension för återstående tid.

Om arbetstagaren har fått arbetslöshetspension enligt 2004 års bestämmelser, tillväxer det pension för den enligt 2004 års bestämmelser (se kap. 3.6.1).

6.3.2 Pension för återstående tid

Med arbetslöshetspension med vilande pensionsdel för återstående tid avses en sådan arbetslöshetspension i vilken pensionsdelen för återstående tid inte betalas ut, fastän personen har rätt till pension för återstående tid. En sådan arbetslöshetspension utbetalas till ett belopp som är lika stort som den pension som personen tjänat in före pensionsfallet. Pensionsdelen för återstående tid läggs till först i ålderspension eller eventuell familjepension som beviljas på samma grunder.

Om en arbetslöshetspension med vilande pensionsdel för återstående tid ändras till invalidpension, betalas den vilande pensionsdelen för återstående tid inte heller ut, vilket innebär att pensionsbeloppet då inte ändras. Den vilande pensionsdelen för återstående tid läggs till den intjänade pensionen först när invalidpensionen ändras till ålders- eller familjepension.

Rätten till återstående tid undersöks antingen den första tilläggsdagen, pensionsfallsdagen eller den första anställningsdagen på vilken lagen om förbättrande av sysselsättningsförutsättningarna för 55 år fyllda arbetslösa tillämpas (10-månadersanställning).

Rätten till återstående tid fixeras enligt 2004 års bestämmelser till utgången av år 2006 (se kap. 6.3.5). Den återstående tiden beräknas dock enligt 2005 års bestämmelser, dvs. från början av pensionsfallsåret till slutet av den månad då personen fyller 63 år. Intjäningsprocenten för återstående tid är 1,3 procent per år. Denna pensionstillväxt på 1,3 % bibehålls också år 2010, fast den ändras i invalidpensioner där pensionsfallet inträffar 1.1.2010 eller senare.

6.3.3 Fixering av rätt till återstående tid 31.12

Rätten till återstående tid och lönen eller arbetsinkomsten för återstående tid bestäms så som den skulle bestämmas enligt 2004 års bestämmelser, om pensionsfallet hade inträffat 31.12.2006. Personen har rätt till återstående tid i sin arbetslöshetspension, om det 31.12.2006 hade gått mindre än 360 sådana dagar som inte förlänger efterkarenstiden från det att anställningen upphörde.

Enligt KAPL och KoPL är det en förutsättning för återstående tid att arbetstagaren har förtjänat minst det högre gränsbeloppet under de 540 sista dagarna före pensionsfallet eller motsvarande. Om KAPL- eller KoPL-arbetet är samtidigt med LFöPL, räcker det med det lägre gränsbeloppet av KAPL- eller KoPL-inkomster. Ovan nämnda inkomster och gränsbelopp justeras med halvvägsindex till nivån för arbetslöshetspensionens begynnelseår. Som dagarna som förlänger efterkarenstiden beaktas fortfarande dagar med förmåner enligt 2004 års bestämmelser (se bilaga 3).

Om personen har en fortlöpande anställning 31.12.2006, betraktas den som en 10-månadersanställning om den 31.12.2006 har fortgått högst 10 månader och om de övriga kraven på en 10-månadersanställning uppfylls. Till en sådan anställning som 31.12.2006 fortgått högst 10 månader ansluts återstående tid i allmänhet inte.

Återstående tid kan emellertid inte anslutas till ett pensionsförhållande.

Pensionsgrundande lön för återstående tid enligt APL 31.12.2006

När pensionsgrundande APL-lön beräknas 31.12.2006, beaktas även inkomsterna år 2006 vid beräkningen av den pensionsgrundande lönen, om anställningen har fortgått hela året eller det är fråga om en anställning som har fortgått under högst tre kalenderår. Den pensionsgrundande lönen beräknas enligt 2004 års bestämmelser. Då beaktas även automatiskt avbrytande och beräkning av pensionsgrundande lön enligt övergångsbestämmelser i samband med lagändringen år 1996. Vid behov görs även justering enligt prövning och beräkning av utjämningslön.

Om ett tekniskt avbrytande enligt APL har gjorts efter 31.12.2004, upphävs det vid beräkning av lön för återstående tid 31.12.2006. I fråga om den intjänade pensionen upphävs det, om det inträffar ett verkligt pensionsfall inom två år från det tekniska avbrytandet. När den pensionsgrundande lönen för återstående tid beräknas 31.12.2006, tillämpas 2004 års bestämmelser på den, även i fråga om index. Inkomsterna (eller den redan uträknade andelen av pension för återstående tid) justeras med halvvägsindex till nivån för arbetslöshetspensionens begynnelseår när pensionsdelen för återstående tid beräknas.

Genomsnittlig lön för återstående tid enligt KAPL och KoPL 31.12.2006

Enligt KAPL och KoPL behöver arbetet inte fortgå hela året för att inkomsterna år 2006 ska kunna beaktas vid beräkningen av den genomsnittliga lönen. Återstående tid ansluts alltid till KAPL och KoPL, om inkomsterna överstiger det övre gränslöppet.

Vid beräkning av den genomsnittliga lönen enligt KAPL och KoPL utelämnas de förmånsdagar som berättigar till arbetspensionstillägg under de år som tas med i beräkningen. Fast arbetspensionstillägg inte längre tillväxer för dagar efter år 2004, ska det från de inkomster som ska tas med i den genomsnittliga lönen dras bort de förmånsdagar efter 31.12.2004, enligt vilka arbetspensionstillägg skulle ha tillväxit enligt 2004 års bestämmelser. Eftersom arbetspensionstilläggsdagar under pensionsfallsåret inte beaktas, dras arbetspensionstilläggsdagarna år 2006 inte av från kalendertiden.

När förmånsdagarna omräknas till att motsvara 360 dagar, multipliceras förmånsdagarna med 360 och divideras med det årliga maximiantalet dagar med

förmånsslaget i fråga. Maximiantalet arbetslöshetsdagpenningar beräknas enligt 22 dagars månader, dvs. de kan vara 264 per år.

Dagar med jämkad arbetslöshetsdagpenning registreras från och med år 2005 så att en arbetslöshetsdag med jämkad dagpenning är en förmånsdag. Om det vid beräkning av en arbetslöshetspension åren 2005–2006 ska dras av dagar med jämkad arbetslöshetsdagpenning från de år som ska tas med i beräkningen av genomsnittlig KAPL- och KoPL-lön för återstående tid, omräknas de till "packade" arbetspensionstilläggsdagar av det tidigare slaget genom att multiplicera antalet förmånsdagar med proportioneringsprocentsatsen för perioden i frågan.

Företagares arbetsinkomst för återstående tid

Ett tekniskt avbrytande enligt FöPL upphävs vid beräkning av lön för återstående tid 31.12.2006, om avbrytandet har gjorts efter 31.12.2002. Samma princip gällde vid omvandlingen till fribrev 31.12.2004.

I fråga om FöPL och LFöPL beräknas arbetsinkomsten för återstående tid huvudsakligen enligt 2004 års bestämmelser. Undantag utgör den årliga justeringen av arbetsinkomsten med lönekoeficienten från och med 1.1.2005 då också FöPL-företagares flexibla arbetsinkomster beaktas. När arbetsinkomsten för återstående tid räknas ut beaktas företagarens årliga arbetsinkomster från och med 1.1.2005 justerade med lönekoeficienten. Arbetsinkomsterna, som beräknats på detta sätt, uppräknas med halvvägsindex till nivån för pensionens begynnelseår.

Exempel 6.1. Arbetslöshetspension beviljas år 2009.

Det sista villkoret för arbetslöshetspensionen, 60 års ålder, uppfylls i juni 2009. Personen har blivit arbetslös i januari 2007 och arbetslöshetsdagpenning har betalats för 500 dagar innan personen fyller 60 år. Han har arbetat under den period då arbetslöshetsdagpenning har betalats. Därför har dagpenningen betalats som jämkad åren 2007 och 2008. Rätten till återstående tid är i kraft dag 501. Man räknar ut vilande pension för återstående tid, som läggs till pensionen när arbetslöshetspensionen ändras till ålderspension. Personen har förvärvsarbetat samtidigt som han har fått arbetslöshetspension och tjänat in ny pension ock-

så för detta arbete. Den nya pensionstillväxten räknas så att arbetsinkomsterna under tiden med arbetslöshetspension justeras med lönekoeficienten till nivån för ålderspensionens begynnelseår, avdrag för arbetstagares pensionsavgift görs enligt ålder och den intjänade pensionen räknas ut enligt tillväxtprocenten 1,5.

Arbetslöshetspensionen börjar 1.7.2009 och ålderspensionen 1.7.2012. Arbetsinkomsten under år 2012 är den inkomst som personen förtjänat före den tidpunkt då ålderspensionen börjar. Indextalen för åren 2011 och 2012 är uppskattningar (uppgifter om uppskattade indextal finns i slutet av handboken före tilläggsexemplen).

år	intjänings- årets nivå	2151 nivå- LAPL	2009 halvvägs- LAPL (2494)	2009 lönecoeff.- LAPL (1,192)	2012 lönecoeffi- cient- LAPL (1,288)
1999	14 423,14	15 827,64	18 351,53	18 866,55	20 386,00
2000	16 923,21	18 229,60	21 136,51	21 729,68	23 479,72
2001	17 235,06	17 871,96	20 721,83	22 307,20	23 019,08
2002	17 612,64	17 632,84	20 444,59	21 985,72	22 711,10
2003	17 901,03	17 467,37	20 252,73	20 821,11	22 497,97
2004	18 111,32	17 278,20	20 033,39	20 595,61	22 254,32
2005	18 500,00		19 837,03	20 207,18	21 834,61
2006	19 000,00		19 958,66	20 155,23	21 778,47
2007	9 491,00		9 689,46	9 729,41	10 512,99
2008	1 663,82		1 664,74	1 672,73	1 807,44
2009	1 748,11		1 653,71	1 653,71	1 786,89
2010	1 800,00				1 776,00
2011	1 900,00				1 883,54
2012	773,07				674,39

Pension som tjänats in före utgången av den månad då pensionsfallet inträffar:
2004 års fribrev:

Tiden 15.5.1999–31.12.2004, dvs. 67 månader 16 dagar eller 2026 dagar

Pensionsgrundande lön, beräkningsåren 1999–2004

$$\frac{(15\,827,64 + 18\,229,60 + 17\,871,96 + 17\,632,84 + 17\,467,37 + 17\,278,20)}{2026} \times 30$$

= 1 544,54 euro i månaden

Pensionstillväxten är 1,5 procent

$$\frac{\left(67 \frac{16}{30} \times 1,5 \% \times 1\,544,54\right)}{12} = 130,38 \text{ euro i månaden}$$

Uppräknas med lönekoefficienten till nivån för det år då arbetslöshetspensionen börjar (2009)

$$130,38 \times \frac{1,192}{1,000} = 155,41 \text{ euro i månaden}$$

Pension som tillvuxit av arbetsinkomster efter 1.1.2005 anges enligt lönekoefficientens nivå år 2009.

Arbetsinkomsterna under pensionsfallsåret ersätts med inkomsten för återstående tid, varför det inte blir någon pensionstillväxt för arbetsinkomsterna år 2009, inte heller när ålderspensionen beräknas efter arbetslöshetspensionen. Här är tillväxtprocentsatsen 1,9 procent enligt åldern, eftersom personen inte ännu är pensionerad.

$$\frac{(20\,207,18 + 20\,155,23 + 9\,729,41 + 1\,672,73) \times 1,9 \%}{12} = 81,96 \text{ euro i månaden}$$

Dessutom tillväxer pension för oavlönade perioder genom inkomstrelaterad arbetslöshetsdagpenning och jämkad dagpenning. Förmånsgrunden var 1 372,50 euro år 2007. Förmånsgrunden för varje år justeras med lönekoefficienten upp till beräkningstidpunktens nivå. Med hjälp av förmånsgrunden beräknas den förmånsgrundande inkomsten per år och på basis av den beräknas det intjänade pensionsbeloppet för respektive år.

$$\text{År 2007: } 1372,50 \times \frac{1,192}{1,100} = 1\,487,29 \text{ euro.}$$

$$\text{År 2008: } 1372,50 \times \frac{1,192}{1,124} = 1\,455,53 \text{ euro.}$$

Förmån:	Dagar	Pro- portio nerings %	Förmånsgrundande inkomst 2009 års nivå	Intjänad pension 2009 års nivå
2007	190		$\frac{1\,487,29}{21,5} \times 190 = 13\,143,49 \text{ e}$	$\frac{13\,143,49 \times 0,75 \times 1,5 \%}{12} = 12,32 \text{ e/mån}$
2007	70	45 %	$\frac{1\,487,29}{21,5} \times 0,45 \times 70 = 2\,179,05 \text{ e}$	$\frac{2\,179,05 \times 0,75 \times 1,5 \%}{12} = 2,04 \text{ e/mån}$
2008	185		$\frac{1\,455,53}{21,5} \times 185 = 12\,524,33 \text{ e}$	$\frac{12\,524,33 \times 0,75 \times 1,5 \%}{12} = 11,74 \text{ e/mån}$
2008	75	45 %	$\frac{1\,455,53}{21,5} \times 0,45 \times 75 = 2\,284,84 \text{ e}$	$\frac{2\,284,84 \times 0,75 \times 1,5 \%}{12} = 2,14 \text{ e/mån}$

Arbetslöshetspensionen består av det pensionsbelopp som tillvuxit på basis av arbete före utgången av pensionsfallsåret för arbetslöshetspensionen och det pensionsbelopp som tillvuxit på basis av oavlönade perioder.

$$155,41 + 81,96 + 12,32 + 2,04 + 11,74 + 2,14 = 265,61 \text{ euro i månaden}$$

Arbetslöshetspensionen 1. 7.2009 är 265,60 euro i månaden (+ pension som eventuellt tillvuxit av tidigare anställningar)

Ålderspensionen börjar senast i början av den månad som närmaste följer efter personens 63-årsdag. Ålderspensionen består av vilande pension för återstående tid 1.1.2007–30.6.2012 (beräknad år 2009). Pensionsdelen för återstående tid uppräknas med arbetspensionsindex till nivån för det år då ålderspensionen bör-

jar. Till den läggs den pensionsdel som tillvuxit av arbete vid sidan av arbetslöshetspension åren 2010–2012. (Arbetsinkomsterna uppräknas med lönekoeficienten till 2012 års nivå och avdrag för arbetstagares pensionsavgift görs enligt ålder. Pensionstillväxten vid sidan av arbetslöshetspension är 1,5 procent.)

Rätten till återstående tid undersöks och den pensionsgrundande lönen beräknas helt enligt 2004 års bestämmelser som om pensionsfallet hade inträffat 31.12.2006. Den pensionsgrundande lönen för åren 1999–2006 beräknas. Den uppräknas till 2009 års nivå med APL-halvvägsindex.

$$\frac{160\,736,27}{2\,880} \times 30 = 1\,674,34 \text{ euro i månaden}$$

Perioden och pensionstillväxten för återstående tid räknas enligt 2005 års bestämmelser, dvs. den återstående tiden är från pensionsfallsårets början till slutet av den månad då 63-årsdagen inträffar, 1.1.2009–1.7.2012, dvs. 42 månader. Pensionstillväxten för återstående tid är 1,3 procent.

Pension för återstående tid

$$\frac{1\,674,34 \times 42 \times 1,3\%}{12} = 76,18 \text{ euro i månaden}$$

Pensionsdelen för vilande återstående tid uppräknas med arbetspensionsindex till nivån för det år då ålderspensionen börjar.

$$76,18 \times \frac{2382}{2286} = 79,38 \text{ euro i månaden}$$

Dessutom tillväxer det nya pension för arbetsinkomsterna åren 2010–2012 enligt 1,5 procent.

$$\frac{(1\,776,00 + 1\,883,54 + 79,38) \times 1,5\%}{12} = 5,42 \text{ euro i månaden}$$

När arbetslöshetspensionen ändras till ålderspension år 2012 utökas arbetslöshetspensionen med pensionsdelen för vilande återstående tid och pensionsdelen för arbete vid sidan av arbetslöshetspensionen. $79,38 + 5,42 = 84,80$ euro i månaden (enligt 2012 års nivå).

...

6.4 Arbetslöshetspension och förändringar i pensionen

Arbetslöshetspension kan på ansökan ändras till invalidpension, om det finns förutsättningar för invalidpension. Ändringen kan göras senast från början av månaden före den månad då arbetslöshetspensionstagaren fyller 63 år.

Arbetslöshetspension enligt 2005 års bestämmelser ändras till ålderspension när pensionstagaren fyller 63 år. Detta gäller också när arbetstagarens anställning omfattas av ett registrerat tilläggspensionsskydd med rätt till en lägre pensionsålder. I ålderspensionen ingår eventuell vilande pensionsdel för återstående tid och pensionstillväxt för arbete vid sidan av pension.

Arbetslöshetspensionen kan på ansökan ändras till förtida ålderspension tidigast vid 62 års ålder. Då räknas förtidsminskningen från 63 års ålder och minskningen är 0,6 procent för varje förtida månad.

Om en förmånslåtares arbetslöshetspension uträknas enligt 2005 års bestämmelser, beräknas också familjepensionen efter arbetslöshetspensionen eller efter arbetslöshetspension som ändrats till invalidpension enligt 2005 års bestämmelser.

Eventuell pension för arbete vid sidan av arbetslöshetspensionen samt vilande pensionsdel för återstående tid läggs till den pension som ligger till grund för familjepensionen.

När den invalidpension som beviljats före 1.1.2000 ändras till arbetslöshetspension ändras pensionen så att den är lika stor som invalidpension inklusive pensionsdel för återstående tid. När delpension som beviljats efter 1.1.2000 ändras till arbetslöshetspension tillämpas 2000 års bestämmelser på arbetslöshetspensionen. Den återstående tiden lämnas vilande. Den invalidpensionen ändras så att den blir lika stor som full invalidpension och delen för återstående tid utelämnas under tiden från arbetslöshetspensionens början till ålderspensionen.

Enligt KomPL innehåller arbetslöshetspension som beviljas efter delinvalidpension alltid samma pension för återstående tid som delinvalidpensionen.

Arbetslöshetspensionen uttökas eventuellt med arbetspensionstillägg och barntillägg som beräknats på basis av den intjänade pensionen, om pensionen har beräknats enligt 2004 års bestämmelser. Arbetspensionstillägg och barntillägg som beräknats utgående från vilande pensionsdel för återstående tid ingår först i ålderspensionen. Pensionstillväxt under tiden med delinvalidpension läggs till ålderspensionen. I familjepensionen ingår endast arbetspensionstillägg enligt 2004 års bestämmelser, inte barntillägg.

Exempel 6.2. *Arbetslöshetspension, arbetslösheten börjar år 2007.*

Personen blir arbetslös år 2007. Han har inte ännu fyllt 62 år, när 500 dagar med dagpenning går ut. Den intjänade pensionen beräknas helt enligt 2005 års bestämmelser, men för den vilande pensionen för återstående tid beräknas pensionsgrundande lön enligt 2004 års bestämmelser och utgående från situationen 31.12.2006 (på halvvägsindexnivå). Den vilande pensionen för återstående tid beräknas dock enligt 2005 års bestämmelser så att pensionstillväxten är 1,3 procent och fortgår från pensionsfallet för arbetslöshetspensionen till utgången av den månad då personen fyller 63 år. Den vilande pensionsdelen för återstående tid uppräknas med arbetspensionsindex till nivån för det år då ålderspensionen börjar.

År	Intjänings- årets nivå	2151 nivå	2151 LAPL- avdr.	2009 halvvägs- nivå	2009 halvvägs- LAPL- avdr.	2009 löne- koeff.	2009 löne- koeff- LAPL- avdr.
2004	23435,74	23435,74	22357,7	26181,35	24977,01	26927,67	25689,00
2005	24272,83		22865,01	26621,46	25077,42		25556,32
2006	25017,53		23666,58	26766,31	25320,93		25581,28
2007	22103,27		20909,69	22983,19	21742,10		21841,13

Personen är född 25.11.1947 och blir arbetslös i september 2007. I september 2009 går 500 dagar ut. Arbetslöshetspension beviljas från och med 1.10.2009.

Den sista anställningen är 1.2.2004–30.9.2007. Fribrev från 31.12.2004 räknas ut.

Tiden 1.2.2004–31.12.2004 är 11 månader, dvs. 330 dagar.

Pensionsgrundande lön i fribrevet

$$\frac{22\,357,70}{330} \times 30 = 2\,032,52 \text{ euro i månaden}$$

Pension enligt fribrevet från 31.12.2004, pensionstillväxt 1,5 procent

$$\frac{11 \times 1,5\% \times 2\,032,52}{12} = 27,95 \text{ euro i månaden}$$

Fribrevet från 31.12.2004 uppräknas med lönekoeficienten till nivån för det år då arbetslöshetspensionen beviljas (2009).

$$27,95 \times \frac{1,192}{1,000} = 33,32 \text{ euro i månaden}$$

Dessutom har personen dagar som berättigar till arbetspensionstillägg före 31.12.2004. Arbetspensionstillägg till fribrevet från 31.12.2004 beräknas:

Månader som ger arbetspensionstillägg före 1.1.1997

$$\frac{147}{22} = 6 \text{ månader } 15 \text{ dagar}$$

Månader som ger arbetspensionstillägg från och med 1.1.1997

$$\frac{33}{22} = 1 \text{ månad } 11 \text{ dagar}$$

Av de ”överlopps” dagarna bildas en hel månad:

$15 + 11 = 26, \frac{26}{22} = 1$ månad 4 dagar. Månaden läggs till tiden före 1.1.1997.

Månaderna som berättigar till arbetspensionstillägg före 1.1.1997 är alltså sju.

Från personens 23-årsdag 25.11.1970 till 31.12.2004 är det 409 hela månader.

Koefficient för arbetspensionstillägget:

$$\frac{(7 + (0,8 \times 1))}{409 - (7 + 1)} = 0,019451$$

Den t.o.m. 31.12.2004 i ntjänade pensionen multipliceras med koefficienten för arbetspensionstillägget. För tidigare anställningar har personen tjänat in pension för 230,00 euro enligt 2009 års nivå.

$$263,32 \times 0,019451 = 5,12 \text{ euro i månaden}$$

Pensionen och arbetspensionstillägget som tillvuxit t.o.m. 31.12.2004 är 263,32 + 5,12 = 268,44 euro i månaden enligt 2009 års nivå.

Pension efter 1.1.2005

Pension som tillvuxit av arbete efter 1.1.2005 enligt nivån för lönekoeficienten år 2009, pensionstillväxt 1,9 procent

$$\frac{(25\,556,32 + 25\,581,28 + 21\,841,13) \times 1,9 \%}{12} = 115,55 \text{ euro i månaden}$$

Förmånsgrunden för arbetslöshetsdagpenning var 1 820,37 euro enligt 2007 års nivå.

År	Dagar	Förmånsgrundande inkomst enligt 2009 års nivå	Intjänad pension enligt 2009 års nivå
2007	64	$\frac{1972,62}{21,5} \times 64 = 5\,871,99 \text{ e}$	$\frac{5\,871,99 \times 0,75 \times 1,5 \%}{12} = 5,50 \text{ e/mån}$
2008	260	$\frac{1930,50}{21,5} \times 260 = 23\,345,58 \text{ e}$	$\frac{23\,345,58 \times 0,75 \times 1,5 \%}{12} = 21,89 \text{ e/mån}$

Pension som tillvuxit före pensionsfallet enligt lönekoeficientens nivå år 2009 är $268,44 + 115,55 + 5,50 + 21,89 = 411,38$ euro i månaden.

Även vilande återstående tid hänförs till arbetslöshetspensionen. Personen hade rätt till återstående tid enligt 2004 års bestämmelser 31.12.2006. Pensionsgrundande lön per 31.12.2006 som räknas ut för den vilande återstående tiden enligt halvvägsindexnivån år 2009:

Tiden 1.2.2004–31.12.2006, dvs. 1050 dagar

$$\text{Pensionsgrundande lön: } \frac{(24\,977,01 + 25\,077,42 + 25\,320,93)}{1050} \times 30$$

$$= 2\,153,58 \text{ euro i månaden}$$

Den återstående tiden räknas enligt 2005 års bestämmelser så att den börjar i början av pensionsfallsåret (2009) och går ut 30.11.2010, i slutet av den månad då personen fyller 63 år. Vilande pension för återstående tid beräknas enligt nivån för det år då pensionsfallet för arbetslöshetspension inträffar (halvvägsindex) och beloppet av den vilande pensionen för återstående tid räknas upp till nivån vid ålderspensionens begynnelse tidpunkt med arbetspensionsindex.

Den återstående tiden 1.1.2009–30.11.2010, dvs. 23 månader

Vilande pension för återstående tid, pensionstillväxt 1,3 procent.

$$\frac{2153,58 \times 23 \times 1,3 \%}{12} = 68,20 \text{ euro i månaden}$$

När ålderspension beviljas år 2010 justeras den vilande pensionen för återstående tid med arbetspensionsindex till nivån för det år då ålderspensionen beviljas.

$$68,20 \times \frac{2292}{2286} = 68,38 \text{ euro i månaden.}$$

...

7 Familjepension

Familjepension enligt arbetspensionslagarna kan under vissa förutsättningar betalas till förmånstagarna, dvs. make och barn, efter en avliden person (förmånslåtare) som omfattats av arbetspensionslagarna. (*Anvisningarna om familjepension på webbtjänsten Arbetspensionslagarna*)

Hur familjepensionerna bestäms beror på vilken lagstiftning förmånslåtarens pension, som ligger till grund för familjepensionen, omfattades av. Om förmånslåtarens pension bestämdes enligt 2004 års bestämmelser, bestäms också familjepensionen enligt dessa. Om det till förmånslåtarens pension, som bestämts enligt 2004 års bestämmelser, har lagts till en pensionsdel som tillväxte enligt 2005 års bestämmelser, består också familjepension av delar enligt båda lagstiftningarna.

I fråga om familjepensioner innebär 2004 års bestämmelser att pensionerna fortfarande samordnas enligt de tidigare reglerna.

7.1 Rätt till familjepension

Familjepension kan beviljas efterlevande make, tidigare make, registrerad partner och barn. Familjepensionen indelas i barnpension och efterlevandepension.

7.1.1 Förutsättningarna för efterlevandepension

Rätten till efterlevandepension uppstår på grundval av äktenskap. Både änkor och änklings har rätt till pension. En registrerad partner kan i princip få efterlevandepension på samma villkor som en äkta make. Registrerat partnerskap jämställs alltså med äktenskap.

Den efterlevande maken har rätt till efterlevandepension, om

- 1) han eller hon har eller haft ett gemensamt barn (eget eller adoptivbarn) tillsammans med förmånslåtare och äktenskapet hade ingåtts innan förmånslåtare hade fyllt 65 år,

- 2) den efterlevande maken och förmånslåtare inte har haft något gemensamt barn, men
- äktenskapet hade ingåtts innan förmånslåtare hade fyllt 65 år och den efterlevande maken hade fyllt 50 år. Om en barnlös änka är född före 1.7.1950 och äktenskapet hade ingåtts före 1.7.1990, har hon rätt till efterlevandepension även om hon hade fyllt 50 år när äktenskapet ingicks.
 - äktenskapet hade varat minst 5 år och
 - den efterlevande maken hade fyllt 50 år när förmånslåtare dog eller om den efterlevande maken hade fått invalidpension i minst tre års tid.

Registrerade partners har tidigare inte kunnat ha gemensamma barn. Från och med 1.9.2009 har en registrerad partner haft möjlighet att adoptera sin partners barn. Efter en sådan adoption inom familjen betraktas barnet som det registrerade paret gemensamma barn. Om den ena registrerade partnern har adopterat sin partners barn, har den efterlevande partnern rätt till familjepension, om partnerskapet hade registrerats innan förmånslåtare fyllde 65 år och adoptionen skedde före förmånslåtarens död.

Förmånslåtarens tidigare makes rätt till familjepension bestäms på samma sätt som den efterlevande makens, om förmånslåtare vid sin död var skyldig att betala periodiskt underhåll till sin tidigare make och denna skyldighet grundade sig på ett lagakraftvunnet domstolsbeslut eller ett avtal som fastställts av socialnämnden. Enligt lagen om kommunala pensioner kan en tidigare make beviljas efterlevandepension också på basis av någon annan tillförlitlig utredning.

7.1.2 Förutsättningarna för barnpension

En förutsättning för barnpension är att barnet inte har fyllt 18 år när förmånslåtare dör. Barn under 18 år har alltid rätt till barnpension efter sina egna föräldrar. Adoptivbarn har rätt till barnpension efter sina adoptivföräldrar.

Barn eller adoptivbarn till den efterlevande maken kan också ha rätt till barnpension efter förmånslåtare, om barnet vid förmånslåtarens död har bott i samma hushåll med förmånslåtare och den efterlevande maken. Det samma gäller barn till den efterlevande registrerade partnern.

Barn har dock rätt till barnpension efter endast två förmånslåtare på samma gång.

7.2 Grunden för familjepension

Grunden för familjepension är den ålders-, invalid- eller arbetslöshetspension som förmånslåtaren fick vid tidpunkten för sin död. Om förmånslåtaren fick uppskjuten ålderspension, utgör den grunden för familjepensionen. Om förmånslåtaren fick förtida ålderspension, utgör den förtida ålderspensionen grunden för familjepensionen.

Om förmånslåtaren vid sin död fick delinvalidpension, ändras pensionen till full invalidpension när familjepensionen beräknas. Om förmånslåtaren vid sin död fick sådan arbetslöshets- eller invalidpension i vilken det ingick rätt till en vilande pensionsdel för återstående tid, beräknas familjepension på basis av en arbetslöshetspension där pensionsdelen för återstående tid har lagts till.

Om förmånslåtaren inte var pensionerad eller var deltidspensionerad, utgörs grunden för familjepensionen av en sådan full invalidpension som förmånslåtaren skulle ha fått om han eller hon hade blivit arbetslös vid tidpunkten för sin död. Familjepensionen grundar sig dock på förmånslåtarens ålderspension, om förmånslåtaren hade fyllt 63 år när han eller hon dog.

Om förmånslåtaren vid sin död var deltidspensionerad, beräknas pensionen för inkomstbortfallet på samma sätt som den skulle beräknas i fråga om förmånslåtarens pension. Pensionstillväxten är 1,5 procent, om förmånslåtarens pension beräknas som invalidpension, och 0,75 procent, om pensionen beräknas som ålderspension.

Om förmånslåtaren dör före år 2012, beräknas eventuell APL-skyddsandel i förmånslåtarens pension.

Om förmånslåtaren hade arbetat vid sidan av pensionen, läggs den nya pension, som förmånslåtaren tjänat in medan han eller hon varit pensionerad, till den pension som utgör grunden för familjepensionen.

Livslängdskoefficienten tillämpas på ålders- och invalidpensioner från början av år 2010. Som grund för familjepension tas förmånslåtarens pension efter att livslängdskoefficienten har tillämpats på den.

Livslängdskoefficienten påverkar inte ålderspensioner där pensionsfallet inträffar före 2010. Livslängdskoefficienten tillämpas inte heller på invalidpensioner där pensionsfallet inträffar före 2010. Dessa pensioner tas som grund för familjepension som sådana.

Om alltså pensionsfallet för familjepension inträffar före 2010, tillämpas livslängdskoefficienten aldrig på den pension som ligger till grund för familjepensionen och påverkar därmed inte familjepensionens belopp.

Eventuell pensionstillväxt som förmånslåtare eventuellt tjänat in för arbete vid sidan av pensionen och som inte ännu beviljats läggs dock till den före år 2010 beviljade pensionen vid beräkningen av familjepensionen. Denna pension justeras med livslängdskoefficienten från och med år 2010, om förmånslåtare var född efter år 1947.

Om förmånslåtarens pension hade höjts med en engångsförhöjning, är detta belopp med också i grunden för familjepensionen.

7.3 Familjepensionens belopp

Familjepensionen, dvs. efterlevandepensionen och barnpensionerna sammanlagt, kan högst vara lika stor som förmånslåtarens pension.

Tabell 7.1. Efterlevande- och barnpensionernas belopp.

	Antal barn				
	0	1	2	3	4-
Efterlevandepension	6/12	6/12	5/12	3/12	2/12
Barnpensioner	-	4/12	7/12	9/12	10/12
Sammanlagt	6/12	10/12	12/12	12/12	12/12

Om förmånslåtare vid sin död fick invalidpension utan den engångsförhöjning som läggs till invalidpensioner för personer under 56 år, läggs höjningen till familjepension i början av det kalenderår före vilket invalidpensionen och familjepensionen tillsammans har fortgått i fem kalenderår.

Procentsatsen för engångsförhöjningen bestäms på samma sätt som i fråga om invalidpension, dvs. utgående från hur gammal förmånslåtare skulle vara vid tidpunkten för förhöjningen.

Engångsförhöjningen görs också i fråga om familjepensioner enligt 2004 års bestämmelser. Engångsförhöjningen gäller den samordnade, dvs. den löpande, pensionen.

Exempel 7.1. Familjepension.

Modern i en familj dör år 2010, medan hon har en fortgående anställning. Moderns invalidpension skulle ha varit 810,00 euro i månaden, varav den intjänade pensionen var 365,15 euro och pensionen för den återstående tiden 444,85 euro. Den intjänade delen av invalidpensionen justeras med livslängdskoefficienten 0,99170. Den pension som utgör grunden för familjepensionen är $(365,15 \times 0,99170) + 444,85 = 806,97$ e/mån. Till familjen hörde moderns make och två barn. Pensionerna är:

Efterlevandepension: $\frac{5}{12} \times 806,97 = 336,24$ euro i månaden

Barnpensioner: $\frac{7}{12} \times 806,97 = 470,73$ euro i månaden

Båda barnens egen andel är $470,73 / 2 = 235,37$ euro i månaden.

För att familjepensionen inte ska överstiga förmånslåtarens pension, får förmånslåtarens andel minskas till 336,23 e/mån.

7.3.1 Efterlevandepensionens belopp

Om det utöver den efterlevande maken finns barn som förmånstagare, utgör full efterlevandepension den andel av förmånslåtarens pension som ligger till grund för familjepensionen som anges i tabell 7.1.

Om den efterlevande maken ensam är förmånstagare, är full efterlevandepension hälften av förmånslåtarens pension. Den efterlevande makens egna pensionsinkomster beaktas och de kan minska efterlevandepensionens belopp.

Minskning av efterlevandepensionen

Den efterlevandepension som betalas till änkan eller änklungen kan vara mindre än hennes eller hans andel av den familjepension som beräknats utgående från förmånslåtarens pension. Det beror på att den efterlevande makens egna arbetspensioner, löpande eller beräknade, kan ha en minskande inverkan på efterlevandepensionen.

Minskning av efterlevandepensionen på grund av den efterlevande makens egna inkomster görs vid följande tidpunkter:

- I början av den månad som följer på den då det yngsta barnet fyllt 18 år, om barnet bodde i samma hushåll med den efterlevande maken och förmånslåtarens när förmånslåtarens dog.
- I början av den sjunde kalendermånaden efter förmånslåtarens död, om den efterlevande maken inte har fyllt 65 år, inte har barn under 18 år, vilket förhindrar minskning, och inte får egen pension (full efterlevandepension betalas som omställningspension i sex månaders tid).
- Genast när efterlevandepensionen börjar, om den efterlevande maken har fyllt 65 år eller får pension på basis av sitt eget förvärvsarbete enligt arbetspensionslagarna och inte har barn under 18 år, vilket skulle förhindra minskningen.

Om den efterlevande maken redan är pensionerad, är hans eller hennes arbetspension som beaktas vid minskningen den faktiska pension (eventuellt justerad med livslängdskoefficienten) som han eller hon fick vid tidpunkten för förmånslåtarens död, bortsett från tilläggspensioner från den privata sektorn. Om den efterlevande maken fick delinvalidpension vid förmånslåtarens död, betraktas dock full invalidpension som den efterlevande makens arbetspension. Vid minskning av efterlevandepensionen beaktas den efterlevande makens egen arbetslöshetspension till det belopp som utbetalas, dvs. utan pensionsdel för återstående tid, om pensionsdelen för återstående tid är vilande. Även pensioner som betalas från utlandet eller på basis av anställningar hos Europeiska gemenskapens organ eller internationella organisationer beaktas.

Om den efterlevande maken inte är pensionerad eller om han eller hon får deltidspension eller delinvalidpension betraktas som hans eller hennes arbets-

pension den invalidpension som han eller hon skulle få om han eller hon hade blivit arbetsoförmögen vid den tidpunkt då förmånslåtarens dog. Om den efterlevande maken redan har fyllt 63 år, betraktas hans eller hennes ålderspension som arbetspension. Om det inte går att få uppgifter om beloppet av den efterlevande makens pension från utlandet, beräknas den efterlevande makens pension som en teoretisk pension.

Om den beräknade arbetspensionen avsevärt skiljer sig från den efterlevande makens verkliga inkomstnivå, kan efterlevandepensionen minskas på basis av den efterlevande makens faktiska inkomster (minskning av efterlevandepensionen i särskilda fall).

Om den efterlevande maken börjar få egen pension, beräknas efterlevandepensionen på nytt på basis av den beviljade pensionen. Om familjepensionen börjar när den efterlevande maken redan får invalidpension och den efterlevande maken har arbetsinkomster vid sidan av pensionen, beaktas den löpande invalidpensionen vid minskningen av efterlevandepensionen. Pension som tillväxer av arbete vid sidan av invalidpensionen och som beviljas vid 63 års ålder medför ingen omräkning av pensionen.

Från och med år 2010 används det endast en fast minskningsgrund vid minskning av efterlevandepensionen. Minskingsgrunden är 615,50 euro (500 euro enligt 2004 års nivå).

Om den efterlevande makens egen pension överstiger minskningsgrunden, dras hälften av skillnaden mellan dessa av från efterlevandepensionens fulla belopp.

Ersättning enligt trafik- eller olycksfallsförsäkring (LITA) dras av från den färdigt uträknade efterlevandepensionen, dvs. till sist från den efterlevandepension som eventuellt redan har minskats på basis av den efterlevande makens egna arbetspensioner eller inkomster.

Minskad efterlevandepension beräknas enligt följande formel:

$$\text{Minskad efterlevandepension} = \frac{6}{12} \times \text{förmånslåtarens pension} - 0,5 \times \text{överskjutande del}$$

$$\text{Överskjutande del} = \text{den efterlevande makens egen pension} - \text{minskningsgrunden}$$

Minskningsgrundens nivå bestäms enligt familjepensionens begynnelsestartpunkt. Om förmånslåtaren avlider i december och familjepensionen börjar i januari, följer minskningsgrunden nivån i januari.

Om efterlevandepensionen minskas sex månader efter förmånslåtarens död och det infaller ett årsskifte under den tiden, följer minskningsgrunden nivån under familjepensionens begynnelsestartpunkt och justeras med arbetspensionsindex till minskningstidpunktens nivå.

Minskningen av efterlevandepensionen på basis av den efterlevande makens egna inkomster görs på nytt endast om den efterlevande maken beviljas någon annan egen arbetspension än deltidspension. Då används samma minskningsgrund som när minskningen gjordes för första gången. Minskningsgrunden justeras med arbetspensionsindex från nivån under familjepensionens begynnelseår till nivån vid tidpunkten för den nya minskningen.

Exempel 7.2. Minskning av efterlevandepensionen.

Den ena maken dör i november 2010. Han fick ålderspension enligt 2005 års bestämmelser, varför familjepensionen också fastställs enligt 2005 års bestämmelser. Förmånslåtarens ålderspension var 1 750 euro i månaden (enligt 2010 års nivå). Minskningen av efterlevandepension görs efter sex månader med omställningspension, 1.6.2011, eftersom änkan inte ännu fick arbetspension och var 61 år gammal när förmånslåtaren dog. Vid minskningen av efterlevandepensionen beaktas som ankans egen pension den pension som skulle ha beviljats som invalidpension, om änkan hade blivit arbetsoförmögen den dag då förmånslåtaren dog. Ankans beräknade pension är 1 670 euro i månaden (enligt 2010 års

nivå). Indextalen för år 2011 är uppskattningar. (uppgifter om uppskattade indextal finns i slutet av handboken, före tilläggsexemplen).

Efterlevandepension 1.12.2010 (omställningspension):

$$\frac{6}{12} \times 1\,750,00 = 875,00 \text{ euro i månaden}$$

Inga ersättningar enligt trafik- eller olycksfallsförsäkringen betalas och sålunda görs inte heller något LITA-avdrag.

Minskning av efterlevandepensionen efter omställningspensionen 1.6.2011:

$$\text{Familjepension år 2011: } 875,00 \times \frac{2333}{2292} = 890,65 \text{ euro i månaden}$$

Den efterlevande makens beräknade pension justeras med arbetspensionsindex från beräkningsårets (2010) nivå till minskningsårets nivå (1.6.2011). Minskningens grund justeras också med arbetspensionsindex från nivån för familjepensionens begynnelseår till minskningsårets nivå.

$$1\,670,00 \times \frac{2333}{2292} = 1\,699,87 \text{ euro i månaden}$$

$$\text{Överskjutande del: } 1\,699,87 - 626,51 = 1\,073,36 \text{ euro i månaden}$$

Minskningen av efterlevandepensionen är: $1\,073,36 \times 0,5 = 536,68$ euro i månaden

Efter minskningen är efterlevandepensionen
 $890,65 - 536,68 = 353,97$ euro i månaden.

...

Tidigare makes pension

Förmånslåtarens tidigare makes månatliga pension är den andel av efterlevandepension som 60 procent av de månatliga underhållet till den tidigare maken utgör av förmånslåtarens hela pension, dvs.

$\frac{0,6 \times \text{underhållsbidrag}}{\text{förmånslåtarens pension}} \times \text{efterlevandepension}$

Om det bland förmånstagarna också finns en efterlevande make, minskar den efterlevande makens pension på grund av pensioner som betalas till tidigare makar. De kan vara högst hälften av efterlevandepensionen. Pensionen till en tidigare make kan vara högst lika stor som efterlevandepensionen, om det inte finns en efterlevande make som förmånstagare.

7.3.2 Barnpensionens belopp

Barnpensionens sammanlagda belopp beräknas enligt tabell 7.1. Barnpensionen påverkas endast av antalet barn som har rätt till pension. Det sammanlagda beloppet av barnpensionen fördelas lika mellan barnen och varje barns andel betalas separat till barnet.

Före år 2007 fick barn som förlorat båda föräldrarna ett särskilt tillägg. Tillägg till föräldralöst barn beräknas inte längre för familjepensioner som börjar 1.1.2007 eller senare. Tillägg som redan beviljats betalas till slut.

7.4 Engångsbetalning av familjepension

Efterlevandepension och barnpension är separata pensioner. Därför betraktas varje förmånstagares pension som en separat pension också då man undersöker om det finns förutsättningar för engångsbetalning.

Varje förmånstagares pension som utgör grund för engångsbetalning omvandlas till en engångsbetalning. Som engångsbelopp av en familjepension utbetalas det sammanlagda beloppet engångsbetalningar.

Om en pension betalas som engångsbelopp, har pensionstagaren på basis av samma pensionsfall inte längre rätt till pension utifrån de anställningar som engångsbeloppet baserade sig på. Därför borde pensionsanstalten betala pensionen

som engångsbelopp först när det är sannolikt att pensionen inte längre ändras. Exempel på förändringar i familjepensionen:

- antalet förmånstagare ändras
- en efterlevandepension har minskats på basis av den beräknade pensionen
- en familjepension har minskats på grund av LITA-ersättning med ett belopp som kan antas bli förändrat framöver

Däremot kan engångsbelopp betalas, om den efterlevande maken redan får pension som har beaktats vid minskningen av efterlevandepensionen, eller när indragningen av en barnpension inte påverkar beloppet av efterlevandepensionen.

För pension till tidigare make gäller samma som för efterlevandepension.

7.4.1 Förmånslåtarens pension som grund för engångsbelopp

Den pension till en förmånstagare som tas som grund för ett engångsbelopp fås genom att den årliga pensionen multipliceras med den koefficient enligt antalet förmånstagarbarn som anges i tabellen nedan.

Tabell 7.3. Koefficienter för engångsbelopp.

Antalet barn som får pension	Koefficient för efterlevande make och tidigare make koefficient	Koefficient för barn
0	1,00	-
1	1,00	1,00
2	1,16	1,04
3	1,80	1,10
4 eller fler	2,60	1,24

Pensionen som utgör grunden för engångsbetalningen omräknas till engångsbetalning genom att multiplicera den med den omräkningskoefficienten som motsvarar pensionstagarens ålder. Koefficienterna för engångsbetalning finns i bilagorna 13A–13D.

7.4.2 När pension betalas som engångsbelopp endast till en del av förmånstagarna

Om efterlevandepensionen efter LITA-avdrag överstiger gränobeloppet för engångsbetalning, men barnpensionen däremot inte överstiger detta gränobelopp,

kan barnpensionen betalas som ett engångsbelopp. Efterlevandepensionen betalas däremot månatligen.

Om minskningen av en efterlevandepension medför till exempel att familjepensionen till en barnlös efterlevande make i en nyfamilj kommer att understiga gränsbeloppet, betalas den som ett engångsbelopp. Däremot betalas barnpensioner efter samma förmånsåtagare fortfarande månatligen, om beloppet av de ssa överstiger gränsbeloppet för engångsutbetalning. Pensionsanstalten kan, om den så önskar, betala en familjepension månatligen även om förutsättningarna för engångsutbetalning av de enskilda pensionerna uppfylls.

7.4.3 Engångsbetalning av efterlevandepension som dras in p.g.a. nytt äktenskap

Engångsbeloppet av en efterlevandepension som betalas i händelse av nytt äktenskap uträknas på helt olika grunder än engångsbelopp av en liten pension.

Om pensionen till en efterlevande make som är under 50 år eller förmånsåtagarens tidigare make avslutas p.g.a. ingående av äktenskap, betalas ett engångsbelopp som motsvarar den efterlevande makens (eller tidigare makens) pension under tre år. Om pensionsanstalten fungerar som sista pensionsanstalt och betalar hela pensionen, dvs. är VILMA-anstalt, baserar sig engångsutbetalningen på det sammanlagda beloppet av pensioner som VILMA-anstalten betalar månatligen.

Engångsbeloppet beräknas på basis av den senast utbetalda månatliga pensionen. Den är densamma som pensionen före förskottsinnehållning av skatt för den månad då äktenskapet har ingåtts. I engångsutbetalningen av pensionen för tre år beaktas inte en eventuell senare engångsförhöjning av pensionen.

Engångsutbetalning till en efterlevande make som har ingått äktenskap i december uträknas på basis av efterlevandepensionen i december utan indexförhöjningen vid årsskiftet. Från engångsbeloppet avdras belopp som eventuellt har betalats ut utan grund efter ingående av äktenskap.

7.5 Samordning av och LITA-avdrag från familjepension

Samordningen av familjepensionerna är beroende av enligt vilka bestämmelser förmånsåtagarens pension som utgör grunden för familjepensionen beräknas eller

har beräknats. Om förmånslåtarens pension enligt 2004 års bestämmelser, samordnas familjepensionen enligt 2004 års bestämmelser. FamPL-avdrag görs dock inte om samordningen görs 1.2. 2006 eller senare. Om förmånslåtarens pension däremot hade beviljats enligt 2005 års bestämmelser eller om förmånslåtarens inte var pensionerad, dras endast LITA-förmånera av från familjepensionen.

Vid samordning enligt 2004 års bestämmelser samordnas familjepensionernas sammanlagda belopp med övriga familjepensioner som beviljas efter förmånslåtarens (grundpensioner, primära förmåner) så att familjepensionen sammanlagt inte överstiger samordningsgränsen.

Samordningsgränsen för familjepensionerna erhålls enligt följande:

$\frac{\text{familjepension}}{\text{förmånslåtarens pension}} \times 0,6 \times \text{samordningsgrund}$
--

Samordningsgrunden är densamma som den som har använts eller skulle användas för förmånslåtarens egen pension.

Av familjepensioner enligt lagen om statens familjepensioner och SjöPL beaktas vid beräkningen av samordningsgränsen för och vid samordningen av APL-, KAPL-, KoPL-, FöPL- och LFöPL-pensioner sådana pensioner som minskar familjepensionen endast familjepension till sådana förmånstagare som också är förmånstagare enligt APL, KAPL, KoPL, FöPL eller LFöPL.

LITA-avdrag från familjepension görs först när efterlevande- och barnpensionerna har beräknats enligt den efterlevande- och barnpensionernas andel. LITA-ersättningen multipliceras enligt den efterlevande makens och barnens familjepensionsandelar (tabell 7.1) och dessa LITA-ersättningar enligt den efterlevande makens och barnens andelar dras av från de slutligt beräknade efterlevande- och barnpensionerna innan pensionerna fördelas mellan flera efterlevande makar eller barn.

Samma resultat erhålls dock även om LITA-avdraget görs direkt från familjepensionen före indelningen i efterlevande- och barnpensioner. En skillnad uppstår endast i sådana fall där den efterlevande makens pension exceptionellt minskas enligt de egna inkomsterna, fast det finns barn som förmånstagare.

Exempel 7.3. Barnpension och LITA-avdrag.

Förmånslåtarens dör i juni 2010 medan han har en fortgående anställning. Den invalidpension som ligger till grund för familjepensionen är 1 375,25 euro i månaden efter justering med livslängdskoefficient. Förmånstagarna är den efterlevande maken och ett barn.

Efterlevandepensionen före LITA-avdrag är:

$$\frac{6}{12} \times 1\,375,25 = 687,63 \text{ euro i månaden}$$

Barnpensionen före LITA-avdrag är:

$$\frac{4}{12} \times 1\,375,25 = 458,42 \text{ euro i månaden}$$

LITA-avdrag

LITA-avdraget görs enligt 2005 års bestämmelser, eftersom den invalidpension som ligger till grund för familjepensionen har beräknats enligt 2005 års bestämmelser.

LITA-pensionen är 600 euro i månaden.

Familjepensionen är sammanlagt $687,63 + 458,42 = 1\,146,05$ euro i månaden.

LITA-pensionen dras av direkt från familjepensionen

$$1\,146,05 - 600 = 546,05 \text{ euro i månaden.}$$

Familjepensionen efter LITA-avdraget fördelas på följande sätt mellan förmånstagarna:

$$\text{Efterlevande make: } \frac{687,63}{1146,05} \times 546,05 = 327,63 \text{ euro i månaden}$$

$$\text{Barn: } \frac{458,42}{1146,05} \times 546,05 = 218,42 \text{ euro i månaden}$$

...

8 Deltidspension

Syftet med deltidspension är att ge äldre arbetstagare en möjlighet att flexibelt ta vara på sin återstående arbetsförmåga och arbetsmotivation, om de kan få deltidarbete. Under vissa förutsättningar kan personer som fyllt 58 år minska sin arbetsinsats och gå i deltidspension. Pensionen ersätter delvis bortfallet av arbetsinkomst. Från och med år 2003 har den nedre åldersgränsen varit 58 år för personer födda 1947 eller senare. (*Anvisningarna om deltidspension på webbtjänsten Arbetspensionslagarna*)

1.1.2011 stiger åldersgränsen för deltidspension till 60 år från nuvarande 58. Ändringen gäller personer som är födda 1953 eller senare. De som är äldre omfattas fortfarande av de gamla beräkningsreglerna.

8.1 Förutsättningarna för deltidspension

Deltidspension kan beviljas personer i åldern 58–67 år. De som är födda 1953 eller senare har rätt till deltidspension först vid 60 års ålder.

En person kan inte få deltidspension, om han eller hon får egen grund- eller registrerad tilläggspension enligt arbetspensionslagarna i Finland eller från utlandet. Utländsk pension som understiger den nedre gränsen för engångsbetalning (24,62 e/mån enligt 2010 års nivå) förhindrar inte deltidspension i Finland.

Den som söker deltidspension och som också har arbetat i ett annat EU-land eller ett avtalsland så att han eller hon omfattas av försäkringen i detta land kan inte få pension från utlandet samtidigt med deltidspension i Finland.

För att få deltidspension bör personen ha en lång yrkesbana. Han eller hon måste ha arbetat i fem år under de sista 15 åren före deltidspensionen. Huruvida arbetsvillkoret på 5/15 år uppfylls undersöks från och med år 2007 på basis av inkomsterna inom den privata sektorn.

Årsinkomsten omräknas till tid enligt följande: Arbetsinkomsterna under respektive kalenderår uppräknas med lönekoeficienten till nivån för pensionens begynnelseår, varefter årsarbetsinkomsten divideras med 1 047,25 euro ($= 25 \times 41,89$ euro, 41,89 euro är gränsen för för-

säkring enligt ArPL). Eurobeloppet 1 047,25 motsvarar lönekoeficientens nivå 1 år 2004, enligt 2010 års nivå är gränsen 1 289,25 euro. Den kvot som erhålls på detta sätt avrundas neråt till närmaste hela tal. Man beaktar dock högst 12 månader per år. Arbetsvillkoret uppfylls, om summan av kvoterna under 15 kalenderår blir minst 60.

Arbete i EU/EES-länder och avtalsländer räknas vid behov med när man undersöker om detta villkor uppfylls.

När man undersöker huruvida arbetsvillkoret på 15 år uppfylls måste man också granska yrkesbanan före ArPL. Det sker enligt de bestämmelser som gällde när arbetet ägde rum.

Sålunda undersöks tiden i arbete i APL-anställningar utgående från anställningarnas längd till utgången av år 2004. I fråga om FöPL- och LFöPL-företagare undersöks också hur länge företagarkerksamheten har fortgått. Pensionsberättigande K APL- och K oPL-inkomster omräknas till tid genom att dividera årsinkomsten med APL-gränsbeloppet. Hela månader beaktas, högst 12 månader per år. Samtida arbeten beaktas endast en gång när man undersöker anställningarnas längd.

Arbetsvillkoret för åren 2005 och 2006 undersöks så att den pensionsgrundande årsinkomsten divideras med det APL-gränsbelopp som gällde under åren i fråga (282,31 euro år 2010). Antalet månader som berättigar till pension motsvarar det antal APL-gränsbelopp som ingår i årsinkomsten, dock högst 12 månader per år.

Inkomsterna av deltidarbetet ska minska så att de uppgår till 35–70 procent av den stabiliserade inkomsten. Inkomsterna ska dock uppgå minst till den nedre gränsen för att omfattas av lagen i fråga.

Arbetstiden ska minska på motsvarande sätt som inkomsten när man går i deltidspension. Minskningen av arbetstiden får inte avvika betydligt från minskningen av arbetsinkomsten.

Det ställs också krav på deltidarbetets kontinuitet. Den deltidspensionerade får inte vara borta från deltidarbetet mer än sex veckor i sänder. I denna sexveckorsperiod räknas inte med semester och tid för vilken arbetstagaren får dagpenning enligt sjukförsäkringslagen.

Om deltidspension har beviljats tidigare från den ena sektorn (t.ex. den privata) och deltidspension också ska beviljas från den andra sektorn (t.ex. den

offentliga), beviljas deltidspension inte inom två olika system, utan den anstalt som har beviljat den första pensionen justerar pensionens belopp.

Utöver ovan uppräknade förutsättningar finns det särskilda villkor för deltidspension för anställda inom den privata sektorn och den offentliga samt för företagare.

8.1.1 Privata sektorn

Utöver de ovan nämnda är det en förutsättning för att en arbetstagare ska få deltidspension enligt ArPL att personen i fråga under granskningsperioden för den stabiliserade inkomsten har ArPL-inkomster som uppgår minst till minimibeloppet enligt ArPL.

Inkomster från tiden före 2007 som överstiger gränslöppen i APL, KAPL och K oPL jämföras från och med 1. 1.2007 med ArPL-inkomster och kan ge rätt till deltidspension enligt ArPL.

För att få deltidspension inom den privata sektorn har det för personen inte uppstått rätt till deltidspension från den offentliga sektorn efter att anställningen inom den privata sektorn.

Före deltidspensionen måste man arbeta på heltid. Under de 18 sista månaderna omräknat före deltidspensionens början måste man ha arbetat heltid i minst 12 månader.

Denna granskningstid på 18 månader förlängs dock enligt ArPL med högst sex månader, dvs. till högst två år sammanlagt, om personen på grund av sjukdom har fått dagpenning enligt sjukförsäkringslagen, lön för sjukdomstid, ersättning för inkomstbortfall enligt trafikförsäkringslagen eller dagpenning enligt lagen om olycksfallsförsäkring. Granskningstiden kan förlängas endast med den tid för vilken förmånen har betalats.

Med heltidsarbete enligt lagen om pension för företagare avses företagareverksamhet som försäkrats enligt FöPL med en fastställd arbetsinkomst på minst 13 551,19 euro om året (11 008,28 euro enligt 2004 års nivå).

8.1.2 Den offentliga sektorn

Inom den offentliga sektorn ska personen uppfylla villkoren om slutkarens. Villkoren för slutkarens uppfylls, om personen omedelbart före deltidspensionens början i minst sex månader utan avbrott har varit heltidsanställd enligt lagen i fråga och haft en arbetsinkomst på minst 1 231 euro i månaden (1 000 euro enligt 2004 års nivå). Dessutom förutsätts det att personen under tre av fem kalenderår omedelbart före det år då deltidspensionen börjar har haft arbetsinkomster enligt StaPL eller KomPL på minst 14 722 euro per år (12 000 euro enligt 2004 års index).

Även sjukdomstid beaktas. Under den sex månader långa karenstiden förutsätts anställning utan avbrott. Vid beräkningen av slutkarensen beaktas kommunal eller privat anställning som föregått förstatligande och i fråga om krav på inkomster beaktas även inkomsterna av kommunal eller privat anställning. Detta förutsätter att arbetstagaren i samband med förstatligande av verksamheten har överförs till statens tjänst från en kommunal eller privat anställning.

Arbetsvillkoret är annorlunda i den offentliga sektorns arbetspensionslagar än inom den privata sektorn. Enligt dem motsvaras kravet $12/18 + 6$ i ArPL av ett krav på 3/5/6.

Inom den offentliga sektorn förutsätts det att sökanden omedelbart före deltidspensioneringen har haft heltidsarbete som omfattas av en pensionslag för offentliga sektorn och att anställningen har pågått utan avbrott i sex månader. Som heltidsanställning betraktas arbete där arbetsinkomsterna uppgår till minst 1 231 euro i månaden (enligt 2010 års nivå). En familjedagvårdares och en familjevårdares arbete betraktas som heltidsanställning när arbetsinkomsten är minst 1 077 euro i månaden (enligt 2010 års index).

Dessutom förutsätts det att personen under tre av fem kalenderår som närmast föregår det år då deltidspensionen börjar har haft minst 14 772 euro per år (enligt 2010 års index) i arbetsinkomst enligt lagen i fråga.

8.1.3 Företagare

För att få deltidspension enligt FöPL eller LFöPL ska företagaren antingen helt avstå från företagarkerksamheten eller halvera arbetsinkomsten av sin företagarkerksamhet, som omedelbart före deltidspensionens början ska ha fortgått utan

avbrott i minst fyra månader. Arbetsinkomsten beaktas för högst det år då deltidspensionen börjar och de sista 60 månaderna före det. Granskningsperioden 60 månader är densamma som vid beräkning av pension för återstående tid.

I deltidspensioner som börjar 2010 beaktas alltså även vid granskning av halvering av företagarens arbetsinkomst den faktiska arbetsinkomsten och företagarens verksamhets längd åren 2005–2009 samt företagarens verksamhet år 2010.

Arbetsinkomsterna av deltidsskatt ska vara 35–70 procent av den stabiliserade inkomsten och arbetsinsatsen ska ändras på motsvarande sätt. I situationer där företagaren under varken granskningstiden eller deltidsskatten har arbetat som försäkrad enligt andra pensionslagar än FöPL och det inte har gjorts stora ändringar i arbetsinkomsten före deltidspensionens början, uppfylls kravet på 35–70 procent normalt automatiskt, om företagaren halverar sin arbetsinkomst när han eller hon går i deltidspension.

Om företagaren fortsätter med företagarens verksamhet under deltidspensionen, ska den återstående arbetsinkomsten vara minst 6775,60 euro (5 501,14 euro enligt 2004 års nivå).

8.2 Pensionsfallet för deltidspensionen

Rätt till deltidspension föreligger, när alla villkor för att få deltidspension är uppfyllda. Pensionsfallet inträffar i allmänhet den sista dagen i den månad som föregår den då pensionen börjar. Deltidspension börjar alltid i början av månad.

8.3 Stabiliserad inkomst

För att kunna räkna ut deltidspensionen måste man först fastställa den stabiliserade inkomstnivån. Den stabiliserade inkomsten för deltidspension beräknas på basis av arbetsinkomsterna och de arbetsinkomster, som legat till grund för förmåner under oavlönade perioder, under granskningstiden för återstående tid, dvs. de fem sista kalenderåren före det år då deltidspensionen börjar. Den beräknas alltså i allmänhet på samma sätt som inkomsten för återstående tid skulle räknas för invalidpension, om personen hade blivit arbetsoförmögen den dag då deltidspensionen börjar. När pensionsfallet inträffar 31.12, beaktas även pensionsfallsårets arbetsinkomster och förmånsgrundande inkomster vid beräkning av

den stabiliserade inkomsten. Arbetstagares arbetspensionsförsäkringsavgift dras av från inkomsterna.

Om en FöPL-företagare har utnyttjat möjligheten till sänkt avgift året före pensionsfallet beaktas detta. Här skiljer sig beräkningen av den stabiliserade inkomsten från beräkningen av inkomst för återstående tid, där flexavgifter året före pensionsfallsåret inte beaktas.

Exempel 8.1. Arbetstagarens stabiliserade inkomst.

År	Årsinkomst euro
2005	16 000,00
2006	20 000,00
2007	22 000,00
2008	24 000,00
2009	26 000,00

Arbetstagaren går i deltidspension 1.11.2010. Divisor för den stabiliserade inkomsten är 60.

Den stabiliserade inkomsten för deltidspension är

$$\frac{16\,000 + 20\,000 + 22\,000 + 24\,000 + 26\,000}{60} = 1\,800,00 \text{ euro i månaden}$$

...

8.4 Inkomstbortfallet

Deltidspensionens belopp beräknas utgående från minskningen av den totala inkomsten. Detta inkomstbortfall är skillnaden mellan den stabiliserade inkomsten och alla inkomster av deltidsarbete.

När inkomstbortfallet beräknas, uppräknas från och med år 2004 den stabiliserade inkomsten med lönekoeficienten till att motsvara nivån vid deltidspensionens begynnelsestidpunkt.

Från lönen för deltidsarbetet dras arbetstagares pensionsavgift inte av vid beräkningen av inkomstbortfallet.

Exempel 8.2. Arbetstagarens inkomstbortfall.

Arbetstagaren går i deltidspension 1.7.2010 och den stabiliserade inkomsten är 1 600,00 euro i månaden. För deltidssarbetet betalar arbetsgivaren 960,00 euro i lön per månad. Lönen för deltidssarbetet är alltså 60 procent av den stabiliserade inkomstnivån, vilket innebär att kravet på 35–70% uppfylls.

Inkomstbortfallet vid deltidspension är $1\,600,00 - 960,00 = 640,00$ euro i månaden.

...

Exempel 8.3. Företagarens inkomstbortfall

Företagaren går i deltidspension år 2010. Den stabiliserade inkomstnivån är 1 600,00 euro i månaden. Företagare måste alltid halvera sin stabiliserade inkomst när de går i deltidspension.

Företagarens inkomstbortfall är skillnaden mellan den stabiliserade inkomstnivån och den halverade arbetsinkomsten: $1\,600,00 - 800,00 = 800,00$ euro i månaden.

...

8.5 Deltidspensionens belopp

Deltidspensionens belopp är i allmänhet hälften av inkomstbortfallet.

Deltidspensionen kan uppgå till högst 75 procent av den pension som har tillväxvit före deltidspensioneringen. Även pension som tillväxvit under oavlönade perioder beaktas när man beräknar 75-procentsgränsen, visserligen endast till slutet av det år som föregår pensionsfallsåret. Om pensionsfallet inträffar 31.12 beaktas förmåner under oavlönade perioder också i fråga om pensionsfallsåret.

Inom den offentliga sektorn multipliceras inkomsterna under året innan pensionsfallsåret till att gälla pensionsfallsåret, om de allmänna villkoren för multiplicering av inkomster uppfylls (se kap. 3.2.1). I maximibeloppet beaktas pensioner från den privata sektorn och den offentliga sektorn enligt grundskyddet.

Om deltidspensionen är högre än pensionens maximibelopp, beviljas deltidspensionen till maximibeloppet.

Pension för arbete som försäkrats i andra EU/EES-länder eller avtalsländer beaktas också vid beräkning av maximibeloppet. Om det inte går att få besked om en förmån som intjänats utomlands, kan man vid beräkning av maximibeloppet beakta en sådan teoretisk pension som personen skulle ha tjänat in i Finland, om det arbete som han eller hon utfört utomlands hade utförts i Finland.

Exempel 8.4. Företagarens deltidspension.

Företagaren är född 26.2.1948. FöPL-verksamheten har börjat år 1973. Företagaren minskar sin arbetsinsats till hälften och går i deltidspension 1.7.2010.

Den FöPL-pension som tillvuxit fram till pensioneringen är 700,00 euro i månaden. Den pension som tillvuxit av tidigare APL-anställningar är 580,00 euro och pensionen för KAPL-inkomster är 20,00 euro (enligt 2010 års nivå).

Företagarens arbetsinkomst har varit 25 000,00 euro under tiden 1.1.2000–30.4.2005, enligt 2010 års nivå. Sedan har företagaren höjt arbetsinkomsten till 30 000,00 euro.

Vid beräkning av den arbetsinkomst som ska halveras betraktas den genomsnittliga arbetsinkomsten under den kontinuerliga företagarens verksamhet. Då beaktas den arbetsinkomst som varit i kraft under pensionsfallsåret samt arbetsinkomsterna under de högst fem föregående åren.

När man fastställer den arbetsinkomst som ska halveras studeras arbetsinkomsterna under tiden 1.1.2005–30.6.2010.

Arbetsinkomst som ska halveras

År	Faktisk, fastställd arbetsinkomst euro/år	Dagar
2005	25 000,00 30 000,00	120 240
2006	30 000,00	360
2007	30 000,00	360
2008	30 000,00	360
2009	30 000,00	360
2010	30 000,00	180

$$[(25\,000,00 \times 120) + (30\,000,00 \times 1860)] / 1980 = 29\,696,97 \text{ euro/år}$$
$$= 2\,474,75 \text{ euro i månaden}$$

Halverad blir arbetsinkomsten 1 237,37 euro i månaden.

Den stabiliserade inkomsten

Den stabiliserade inkomstnivån beräknas utifrån inkomsterna under de fem sista åren före pensionsfallet (såsom inkomst för återstående tid). När pensionsfallet inträffar år 2010, beaktas de fastställda arbetsinkomsterna åren 2005–2009 vid beräkningen av den stabiliserade inkomsten.

Vid beräkning av den stabiliserade inkomsten beaktas inte arbetsinkomsten under pensionens begynnelseår, eftersom pensionen börjar mitt under året.

$$[(25\,000,00 \times 120) + (30\,000,00 \times 1680)] / 1800 = 29\,666,67 \text{ euro/år} = 2\,472,22 \text{ euro i månaden.}$$

Inkomstbortfallet

Inkomstbortfallet erhålls genom att subtrahera den halverade arbetsinkomsten från den stabiliserade inkomsten: $2\,472,22 + 1\,237,37 = 1\,234,85$ euro i månaden

Deltidspensionen är hälften av inkomstbortfallet: $1\,234,85 / 2 = 617,45$ euro i månaden.

Maximibeloppet är $(700,00 + 580,00 + 20,00) \times 0,75 = 975,00$ euro i månaden. Maximibeloppet begränsar inte deltidspensionens belopp.

Den halverade arbetsinkomsten (1 237,37 euro i månaden) ska vara 35–70 % av den stabiliserade inkomsten. Dessa gränser utifrån den stabiliserade inkomsten (2 472,22) är 865,28–1 730,55 euro. Den halverade inkomsten ligger inom gränserna.

Företagarens deltidspension från och med 1.7.2010 är 617,45 euro i månaden.

...

Exempel 8.5. *Arbetsinkomst som halveras, stabiliserad inkomst och deltidspensionens belopp.*

Företagarverksamheten har börjat 1. 1.2003 och den fortgår utan avbrott tills företagaren ansöker om deltidspension. Företagaren ansöker om deltidspension från och med 1.4.2010. Den fastställda arbetsinkomsten är 18 800,00 euro/år (enligt 2010 års nivå).

Arbetsinkomst som ska halveras

Den arbetsinkomst som ska halveras beräknas utifrån de fastställda arbetsinkomster som gällde åren 2005, 2006, 2007, 2008, 2009 och 2010.

FöPL: 1.1.2003–31.3.2010

År	Arbetsinkomst euro/år (ind.1,231)	Dagar då arbetsinkomsten varit i kraft
2005	18 800,00	360
2006	18 800,00	360
2007	18 800,00	360
2008	18 800,00	360
2009	18 800,00	360
2010	18 800,00	90

$$\frac{18\,800,00 \times 1\,890}{1\,890} = 18\,800,00 \text{ euro/år}$$

Halverad arbetsinkomst

$18\,000,00 \times 0,5 = 9\,400,00$ euro/år är fortfarande över FöPL-minimum och ligger innanför gränserna på 35–70 procent av den stabiliserade inkomstnivån (548,33–1 096,67 euro i månaden). Företagaren har alltså rätt till deltidspension. Den halverade arbetsinkomsten är den inkomst till vilken företagareverksamheten på deltid försäkras enligt FöPL.

Stabiliserad inkomst

Åren 2005–2009 har arbetsinkomsten varit 18 800,00 euro/år (enligt 2010 års nivå)-

Den stabiliserade inkomsten är: $\frac{18\,800,00 \times 5}{60} = 1\,566,67$ euro i månaden

Deltidspensionens belopp

Inkomstbortfallet är skillnaden mellan den stabiliserade inkomstnivån och den halverade arbetsinkomsten:

$$1\,566,67 - 783,33 = 783,34 \text{ euro i månaden}$$

Deltidspensionen är 50 procent av inkomstbortfallet:

$$783,34 \times 0,5 = 391,67 \text{ euro i månaden}$$

Före deltidspensioneringen hade företagaren tjänat in en arbetspension på 621,23 euro i månaden.

Maximibeloppet: $621,23 \times 0,75 = 462,71$ euro i månaden. Deltidspensionen är lägre än maximibeloppet.

Företagarens deltidspension från och med 1.4.2010 är 391,67 euro i månaden.

...

8.6 Pensionstillväxten under tiden med deltidspension

En deltidspensionär tjänar in pension både för deltidsarbetet och för det inkomstbortfall som ligger till grund för deltidspensionen. De som är födda 1953 eller senare tjänar inte in pension för inkomstbortfallet.

De som är födda 1946 eller senare tjänar in pension för deltidsarbetet på samma sätt som för annat förvärvsarbete enligt 2004 års intjäningsregler med 1,5 procent till början av det år då de fyller 60 år och efter det med 2,5 procent om året till slutet av den månad då de fyller 65. För tiden med deltidspension tillväxer pension årligen med 1,5 procent av det inkomstbortfall enligt vilket deltidspensionen för första gången beräknades. När pensionen beräknas justeras inkomstbortfallet med lönekoeficienten till nivån vid pensionens begynnelse tidpunkt. Pensionsdelar som tillväxer under tiden med deltidspension läggs till den pension som beviljas senare.

De som är födda åren 1947–1952 tjänar in ny pension för lönen för deltidsarbetet såsom för annat arbete (1,9 procent/år i åldern 58–62 år och 4,5 procent/år i åldern 63–68 år). För tiden med pension, dvs. för inkomstbortfallet, tillväxer pensionen med 0,75 procent om året. Pensionstillväxten är dock 1,5 procent om året, om den pension som beviljas efter deltidspensionen är invalidpension. Likaså är pensionstillväxten för inkomstbortfallet 1,5 procent, om det efter deltidspensionen följer en period med arbetslöshetsdagpenning och sedan arbetslöshetspension.

De som är födda före år 1947 tjänar in pension enligt KomPL och StaPL med två procent om året för både inkomstbortfallet och deltidsarbetet. Huvudregeln är att de som är födda 1947 eller senare tjänar in pension med 0,75 procent av inkomstbortfallet om året. Om arbetstagaren emellertid är född 1947–1951 och har gått i deltidspension för första gången efter att ha fyllt 60 år, är pensionstillväxten för inkomstbortfallet en procent om året. För arbete tillväxer pension enligt de åldersavhängiga procentsatserna.

8.7 Avbrytande, indragning och omräkning av deltidspension

Förändringar i inkomsten av deltidssarbetet kan medföra omräkning eller indragning av deltidspensionen. Då man bedömer vilken inverkan inkomstförändringen har på pensionsbeloppet jämförs de förändrade inkomsterna med den deltidslön som användes då pensionen började eller vid en senare tidpunkt då inkomsterna förändrades. Före jämförelsen justeras lönen med lönekoeficienten till nivån för granskningstidpunkten.

Deltidspensionen kan också avbrytas, om arbetstagarens inkomster av deltidssarbetet eller frånvaro från arbetet tillfälligt ändras så att kraven på deltidssarbetet inte uppfylls. Deltidspensionen kan vara avbruten i högst sex månader.

Deltidspensionen dras in

- om inkomsterna av deltidssarbetet inte hålls inom gränserna, 35–70 procent
- om pensionen har varit avbruten mer än sex månader
- om deltidspensionären är borta mer än sex veckor i sänder (bortsett från tider som inte medräknas i dessa sex veckor, såsom semester).
- på pensionstagarens begäran genast när rätten till pension har upphört (arbetet upphört, heltidsarbete osv.) Indragen pension kan beviljas på tidigare grunder, om villkoren för att få pension uppfylls på nytt innan det har gått sex månader. Om pensionen har varit indragen mer än sex månader, beviljas deltidspension på nya grunder förutsatt att alla villkor för att få pension uppfylls.
- om pensionstagaren beviljas någon pension som utgör hinder för deltidspension. ArPL-deltidspension inom den privata sektorn som automatiskt ändras till ålderspension betraktas inte som hinder för deltidspension inom den offentliga sektorn.

För dem som är födda 1946 eller tidigare ändras deltidspension inom den privata sektorn vid 65 års ålder automatiskt till ålderspension som är lika stor som deltidspensionen, även om arbetstagaren fortsättningsvis arbetar. Då sjunker pensionstillväxten för arbetet i den privata sektorn och den offentliga sektorn till 1,5 procent.

Pensionen beräknas på nytt

- om inkomsterna av deltidsarbetet ändras mer än 10 procent Deltidspensionens belopp räknas om utgående från samma stabiliserade inkomst.
- om pensionstagaren beviljas en annan deltidspension eller primär förmån eller om beloppet av en primär förmån ändras

Deltidspensionen omräknas enligt den månadsnivå som följer efter den månad då inkomsterna förändrades, och den ändrade pensionen börjar från ingången av samma månad. Om lönen har förändrats på den första dagen i månaden, betalas dock pensionen omräknad redan från månadens första dag.

8.8 Rätten till deltidspension för dem som valt en särskild yrkesbaserad pensionsålder inom den offentliga sektorn

Inom den offentliga sektorn har även de som har valt en särskild yrkesbaserad pensionsålder möjlighet att få deltidspension.

Ansökan om och mottagande av deltidspension innebär då att valet annulleras. Det innebär i sin tur att personen i fråga inte kan få ålderspension vid den valda pensionsåldern, utan omfattas av den allmänna pensionsåldern. Det betyder att personen kan gå i ålderspension antingen i den graderade personliga pensionsåldern eller enligt det nya systemet mellan 63 och 68 års ålder.

Om man har valt den yrkesbaserade pensionsåldern men går i deltidspension först efter att ha uppnått den yrkesbaserade pensionsåldern, kan man gå i ålderspension vid den tidpunkt man önskar.

Annulleringen av valet innebär också att arbetstagaren har rätt till förtida ålderspension och individuell förtidspension, om villkoren för dessa uppfylls i övrigt. Enligt KomPL kan den som har valt en yrkesbaserad pensionsålder också få förtida ålderspension, men inte individuell förtidspension.

8.9 Pension som beviljas efter deltidspension

8.9.1 Ålderspension efter deltidspension, personer födda år 1946 eller tidigare

Det är möjligt att gå i ålderspension vid 63 års ålder utan att pensionen förtidsminskas. Ålderspensionen börjar senast i början av den månad som följer efter den då personen fyllt 65 år. Om personen i fråga fortsätter arbeta över 65 års ålder, ändras deltidspensionen till en lika stor ålderspension och pensionstillväxten för inkomstbortfallet upphör. För arbete vid sidan av ålderspension tillväxer ny pension med 1,5 procent om året till slutet av den månad då personen i fråga fyller 68 år. Förtidsminskningen görs alltid utgående från 65 års ålder. Uppskovsförhöjning beräknas först efter 68 års ålder. Uppskovsförhöjningen är 0,4 procent per månad.

Inom den offentliga sektorn finns det i några särskilda bestämmelser om hur deltidspension ändras till ålderspension hos personer som är födda 1946 eller tidigare. Deltidspensionen ändras automatiskt till en lika stor ålderspension vid 68 års ålder, om deltidspensionären fortsätter arbetet över 68 års ålder.

8.9.2 Ålderspension efter deltidspension, personer födda år 1947 eller senare

Man kan gå i ålderspension mellan 63 och 68 års ålder. Om deltidsarbetet fortsätter efter 68 års ålder, ändras deltidspensionen vid 68 års ålder till en ålderspension som är lika stor som deltidspensionen. Deltidspensionären har rätt att gå i förtida ålderspension vid 62 års ålder. Förtidsminskningen är 0,6 procent per månad, räknat bakåt från 63 års ålder. Uppskjuten ålderspension beviljas med en uppskovsförhöjning efter 68 års ålder. Uppskovsförhöjningen är 0,4 procent per månad.

Exempel 8.6. ArPL-deltidspension och ålderspension efter den.

Arbetstagaren är född 10.10.1948 och går i deltidspension 1.9.2010. Efter deltidspensionen ansöker arbetstagaren om ålderspension från och med 1.6.2011. Beloppen i exemplet anges enligt 2010 års nivå. Indextalen och arbetspensionsavgifterna för år 2011 är uppskattningar.

Arbetstagarens deltidspension

Den stabiliserade inkomsten före deltidspensionen är 1 566,67 euro i månaden. Arbetstagaren minskar sin arbetstid så att den lön som arbetsgivaren betalar för deltidsarbetet är 60 procent av den stabiliserade inkomstnivån.

Lönen för deltidsarbetet är 940,00 euro per månad.

Inkomstbortfallet är $1\,566,67 - 940 = 626,67$ euro i månaden.

Deltidspensionen är hälften av lönebortfallet, dvs. $626,67 \times 0,5 = 313,34$ euro i månaden.

Den pension som tillvuxit före deltidspensionens början är sammanlagt 402,00 euro i månaden enligt 2010 års nivå. $402,00 \times 1,256/1,231 = 410,16$ euro i månaden enligt 2011 års nivå.

Maximibeloppet är $402,00 \times 0,75 = 301,50$ euro i månaden.

Deltidspensionen kan vara högst lika stor som maximibeloppet, och därmed är deltidspensionen här 301,50 euro i månaden.

Arbetstagarens ålderspension fr.o.m. 1.6.2011

För inkomstbortfallet vid deltidspension tillväxer pension under tiden 1.9.2010–31.5.2011, dvs. 9 månader. Pensionstillväxten är 0,75 procent om året.

Inkomstbortfallet justeras med lönekoeficienten till nivån under ålderspensionens begynnelseår:

$$626,67 \times \frac{1,256}{1,231} = 639,40 \text{ euro i månaden}$$

Pension för inkomstbortfallet

$$\frac{639,40 \times 9 \times 0,75 \%}{12} = 3,60 \text{ euro i månaden}$$

Pension för arbetsinkomster**År 2010**

Inkomsterna av deltidssarbetet är 3 760,00 euro. Efter avdrag för arbetstagares pensionsavgift är de 3 617,69 euro enligt 2011 års nivå.

$$\frac{3\,617,69 \times 1,9\%}{12} = 5,73 \text{ euro i månaden}$$

2011

Inkomsterna av deltidssarbetet är 4 700,00 euro. Efter avdrag för arbetstagares pensionsavgift är de 4 413,30 euro.

$$\frac{4\,413,30 \times 1,9\%}{12} = 6,99 \text{ euro i månaden}$$

Ålderspensionen efter deltidspensionen:

$$410,16 + 3,60 + 5,73 + 6,99 = 426,48 \text{ euro i månaden.}$$

...

8.9.3 Invalidpension eller arbetslöshetspension efter deltidspension

Invalidpension består av den pension som tillvuxit före deltidspensionens början, den pensionsdel som tillvuxit under tiden med deltidspension samt pensionsdelen för återstående tid. De som är födda 1953 eller senare tjänar inte in pension för inkomstbortfallet

Exempel 8.7. Företagares invalidpension efter deltidspension.

Företagaren är född 17.3.1949. Han ansöker om invalidpension efter deltidspension år 2011. Han har varit deltidspensionerad sedan 1.4.2007. Pensionsfallet för invalidpensionen inträffar i augusti 2010. Efter deltidspensionen beräknas pen-

sionen på nya grunder. Deltidspensionstagaren beviljas invalidpension, om han blir arbetsoförmögen före 63 års ålder. Indextalen för år 2011 är uppskattningar.

När delinvalidpensionen började 1.4.2007 hade företagaren tjänat in arbetspension för sammanlagt 621,23 euro i månaden enligt 2007 års nivå. Denna pension justeras med lönekoeficienten till nivån för invalidpensionens begynnelseår (2011).

$$621,23 \times \frac{1,256}{1,100} = 709,33 \text{ euro i månaden}$$

Pension som tillvuxit efter 1.4.2007

Under perioden som företagare på deltid:

Perioden som företagare på deltid 1.4.2007–31.12.2009 är 33 månader (pensionsfallet för i invalidpensionen inträffar 17.8.2010, den intjänade pensionen beräknas till utgången av året före pensionsfallet).

Arbetsinkomsten av företagareverksamheten på deltid är 9 400 euro/år enligt 2007 års nivå. Den justeras med lönekoeficienten till nivån för invalidpensionens begynnelseår.

$$9\,400,00 \times \frac{1,256}{1,100} = 10\,733,09 \text{ euro/år}$$

Pension intjänad 1.4.2007–31.12.2009

2007 är ett ofullständigt år, tiden 1.4.2007–31.12.2007 är 270 dagar,

$$\text{arbetsinkomsten för det ofullständiga året är } \frac{10\,733,09}{360} \times 270 = 8\,049,82 \text{ euro/år,}$$

intjänad pension 1.4.2007–31.12.2009, pensionstillväxt 1,9 procent enligt åldern,

$$\frac{(8\,049,82 + 10\,733,09 + 10\,733,09) \times 1,9\%}{12} = 46,73 \text{ euro i månaden}$$

Pension för perioden med deltidspension

Inkomstbortfall under tiden 1.4.2007–31.12.2009, 33 månader.

Inkomstbortfallet var 783,34 euro i månaden enligt 2007 års nivå. Det justeras med lönekoeficienten till nivån för invalidpensionens begynnelseår.

$$783,34 \times \frac{1,256}{1,100} = 894,43 \text{ euro i månaden}$$

Pensionstillväxten är 1.5 procent, eftersom deltidspensionen efterföljs av invalidpension.

$$\frac{894,43 \times 33 \times 1,5\%}{12} = 36,90 \text{ euro i månaden}$$

Pension för återstående tid 1.1.2010–31.3.2012

Inkomst för återstående tid, granskningsperiod 2005–2009,

2005:

18 800 euro/år enligt 2007 års nivå

= 21 466,18 euro/år enligt 2011 års nivå

2006:

18 800 euro/år enligt 2007 års nivå

= 21 466,18 euro/år enligt 2011 års nivå

2007:

1.1.2007–31.3.2007, 90 dagar, arbetsinkomsten är 18 800 euro/år enligt 2007 års nivå = 21 466,18 euro/år enligt 2011 års nivå

1.4.2007–31.12.2007, 270 dagar, arbetsinkomsten är 9 400,00 euro/år enligt 2007 års nivå = 10 733,09 euro/år enligt 2011 års nivå

Arbetsinkomst år 2007 totalt:

$$\frac{21\,466,18 \times 90 + 10\,733,09 \times 270}{360} = 13\,416,36 \text{ euro/år enligt 2011 års nivå}$$

Inkomstbortfall år 2007 under tiden 1.4.2007–31.12.2007, 9 månader, 783,34 euro i månaden enligt 2007 års nivå = 894,43 euro i månaden enligt 2011 års nivå

Inkomstbortfallet år 2007: $894,43 \times 9 = 8\,049,87$ euro

Från år 2007 medtas vid beräkningen av inkomsten för återstående tid
 $13\,416,36 + 8\,049,87$
 = 21 466,23 euro enligt 2011 års nivå

Arbetsinkomsten år 2008 är 10 733,09 euro/år enligt 2011 års nivå

Inkomstbortfall år 2008: $894,43 \times 12 = 10\,733,16$ euro

Från år 2008 medtas vid beräkningen av inkomsten för återstående tid
 $10\,733,09 + 10\,733,16$
 = 21 466,25 euro/år

Arbetsinkomsten år 2009 är 10 733,09 euro/år enligt 2011 års nivå

Inkomstbortfall år 2009: $894,43 \times 12 = 10\,733,16$ euro

Från år 2009 medtas vid beräkningen av inkomsten för återstående tid
 $10\,733,09 + 10\,733,16$
 = 21 466,25 euro/år

Inkomsten för återstående tid beräknas utifrån arbetsinkomsterna, inkomstbortfallet och eventuella förmånsgrundande inkomster för oavlönade perioder åren 2005–2009.

$$\frac{21\,466,18 + 21\,466,18 + 21\,466,23 + 21\,466,25 + 21\,466,25}{60}$$

= 1 788,85 euro i månaden

Återstående tid 1.1.2010–31.3.2012, dvs. 27 månader, pensionstillväxt 1,5 procent.

Pension för återstående tid: $\frac{1\,788,85 \times 27 \times 1,5\%}{12} = 60,37$ euro i månaden

Invalidpensionen efter deltidspensionen år 2011 är
 $709,33 + 46,73 + 36,90 + 60,37 = 853,33$ euro i månaden.

...

Tabell 8.1. Deltidspension inom privata sektorn, sammanfattning.

Född 1946 eller tidigare	Född 1947 eller senare
Rätt till deltidspension vid 56–64 års ålder	Rätt till deltidspension vid 58–67 års ålder De som är födda 1953 eller senare har rätt till deltidspension vid 60–67 års ålder.
Stabiliserad inkomst = inkomst för återstående tid	Stabiliserad inkomst = inkomst för återstående tid
Inkomsterna under pensionsfallsåret beaktas inte.	Inkomsterna under pensionsfallsåret beaktas inte, om pensionsfallet inträffar före 31.12.
Pensionsbeloppet är i allmänhet hälften av inkomstbortfallet	Pensionsbeloppet är i allmänhet hälften av inkomstbortfallet
För deltidssarbetet tillväxer pension – med 1,5 procent i åldern 56–59 år – med 2,5 procent i åldern 60–64 år – pensionstillväxten på basis av inkomstminskningen är 1,5 procent om året.	För deltidssarbetet tillväxer pension – med 1,9 procent i åldern 58–62 år – med 4,5 procent i åldern 63–67 år – pensionstillväxten på basis av inkomstminskningen är 0,75 procent om året. – vid beräkning av invalid- eller arbetslöshetspension är pensionstillväxten för inkomstbortfallet 1,5 procent om året. – De som är födda 1953 eller senare tjänar inte in någon pension för inkomstbortfallet.
Rätt till ålderspension vid 63 års ålder – Arbeterspensionerna samordnas inte – Om deltidssarbetet fortsätter, ändras deltidspensionen vid 65 års ålder till en ålderspension som är lika stor som deltidspensionen. För arbete vid sidan av pensionen tillväxer pension med 1,5 procent/år till 68 års ålder	Rätt till ålderspension vid 63–68 års ålder – Om deltidssarbetet fortsätter, ändras deltidspensionen vid 68 års ålder till en ålderspension som är lika stor som deltidspensionen.
Hade rätt till förtida ålderspension vid 60–62 års ålder – Förtidsminskning 0,4 % per månad, räknat från 65 års ålder.	Rätt till förtida ålderspension vid 62 års ålder – Förtidsminskning 0,6 % per månad, räknat från 63 års ålder.
Uppskjuten ålderspension – Ingen uppskovsförhöjning vid 65–67 års ålder – Uppskovsförhöjning efter fyllda 68, 0,4 procent/månad	Uppskjuten ålderspension – Uppskovsförhöjning efter fyllda 68 år, 0,4 procent/månad

9 EU/EES-pensionsberäkning

EU-bestämmelserna (bestämmelserna om social trygghet i EES-fördraget som trädde i kraft 1.1.1994 och EU-fördraget som trädde i kraft 1.1.1995) ska tillämpas på lagstadgade arbetspensioner i Finland alltid när det är fråga om en person som har arbetat i ett EU- eller EES-land utöver Finland. I fortsättningen används förkortningen EU om EU- och EES-länderna. *Hur pensionen bestäms enligt EU-bestämmelserna beskrivs närmare i anvisningarna om EU-pensioner på webbplatsen Arbetspensionslagarna.*

Vid sidan av EU-bestämmelserna tillämpas överenskommelserna om social trygghet.

Om en person har arbetat som anställd eller egenföretagare i Finland och något annat EU-land, beräknas pensionen på två sätt:

- 1) Som nationell pension
 - enbart enligt den nationella lagstiftningen i Finland
 - enligt förordning 1408/71, då man beaktar förordningens bestämmelser om samordning och överenskommelserna om social trygghet (länder med vilka Finland har en överenskommelse om social trygghet, s.k. avtalsländer, se bilaga 15)
- 2) Som pro rata-pension, som beräknas med hjälp av den teoretiska pensionen, dvs. som om personen hade arbetat i Finland under hela sin yrkesbana.

Den större av de pensioner som beräknats på dessa sätt beviljas.

Den nya EU-förordningen om social trygghet, 883/2004, och dess tillämpningsförordning 987/2009 tillämpas fr.o.m. 1.5.2010. Dessa nya bestämmelser påverkar dock i regel inte fastställandet av pensionen, endast bestämmelserna om samordning av olika förmåner ändras.

9.1 Nationell pension

Rent nationell pension räknas ut genom att enbart beakta den nationella lagstiftningen. I förordning 1408/71 begränsas samordningen av pensioner och samordning är tillåten endast i vissa situationer. Pension som enligt förordning 1408/71

beräknas enligt nationell lag och som används vid jämförelsen innebär i Finland att

- samordning av arbetspensionerna i fråga om återstående tid i Finland kan göras med de EU-länder, i vilkas pensioner det ingår återstående tid,
- samordning med primära LITA-förmåner kan göras endast delvis, om även ett annat EU-land beaktar dem som minskande av pensionen.

9.2 Teoretisk pension

Den teoretiska pensionen behövs för beräkningen av den så kallade pro rata-pensionen. Den teoretiska pensionen beräknas annars på samma sätt som den nationella pensionen, men då jämföras försäkringsperioderna i andra EU-länder med försäkringsperioderna i Finland. Bland försäkringsperioderna i andra EU-länder beaktas de som skulle ge arbetspensionstillväxt om de hade försäkrats i Finland. Vid beräkningen av den teoretiska och pro rata-proportionen beaktas försäkringstiderna som hela månader per land. Samtidig anställningar beaktas endast en gång.

Från och med 1.1.2005 beräknas höjd pensionstillväxt också på basis av arbete i andra EU-länder från början av den månad som följer på den då personen i fråga fyller 53 eller 63 år.

Den teoretiska pensionen beräknas som en helhet för alla arbetspensionssystem i Finland. Den teoretiska pensionen beräknas så att den intjänade arbetspensionen multipliceras med kvoten av den sammanlagda tiden i arbete inom EU och tiden i arbete enligt arbetspensionslagarna i Finland. Till resultatet läggs eventuell pension för återstående tid och eventuell höjd pensionstillväxt.

Pensionsåldern för folkpension är dock fortfarande 65 år. Vid beräkningen av folkpensionen 2005 beaktar FPA fr.o.m. 1.1.2005 det belopp av arbetspensionerna som personen har tjänat in fram till 63 års ålder. FPA beaktar då ett sådant teoretiskt pensionsbelopp, där försäkringsperioderna har beaktats till 63 års ålder.

Exempel 9.1. Teoretisk pension.

Personen är född 11.10.1958. Hon har arbetat i Finland åren 1982–1996, sammanlagt 180 månader. Den pension som tillvuxit under denna tid är 450,00 euro per månad enligt 2010 års nivå.

Efter det har hon arbetat i Sverige åren 1997–2009, sammanlagt 156 månader. Pensionsfallet inträffar år 2010. Försäkringsperioderna är sammanlagt 336 månader, varav 180 månader är försäkringsperioder i Finland.

Nationell pension:

År 2010 beaktas inkomsterna under åren 2005–2009 i granskningstiden. Eftersom det under granskningstiden enbart förekommer inkomster i Sverige, är pensionen för återstående tid noll. Den nationella pensionen är pensionen multiplicerad med livslängdskoefficienten, dvs. $0,99170 \times 450,00 = 446,27$ euro i månaden.

Teoretisk pension:

År 2010 beaktas inkomsterna under åren 2005–2009 i granskningstiden. Eftersom det under granskningstiden enbart förekommer inkomster i Sverige, är pensionen för återstående tid noll.

$336/180 \text{ månader} \times (0,99170 \times 450,00 \text{ euro}) = 833,04$ euro i månaden.

...

9.3 Pro rata-pension

Pro rata-pension beräknas på basis av den teoretiska pensionen. Den utgör samma proportionella andel av den teoretiska pensionen som den tid i arbete som berättigar till pension enligt de finska arbetspensionslagarna utgör av den sammanlagda tiden i arbete i olika EU-länder. Pro rata-pensionens belopp består av den arbetspension som tillvuxit i Finland samt eventuella pro rata-andelar av pension för återstående tid och höjd pensionstillväxt.

Exempel 9.2. Pro rata-pension.

Pro rata-pensionen i exemplet ovan är

$$180/336 \times 833,04 \text{ euro} = 446,27 \text{ euro i månaden}$$

Den nationella pensionen och pro rata-pensionen är lika stora, och sålunda beviljas den nationella pensionen.

...

9.4 Samordning av EU-pension

Vid lagreformen år 2005 avstod man från samordningen i den nationella lagstiftningen. I fortsättningen är det endast möjligt att göra avdrag för LITA-förmåner. Enligt lagreformen år 2005 dras LITA-förmåner direkt av från pensionen. Det innebär att det återstår arbetspension att betala, om arbetspensionens belopp är större än LITA-förmånen. Även LITA-förmåner från utlandet beaktas såsom förmåner som minskar arbetspensionen.

I regel tillämpas 2005 års bestämmelser när pensionsfallet för ålderspension inträffar år 2005 eller senare eller om pensionsfallet för invalidpension eller familjepension inträffar år 2006 eller senare.

Dessutom är samordning möjlig om både Finland och ett annat EU-land beviljar pension för återstående tid. Denna bestämmelse blir tillämplig, om pensionsfallet inträffar år 2006 eller senare. Detta har varit möjligt även tidigare enligt förordning 1408/71, men vid 2005 års reform infördes denna bestämmelse i den nationella lagstiftningen.

9.5 Förhöjd pensionstillväxt

Från och med början av år 2005 tillväxer pensionen med 1,9 procent av de inkomster som arbetstagaren har förtjänat från början av månaden efter sin 53-årsdag till slutet av den månad då han eller hon fyller 63 år. Arbetspensionen tillväxer med 4,5 procent av de inkomster som arbetstagaren har förtjänat från början av månaden efter sin 63-årsdag till slutet av den månad då han eller hon fyller 68 år.

Enligt EU-bestämmelserna ska försäkringsperioder i andra EU-länder jämföras med försäkringsperioder i Finland. Därför har pensionssökanden rätt till

höjd pensionstillväxt, om han eller hon har arbetat som anställd eller egenföretagare i något annat EU-land i den ålder då han eller hon skulle ha rätt till förhöjd pensionstillväxt i Finland. Eftersom rätten till förhöjd pensionstillväxt uppkommer med stöd av förordning 1408/71, räknas förhöjningen endast till den teoretiska pensionen, som utgör grund för beräkningen av pro rata-pensionen.

När förhöjd pensionstillväxt räknas till den teoretiska pensionen och pro rata-pensionen beräknas på basis av den teoretiska pensionen, kan pro rata-pensionen bli större än pensionen enligt den nationella lagstiftningen. I Finland måste pensionen beräknas som pro rata-pension också i de fall där personen ännu inte ansöker om pension från ett annat EU-land, om pensionen blir större när den räknas på detta sätt.

Förhöjningens andel räknas in i den teoretiska pensionen som ett särskilt tillägg. Om arbetet i Finland har utförts före 1.1.2005, läggs förhöjningens andel till den pensionsgrundande lön som återstående tid skulle ha anslutits till då den sista anställningen i Finland upphörde.

Om personen i fråga har arbetat i Finland efter 1.1.2005, fastställs den inkomst till vilken förhöjningens andel ansluts på basis av årsinkomsten i Finland. Arbetsinkomsten i Finland fr.o.m. 1.1.2005 divideras med kalendermånaderna i Finland, dock så att ett ofullständigt år räknas som 12 månader.

När förhöjd pensionstillväxt räknas till invalidpension, beaktas arbete i ett annat EU-land, som jämföras med arbete i Finland, högst till slutet av det år som föregått pensionsfallsåret i Finland. Om pensionen inte innehåller återstående tid, beaktas arbete som utförts i ett annat EU-land högst till slutet av pensionsfalls månaden i Finland. När höjningen räknas till ålderspension, beaktas jämförat arbete högst till slutet av pensionsfalls månaden i Finland.

Vid beräkning av förhöjd pensionstillväxt beaktas arbete under vilket personen har varit försäkrad i ett annat EU-land. Om karaktären hos det andra EU-landets försäkringsperiod inte kan redas ut (dvs. om det är fråga om arbete eller exempelvis barnavårdstid), jämföras det andra EU-landets pensionsgrundande försäkringstid i den högre pensionstillväxten. Bosättningstid jämföras dock inte.

Exempel 9.3. Förhöjd pensionstillväxt.

Personen är född 6.1.1947. Han har arbetat i Finland åren 1970–2001, sammanlagt 374 månader. Den pension som tillvuxit under denna tid är 730,00 euro per månad enligt 2010 års nivå. Efter det har han arbetat 67 månader i Sverige åren 2001–2006. Av dessa månader infaller 24 under den tid då han har haft rätt till höjd pensionstillväxt. Efter det har han arbetat i Finland åren 2007–2010. Ålderspensionen börjar 1.2.2010.

Före pensionsfallet år 2010 är arbetsinkomsterna euro/år justerade med lönekoeficient och efter avdrag för arbetstagarens arbetspensionsavgift följande:

År	Inkomster	Mån
2007	21 600	12
2008	22 200	12
2009	22 900	12
2010	2 000	1

Arbetsinkomsterna i Finland är sammanlagt 68 700 euro. Den pension som tillvuxit åren 2007–2010 är 108,78 euro i månaden.

Försäkringsperioderna är sammanlagt 478 månader, varav 411 månader är försäkringsperioder i Finland.

Nationell pension:

$$730,00 \text{ euro} + 108,78 \text{ euro} = 838,78 \text{ euro i månaden}$$

Teoretisk pension:

Vid beräkning av inkomstgrunden för den förhöjda pensionstillväxten i den teoretiska pensionen divideras årsinkomsten i Finland fr.o.m. 1.1.2005 med antalet kalendermånader i Finland, dock så att inkomsterna under pensionsfallsåret för ålderspensionen endast beaktas fram till pensionsfallet. Sålunda är inkomstgrunden för den höjda pensionstillväxten $68\,700 \text{ euro} / 37 = 1\,856,76 \text{ euro}$.

$$\frac{478}{411} \times 838,78 + \frac{24 \times 0,4\% \times 1\,856,76}{12} = 990,37 \text{ euro}$$

Av detta är pro rata-pensionen $\frac{411}{478} \times 990,37 \text{ euro} = 851,55 \text{ euro}$ i månaden.

Pro rata-pensionen är större, vilket innebär att den beviljas.

...

9.6 Återstående tid

9.6.1 Förutsättning för rätt till återstående tid

Invalidpensioner, där pensionsfallet inträffar 1.1.2006 eller senare, innehåller alltid en pensionsdel för återstående tid, om den försäkrade har haft minst 15 469,61 euro i arbetsinkomster (enligt 2010 års index, 12 566,70 euro enligt 2004 års index) under de tio sista kalenderåren innan han eller hon blev arbetsoförmögen. Vid behov beaktas arbetsinkomster i andra EU-länder.

Inkomster från andra EU-länder utreds inte, om det av ansökningshandlingarna framgår att personen har arbetat i ett annat EU-land åtminstone ett år. I oklara fall ber man om en utredning av inkomsterna av sökanden eller av det andra EU-landets försäkringsinstitution.

9.6.2 Inkomsten för återstående tid i EU-situationer

Inkomsten för återstående tid fastställs i regel på basis av inkomsterna under de fem senaste kalenderåren (granskningsperiod) före pensionsfallsåret. För att kunna räkna ut den finska pensionen för återstående tid måste det under den femåriga granskningsperioden finnas förvärvsinkomster som försäkrats enligt de finska pensionslagarna. Om det under granskningsperioden endast finns inkomster i ett annat EU-land och eventuella finländska sociala förmåner, är beloppet av pensionen för återstående tid noll.

Om det är fråga om en ung person eller om ett pensionsfall som inträffar under en övergångsperiod, tillämpas de särskilda bestämmelser som gäller för dessa situationer.

När den nationella pensionen räknas ut, divideras inkomsterna i Finland under granskningsperioden med antalet månader (60) som ingår i perioden. Divi-

som är i regel alltid 60, fastän granskningsperioden innehåller år då personen har arbetat i ett annat EU-land. Om det är fråga om en övergångsperiod eller om en ung person, används en divisor som också i övrigt skulle tillämpas på personen i fråga.

När den teoretiska pensionen och pro rata-pensionen räknas ut och personen har pensionsgrundande försäkringstid i ett annat EU-land under granskningsperioden, divideras de finländska inkomsterna under granskningsperioden med det antal finländska månader som ingår i granskningsperioden. Då räknas ett knappt år som 12 månader.

Granskningsperioden kan innefatta år då personen varken har inkomster i Finland eller pensionsgrundade försäkringsperioder i ett annat EU-land. Då divideras inkomsterna i Finland med det antal månader i Finland som ingår i granskningsperioden med tillägg av de månader med vilka de finländska månaderna och övriga EU-länders pensionsgrundande försäkringsperioder understiger 60 månader. Med andra ord utökas antalet månader i Finland med de månader under vilka personen i fråga inte har pensionsgrundande tid i något EU-land. Även då räknas ett ofullständigt år som 12 månader.

Exempel 9.4. EU-invalidpension.

Personen är född 1.12.1959. Han har arbetat i Finland åren 1983–2003, sammanlagt 252 månader. Den pension som tillvuxit under denna tid är 510,00 euro per månad enligt 2010 års nivå.

Efter det har han arbetat i Sverige åren 2004–2007, sammanlagt 43 månader. Senast har han igen arbetat i Finland åren 2007–2009, sammanlagt 29 månader. Den pension som tillvuxit under denna tid är 90,00 euro per månad enligt 2010 års nivå.

Pensionen börjar under pensionsfallsåret. På den intjänade pensionen tillämpas den livslängdskoefficient som fastställs för dem som fyller 62 år under pensionsfallsåret.

Före pensionsfallet år 2010 är arbetsinkomsterna euro/år justerade med löneko-efficient och efter avdrag för arbetstagarens arbetspensionsavgift följande:

År	Inkomster	Mån
2005	Sverige	12
2006	Sverige	12
2007	Sverige	7
2007	10 000	5
2008	30 000	12
2009	32 000	12

Inkomsterna under granskningstiden är de 72 000 euro, som har förtjänats i Finland. Försäkringsperioderna är sammanlagt 324 månader, varav 281 månader är försäkringsperioder i Finland.

Nationell pension:

När den nationella pensionen beräknas, divideras inkomsten för återstående tid med 60. Sålunda är inkomsten för återstående tid $72\,000 \text{ euro} / 60 = 1\,200 \text{ euro}$ i månaden, varav pensionen för återstående tid under den återstående tiden, 156 månader, är 234,00 euro i månaden.

$$0,99170 \times (510,00 + 90,00) + 234,00 = 829,02 \text{ euro i månaden}$$

Teoretisk pension:

Vid beräkning av den teoretiska pensionen och pro rata-pensionen är devisorn antalet månader i Finland, dock så att ett ofullständigt år är 12 månader. I detta fall är devisorn vid beräkning av den teoretiska pensionen alltså 36. Inkomsten för återstående tid beräknas alltså genom att dividera inkomsterna med 36, dvs. $72\,000 \text{ euro} / 36 = 2\,000 \text{ euro}$ i månaden, varav pensionen för återstående tid under den återstående tiden, 156 månader, är 390,00 euro i månaden.

$324/281 \text{ månader} \times (0,99170 \times (510,00 \text{ euro} + 90,00 \text{ euro})) + 390,00 \text{ euro}$
 $= 1\,076,07 \text{ euro i månaden}$
 Av detta är pro rata-pensionen
 $281/324 \times 1\,076,07 \text{ euro} = 933,26 \text{ euro i månaden}$

Pro rata-pensionen är större, vilket innebär att den beviljas.

...

9.7 EU-familjepension

Efterlevandepension och barnpension beräknas också på två sätt, som nationell pension och som pro rata-pension, och den större av dessa betalas ut. Den efterlevande maken och barnen kan få familjepension från de EU-länder, där förmånslåtare har arbetat.

9.7.1 Efterlevandepension

Vid beräkning av efterlevandepension enligt de nationella lagstiftningen var förmånslåtarens pension vid fastställande av minskningsgrunden före år 2010 antingen summan av den nationella pensionen och den utländska arbetspensionen eller den teoretiska pensionen. Efter en lagändring som trädde i kraft i början av år 2010 används endast en fast minskningsgrund (500,00 euro enligt 2004 års nivå). År 2010 är minskningsgrunden 615,50 euro i månaden.

Vid minskningen av efterlevandepensionen beaktas förutom den efterlevande makens egna arbetspensioner från Finland även hans eller hennes egna pensioner från andra EU-länder. Som den efterlevande makens egen pension används samma belopp vid minskningen av både den nationella och den teoretiska efterlevandepensionen. Om den efterlevande maken inte ännu är pensionerad, tar man som den efterlevande makens egen pension vid minskningen en beräknad pension, där även den efterlevande makens arbete utomlands beaktas. Om den efterlevande makens egen pension eller beräknade pension överstiger minskningsgrunden, dras hälften av skillnaden bort från efterlevandepensionen. Som den hälft av skillnaden med vilken efterlevandepensionen minskas beaktas den finska efterlevandepensionens proportionella andel av hela efterlevandepensionen.

nen, där den beräknade efterlevandepensionen från andra EU-länder har beaktats.

Den teoretiska efterlevandepensionen beräknas utifrån förmånslåtarens teoretiska pension. Minskingsgrunden för den teoretiska efterlevandepensionen fastställdes fram till år 2010 utgående från förmånslåtarens teoretiska pension. Efter en lagändring som trädde i kraft i början av år 2010 används endast en minskningsgrund, som är fast (500,00 euro enligt 2004 års nivå). År 2010 är minskningsgrunden 615,50 euro i månaden. Minskningen av efterlevandepensionen görs i den teoretiska efterlevandepensionen, på basis av vilken pro rata-efterlevandepensionen beräknas.

9.7.2 Barnpension

Enligt huvudregeln beräknas barnpension som både nationell och pro rata-pension i likhet med efterlevandepensionen, när förmånslåtarens har avlidit 1.9.1999 eller senare.

Om förmånslåtarens emellertid har arbetat i Belgien, Frankrike, Danmark, Storbritannien eller Irland, betalas barnpensionen enligt de tidigare bestämmelserna i första hand i barnets bosättningsland och uppgår till den teoretiska pensionen. Om barnet bor i utanför Finland och har rätt till barnpension i sitt bosättningsland och barnförmånerna i Finland är större, kan skillnaden betalas från Finland. Skillnaden beräknas genom att subtrahera bosättningslandets barnförmåner från de finska barnförmånerna (= skillnadsförmån). Vid beräkningen av skillnadsförmånen beaktas i Finland den rent nationella arbetspensionen, barnpensionens grundbelopp inom folkpensionssystemet samt det genomsnittliga barnbidraget.

Exempel 9.5. *LITA-avdrag från familjepension och minskad efterlevandepension.*

Förmånslåtarens dödsdag är 17.2. 2010. Förmånslåtarens pension är 2 300,00 euro i månaden, varav 1 500,00 euro är intjänad pension och 800,00 euro pension för återstående tid. Förmånstagare är den efterlevande maken och ett barn. LITA-ersättningen är 800,00 euro i månaden. Låt oss anta att endast Finland minskar arbetspensionens belopp med LITA-förmånens belopp. Försäkringsti-

den i Finland är 120 månader och försäkringstiden i ett annat EU-land 60 månader.

Nationell familjepension:

Den efterlevande maken $6/12 \times 2\,300,00 = 1\,150,00$ euro i månaden

Barnet $4/12 \times 2\,300,00 = 766,67$ euro i månaden

$1\,150,00 + 766,67 = 1\,916,67$ euro i månaden sammanlagt till den efterlevande maken och barnet

LITA-avdrag: $1\,916,67 - 800,00 = 1\,116,67$ euro i månaden

Den efterlevande makens andel: $1\,150,00 / 1\,916,67 \times 1\,116,67 = 670,00$ euro i månaden

Barnets andel: $766,67 / 1\,916,67 \times 1\,116,67 = 446,67$ euro i månaden

Om LITA-avdraget gjordes separat från efterlevandepensionen och barnpensionen, skulle pensionernas slutsummor vara desamma.

Nytt LITA-avdrag:

Barnet fyller 18 år 25.11.2010. Förmånslåtarens pension är 2 300,00 euro i månaden. Efterlevandepension $6/12 \times 2\,300,00 = 1\,150,00$ euro i månaden. Förmånslåtarens pension från Sverige är 200,00 euro i månaden. Den beräknade efterlevandepensionen från Sverige är $6/12 \times 200,00 = 100,00$ euro i månaden. Förmånslåtarens teoretiska pension enligt arbetspensionsindexnivån år 2010 är 3 050,00 euro i månaden. Den teoretiska efterlevandepensionen är $6/12 \times 3\,050,00 = 1\,525,00$ euro i månaden.

År 2010 är minskningsgrunden för efterlevandepension 615,50 euro i månaden.

Den efterlevande makens egen beräknade pension är 1 000,00 euro i månaden.

LITA-förmånen till den efterlevande maken är 550,00 euro i månaden.

Minskning av den nationella efterlevandepensionen:

Den överskjutande delen: $1\,000,00 - 615,50 = 384,50$ euro i månaden

Minskning: $0,5 \times 384,50 = 192,25$ euro i månaden

Vid minskningen beaktas den finansiella pensionens proportionella andel av hela pensionen.

Proportionell minskning: $1\,150,00 / 1\,250,00 \times 192,25 = 176,87$ euro i månaden

Minskad efterlevandepension: $1\,150,00 - 176,87 = 973,13$ euro i månaden

Minskning av EU-efterlevandepensionen:

Den överskjutande delen: $1\,000,00 - 615,50 = 384,50$ euro månaden

Minskning: $0,5 \times 384,50 = 192,25$ euro i månaden

Minskad teoretisk efterlevandepension: $1\,525,00 - 192,25 = 1\,332,75$ euro i månaden

Minskad pro rata-efterlevandepension:

$120/180 \times 1\,332,75 = 888,50$ euro i månaden

Den nationella efterlevandepensionen är större, varför LITA-avdraget görs från den.

LITA-avdrag: $973,13 - 550,00 = 423,13$ euro i månaden

...

10 Kostnadsfördelningen för pensionerna

10.1 Om finansieringen av arbetspensionerna

Pensionerna finansieras i huvudsak med pensionsförsäkringsavgifter, som betalas av arbetsgivarna, arbetstagarna och företagen, samt uppkomna pensionsfonder och avkastningen av dessa. Ytterlighetsformerna av olika principer för finansieringen av pensioner är ett fördelningssystem och ett fonderande system.

I ett fördelningssystem täcker man varje års pensionsutgift och omkostnader med de försäkringsavgifter som tas ut samma år. I ett fonderande system tas det varje år ut så mycket försäkringsavgifter att de i genomsnitt räcker till att bekosta det pensionsskydd, som tillvuxit under året i fråga, under hela den tid då pensionen betalas ut, med beaktande av räntor och dödlighet.

Finansieringen av pensionerna enligt lagarna om pension för löntagare inom den privata sektorn har ordnats genom ett mellanting mellan de två principer, dvs. med en delvis fonderande teknik. Den presenteras närmare i punkt 1.1.5.

10.1.1 *Arbetspensionerna inom den offentliga sektorn*

Pensionssystemen inom den offentliga sektorn finansieras huvudsakligen enligt principen för fördelningssystemet. Numera samlar man också inom den offentliga sektorn in medel i kollektiva buffertfonder. Inom det kommunala pensionssystemet (KomPL) har pensionspengar fonderats från år 1988 och inom det statliga pensionssystemet (StaPL) från år 1990.

10.1.2 *Företagarpensionerna*

Pensionerna enligt lagarna om pension för företagare, FöPL och LFöPL, bekostas enligt fördelningssystemet. De försäkringsavgifter som tagits ut under ett år används efter avdrag för omkostnader till att bekosta pensionsutgiften under samma år. Staten bekostar pensionsutgiften till den del som företagens försäkringsavgifter inte räcker till för att täcka den. Staten har bidragit till att bekosta LFöPL-pensionerna från det år då LFöPL trädde i kraft, dvs. 1970, och till att bekosta FöPL-pensionerna sedan 1979.

10.1.3 Pensionsdelar som tillvuxit under oavlönade perioder

Kostnaderna för de pensionsdelar som tillvuxit under oavlönade perioder fördelas enligt fördelningssystemet mellan pensionsanstalterna i proportion till de arbetsinkomster som försäkrats i respektive pensionsanstalt.

10.1.4 Förmåner som tillvuxit under barnavårds- och studietid

Staten bekostar de pensionsdelar som tillvuxit enligt lagen om pensionsersättning som skall betalas av statens medel för tiden för vård av barn under tre år eller för tiden för studier.

10.1.5 Pensioner enligt lagarna om pension för löntagare inom den privata sektorn

Pensionerna enligt lagarna om pension för löntagare inom den privata sektorn, ArPL och SjöPL, finansieras genom tillämpning av en delvis fonderande teknik. En enskild pension som utbetalas kan indelas i två delar enligt det sätt på vilket den finansieras. En del av pensionen har fonderats i förväg och pengarna för betalning av pensionen till denna del kommer från fonden. En del bekostas enligt fördelningssystemet och pengarna kommer från försäkringsavgifterna under det år då pensionen betalas ut.

Pensioner enligt lagarna om pension för löntagare inom den privata sektorn har fonderats på individnivå ända sedan lagen trädde i kraft. Pengar för den framtida ålderspensionen fonderas årligen medan pensionen tillväxer under en anställning. Invalid- och arbetslöshetspensioner fonderas när pensionen börjar.

I ArPL fastställs fonderingsprincipen för varje pensionsslag samt den ansvariga pensionsanstalten som ansvarar för den fonderade delen. Varje pensionsanstalt ansvarar för en förhandsfonderad del av en enskild pension till den del som pensionsanstalten har tagit ut avgifter som fonderats för denna pension. Pensionsanstalten räknar försäkringsmatematiskt ut beloppet av den försäkringstekniska ansvarsskulden för varje försäkrads del vars framtida pension pensionsanstalten har fonderat i förväg. Den del som överstiger pensionens fonderade del, dvs. den del som ska bekostas gemensamt bekostas enligt fördelningssystemet.

Sjömanspensionskassan deltar i ansvarsfördelningen med den del av SjöPL-pensionen som motsvarar pensionsskyddet enligt ArPL (SjöPL-

ansvarsfördelningsdel). Den del av SjöPL-pensionen som överstiger SjöPL-ansvarsfördelningsdelen, dvs. överskjutande delen enligt SjöPL, bekostas av Sjömanspensionskassan.

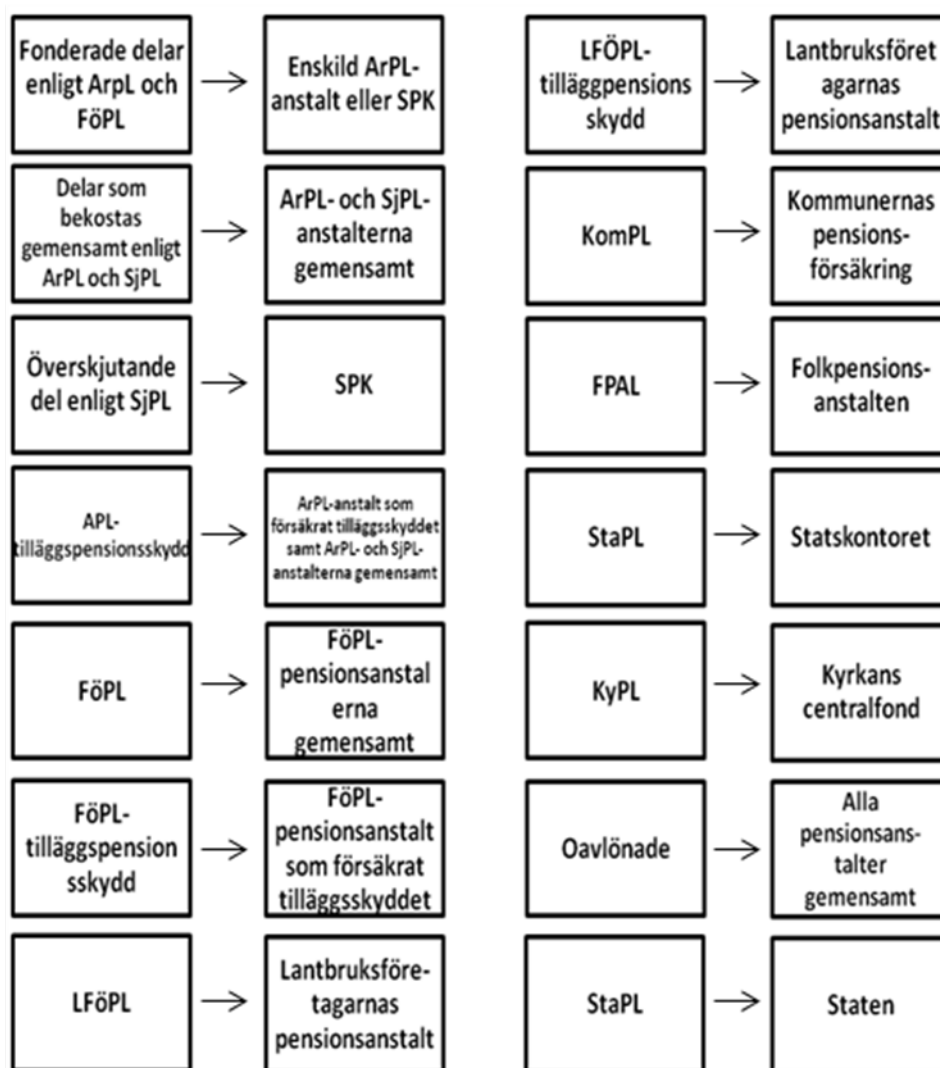
10.2 Kostnadsfördelningen mellan pensionsanstalterna

På grund av det decentraliserade systemet, den delvis fonderande tekniken samt den nedan nämnda principen om sista pensionsanstalt behövs det kostnadsfördelning mellan pensionsanstalterna och klarering av pensioner som pensionsanstalterna betalat för varandras räkning. Detta görs centralt på Pensionsskyddscentralen (PSC) enligt arbetspensionslagarna och ansvarsfördelningsgrunderna, som fastställts av social- och hälsovårdsministeriet.

Pensionsanstalterna inom den privata sektorn har handlat enligt den s.k. principen om sista pensionsanstalt ända sedan systemet trädde i kraft. Principen innebär att hela pensionen beviljas och utbetalas av den pensionsanstalt där arbetstagarens sista arbete har försäkrats. Den sista pensionsanstalten betalar också ut de pensionsdelar som någon annan pensionsanstalt har fonderat i förväg samt andra pensionsdelar som andra enskilda pensionsanstalter ansvarar för, och de pensionsdelar som bekostas gemensamt enligt fördelningssystemet. Även de största pensionsanstalterna inom den offentliga sektorn anslöt sig till principen om sista pensionsanstalt år 2004.

I den årliga kostnadsklareringen som PSC gör fördelas kostnaderna för de under året utbetalda pensionerna som bekostas enligt fördelningssystemet mellan pensionsanstalterna. Genom klareringen får pensionsanstalten också tillbaka de förhandsfonderade pensionsdelar, som den betalat ut, från de pensionsanstalter som förhandsfonderat pensionsdelarna samt övriga pensionsdelar som andra pensionsanstalter ansvarar för.

De utbetalda pensionerna indelas i delar enligt olika lagar, och ArPL- och SjöPL-pensionerna indelas dessutom i den fonderade delen och den del som ska bekostas gemensamt. Hur de olika pensionsdelarna bekostas framställs i följande figur. Hur ArPL- och SjöPL-pensionerna indelas i en fonderad del och en del som bekostas gemensamt beskrivs närmare i stycke 10.3.

Bild 10.1. Hur olika pensionsdelar bekostas.

I praktiken sker kostnadsklareringen så att pensionsanstalterna årligen lämnar PSC exakta uppgifter om de pensioner som de betalat föregående kalenderår, indelade med tanke på kostnadsfördelningen utgående från hur pensionsdelarna bekostas. Pensionsanstalterna lämnar PSC också de uppgifter om den i pensions-

anstalten försäkrade lönesumman, på basis av vilka kostnaderna för pensioner som ska bekostas gemensamt fördelas mellan pensionsanstalterna. Utgående från dessa räknar PSC ut hur mycket varje pensionsanstalt ska krediteras och debiteras. Krediteringen består av den pensionsutgift som pensionsanstalten lagt ut och som ska bekostas gemensamt eller är på andra pensionsanstalters ansvar. Debiteringen består av pensionsanstaltens andel av den pensionsutgift som ska bekostas gemensamt och av den pensionsutgift som andra pensionsanstalter betalat ut och som pensionsanstalten i fråga ansvarar för.

Om debiteringen är större än krediteringen, betalar pensionsanstalten in skillnaden till PSC. I motsatt fall betalar PSC ut skillnaden till pensionsanstalten. Eftersom penningbeloppen i kostnadsfördelningen är stora, klareras kostnader redan i förväg, under det år då pensionerna betalas, genom ett förskottsförfarande.

Klareringen av pensionsdelar för oavlönade perioder som pensionsanstalterna betalat ut görs årligen på PSC på basis av uppgifter som pensionsanstalterna lämnar. Pensionsanstalterna lämnar PSC också uppgifter om utbetalda pensionsdelar som tillvuxit under barnavårds- eller studietid. Staten gottgör dessa utbetalda pensioner till pensionsanstalterna via PSC.

10.3 Indelning av ArPL- och SjöPL-pension i en fonderad del och en del som ska bekostas gemensamt

Pensionen indelas pensionsslagsvis i delar enligt olika lagar för kostnadsfördelningen. ArPL- och SjöPL-pensionerna indelas dessutom i en del som bekostas gemensamt, en fonderad del som pensionsanstalten själv bekostar, en fonderad del som en annan pensionsanstalt bekostar och en överskjutande del enligt SjöPL. I detta kapitel behandlas närmare hur pensionen indelas i den fonderade delen och del som bekostas gemensamt i fråga om olika pensionsslag. Den fonderade delen av en pension är alltid på en viss enskild pensionsanstalts ansvar.

10.3.1 Ålderspension

Ålderspensionen fonderas på individnivån under förtgående anställningar när arbetstagaren är 18–54 år gammal. Före år 2005 började fonderingen när arbetstagaren fyllde 23 år.

Fonderad pension har tillvuxit enligt följande:

- Från och med 1.7.1962 till utgången av år 1976 med en procent av inkomsterna under varje år.
- Åren 1977–1996 med 1,5 procent av inkomsterna under varje år.
- Från och med år 1997 med 0,5 procent av inkomsterna under varje år.

Utöver ovan nämnda fondering avsätts det årligen medel till ålderspensionsansvaren för att stärka fonderingen. Dessa avsättningar kallas nivåhöjningar av de fonderade delarna. Från och med år 2007 riktas höjningarna till de fonderade delarna av pensioner till försäkrade och pensionstagare som fyllt 55 år.

I fråga om ålderspensioner klareras kostnadsfördelningen så att varje pensionsanstalt lämna in uppgifterna om det sammanlagda beloppet av de ålderspensioner den utbetalar och dessutom det sammanlagda beloppet av de under året utbetalda fonderade delarna av ålderspensioner på individnivå, som pensionsanstalten ansvarar för. Det senare erhålls ur registren. Klareringen görs utgående från dessa uppgifter.

10.3.2 Invalidpension och rehabiliteringsstöd

Invalidpensionen bekostas helt och hållet gemensamt, om det sammanlagda beloppet av den försäkrades ArPL- och SjöPL-arbetsinkomster under de två sista kalenderåren före pensionsfallsåret är mindre än 15 469,61 euro (12 566,70 euro enligt 2004 års nivå).

I annat fall beräknas den fonderade delen av invalidpensionen utifrån beloppet av ArPL-SjöPL-pensionen som motsvarar invalidpensionens begynnelse tidpunkt. Varje ArPL- eller SjöPL-pensionsanstalt ansvarar för en fonderad del som är den andel av ArPL-SjöPL-pensionen som motsvarar den andel som pensionstagarens ArPL- eller SjöPL-inkomster försäkrade i pensionsanstalten utgör av alla inkomster och förmåner under granskningstiden för ansvarsfördelningen. Med granskningstid för ansvarsfördelningen avses de två sista kalenderåren före pensionsfallsåret. I inkomsterna och förmånerna under granskningstiden för ansvarsfördelningen medräknas arbetsinkomster, inkomster som ligger till grund för förmåner under oavlönade perioder, förmåner som betalts till beloppet av grunddagpenning och förmåner som omfattas av lagen om pensionsersättning

som skall betalas av statens medel för tiden för vård av barn under tre år eller för tiden studier till beloppet 1 047,22 euro (enligt 2004 års nivå) samt inkomsten för återstående tid i ett tidigare pensionsförhållande. Inkomstbortfall vid deltidspension medräknas inte i arbetsinkomsterna.

Exempel 10.1. Rehabiliteringsstöd.

(Kostnadsfördelningen har gjorts för exempel 5.1 tidigare i handboken.)

För indelningen av rehabiliteringsstödet i delar med tanke på ansvarsfördelningen: Arbetstagaren har en APL-anställning, som har varit försäkrad i pensionsanstalt A.

Rehabiliteringsstödet, som börjar 1.4.2010, är en pension med återstående tid och det sammanlagda beloppet av arbetsinkomster under granskningstiden för ansvarsfördelningen utan avdrag för arbetstagares pensionsavgift överstiger gränsen 15 469,61 euro (enligt 2010 års nivå). Därför ingår det en fonderad del i pensionen. Granskningstiden för ansvarsfördelningen är 1.1.2007–31.12.2008 och inkomstbeloppet under den tiden utan avdrag för arbetstagares pensionsavgift är 50 374,83 euro enligt 2010 års nivå.

Den fonderade delen av rehabiliteringsstödet är $50\,374,83 / 50\,374,83 \times 1\,115,97 = 1\,115,97$ euro i månaden, dvs. rehabiliteringsstödet utgörs i sin helhet av fonderad del när den börjar. För den fonderade delen ansvarar pensionsanstalt A.

...

10.3.3 Rehabiliteringspenning

Den fonderade delen av rehabiliteringspenningen är lika stor som den fonderade delen av den ArPL-SjPL-invalidpension som rehabiliteringspenningen grundar sig på hade varit, om det i stället för rehabiliteringspenning hade beviljats invalidpension. Den fonderade delen fördelas mellan de ansvariga pensionsanstalterna på samma sätt som vid invalidpension.

10.3.4 Arbetslöshetspension

Om arbetslöshetspensionen är en fribrevspension, bekostas den helt och hållet gemensamt.

Om pensionsfallet för arbetslöshetspensionen inträffar 1.1.2007 eller senare, bestäms rätten till återstående tid på samma sätt som den skulle bestämmas enligt 2004 års bestämmelser, om pensionsfallet inträffade 31.12.2006.

Om arbetstagaren har rätt till pension för återstående tid 31.12.2006 och

- han eller hon efter 31.12.2006 har haft arbetsinkomster som försäkrats enligt ArPL eller SjöPL på minst 24 620 euro (20 000 euro enligt 2004 års nivå), ingår det ingen fonderad del i arbetslöshetspensionen.
- han eller hon efter 31.12.2006 har haft ArPL- eller SjöPL-försäkrade arbetsinkomster på mindre än 24 620 euro (20 000 euro enligt 2004 års nivå), är ArPL-SjöPL-arbetslöshetspensionens begynnelsebelopp i sin helhet fonderad del, och för den fonderade delen ansvarar den pensionsanstalt som försäkrat den anställning till vilken rätten till återstående tid ansluts.
- han eller hon efter 31.12.2006 inte har arbetat enligt ArPL eller SjöPL, är ArPL-SjöPL-arbetslöshetspensionens begynnelsebelopp i sin helhet fonderad del, och för den fonderade delen ansvarar den pensionsanstalt som försäkrat den anställning till vilken rätten till återstående tid ansluts.

10.3.5 Deltidspension och familjepension

Deltidspensioner och familjepensioner enligt ArPL och SjöPL bekostas helt och hållet gemensamt.

10.3.6 Överskjutande del enligt SjöPL

En pension eller pensionsdel som tillvuxit enligt SjöPL indelas för ansvarsfördelningen i två delar, SjöPL-ansvarsfördelningsdelen, som motsvarar pensionsskyddet enligt ArPL, och den överskjutande delen enligt SjöPL. SjöPL-ansvarsfördelningsdelen indelas i en fonderad del och en del som bekostas gemensamt, på samma sätt som ovan anges i fråga om respektive pensionsslag. Sjömanspensionskassan bekostar den överskjutande delen enligt SjöPL.

10.3.7 Pensioner enligt registrerat APL- och FöPL tilläggspensionsskydd

För den fonderade delen av en registrerad APL-tilläggspension ansvarar alltid den pensionsanstalt som har försäkrat tilläggspensionen. Den pensionsanstalt som har försäkrat tilläggspensionen beräknar den fonderade delens belopp enligt de av social- och hälsovårdsministeriet fastställda beräkningsgrunderna och meddelar det till intjäningsregistret när tilläggsförmånen har upphört. Den del av pensionen som överstiger den fonderade delen är pension som bekostas gemensamt.

Hela beloppet av registrerad FöPL-tilläggspension är på den pensionsanstalts ansvar som har försäkrat tilläggspensionsskyddet.

11 Engångsbelopp

Pensionsanstalten har rätt att utan pensionstagarens samtycke betala pensionen som engångsbelopp, om dess belopp före avdrag för primära förmåner är mindre än 24,62 euro (20 euro enligt 2004 års nivå) i månaden. När man undersöker om pensionen ligger under gränsen för engångsbetalning, beaktas den totala VILMA-pensionen och också eventuell registrerad tilläggspension.

Pensionen kan betalas som engångsbelopp även då om pensionen är minst 24,62 euro men högst 61,55 euro i månaden (50 euro enligt 2004 års nivå) före avdrag för primära förmåner. Då förutsätts dock att pensionsanstalten har meddelat att pensionen ska betalas som engångsbelopp och att pensionstagaren inte har motsatt sig detta inom den tid som pensionsanstalten angett. Som engångsbetalning kan betalas ålderspension, full invalidpension (även rehabiliteringsstöd) och familjepension, som efter minskning av efterlevandepension men före avdrag för primära förmåner är lägre än gränsen för engångsbetalning. Delinvalidpension eller arbetslöshetspension kan inte betalas som engångsbelopp.

Om det vid sidan av ålders- eller invalidpension som betalas ut månatligen tillväxer ny pension, läggs den i sinom tid till den löpande pensionen, även om den nya intjänade pensionen till sitt belopp är under gränsen för engångsbetalning.

11.1 Ålderspension som beviljas efter invalidpension

Om pensionsanstalten som engångsbelopp betalar ut en invalidpension som har beviljats tills vidare, betalar den samtidigt som engångsbelopp ut den ålderspension som beviljas efter invalidpensionen. Pensionsanstalten kan överväga om den betalar invalidpensionen som engångsbelopp, men i fråga om ålderspensionen finns denna möjlighet inte längre.

Om invalidpension enligt 2004 års bestämmelser betalas som engångsbelopp först år 2010 eller senare, kan ålderspension som följer efter i invalidpensionen inte betalas som engångsbelopp tillsammans med invalidpensionen. Detta beror på att invalidpension enligt 2004 års bestämmelser alltid är en fribrevspension, efter vilken ålderspensionen beräknas på nya grunder.

11.2 Gränsbeloppet höjs med lönekoeficienten

Gränsbeloppet för engångsutbetalning höjs med lönekoeficienten, men löpande pensioner med arbetspensionsindex. Sannolikheten för att en pension, som när den började har överstigit gränsen för engångsbelopp, senare kommer att stanna under gränsbeloppet är sålunda större än tidigare. I så fall kan pensionsanstalten betala ut pensionen som engångsbelopp, vilket lagen dock inte förutsätter.

11.3 Hur engångsbeloppet beräknas

Engångsbeloppet beräknas enligt de grunder som fastställts av social- och hälsovårdsministeriet. Social- och hälsovårdsministeriet har än drat beräkningsgrunderna för engångsbelopp som anges i ArPL 114 §, S jPL 111 §, F öPL 99 § och LFöPL 94 §. Ändringen beror på att man efter år 2005 började använda koeficienter för engångsbelopp som baserade sig på dödligheten enligt APL-grundskyddet i stället för den tidigare använda dödligheten enligt APL-tilläggs pensionsskyddet. På grund av generationsdödligheten, som används i grundskyddet, ska koeficienterna i fortsättningen justeras då och då. De nya koeficienterna för engångsbelopp trädde i kraft i början av år 2010.

Engångsbelopp räknas ut genom att multiplicera den årliga pensionen med en koeficient som motsvarar pensionstagarens ålder. Kvinnor och män har samma koeficienter.

11.4 Tidpunkt för uträkning av engångsbelopp

Engångsbelopp uträknas i allmänhet för tiden efter beslutet om engångsutbetalning. Pension som beviljas retroaktivt betalas normalt, d.v.s. som månatlig pension.

Familjepension som engångsbelopp betalas till alla förmånstagare som är berättigade till engångsutbetalning med verkan från samma tidpunkt.

Om en pension betalas som engångsbelopp, har pensionstagaren på basis av samma pensionsfall inte längre rätt till pension för de anställningar som engångsbeloppet baserade sig på. Därför bör pensionsanstalten inte betala ut en pension som engångsbelopp förrän det är sannolikt att pensionen inte längre ändras.

Exempel 11.1. *Ålderspension som engångsbelopp.*

En arbetstagare som är född 8.7.1946 beviljas ålderspension. Pensionen betalas ut som engångsbelopp räknad från 1.10.2010.

Pensionstagarens ålder 1.10.2010 är 64 år 2 månader, och då är koefficienten för engångsbelopp 15,68 (här används koefficienterna för engångsbelopp av ålders- och efterlevandepensioner enligt bilaga 13 A).

Ålderspensionen är 8,71 i månaden, den årliga pensionen är $12 \times 8,71 = 104,52$ euro.

Engångsbeloppet är $104,52 \times 15,68$ euro = 1 638,87 euro.

...

Exempel 11.2. *Invalidpension och engångsbetalning av framtida ålderspension.*

En person som är född 7.10.1975 får 14,62 euro i månaden i invalidpension. Pensionen utbetalas som engångsbelopp från 1.4.2010. Med samma engångsbelopp betalas också den framtida ålderspensionen.

Pensionstagarens ålder 1.4.2010 är 31 år och fem månader, vilket innebär att koefficienten för engångsbelopp är 21,46. Här används koefficienterna för engångsbelopp av invalidpension och framtida ålderspension, som finns i bilaga 13 B.

Invalidpensionen är 14,62 euro i månaden och den årliga pensionen $12 \times 14,62 = 175,44$ euro.

Engångsbeloppet är $175,44 \times 21,46$ euro = 3 764,94 euro.

...

12 Dröjsmålsförhöjning

Om pensionsanstaltens handläggning av pensionsansökan tar mer än tre månader, ska pensionsanstalten betala en dröjsmålsförhöjning av pensionen. Förhöjningen av förmånen per år följer den räntefot som avses i 4 § 1 mom. räntelagen. Dröjsmålsförhöjning betalas inte, om den blir mindre än 6,64 euro enligt 2010 års nivå (5,39 euro enligt 2004 års nivå).

Förhöjningen av förmånen ska räknas ut för varje dag av dröjsmålstiden, dock inte för tiden innan tre månader förflutit från utgången av den kalendermånad då förmånstagaren hos pensionsanstalten framställt sina anspråk samt en sådan utredning om förmånens grund och belopp som skäligen kan krävas av honom.

Om pensionsansökan har blivit anhängig i februari, beräknas förhöjningen från och med den första juni. Om pensionen betalas den 15 juni, ska förhöjningen betalas för 15 dagar till de pensionsposter som hänför sig till tiden före den 1 juni (det kan handla om flera månaders pension). Pensionen för juni månad höjs inte, eftersom den inte har fördröjts.

Pensionssökanden kan ansöka om pension i god tid innan pensionen ska börja. Om utbetalningen av pensionen börjar samma kalendermånad som rätten till pensionen, betalas ingen dröjsmålsförhöjning, även om handläggningen har tagit mer än tre månader.

När dagarna räknas anses en kalendermånad alltid bestå av 30 dagar och ett år bestå av 360 dagar.

Exempel 12.2. Dröjsmålsförhöjning av invalidpension.

Ansökan om invalidpension blev anhängig 15.5.2010. Dröjsmålstiden börjar 1.9.2010. Pensionen beviljas retroaktivt från och med 1.1.2010 och de retroaktiva pensionsposterna betalas 20.11.2010. Den fortlöpande månatliga utbetalningen börjar 1.12.2010. Den månatliga pensionen är 1 500 euro i månaden och procentsatsen för dröjsmålsförhöjningen är 8.

I exemplet antas att dröjsmålsförhöjningen också under den senare delen av år 2010 är åtta procent, såsom den är 1.1.2010–30.6.2010.

Tid	1.1.2010–30.8.2010	1.9.2010–30.9.2010	1.10.2010–30.10.2010
Pension som förhöjs	12 000 euro	1 500 euro	1 500 euro
Dröjsmålstid	1.9.2010–20.11.2010	1.10.2010–20.11.2010	1.11.2010–20.11.2010
Dröjsmålsförhöjning	$0,08 \frac{80}{360} \times 12\,000$ = 213,33	$0,08 \frac{50}{360} \times 1\,500$ = 16,67 e	$0,08 \frac{20}{360} \times 1\,500$ = 6,67 e

Pensionen under tiden 1.11.2010–30.11.2010 har inte fördröjts, eftersom den har betalats ut under samma månad.

I samband med utbetalningen av de retroaktiva pensionerna 20.11.2010 skall det betalas en dröjsmålsförhöjning på 236,67 euro.

...

13 Tilläggs exempel

I beräkningsexemplen har vi utgått från följande antagna indextal och procent-satser för av drag av arbetstagarens pensionsavgift vid beräkning av inkomster under sådana år för vilka index inte ännu har fastställts.

År	halv-vägs	arbets-pensionsindex	löne-koefficient	LAPL före 53 års ålder	LAPL efter fyllda 53 år
1995	1712	1712		0,0343	
1996	1760	1737		0,045	
1997	1791	1754		0,047	
1998	1825	1783		0,047	
1999	1868	1812		0,047	
2000	1903	1838		0,045	
2001	1981	1912		0,044	
2002	2054	1968		0,046	
2003	2103	2002		0,046	
2004	2151	2028		0,046	
2005	2191	2047	1,028	0,043	0,058
2006	2246	2081	1,063	0,043	0,054
2007	2311	2127	1,100	0,043	0,054
2008	2363	2178	1,124	0,041	0,052
2009	2494	2286	1,192	0,043	0,054
2010	2538	2292	1,231	0,045	0,057
2011	2586	2333	1,256	0,048	0,061
2012	2647	2382	1,288	0,052	0,066
2013		2430	1,324	0,054	0,068
2014		2479	1,363	0,056	0,071

Exempel 13.1. APL-skyddsandel.

Arbetstagaren är född 15.6.1945. Hans anställning har börjat 1.1.1980 och fortgår utan avbrott tills ålderspensionen börjar 1.7.2010, då anställningen upphör. Pensionen beräknas också enligt 2004 års bestämmelser. När pensionen beräknas enligt 2004 års bestämmelser anses anställningen inte ha upphört 31.12.2004. För 2004 års fribrev och den pension som beräknas enligt 2004 års bestämmelser justeras inkomsterna med halvvägsindex till nivåerna åren 2004 och 2010. När pensionen beräknas enligt 2005 års bestämmelser justeras arbetsinkomsterna med lönekoeficienten till 2010 års nivå.

År	Arbetsinkomster euro/år enligt intjä- ningsårets nivå	Arbetsinkomster euro/år 2004 års nivå (2151) efter LAPL- avdrag	Arbetsinkomster euro/år 2010 års halv- vägsindex- nivå (2538) efter LAPL- avdrag	Arbetsinkomster euro/år 2010 års lönecoeffi- cientsnivå (1,231) efter LAPL-avdrag
1992	10 861,45	13 890,00	16 389,03	17 098,59
1993	10 170,38	12 960,00	15 291,72	15 953,76
1994	10 876,65	13 860,00	16 353,64	17 061,66
1995	11 787,41	14 810,00	17 474,56	18 231,11
1996	13 336,00	15 739,66	18 571,48	19 375,52
1997	14 534,64	16 670,65	19 669,97	20 521,57
1998	18 963,03	21 299,93	25 132,13	26 220,21
1999	20 250,53	22 222,49	26 220,68	27 355,89
2000	21 491,52	23 150,57	27 315,74	28 498,35
2001	22 324,80	23 149,78	27 314,80	28 497,38
2002	24 973,01	25 001,66	29 499,87	30 777,04
2003	28 469,45	27 779,76	32 777,79	34 196,88
2004	26 205,23	24 999,79	29 497,66	30 774,74
2005	28 041,27		30 598,34	31 631,05
2006	24 607,58		26 221,80	26 872,34
2007	25 000,00		25 973,04	26 466,50
2008	23 250,53		23 673,86	24 139,76
2009	20 159,03		19 406,89	19 694,39
2010	8 000,00		7 544,00	7 544,00

1) Pensionen beviljas enligt 2005 års bestämmelser:

Fribrevet från år 2004 beräknas enligt 2004 års bestämmelser och nivå. Den intjänade pensionens belopp justeras med lönecoefficientsen till nivån för pensionens begynnelseår 2010. Ett automatiskt avbrytande av anställningsförhållandet görs 31.12.1999.

Anställningen utan avbrott

Pensionsgrundande lön (beräkningsår 1995–2004)

$$\frac{14\,810,00 + 15\,739,66 + 16\,670,65 + 21\,299,93 + 22\,222,49 + 23\,150,57 + 23\,149,78 + 25\,001,66 + 27\,779,76 + 24\,999,79}{3\,600} \times 30$$

= 1 790,20 euro i månaden

Pensionsgrundande tid och pensionstillväxt:

Pensionstillväxt 1,5 procent (före 60 års ålder) 1.1.1980–31.12.2004 gäller för 300 månader.

Fribrev 2004:

$$\frac{(300 \times 1,5 \% \times 1790,20)}{12} = 671,33 \text{ euro i månaden}$$

Ett automatiskt avbrytande av anställningsförhållandet görs 31.12.1999.

Första perioden är 1.1.1980–31.12.1999

Pensionsgrundande lön, beräkningsåren 1992, 1994, 1996, 1997, 1998 och 1999

$$\frac{13\,890,00 + 13\,860,00 + 15\,739,66 + 16\,670,65 + 21\,299,93 + 22\,222,49}{2\,160} \times 30 =$$

1 440,04 euro i månaden

Pension tillväxer med 1,5 procent under tiden 1.1.1980–31.12.1999, dvs. 240 månader

Pension som tillvuxit under den första anställningsperioden

$$\frac{240 \times 1,5 \% \times 1\,440,04}{12} = 432,01 \text{ euro i månaden}$$

Den andra perioden är 1.1.2000–31.12.2004

Pensionsgrundande lön (beräkningsår 2000–2004)

$$\frac{23\,150,57 + 23\,149,78 + 25\,001,66 + 27\,779,76 + 24\,999,79}{1\,800} \times 30 = 2\,068,03 \text{ euro i månaden}$$

naden

Pensionsgrundande tid och pensionstillväxt:

Pensionstillväxten är 1,5 procent under tiden 1.1.2000–31.12.2004, dvs. 60 månader.

Pension som tillvuxit under den andra perioden:

$$\frac{(60 \times 1,5 \% \times 2\,068,03)}{12} = 155,10 \text{ euro i månaden}$$

De pensioner som tillvuxit under den första och den andra perioden är sammanlagt $432,01 + 155,10 = 587,11$ euro i månaden. Utan avbrytande blir pensionen för anställningen större, 671,33 euro i månaden.

2004 års fribrev justeras med lönekoeficienten till 2010 års nivå (pensionens begynnelseår)

$$671,33 \times \frac{1,231}{1,000} = 826,41 \text{ euro i månaden}$$

Pensionen för arbetsinkomsterna efter 31.12.2004 beräknas utgående från inkomsterna justerade med lönekoeficienten till nivån för det år då pensionen beviljas, efter avdrag för arbetstagares pensionsavgift. Beräkningsformeln för pensionen är $\frac{\text{Pensionstillväxt} \times \text{årsinkomst}}{12}$

Pensionstillväxten är 1,9 procent under tiden 1.1.2005–30.6.2008 och 4,5 procent under tiden 1.7.2008–30.6.2010.

Pension som tillväxer med 1,9 procent

$$\frac{1,9 \% \times \left(31\,631,05 + 26\,872,34 + 26\,466,50 + \frac{6}{12} \times 24\,139,76 \right)}{12} = 153,65 \text{ euro i månaden}$$

Pension som tillväxer med 4,5 procent

$$\frac{4,5 \% \times \left(\frac{6}{12} \times 24\,139,76 + 19\,694,39 + 7\,544,00 \right)}{12} = 147,41 \text{ euro i månaden}$$

Den pension som tillvuxit efter 1.1.2005 är 153,65+147,41=301,06 euro i månaden.

Pensionen beräknad enligt 2005 års bestämmelser är 2004-fribrevet + pensionen för arbetsinkomster efter 31.12.2004, 826,41 + 301,06 = 1 127,47 euro i månaden.

2) Pensionen enligt 2004 års bestämmelser, beräknas helt enligt 2004 års bestämmelser utan omvandling till fribrev 31.12.2004.

Pensionsgrundande lön, beräkningsår 2000–2009 (halvvägsindex)

$$\frac{27\,315,74 + 27\,314,80 + 29\,499,87 + 32\,777,79 + 29\,497,66 + 30\,598,34 + 26\,221,80 + 25\,973,04 + 23\,673,86 + 19\,406,89}{3\,600} \times 30$$

= 2 269,00 euro i månaden

Pensionsgrundande tid och pensionstillväxt:

Tiden med pensionstillväxt på 1,5 procent är 1.1.1980–31.12.2004, dvs. 300 månader

Tiden med pensionstillväxt på 2,5 procent är 1.1.2005–15.6.2010, dvs. 65 månader 15 dagar

Pension

$$\frac{(300 \times 1,5 \% \times 2\,269,00) + \left(65 \frac{15}{30} \times 2,5 \% \times 2\,269,00 \right)}{12} = 1\,160,50 \text{ euro i månaden}$$

Ett automatiskt avbrytande av anställningsförhållandet görs 31.12.1999.

Den första perioden är 1.1.1980–31.12.1999

Pensionsgrundande lön, beräkningsåren 1992, 1994, 1996, 1997, 1998 och 1999

$$\frac{16\,389,03+16\,353,64+18\,571,48+19\,669,97+25\,132,13+26\,220,68}{2\,160} \times 30 =$$

1 699,12 euro i månaden

Pensionen tillväxer med 1,5 procent under tiden 1.1.1980–31.12.1999, dvs. 240 månader.

$$\frac{240 \times 1,5 \% \times 1\,699,12}{12} = 509,74 \text{ euro i månaden}$$

Den pension som tillvuxit under den första perioden är 509,74 euro i månaden.

Den andra perioden är 1.1.2000–15.6.2010

Pensionsgrundande lön (beräkningsår 2000–2009)

$$\frac{27\,315,74+27\,314,80 + 29\,499,87+32\,777,79+29\,497,66+30\,598,34+26\,221,80 + 25\,973,04+23\,673,86+19\,406,89}{3\,600} \times 30 =$$

= 2 269,00 euro i månaden

Pensionsgrundande tid och pensionstillväxt:

Pension tillväxer med 1,5 procent under tiden 1.1.2000–31.12.2004, dvs. 60 månader.

Pension tillväxer med 2,5 procent under tiden 1.1.2005–15.6.2010, dvs. 65 månader 15 dagar.

Pension

$$\frac{(60 \times 1,5 \% \times 2\,269,00) + \left(65 \frac{15}{30} \times 2,5 \% \times 2\,269,00 \right)}{12} = 479,80 \text{ euro i månaden}$$

Den pension som tillvuxit under den andra perioden är 593,25 euro i månaden.

De pensioner som tillvuxit under den första och den andra perioden är sammanlagt $509,74 + 479,80 = 989,54$ euro i månaden.

Utan avbrytande blir pensionen för anställningen större, 1 160,50 euro i månaden.

Den pension som tillvuxit enligt 2004 års bestämmelser justerad med halvvägsindex år 2010 är 1 160,50 euro i månaden.

Pensionerna beräknade enligt 2004 och 2005 års bestämmelser jämförs sinsemellan.

Pensionen beräknad enligt 2004 års bestämmelser är 1 160,50 euro i månaden.

Pensionen beräknad enligt 2005 års bestämmelser är 1 127,87 euro i månaden.

Pensionen blir större beräknad enligt 2004 års bestämmelser, varför APL-skyddsandelen läggs till pensionen beräknad enligt 2005 års bestämmelser. Skyddsandelen är skillnaden mellan pensionerna beräknade enligt 2004 års respektive 2005 års bestämmelser.

APL-skyddsandel $1\,160,50 \text{ euro} - 1\,127,47 = 33,03$ euro i månaden

Den förtida ålderspensionen 1.7.2010 är $1\,127,47 + 33,03 = 1\,160,50$ euro i månaden.

...

Exempel 13.2. Hur barnavårdstid inverkar på inkomsten för återstående tid.

Personen blir arbetsförmögen år 2011, när hon fyller 35 år. Den återstående tiden är sammanlagt 339 månader.

år	Inkomst som beaktas i återstående tid (arbetsinkomst och oavlönade perioder sammanlagt) enligt pensionsfallsårets nivå och efter avdrag för arbetstagarens pensionsavgift	
2001	30 000	
2002	24 200	innehåller barnavårdstid
2003	9 600	innehåller barnavårdstid
2004	1 200	innehåller barnavårdstid
2005	8 400	innehåller barnavårdstid
2006	36 000	
2007	28 800	
2008	8 800	innehåller barnavårdstid
2009	7 600	innehåller barnavårdstid
2010	30 000	
2011 pf-året	10 000	pensionsfallsåret

Inkomst för återstående tid enligt huvudregeln, granskningstid åren 2006, 2007, 2008, 2009 och 2010.

$$\frac{36\,000 + 28\,800 + 8\,800 + 7\,600 + 30\,000}{60} = 1\,853,33 \text{ euro i månaden}$$

Pension för den återstående tiden:

$$\frac{1\,853,33 \times 339 \times 1,5\%}{12} = 785,35 \text{ euro i månaden}$$

Inkomsten för återstående tid kan beräknas enligt undantagsregeln om barnavårdstid från och med år 2005 för de högst tio sista åren före pensionsfallsåret.

Då beaktas de år, i vilka det inte ingår barnavårdstid, dvs. åren 2006, 2007 och 2010.

$$\frac{36\,000 + 28\,800 + 30\,000}{3 \times 12} = 2\,633,33 \text{ euro i månaden}$$

Pension för återstående tid

$$\frac{2\,633,33 \times 339 \times 1,5\%}{12} = 1\,115,87 \text{ euro i månaden}$$

De sammanlagda pensionerna jämförs sinsemellan.

Den intjänade pensionen är 250 euro i månaden.

Skillnaden mellan huvudregeln och barnavårdsregeln är

$$1\,115,87 - 785,35 = 330,52 \text{ euro i månaden}$$

$$\text{Procentuell inverkan } \frac{330,52}{1\,035,35} \times 100 = 31,92\%$$

Pensionen beräknas enligt bestämmelsen om barnavårdstid, eftersom den ger en pension som är 20 procent större än pensionen beräknad enligt huvudregeln.

Pensionen för återstående tid är 1 115,87 euro i månaden.

...

Bilagor

Bilaga 1 Index, lönekoeficient och avdragskoeficient

År	Indextal		Avdragskoeficient		
	APL-halvvägsindex/ förvärvsaktiv ålder	Arbetspensionsindex/ pensionsålder	Lönekoeficient	Före 53 års ålder	Efter 53
1961–62	100	100			
1963	106	106			
1964	116	116			
1965	130	130			
1966	142	142			
1967	152	152			
1968	165	165			
1969	182	182			
1970	197	197			
1971	216	216			
1972	247	247			
1973	274	274			
1974	315	315			
1975	383	383			
1976	462	462			
1977	524	524			
(1.7.1977*	544	544)			
1978	573	573			
1979	608	608			
(1.7.1979*	628	628)			
1980	665	665			
(1.7.1980*	697	697)			
1981	745	745			
(1.7.1981*	780	780)			
1982	836	836			
(1.7.1982*	866	866)			
1983	915	915			
(1.7.1983*	952	952)			
1984	1006	1006			
(1.7.1984*	1019	1019)			
1985	1088	1088			
1986	1165	1165			
1987	1225	1225			
1988	1291	1291			
1989	1387	1387			
1990	1481	1481			
1991	1595	1595			
1992	1682	1682			
1993	1688	1688			
1994	1688	1688			
1995	1712	1712			
1996	1760	1737		0,0343	
1997	1791	1754		0,045	
1998	1825	1783		0,047	
1999	1868	1812		0,047	
2000	1903	1838		0,047	
2001	1981	1912		0,045	
2002	2054	1968		0,044	
2003	2103	2002		0,046	
2004	2151	2028		0,046	
2005	2191	2047	1,028	0,046	0,058
2006	2246	2081	1,063	0,043	0,054
2007	2311	2127	1,100	0,043	0,054
2008	2363	2178	1,124	0,041	0,052
2009	2494	2286	1,192	0,043	0,054
2010	2538	2292	1,231	0,045	0,057

* Preliminär indexjustering (preliminärt index har tillämpats vid beviljande och utbetalning av pensioner).

Bilaga 2 Procentsatserna för barntillägg

FöPL och LFöPL Företagarens födelseår	Procentsats för barntillägg för ett barn
–1927	20
1928	19
1929	18
1930	17
1931	16
1932	15
1933	14
1934	13
1935	12
1936	11
1937	10
1938	9
1939	8
1940	7
1941	6
1942	5
1943	4
1944	3
1945	2
1946	1
1947–	–

Minskad efterlevandepension

Efterlevandepension e/mån	Förmånsårtare:																			
	200	400	600	800	1000	1200	1400	1600	1800	2000	2200	2400	2600	2800	3000	3200	3400	3600	3800	4000
0	100	200	300	400	500	600	700	800	900	1000	1100	1200	1300	1400	1500	1600	1700	1800	1900	2000
200	100	200	300	400	500	600	700	800	900	1000	1100	1200	1300	1400	1500	1600	1700	1800	1900	2000
400	100	200	300	400	500	600	700	800	900	1000	1100	1200	1300	1400	1500	1600	1700	1800	1900	2000
600	100	200	300	400	500	600	700	800	900	1000	1100	1200	1300	1400	1500	1600	1700	1800	1900	2000
800	8	108	208	308	408	508	608	708	808	908	1008	1108	1208	1308	1408	1508	1608	1708	1808	1908
1000	0	8	108	208	308	408	508	608	708	808	908	1008	1108	1208	1308	1408	1508	1608	1708	1808
1200	0	0	8	108	208	308	408	508	608	708	808	908	1008	1108	1208	1308	1408	1508	1608	1708
1400	0	0	0	8	108	208	308	408	508	608	708	808	908	1008	1108	1208	1308	1408	1508	1608
1600	0	0	0	0	8	108	208	308	408	508	608	708	808	908	1008	1108	1208	1308	1408	1508
1800	0	0	0	0	0	8	108	208	308	408	508	608	708	808	908	1008	1108	1208	1308	1408
2000	0	0	0	0	0	0	8	108	208	308	408	508	608	708	808	908	1008	1108	1208	1308
2200	0	0	0	0	0	0	0	8	108	208	308	408	508	608	708	808	908	1008	1108	1208
2400	0	0	0	0	0	0	0	0	8	108	208	308	408	508	608	708	808	908	1008	1108
2600	0	0	0	0	0	0	0	0	0	8	108	208	308	408	508	608	708	808	908	1008
2800	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	8	108	208	308	408	508	608	708	808	908
3000	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	8	108	208	308	408	508	608	708	808
3200	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	8	108	208	308	408	508	608	708
3400	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	8	108	208	308	408	508	608
3600	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	8	108	208	308	408	508
3800	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	8	108	208	308	408
4000	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	8	108	208	308

Bilaga 3 Förmåner som berättigar till arbetspensionstillägg och förlänger efterkarenstiden vid beräkning enligt 2004 års bestämmelser

	Maximalt antal dagar/mån	Rätt till arbets- pensions- tillägg	Förlänger efter- karens- tiden
FÖRMÅNER VID ARBETSLÖSHET			
Inkomstrelaterad arbetslöshetsdagpenning: (lagen om utkomstskydd för arbetslösa 1290/2002) även minskad och jämkad dagpenning	22	X	X
Grunddagpenning (lagen om utkomstskydd för arbetslösa 1290/2002)		-	X
Arbetsmarknadsstöd (lagen om utkomstskydd för arbetslösa 1290/2002) max. 500 dg		-	X
Arbetslöshetsersättning (före 1.1.1985)		-	X
Arbetslöshetsunderstöd (före 1.1.1985)	22	X	X
10-månadersanställningstid (enligt lag som gällde före år 2000)*		-	X
REHABILITERINGSFÖRMÅNER			
Rehabiliteringpenning från FPA (lagen om Folkpensionsanstaltens rehabiliterings- förmåner och rehabiliteringspenningförmåner 566/2005)	25	X	X
Ersättning för inkomstbortfall enligt bestämmel- sena om rehabilitering inom trafikförsäkringen (bl.a. trafikförsäkringslagen 279/59)	30	X	X
Ersättning för inkomstbortfall enligt bestämmel- sena om rehabilitering inom olycksfallsförsäk- ringen (bl.a. lagen om olycksfallsförsäkring 608/48)	30	X	X
Rehabiliteringspenning och -understöd enligt arbetspensionslagarna	30	X	X
Sjukdagpenning eller motsvarande ersättning (Sjukförsäkringslagen 1224/2004)		-	X

* om pensionsfallet inträffar 1.1.2000 eller senare fastställs rätten till pension för återstående tid redan när den första 10-månadersanställningen börjar

	Maximalt antal dagar/mån	Rätt till arbets- pensions- tillägg	Förlänger efter- karens- tiden
UTBILDNINGSFÖRMÅNER			
Yrkesutbildningspenning (lagen om utbildningsfond (1306/2002), personligt stöd för yrkesutbildning på eget initiativ enligt grundskolelagen (476/83) eller gymnasielagen (477/834) beviljas inte längre efter 1.1.2003)	30	X	X
Avgångsbidragets vuxenutbildningstillägg för yrkesutbildning på eget initiativ (som ovan)	30	X	X
Avgångsbidragets vuxenutbildningstillägg för arbetskraftsutbildning (se ovan)		-	-
Inkomstrelaterat utbildningsstöd för arbetskraftsutbildningen (lagen om offentlig arbetskraftsservice 1295/2002)	22	X	X
Grundstöd för arbetskraftsutbildningen (lagen om offentlig arbetskraftsservice 1295/2002)		-	X
Inkomstrelaterad utbildningsdagpenning (lagen om utkomstskydd för arbetslösa, 10 kap. 1290/2002)	22	X	X
Utbildningsdagpenningens grunddagpenning (lagen om utkomstskydd för arbetslösa, 10 kap. 1290/2002)		-	X
Studieledighet (lagen om studieledighet 273/79)		-	X
Vuxenutbildningsstöd (lagen om vuxenutbildningsstöd 1276/2000)	22	X	X

Efterkarenstiden förlängs också om personen i fråga har haft barn under 3 år. Det förutsätter att personen under någon tid har fått moderskaps-, faderskaps- eller föräldrapenning eller hemvårdsstöd för barnet.

Bilaga 4 Förmåner för oavlönad tid vid beräkningen av pensionen

De nedan nämnda penningbeloppen på 523,61 euro, 1 047,22 euro och 12 566,70 euro är på 2004 års nivå.

Förmåner (divisorer för omvandling till dagsbelopp)	Förmånsgrundande inkomst för intjänad pension, %	Förmånsgrundande inkomst för återstående tid, %
Föräldradagpenningar, betalda till arbetstagaren (300)	117	117
Föräldradagpenningar, betalda till arbetsgivaren (300)	17	17
Föräldradagpenning till minimibelopp (25)	523,61 euro/mån	523,61 euro/mån
Föräldradagpenning till minimibelopp på grund av arbete	Dagpenning till minimibelopp	Dagpenning till minimibelopp
Alterneringsersättning (21,5)		
– Före år 2010	75	100
– fr.o.m. 1.1.2010	55	100
Arbetslöshetsdagpenning (21,5)	75	100
Arbetskraftspolitisk utbildning (21,5). Nya förmåner beviljas inte längre 2010	65	100
Utbildningsdagpenning (21,5) Ändras till arbetslöshetsdagpenning år 2010	65	100
Vuxenutbildningsstöd (21,5)	65	100
Vuxenutbildningsstöd för företagare (21,5)	65 (av 523,61 euro)	523,61 euro/mån
Rehabiliteringspenning enligt olika lagar:		
– FPA (300)	65	100
– Arbetspensionslagarna (30)		
– LITA (trafik och olycksfall)		
Sjukdagpenning och specialvårdspenning (300)	65	100
LITA-ersättningar för inkomstbortfall	65	100

Grunddagpenning och arbetsmarknadsstöd enligt lagen om utkomstskydd för arbetslösa m.fl. utbildningsförmåner för arbetslösa som utbetalas av FPA (21,5) Nya förmåner beviljas inte fr.o.m. 2010	-	1 047,22 euro/mån
Sjukdagpenning som beviljas efter grunddagpenning (till samma belopp) (25)	-	1 047,22 euro/mån
Vård av barn under 3 år som avses i den särskilda lagen* (25)	523,61 euro/mån	1 047,22 euro/mån (pensionsfallet 2010 eller senare, annars 0 euro)
Studier som avses i den särskilda lagen*	523,61 euro/mån	1 047,22 euro/mån (pensionsfallet 2010 eller senare)

*Lag om pensionsersättning som skall betalas av statens medel för tiden för vård av barn under tre år eller för tiden för studier, 644/2003.

Bilaga 5 Fastställd livslängdskoefficient och uppskattningar som används vid beräkningarna

Livslängdskoefficientens (LKK) förändringar åren 2009–2054

Året då LLK fastställs (62 år)	Året då personerna fyller 63 år	Födelseår	Livslängdskoefficient	Förväntad livstid vid 63 år
2009	2010	1947	1,00000	21,40
2010	2011	1948	0,99170	21,59
2011	2012	1949	0,984	21,77
2012	2013	1950	0,978	21,95
2013	2014	1951	0,971	22,13
2014	2015	1952	0,963	22,31
2015	2016	1953	0,956	22,48
2016	2017	1954	0,949	22,66
2017	2018	1955	0,943	22,84
2018	2019	1956	0,937	23,01
2019	2020	1957	0,930	23,18
2020	2021	1958	0,925	23,35
2021	2022	1959	0,919	23,52
2022	2023	1960	0,913	23,69
2023	2024	1961	0,907	23,86
2024	2025	1962	0,902	24,02
2025	2026	1963	0,897	24,18
2026	2027	1964	0,891	24,35
2027	2028	1965	0,886	24,51
2028	2029	1966	0,881	24,67
2029	2030	1967	0,876	24,82
2030	2031	1968	0,872	24,98
2031	2032	1969	0,867	25,13
2032	2033	1970	0,862	25,29
2033	2034	1971	0,858	25,44
2034	2035	1972	0,854	25,58
2035	2036	1973	0,849	25,73
2036	2037	1974	0,845	25,87
2037	2038	1975	0,841	26,02
2038	2039	1976	0,837	26,16
2039	2040	1977	0,833	26,30
2040	2041	1978	0,830	26,43
2041	2042	1979	0,826	26,57
2042	2043	1980	0,822	26,71
2043	2044	1981	0,819	26,84
2044	2045	1982	0,815	26,97
2045	2046	1983	0,812	27,10
2046	2047	1984	0,809	27,23
2047	2048	1985	0,805	27,35
2048	2049	1986	0,802	27,48
2049	2050	1987	0,799	27,60
2050	2051	1988	0,796	27,72
2051	2052	1989	0,793	27,84
2052	2053	1990	0,790	27,96
2053	2054	1991	0,787	28,08
2054	2055	1992	0,785	28,19

Bilaga 6 Beräkning av pensionsgrundande lön enligt APL

1 Pensionsgrundande lön före 1966

Den pensionsgrundande lönen bestäms på basis av den regelbundna arbetsinkomsten, naturaförmåner bestäms enligt tabellen för olycksfallsförsäkring.

Inkomsterna under det år då anställningen upphör och det föregående kalenderåret räknas i hop. Det sammanlagda inkomstbeloppet divideras med antalet dagar i arbete som ingår i denna tid och kvoten multipliceras med 25.

När den pensionsgrundande lönen fastställs görs ingen indexhöjning av inkomsterna under året före det då anställningen upphör. Den pensionsgrundande lönen uppräknas till index för det år då pensionen beviljas.

2 Pensionsgrundande lön år 1966

Den pensionsgrundande lönen bestäms på basis av arbetsinkomst som är underkastad förskottsinnehållning, naturaförmånerna enligt beskattningspraxis.

I övrigt beräknas den pensionsgrundande lönen på samma sätt som i fråga om anställningar som upphört före 1966.

3 Pensionsgrundande lön år 1967

Den pensionsgrundande lönen bestäms på basis av arbetsinkomst som är underkastad förskottsinnehållning (liksom naturaförmånerna).

Den pensionsgrundande lönen beräknas på basis av inkomsterna under de tre sista kalenderåren. Först beräknas den månatliga inkomsten under varje år så att årsinkomsten divideras med tiden i anställningsförhållande under året och kvoten multipliceras med 30. De erhållna månadsinkomsterna uppräknas till index för det år då anställningen upphör och de två bästa väljs ut. Den pensionsgrundande lönen är den genomsnittliga månadsinkomsten under de två åren.

Om anställningstiden under det år då anställningen börjar inte är minst sex månader, beaktas inkomsterna under detta år inte vid beräkningen av den pensionsgrundande lönen, om det återstår inkomster från minst två kalenderår.

4 Pensionsgrundande lön fr.o.m. 1.1.1968

Den pensionsgrundande lönen bestäms genom att bland de fyra sista kalenderåren då anställningsförhållandet fortgått välja de två kalenderår då arbetstagarens genomsnittliga, indexjusterade arbetsinkomster per månad är störst. Den pen-

sionsgrundande lönen är den genomsnittliga inkomsten per månad under dessa två år. Om anställningsförhållandet har fortgått under flera än två kalenderår, beaktas inte det kalenderår då anställningsförhållandet började, om anställningsförhållandet under det året inte har fortgått minst sex månader.

5 Pensionsgrundande lön fr.o.m. 1.1.1979

Den pensionsgrundande lönen beräknas utifrån arbetsinkomsterna under de fyra sista åren i ett anställningsförhållande så att de indexjusterade inkomsterna av de två inkomstmässigt mellersta åren beaktas. Om anställningen har fortgått under fyra kalenderår så att den under det år då anställningen börjat har varat minst sex månader, beräknas den pensionsgrundande lönen på basis av de två inkomstmässigt mellersta åren. Om anställningen däremot har fortgått så under fyra kalenderår att den under begynnelseåret har fortgått mindre än sex månader och begynnelseåret därför inte beaktas, utlämnas vid beräkningen av den pensionsgrundande lönen det år då den genomsnittliga arbetsinkomsten per kalenderår är minst.

När anställningen har fortgått under tre kalenderår och minst sex månader under begynnelseåret, beaktas inte det år då den genomsnittliga arbetsinkomsten per månad är minst. Om en anställning som fortgått under tre kalenderår har fortgått mindre än sex månader under begynnelseåret, bestäms den pensionsgrundande lönen utifrån inkomsterna under de två övriga åren.

Lagändringen 1.1.1979 trädde i kraft steg för steg. Ikraftträdandebestämmelsen förutsatte att den gamla bestämmelsen skulle tillämpas vid beräkningen av den pensionsgrundande lönen, om det bästa kalenderår som skulle beaktas var ett år före lagens ikraftträdande.

6 Pensionsgrundande lön fr.o.m. 1.1.1980

Den pensionsgrundande lönen beräknas i övrigt på samma sätt som ovan i punkt 5, men inkomsterna efter det år då personen fyllt 63 år beaktas inte när den pensionsgrundande lönen fastställs.

7 Pensionsgrundande lön fr.o.m. 1.1.1994

I anställningsförhållanden som upphört i och med ett pensionsfall beaktas pensionsfallsåret inte vid beräkningen av den pensionsgrundande lönen, om anställningen har fortgått under minst tre kalenderår, pensionsfallsåret medräknat. Vid

beräkningen av ålderspension följs tiden i anställningsförhållandet ända till pensionsåldern.

Om en anställning upphör före pensionsfallet eller om en anställning som upphör i och med pensionsfallet har fortgått under högst två kalenderår, beräknas den pensionsgrundande lönen på det sätt som beskrivs i punkt 5.

8 Pensionsgrundande lön fr.o.m. 1.1.1996

Den pensionsgrundande lönen beräknas i regel utifrån de indexjusterade inkomsterna under de högst 10 sista kalenderåren i en anställning före pensionsfallsåret eller det år då anställningen upphör. Högst en tredjedel av sådana år, då inkomsterna understiger hälften av medeltalet för alla år, kan utelämnas vid beräkningen av den pensionsgrundande lönen.

Vid beräkning av den pensionsgrundande lönen utelämnas slutåret för en sådan anställning, som fortgått under mer än tre kalenderår, eller pensionsfallsåret, om det inte är fråga om ett helt år. Anställningen har fortgått hela året, om den upphör den 30 eller 31 december. Även om det arbetsrättsliga anställningsförhållandet fortgår till årets slut, beaktas tiden i anställningsförhållandet endast fram till den dag då personen i fråga uppnår pensionsåldern. Det år då personen uppnår pensionsåldern är ett helt arbetsår, om personen är född den 30 eller 31 december.

I fråga om anställningar som fortgått under tre kalenderår eller mindre beaktas även ett ofullständigt slutår eller pensionsfallsår vid beräkningen.

Från och med år 1996 minskas den indexjusterade årsinkomsten med en andel som motsvarar arbetstagarens pensionsavgift.

Detta beräkningssätt gäller anställningar som börjar år 1996 eller senare. Under övergångsperioden gäller både de nya och de gamla beräkningsreglerna, om anställningen har fortgått över 1.1.1996.

De år som tas med i beräkningen av den pensionsgrundande lönen för tiden före 1.1.1996 (urvalsår) väljs enligt de beräkningsregler som gällde före år 1996. Det innebär att urvalsåren före 1.1.1996 kan vara högst fyra, åren 1992–1995. Till dessa gamla urvalsår läggs urvalsår efter år 1995 ett år i sänder. Högst 10 urvalsår får vara med i beräkningen.

Bland urvalsåren för tiden före 1996 tas i beräkningsåren med de två inkomstmässigt mellersta åren, på basis av vilka den pensionsgrundande lönen skulle ha beräknats enligt de tidigare reglerna. Om det från tiden före 1.1.1996 tas med

färre än fyra urvalsår, väljs de år som bland dessa tas som beräkningsår enligt de tidigare reglerna, de två bästa, om urvalsåren är tre, och varje år, om det endast finns två eller ett urvalsår. (Se närmare bilaga 5.)

9 Pensionsgrundande lön fr.o.m. 1.1.2005

När den pensionsgrundande lönen beräknas enligt 2004 års bestämmelser ska den semesterersättning som betalas då anställningen upphör tas med i beräkningen.

Enligt 2005 års bestämmelser bestäms pensionen på basis av inkomsterna efter justering med lönekoeficient samt av drag för arbetstagarens pensionsavgift under varje år samt de inkomster som ligger till grund för sociala förmåner som betalas under oavlönade perioder.

Bilaga 7 APL-pensionslön enligt 2004 års bestämmelser

Den pensionsgrundande lönen utifrån inkomsterna åren 2005 och 2006 beräknas enligt 2004 års bestämmelser för återstående tid i arbetslöshetspension, vid beräkning av skyddsandelen för en APL-anställning samt för arbetstagaren som omfattas av skyddsbestämmelsen. Semesterersättning som ska betalas ut när anställningen upphör beaktas inte när den pensionsgrundande lönen beräknas till slutet av år 2004. Efter år 2004 beaktas semesterersättningen från och med 1.1.2005 i de fall där den pensionsgrundande lönen beräknas enligt 2004 års bestämmelser.

Beräkning av den pensionsgrundande lönen

Beräkningen av den pensionsgrundande lönen ändrades i början av år 1996. Tidigare hade den pensionsgrundande lönen beräknats utifrån arbetsinkomsterna under de högst tio sista åren i anställningen (se bilaga 4). Från och med år 1996 beräknas den pensionsgrundande lönen i regel utifrån de indexjusterade genomsnittliga månadsinkomsterna under de högst 10 sista kalenderåren i en anställning före pensionsfallsåret eller det år då anställningen upphör. Beräkningen ändras dock successivt under en övergångsperiod, då både de beräkningsregler som gäller från och med år 1996 och de tidigare beräkningsreglerna från tiden före 1996 är i kraft vid pensionsberäkningen åren 1996–2004.

I långa anställningar, som fortgått under fler än tre kalenderår, beaktas pensionsfallsåret eller det år då anställningen upphör inte vid beräkningen av den pensionsgrundande lönen, om det är fråga om ett ofullständigt år. En anställning har fortgått hela året, om den har börjat den 1 januari eller tidigare och upphör eller pensionsfallet inträffar den 30 eller 31 december. I kortare anställningar, som fortgått under högst tre kalenderår beaktas däremot också ett ofullständigt slutår vid beräkningen.

När den pensionsgrundande lönen beräknas i anställningar som upphör i och med ålderspension anses anställningen har upphört den dagen då personen i fråga uppnådde pensionsåldern, även om anställningen och löneutbetalningen fortgår längre. Inkomsterna proportioneras till den dag då personen uppnår pensionsåldern. Endast i det fallet att personen uppnår pensionsåldern den 30 eller 31 december, beaktas inkomsterna under året i fråga helt vid beräkningen.

Även inkomster från tiden före 23 års ålder beaktas, om de år då inkomsterna förtjänats enligt beräkningsreglerna för den pensionsgrundande lönen ska ingå i beräkningen.

Högst en tredjedel av sådana år, då inkomsterna understiger hälften av medeltalet för alla år, utelämnas vid beräkningen av den pensionsgrundande lönen.

De högst 10 åren som väljs som grund för beräkningen av den pensionsgrundande lönen kallas urvalsår. Beräkningsår är sådana år, på basis av vilka den pensionsgrundande lönen till slut beräknas, när högst en tredjedel urvalsår under vilka inkomsterna är mindre än 50 procent av medeltalet under alla urvalsår har lämnats bort. År utelämnas med början från det år då inkomsten varit lägst i en ordning som framgår av följande tabell. A 45/95, A 49/96)

Tabell. Tillämpning av 1/3-regeln.

Antal urvalsår	År som kan utelämnas högst
1–2	0
3–5	1
6–8	2
9–10	3

Inkomsterna från urvalsåren justeras med index till nivån för det år då anställningen upphör. Från dessa indexjusterade årsinkomster dras sedan av ett belopp som motsvarar procentsatsen för arbetstagarens pensionsavgift under respektive år.

Den pensionsgrundande lönen på månadsnivå beräknas så att beräkningsårens inkomster efter indexjustering och avdrag för pensionsavgiften räknas ihop, summan divideras med det sammanlagda antalet dagar i anställningsförhållandet under dessa år (högst 360 per år) och kvoten divideras med 30.

Exempel. Pensionsgrundande lön i en anställning som börjat efter år 1995.

Anställningen fortgår under tiden 1.6.1996–15.2.2003. Inkomsterna har indexjusterats till nivån för det år då anställningen upphör och avdraget motsvarande arbetstagares pensionsavgift under respektive år har gjorts.

I urvalsåren tas med de högst 10 sista kalenderåren före det år då anställningen upphör, sju år i detta fall.

År	Inkomster euro/år	Dagar	Inkomster euro i månaden
1996	12 000	210	1 714,29
1997	13 500	360	1 125,00
1998	22 000	360	1 833,33
1999	25 500	360	2 125,00
2000	7 500	360	625,00
2001	5 000	360	416,67
2002	28 000	360	2 333,33
	113 500	2370	

För 50-procentsjämförelsen måste den genomsnittliga månadsinkomsten under urvalsåren räknas ut.

$$30 \times \frac{113\,500}{2370} = 1\,436,71 \text{ euro i månaden}$$

50 procent av den genomsnittliga månadsinkomsten:

$$0,5 \times 1\,436,71 = 718,36 \text{ euro i månaden.}$$

Åren 2000 och 2001 är inkomsterna lägre än 50 procent av den genomsnittliga månadsinkomsten. Av sju år kan högst två år då inkomsten understiger 50 procent av medeltalet utelämnas, varför båda dessa år utelämnas vid beräkningen av den pensionsgrundande lönen. Den pensionsgrundande lönen beräknas som ett genomsnitt av inkomsterna åren 1996–1999 och 2002.

År	Inkomster euro/år	Dagar	Inkomster euro i månaden
1996	12 000	210	1 714,29
1997	13 500	360	1 125,00
1998	22 000	360	1 833,33
1999	25 500	360	2 125,00
2002	28 000	360	2 333,33
	101 000	1650	

Den genomsnittliga månadsinkomsten under beräkningsåren (den pensionsgrundande lönen) är

$$30 \times \frac{101\,000}{1650} = 1\,836,36 \text{ euro i månaden}$$

...

Övergångsperiod

Ändringen av beräkningen av den pensionsgrundande lönen år 1996 träder i kraft steg för steg. Under övergångsperioden gäller både de beräkningsregler som trädde i kraft år 1996 och de tidigare beräkningsreglerna, om anställningen har fortgått över 1.1.1996 och pensionsfallet inträffar före år 2006.

De år som tas med i beräkningen av den pensionsgrundande lönen för tiden före 1.1.1996 (urvalsår) väljs enligt de beräkningsregler som gällde före år 1996. Urvalsåren före 1.1.1996 kan vara högst fyra, åren 1992–1995. Till dessa gamla urvalsår läggs urvalsår efter år 1995 ett år i sänder. Högst 10 urvalsår får vara med i beräkningen.

Om urvalsåren från tiden före 1996 är fyra, tas i beräkningsåren med de två mellersta åren, på basis av vilka den pensionsgrundande lönen skulle ha beräknats enligt de tidigare reglerna. När pensionsfallet inträffar eller anställningen upphör 1.1–29.12.1996, beräknas den pensionsgrundande lönen för de fyra sista åren (1992–1995) enligt de tidigare reglerna som den genomsnittliga månadsinkomsten under de två inkomstmässigt mellersta åren. År 1996 tas inte med i beräkningen, eftersom pensionsfallsåret eller det år då anställningen upphör inte tas med i beräkningen av den pensionsgrundande lönen i långa anställningar. När pensionsfallet inträffar eller en anställning som har fortgått under mer än tre kalenderår upphör 30.12.1996–29.12.1997 (eller om det görs ett automatiskt avbrytande), är åren 1992–1996 urvalsår. Beräkningsår är då de två mellersta åren under tiden 1992–1995 samt år 1996. På detta sätt tas alltid ett år till med i beräkningen tills antalet urvalsår är 10.

Om det från tiden före 1.1.1996 tas med färre än fyra år i urvalsåren, väljs de år som bland dessa tas med i beräkningsåren enligt de tidigare reglerna som om anställningen hade upphört i slutet av år 1995. de två bästa av tre, och varje år av två eller ett år. Om anställningen har fortgått mindre än en månad under år 1995 och fortgår över årsskiftet, tas inkomsterna av anställningen under år 1995 inte med vid beräkningen av den pensionsgrundande lönen.

Urvalsåren kan vara högst 10, vilket innebär att man vid det skede av övergångsperioden då det finns sju urvalsår efter år 1995 endast kan ta med tre år från tiden före 1.1.1996. I beräkningsåren tas då med de två år från denna tid då de indexjusterade inkomsterna är högst. När det finns åtta år efter år 1995, kan

det från tiden före 1.1.1996 tas med två urvalsår, som samtidigt är beräkningsår. När åren efter år 1995 är tio, tas det inte med år från tiden före 1.1.1996.

Exempel. Beräkning av pensionsgrundande lön under övergångsperioden.

Anställningen fortgår 1.1.1990–30.9.2001. I exemplet har inkomsterna indexjusterats till slutårets nivå och avdraget för arbetstagarens pensionsavgift har gjorts.

År	Inkomster euro/år	Dagar	Inkomster euro i månaden
1992	21 600	360	1 800
1993	22 200	360	1 850
1994	18 000	360	1 500
1995	19 200	360	1 600
1996	22 800	360	1 900
1997	24 000	360	2 000
1998	25 200	360	2 100
1999	25 800	360	2 150
2000	27 600	360	2 300

I beräkningen av den pensionsgrundande lönen tas de inkomstmässigt mellersta åren 1992 och 1995 med från tiden före 1996 och alla år, åren 1996–2000, tas med från och med år 1996.

År	Inkomster euro/år	Dagar	Inkomster euro i månaden
1992	21 600	360	1 800
1995	19 200	360	1 600
1996	22 800	360	1 900
1997	24 000	360	2 000
1998	25 200	360	2 100
1999	25 800	360	2 150
2000	27 600	360	2 300
	166 200	2520	

Den pensionsgrundande lönen är $30 \times \frac{166\,200}{2520} = 1\,978,57$ euro i månaden.

...

När 1/3-regeln tillämpas under övergångsperioden, behandlas urvalsåren från tiden före 1996 på ett litet annat sätt än urvalsåren från och med 1996. Först väljs de år på basis av vilkas inkomster medeltalet räknas med tanke på 50-

procentsgränsen. Före år 1996 tas endast beräkningsåren med, högst två, medan alla urvalsår från år 1996 och senare tas med i beräkningen av detta medeltal. De år som valts ut på detta sätt kallas beräkningsår för medeltalet. Utgående från antalet beräkningsår för medeltalet fastställs den tredjedel år som kan utelämnas. År med en inkomst på mindre än 50 procent kan dock utelämnas först från och med år 1996. År med lägre inkomst än 50 procent kan utelämnas för första gången, när pensionsfallet inträffar eller anställningen upphör 30.12.1996.

Exempel. Utelämnande av år med inkomst som är lägre än 50 procent.

Anställningen fortgår 1.6.1980–17.2.2000. I exemplet har inkomsterna indexjusterats till nivån för det år då anställningen upphör och avdraget för arbetstagarrens pensionsavgift har gjorts.

År	Inkomster euro/år	Dagar	Inkomster euro i månaden
1992	21 600	360	1 800
1993	22 200	360	1 850
1994	18 000	360	1 500
1995	19 200	360	1 600
1996	22 800	360	1 900
1997	6 000	360	500
1998	25 200	360	2 100
1999	25 800	360	2 150

Från tiden före 1.1.1996 tas de inkomstmässigt mellersta åren 1992 och 1995 med i beräkningsåren. Medeltalet av inkomsterna under beräkningsåren för medeltalet beräknas för 50-procentsjämförelsen. Det ofullständiga året 2000 tas inte med.

År	Inkomster euro/år	Dagar	Inkomster euro i månaden
1992	21 600	360	1 800
1995	19 200	360	1 600
1996	22 800	360	1 900
1997	6 000	360	500
1998	25 200	360	2 100
1999	25 800	360	2 150
	120 600	2160	

$$30 \times \frac{120\,600}{2160} = 1\,675,00 \text{ euro i månaden}$$

50-procentsgränsen: $0,5 \times 1\,675,00 = 837,50$ euro i månaden.

År 1997 utelämnas. Den pensionsgrundande lönen beräknas som ett medeltal av inkomsterna åren 1992 och 1995 samt 1996 och 1998–1999.

År	Inkomster euro/år	Dagar	Inkomster euro i månaden
1992	21 600	360	1 800
1995	19 200	360	1 600
1996	22 800	360	1 900
1998	25 200	360	2 100
1999	25 800	360	2 150
	114 600	1800	

Den pensionsgrundande lönen är $30 \times \frac{114\,600}{1800} = 1\,910$ euro i månaden.

...

Automatiskt avbrytande

Avsikten med automatiskt avbrytande är att förhindra att pensionen minskar för att inkomsterna eventuellt minskar med stigande ålder. Automatiskt avbrytande innebär att anställningsförhållandet avbryts automatiskt för pensionsberäkningen då villkoren för avbrytandet uppfylls, trots att anställningsförhållandet fortgår.

Ett automatiskt avbrytande görs tidigast i slutet av det år då arbetstagaren fyller 54 år och senast i slutet av det år då arbetstagaren fyller 62 år. Dessutom förutsätts att arbetstagarens anställning har fortgått minst 10 år utan avbrott. Om arbetstagarens anställning alltså har fortgått tio år t.ex. den dag då han eller hon fyller 58 år, görs avbrytandet i slutet av det år då arbetstagaren fyller 58 år. Ett automatiskt avbrytande har dock kunnat göras tidigast 31.12.1994.

Den stabiliserade inkomstnivån före deltidspension beräknades utan automatiskt avbrytande före år 2005 (A8/98).

Efter avbrytandet bildar anställningen två separata anställningsperioder med tanke på pensionsberäkningen. Pensionen för dessa anställningsperioder bestäms såsom för två separata APL-anställningar. Pensionen för en automatiskt avbruten anställning beräknas på två sätt: utgående från lönen av den sammanhängande anställningen och från lönerna av anställningsperioderna efter avbrytandet. Den pension som tillväxer av anställningen är den större av dessa två.

I samband med pensionsfallet jämförs arbetspensionerna före samordning. För jämförelsen beräknas pensionerna för den sammanhängande anställningen och tidigare fribrev samt anställningsperioderna efter avbrytandet och tidigare fribrev. Den större av de pensioner som beräknats på dessa sätt väljs.

Som pensionsgrundande lön för återstående tid efter den sammanhängande anställningen tas den pensionsgrundande lönen i denna anställning och som pensionsgrundande lön för återstående tid efter den avbrutna anställningen den pensionsgrundande lönen för den senare perioden. När den senare perioden inte har fortgått sex månader, tas den pensionsgrundande lönen i den första perioden som lön för återstående tid.

Om det har gjorts ett automatiskt avbrytande i slutet av år 1994 beräknas den pensionsgrundande lönen fram till avbrytandet enligt den beräkningsregel för pensionsgrundande lön som gällde före år 1996 och efter avbrytandet enligt regeln för övergångsperioden. Om det har gjorts ett automatiskt avbrytande i slutet av år 1995 beräknas den pensionsgrundande lönen likaså fram till avbrytandet enligt den beräkningsregel för pensionsgrundande lön som gällde före år 1996, men efter avbrytandet enligt de regler som trädde i kraft 1.1.1996.

Tekniskt avbrytande

Om arbetstagaren under ett fortgående anställningsförhållande övergår från heltidsarbete till deltidarbete eller tvärtom, kan anställningen indelas i separata anställningsperioder. Detta kallas tekniskt avbrytande. Ett tekniskt avbrytande kan göras tidigast 1.1.1985. (4/85.)

Förutsättningar för ett tekniskt avbrytande av en anställning är att

- anställningen har fortgått åtminstone tre år före den tidpunkt då avbrytande görs (även efter automatiskt avbrytande),
- arbetstagaren har en arbetstid som kan betraktas som regelbunden och som har förändrats,
- lönen i samband med förändringen av arbetstiden har sjunkit med minst en fjärdedel eller stigit med en tredjedel jämfört med tidigare,
- förändringen av arbetstiden inte är avsedd som tillfällig.

Det tekniska avbrytandet kan upphävas endast av ett pensionsfall, när pensionsfallet inträffar innan det har gått två år från det tekniska avbrytandet. Det har ingen betydelse om anställningen upphör.

Kravet på tio års anställningstid vid automatiskt avbrytande räknas framåt från det tekniska avbrytandet.

Undantag vid beräkningen av den pensionsgrundande lönen

Utgjenningslön

Om återstående tid ska anslutas till en APL-anställning som fortgått mindre än sex månader, beräknas den pensionsgrundande lönen för återstående tid som ett vägt medeltal av de pensionsgrundande lönerna i flera anställningar under granskningsperioden före pensionsfallet, som s.k. utgjenningslön. Granskningsperioden är efterkarenstiden och året före den, dvs. två år i regel.

Vid beräkning av utgjenningslönen beaktas högst 12 månader anställningstid under granskningsperioden i hela månader från pensionsfallet bakåt räknat i den ordning som anställningarna upphört. Vid beräkning av utgjenningslönen beaktas både anställningar som överstiger gränobeloppet för lönen i APL och anställningar som understiger det. I utgjenningslönen beaktas inte 10-anställningar. (A 14/89, A 20/98, LA 4/98.)

Barnavårdstid

Om det i de år på basis av vilka den pensionsgrundande lönen bestäms ingår oavlönad barnavårdstid, beräknas den pensionsgrundande lönen på basis av de sista sådana åren i vilka barnavårdstid inte ingår. Den pensionsgrundande lönen beräknas dock enligt den normala regeln, om den så räknad blir större (A 26/90, A 45/95, A 23/97).

Justering av den pensionsgrundande lönen enligt prövning

När pensionen beräknas enligt 2004 års bestämmelser kan det bli aktuellt med justering av den pensionsgrundande lönen enligt prövning. Den pensionsgrundande lönen kan alltså beräknas utifrån andra inkomster än inkomsterna under de sista åren, såsom huvudregeln lyder. Om arbetsinkomsterna till exempel på grund av sjukdom har minskat betydligt så att den pensionsgrundande lönen inte motsvarar arbetstagarens stabiliserade inkomstnivå, kan den pensionsgrundande lönen justeras enligt prövning i samband med pensionsfallet. Inkomstminskning-

en måste dock ha en väsentlig inverkan (20 procent) på pensionsskyddet, för att justering enligt prövning ska kunna tillämpas. Från år 1996 har gränsen för tillämpning av justering enligt prövning stigit steg för steg till nuvarande 20 procent. (A 7/89, A 30/93, LA 45/95.)

Justering av den pensionsgrundande lönen enligt prövning kan tillämpas på grund av alterneringsledighet, om anställningen upphör av skäl som är oberoende av arbetstagaren. Vid övergång i deltids- eller ålderspension tillämpas justering enligt prövning inte på den pensionsgrundande lönen på grund av alterneringsledighet. Justering enligt prövning kan komma i fråga när det gäller den pensionsgrundande lönen för en arbetstagare som fått deltidstillägg.

Bilaga 8 Gränserna för att omfattas av KAPL, KoPL och APL

År	APL-index/ lönecoeficient	Nedre KAPL- gränsbelopp* 33,64 euro	KoPL- inkomstgräns 90,82 euro	Övre KAPL- och KoPL-** gränsbelopp 134,55 euro	APL- inkomst- gräns
1962	100	33,64		134,55	
1963	106	35,66		142,62	
1964	116	39,02		156,08	
1965	130	43,73		174,92	
1966	142	47,77		191,06	30,27
1967	152	51,13		204,52	30,27
1968	165	55,50		222,01	30,27
1969	182	61,22		244,88	38,68
1970	197	66,27		265,06	42,00
1971	216	72,66		290,63	46,05
1972	247	83,08		332,34	52,66
1973	274	92,17		368,67	29,21
1974	315	105,96		423,83	33,58
1975	383	128,83		515,33	40,83
1976	462	155,41		621,62	49,25
1977	524	176,26		705,04	55,86
1978	573	192,74		770,97	61,08
1979	608	204,52		818,07	64,81
1980	665	223,69		894,76	70,89
1981	745	250,60		1 002,40	79,41
1982	836	281,21		1 124,84	89,12
1983	915	307,78		1 231,14	97,54
1984	1006	338,39		1 353,58	107,24
1985	1088	365,98		1 463,91	115,98
1986	1165	391,88	745,12	1 567,51	124,19
1987	1225	412,06	783,50	1 648,24	130,58
1988	1291	434,26	825,71	1 737,04	137,62
1989	1387	466,55	887,11	1 866,21	147,85
1990	1481	498,17	947,23	1 992,69	157,87
1991	1595	536,52	1 020,14	2 146,08	170,02
1992	1682	565,78	1 075,79	2 263,14	179,30
1993	1688	567,80	1 079,62	2 271,21	179,94
1994	1688	567,80	1 079,62	2 271,21	179,94
1995	1712	575,88	1 094,97	2 303,50	182,50
1996	1760	592,02	1 125,68	2 368,09	187,61
1997	1791	602,45	1 145,50	2 409,80	190,92
1998	1825	613,89		2 455,54	194,54
1999	1868	628,35		2 513,40	199,12
2000	1903	640,12		2 560,49	202,86
2001	1981	666,36		2 665,44	211,17
2002	2054	690,97		2 763,66	219,00
2003	2103	707,45		2 829,59	224,22
2004	2151	723,60		2 894,17	229,34
2005	1,028	743,86		2 947,99	235,76
2006	1,063	769,19		3 133,71	243,79

* KoPL-gräns fr.o.m. 1.1.1998, ** KoPL-gräns fr.o.m. 1.1.1996

Bilaga 9 Gränser för försäkring enligt FöPL, LFöPL och ArPL

År	Index Lönekoeficient	FöPL	LFöPL	ArPL** (41,89)
1966	142			
1967	152			
1968	165			
1969	182			
1970	197	42,00	84,09	
1971	216	46,05	92,20	
1972	247	52,66	105,44	
1973	274	58,42	116,96	
1974	315	67,16	134,46	
1975	383	81,65	163,49	
1976	462	98,50	197,22	
1977	524	111,72	223,68	
1978	573	122,16	244,60	
1979	608	129,62	259,54	
1980	665	141,78	283,87	
1981	745	158,83	318,02	
1982	836	178,23	356,87	
1983	915	195,07	390,59	
1984	1006	214,47	429,43	
1985	1088	231,96	464,44	
1986	1165	248,37	497,31	
1987	1225	261,17	522,92	
1988	1291	275,24	551,09	
1989	1387	295,70	590,07	
1990	1481	315,74	632,20	
1991	1595	340,05	680,86	
1992	1682	358,60	718,00	
1993	1688	359,88	720,56	
1994	1688	359,88	2 159,25	
1995	1712	364,99	2 189,95	
1996	1760	375,23	2 251,35	
1997	1791	381,83	2 291,00	
1998	1825	389,08	2 334,50	
1999	1868	398,25	2 389,50	
2000	1903	405,71	2 434,27	
2001	1981	5 068,09*	2 534,05	
2002	2054	5 255,93	2 627,96	
2003	2103	5 381,31	2 690,66	
2004	2151 / 1,000	5 504,14	2 752,07	
2005	1,028	5 658,26	2 829,13	
2006	1,063	5 850,92	2 925,46	
2007	1,100	6 054,55	3 027,28	46,08
2008	1,124	6 186,65	3 093,33	47,08
2009	1,192	6 560,93	3 280,47	49,93
2010	1,231	6 775,59	3 387,80	50,94

I mark till år 2002. Gränserna i euro har erhållits genom att omräkna mark till euro under åren i fråga. Från och med år 2002 tillämpades gränobeloppen i lagen i euro efter indexjustering från lagens nivå. Sedan år 2004 har gränobeloppen angetts i euro i lagen.

* Gränobeloppet ändrades till årsnivå.

** Gränsen i ArPL gäller månadsnivå.

Bilaga 10 Skillnader i pensionsberäkningen mellan StaPL och APL

Fastställande av StaPL-pension t.o.m. 31.12.2004

Pensionsgrundande tid

Tjänstgöring före 1.1.1967:

- åldern under anställningen minst 21 år
- tjänstgöringstiden betraktas inte som pensionsgrundande tid i något annat pensionssystem
- om hela tjänstgöringen har ägt rum före år 1967, behövs en anställning på minst fyra månader som har upphört efter 30.6.1962 som grund för pensionsrätten.

Tjänstgöring fr.o.m. 1.1.1967:

- minst en månads anställning utan avbrott efter 23 års ålder
- för samtidiga anställningar (minst 2 månader) tillväxer separata pensioner.
- för anställningar som är kortare än en månad eller understiger gränobeloppet tillväxer pension fr.o.m. 1.1.1998.

Procentsatser för pensionstillväxt och personlig pensionsålder

Statsanställda födda 1.1.1940–31.12.1959 indelas i nya och gamla anställda. Alla som är födda efter 1.1.1960 och har för första gången blivit statligt anställda före 31.12.2004 är nya anställda oberoende av anställningens kontinuitet. Indelningen i nya och gamla anställda har betydelse bl.a. för pensionsåldern och pensionstillväxten.

Gammal förmånstagare

En anställd betraktas som gammal förmånstagare, om följande krav uppfylls:

- den anställda har haft en oavbruten anställning 31.12.1992 och
- anställningen fortgår utan avbrott fram till pensionsfallet.

Pensionen tillväxer (gäller också personer födda efter 31.12.1959, om villkoren ovan uppfylls):

- t.o.m. 31.12.1994 med 2,2 procent om året (11/60 procent i månaden)
- fr.o.m. 1.1.1995 med 1,5 procent om året (1/8 procent i månaden)

- från och med månaden efter 55-årsdagen med 2 procent om året (1/6 procent i månaden).

En gammal förmånstagares personliga pensionsålder är 63–65 år.

Ny förmånstagare

- Anställda som för första gången har omfattats av statens pensionssystem efter 31.12.1992.
- Anställda, vilkas tjänstgöring efter 31.12.1998 avbryts för mer än en månad innan en ny S taPL-anställning börjar. (Efter 31.12.1998 medför redan en dags avbrott att den anställda blir en ny förmånstagare.)

Pensionen tillväxer:

- t.o.m. 31.12.1994 med två procent om året (1/6 procent i månaden)
- fr.o.m. 1.1.1995 med 1,5 procent om året (1/8 procent i månaden)
- från början av det år då den anställda fyller 60 år med 2,5 procent om året (5/24 procent i månaden).

En ny förmånstagares personliga pensionsålder är 65 år.

Hur den pensionsgrundande lönen räknas ut

- Den pensionsgrundande lönen beräknas separat för varje anställning från och med år 1987. För anställningar som var i kraft 1.1.1987 beräknades ett grundfribrev. Den pensionsgrundande lönen i fribrevet utgör grunden för anställningar som upphört före det.
- Anställningarna av personer som är födda 1940 eller senare har omräknats till fribrev 31.12.2004. Omräkningen till fribrev år 2004 omfattar åren 1995–2004 och den pensionsgrundande lönen beräknas enligt 10-årsregeln. Vid omräkningen till fribrev görs en lönejustering på basis av prövning förutsatt att lönen har sänkts så att den pensionsgrundande lönen i fribrevet påverkas minst 7,5 procent. Det förutsätts ingen exceptionell orsak till lönesänkningen.

Bilaga 11 Skillnader i pensionsberäkningen mellan KomPL och APL

Lagen om kommunala pensioner, KomPL, trädde i kraft 1.8.2003. I KomPL infördes bestämmelserna från både lagen om pension för kommunala tjänsteinnehavare och arbetstagare (=KTAPL) och Kommunernas pensionsförsäkringspensionsstadga. KomPL gäller dock inte dem som är födda före år 1940, utan på dem tillämpas KTAPL och KPS fortfarande.

Fastställande av KomPL-pension t.o.m. 31.12.2004

Pensionsgrundande tid

- Anställning hos varje enskild kommun, samkommun eller annat medlemsamfund utgör en egen anställningsperiod. Kraven på anställningstidens längd är annorlunda än i APL.
- För samtidiga KomPL-anställningar hos olika medlemsamfund tillväxer separata pensioner.
- Hur oavlönade perioder räknas som pensionsgrundande skiljer sig från APL.
- För anställningar som är kortare än en månad eller understiger gränobeloppet tillväxer pension fr.o.m. 1.1.1998. Pensionsrätt uppkommer dock inte, om den pension som tillvuxit t.o.m. 31.12.2004 är mindre än 1,93 euro i månaden.

Procentsatserna för pensionstillväxt

- Pensionstillväxt för grundpension (fribrev) 2,0 procent till slutet av år 1994, därefter 1,5 procent och 2,0 procent efter 55 års ålder.
- Tilläggspensionsskydd endast till 31.12.1994, pensionstillväxt 0,2 procent/år. Erhållande av tilläggspensionsandelen förutsätter anställning utan avbrott under tiden 31.12.1992–31.12.2004 och fr.o.m. år 2005 dessutom att den årliga minimiinkomstgränsen uppnås eller att anställningen annars fortgår utan avbrott till den personliga pensionsåldern.

Beräkning av den pensionsgrundande lönen

- Den pensionsgrundande lönen beräknas separat för varje anställning från och med år 1989. För anställningar som var i kraft 1.1.1989 beräknades ett

grundfribrev. Den pensionsgrundande lönen i fribrevet utgör grunden för anställningar som upphört före det.

- Anställningarna av personer som är födda 1940 eller senare har omräknats till fribrev 31.12.1994 och 31.12.2004. Vid omräkningen till fribrev år 1994 har den pensionsgrundande lönen beräknats utifrån inkomsterna åren 1990–1993 enligt principen om de två mellersta åren. Omräkningen till fribrev år 2004 omfattar åren 1995–2004 och den pensionsgrundande lönen beräknas enligt 10-årsregeln. Vid omräkningen till fribrev både år 1994 och år 2004 görs en lönejustering på basis av prövning förutsatt att lönen har sänkts så att den pensionsgrundande lönen i fribrevet påverkas minst 7,5 procent. Det förutsätts ingen exceptionell orsak till lönesänkningen.

Bilaga 12 Koefficienter för sänkt pensionsålder

Koefficienter för sänkt pensionsålder (k_w)

Koefficienter som uträknats enligt social- och hälsovårdsministeriets beslut och villkoren och grunderna för fribrev motsvarande minimiskydd enligt arbetspensionslagarna och som motsvarar sänkt pensionsålder uträknad med en månads noggrannhet från och med 1.1.2005.

Levnads- år	Månader											
	0 mån.	1 mån.	2 mån.	3 mån.	4 mån.	5 mån.	6 mån.	7 mån.	8 mån.	9 mån.	10 mån.	11 mån.
–50	1,891	1,885	1,880	1,874	1,868	1,863	1,857	1,851	1,846	1,840	1,834	1,829
51	1,823	1,818	1,812	1,807	1,801	1,796	1,790	1,785	1,779	1,774	1,768	1,763
52	1,757	1,752	1,746	1,741	1,736	1,730	1,725	1,720	1,714	1,709	1,704	1,698
53	1,693	1,688	1,683	1,677	1,672	1,667	1,662	1,656	1,651	1,646	1,641	1,635
54	1,630	1,625	1,620	1,615	1,609	1,604	1,599	1,594	1,589	1,584	1,578	1,573
55	1,568	1,563	1,558	1,553	1,548	1,543	1,538	1,533	1,528	1,523	1,518	1,513
56	1,508	1,503	1,498	1,493	1,488	1,483	1,479	1,474	1,469	1,464	1,459	1,454
57	1,449	1,444	1,439	1,435	1,430	1,425	1,420	1,415	1,410	1,406	1,401	1,396
58	1,391	1,386	1,381	1,377	1,372	1,367	1,362	1,357	1,352	1,348	1,343	1,338
59	1,333	1,328	1,324	1,319	1,314	1,309	1,305	1,300	1,295	1,290	1,286	1,281
60	1,276	1,267	1,258	1,249	1,240	1,231	1,222	1,213	1,204	1,195	1,186	1,177
61	1,168	1,161	1,153	1,146	1,138	1,131	1,123	1,116	1,108	1,101	1,093	1,086
62	1,078	1,072	1,065	1,059	1,052	1,046	1,039	1,033	1,026	1,020	1,013	1,007
63	1,000	1,000	1,000	1,000	1,000	1,000	1,000	1,000	1,000	1,000	1,000	1,000
64	1,000	1,000	1,000	1,000	1,000	1,000	1,000	1,000	1,000	1,000	1,000	1,000
65	1,000											

Bilaga 13A Koefficienter för betalning av ålders- och efterlevandepension som engångsbelopp

Ålder	0 mån.	1 mån.	2 mån.	3 mån.	4 mån.	5 mån.	6 mån.	7 mån.	8 mån.	9 mån.	10 mån.	11 mån.
-18	29,25	29,24	29,23	29,22	29,21	29,20	29,19	29,17	29,16	29,15	29,14	29,13
19	29,12	29,11	29,10	29,09	29,07	29,06	29,05	29,04	29,03	29,02	29,00	28,99
20	28,98	28,96	28,93	28,91	28,88	28,86	28,84	28,81	28,79	28,76	28,74	28,71
21	28,69	28,68	28,66	28,65	28,64	28,62	28,61	28,60	28,58	28,57	28,56	28,54
22	28,53	28,52	28,51	28,49	28,48	28,47	28,46	28,44	28,43	28,42	28,41	28,39
23	28,38	28,37	28,35	28,34	28,33	28,31	28,30	28,29	28,27	28,26	28,25	28,23
24	28,22	28,21	28,19	28,18	28,16	28,15	28,14	28,12	28,11	28,09	28,08	28,06
25	28,05	28,04	28,02	28,01	27,99	27,98	27,97	27,95	27,94	27,92	27,91	27,89
26	27,88	27,87	27,85	27,84	27,82	27,81	27,80	27,78	27,77	27,75	27,74	27,72
27	27,71	27,70	27,68	27,67	27,65	27,64	27,62	27,61	27,59	27,58	27,56	27,55
28	27,53	27,52	27,50	27,49	27,47	27,46	27,44	27,43	27,41	27,40	27,38	27,37
29	27,35	27,33	27,32	27,30	27,29	27,27	27,26	27,24	27,22	27,21	27,19	27,18
30	27,16	27,13	27,10	27,06	27,03	27,00	26,97	26,93	26,90	26,87	26,84	26,80
31	26,77	26,75	26,74	26,72	26,70	26,68	26,67	26,65	26,63	26,61	26,60	26,58
32	26,56	26,54	26,53	26,51	26,49	26,47	26,46	26,44	26,42	26,40	26,39	26,37
33	26,35	26,33	26,32	26,30	26,28	26,26	26,25	26,23	26,21	26,19	26,18	26,16
34	26,14	26,12	26,10	26,08	26,06	26,04	26,03	26,01	25,99	25,97	25,95	25,93
35	25,91	25,89	25,87	25,86	25,84	25,82	25,80	25,78	25,76	25,75	25,73	25,71
36	25,69	25,67	25,65	25,64	25,62	25,60	25,58	25,56	25,54	25,53	25,51	25,49
37	25,47	25,45	25,43	25,41	25,39	25,37	25,35	25,33	25,31	25,29	25,27	25,25
38	25,23	25,21	25,19	25,17	25,15	25,13	25,11	25,08	25,06	25,04	25,02	25,00
39	24,98	24,96	24,94	24,92	24,90	24,88	24,86	24,84	24,82	24,80	24,78	24,76
40	24,74	24,70	24,65	24,61	24,57	24,52	24,48	24,44	24,39	24,35	24,31	24,26
41	24,22	24,20	24,18	24,15	24,13	24,11	24,09	24,06	24,04	24,02	24,00	23,97
42	23,95	23,93	23,91	23,88	23,86	23,84	23,82	23,79	23,77	23,75	23,73	23,70
43	23,68	23,66	23,63	23,61	23,59	23,56	23,54	23,52	23,49	23,47	23,45	23,42
44	23,40	23,38	23,35	23,33	23,30	23,28	23,26	23,23	23,21	23,18	23,16	23,13
45	23,11	23,09	23,06	23,04	23,01	22,99	22,97	22,94	22,92	22,89	22,87	22,84
46	22,82	22,80	22,77	22,75	22,72	22,70	22,67	22,65	22,62	22,60	22,57	22,55
47	22,52	22,50	22,47	22,45	22,42	22,40	22,37	22,35	22,32	22,30	22,27	22,25
48	22,22	22,19	22,17	22,14	22,12	22,09	22,07	22,04	22,01	21,99	21,96	21,94
49	21,91	21,88	21,86	21,83	21,80	21,78	21,75	21,72	21,70	21,67	21,64	21,62
50	21,59	21,54	21,48	21,43	21,37	21,32	21,26	21,21	21,15	21,10	21,04	20,99
51	20,93	20,90	20,88	20,85	20,82	20,79	20,77	20,74	20,71	20,68	20,66	20,63
52	20,60	20,57	20,54	20,51	20,48	20,45	20,43	20,40	20,37	20,34	20,31	20,28
53	20,25	20,22	20,20	20,17	20,14	20,11	20,09	20,06	20,03	20,00	19,98	19,95
54	19,92	19,89	19,86	19,83	19,80	19,77	19,74	19,70	19,67	19,64	19,61	19,58
55	19,55	19,52	19,49	19,46	19,43	19,40	19,37	19,34	19,31	19,28	19,25	19,22
56	19,19	19,16	19,13	19,10	19,07	19,04	19,01	18,98	18,95	18,92	18,89	18,86
57	18,83	18,80	18,77	18,74	18,70	18,67	18,64	18,61	18,58	18,55	18,51	18,48
58	18,45	18,42	18,39	18,36	18,33	18,30	18,27	18,23	18,20	18,17	18,14	18,11
59	18,08	18,05	18,02	17,99	17,95	17,92	17,89	17,86	17,83	17,80	17,76	17,73
60	17,70	17,64	17,57	17,51	17,44	17,38	17,31	17,25	17,18	17,12	17,05	16,99
61	16,92	16,89	16,86	16,83	16,79	16,76	16,73	16,70	16,67	16,64	16,60	16,57
62	16,54	16,51	16,47	16,44	16,40	16,37	16,34	16,30	16,27	16,23	16,20	16,16
63	16,13	16,10	16,07	16,04	16,00	15,97	15,94	15,91	15,88	15,85	15,81	15,78
64	15,75	15,72	15,68	15,65	15,61	15,58	15,55	15,51	15,48	15,44	15,41	15,37
65	15,34	15,31	15,28	15,24	15,21	15,18	15,15	15,11	15,08	15,05	15,02	14,98
66	14,95	14,92	14,88	14,85	14,81	14,78	14,75	14,71	14,68	14,64	14,61	14,57
67	14,54	14,51	14,48	14,44	14,41	14,38	14,35	14,31	14,28	14,25	14,22	14,18
68	14,15	14,12	14,09	14,05	14,02	13,99	13,96	13,92	13,89	13,86	13,83	13,79
69	13,76	13,72	13,69	13,65	13,62	13,58	13,55	13,51	13,47	13,44	13,40	13,37
70	13,33	13,26	13,20	13,13	13,06	12,99	12,93	12,86	12,79	12,72	12,66	12,59
71	12,52	12,49	12,45	12,42	12,39	12,35	12,32	12,29	12,25	12,22	12,19	12,15
72	12,12	12,09	12,05	12,02	11,99	11,95	11,92	11,89	11,85	11,82	11,79	11,75
73	11,72	11,69	11,66	11,62	11,59	11,56	11,53	11,49	11,46	11,43	11,40	11,36
74	11,33	11,30	11,26	11,23	11,20	11,16	11,13	11,10	11,06	11,03	11,00	10,96
75	10,93	10,90	10,87	10,84	10,81	10,78	10,75	10,71	10,68	10,65	10,62	10,59
76	10,56	10,53	10,49	10,46	10,42	10,39	10,36	10,32	10,29	10,25	10,22	10,18
77	10,15	10,12	10,09	10,07	10,04	10,01	9,98	9,95	9,92	9,90	9,87	9,84
78	9,81	9,78	9,75	9,72	9,69	9,66	9,63	9,60	9,57	9,54	9,51	9,48
79	9,45	9,42	9,39	9,36	9,32	9,29	9,26	9,23	9,20	9,17	9,13	9,10
80	9,07	9,04	9,01	8,98	8,95	8,92	8,89	8,86	8,83	8,80	8,77	8,74

Bilagor

81	8,71	8,68	8,65	8,62	8,59	8,56	8,54	8,51	8,48	8,45	8,42	8,39
82	8,36	8,33	8,31	8,28	8,25	8,23	8,20	8,17	8,15	8,12	8,09	8,07
83	8,04	8,01	7,98	7,95	7,92	7,89	7,87	7,84	7,81	7,78	7,75	7,72
84	7,69	7,67	7,64	7,62	7,59	7,57	7,54	7,52	7,49	7,47	7,44	7,42
85–	7,39	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-

Bilaga 13B Koefficienter för utbetalning av invalidpension och framtida ålderspension som engångsbelopp

Ålder	0 mån.	1 mån.	2 mån.	3 mån.	4 mån.	5 mån.	6 mån.	7 mån.	8 mån.	9 mån.	10 mån.	11 mån.
18	20,29	20,30	20,31	20,34	20,35	20,36	20,37	20,38	20,39	20,42	20,43	20,44
19	20,45	20,46	20,47	20,49	20,50	20,51	20,53	20,54	20,55	20,57	20,58	20,59
20	20,60	20,60	20,60	20,60	20,60	20,60	20,61	20,61	20,61	20,61	20,61	20,61
21	20,61	20,62	20,64	20,65	20,66	20,67	20,69	20,69	20,70	20,71	20,73	20,74
22	20,75	20,76	20,78	20,79	20,79	20,80	20,82	20,83	20,84	20,85	20,86	20,87
23	20,88	20,89	20,90	20,91	20,92	20,93	20,94	20,95	20,96	20,97	20,98	20,99
24	21,00	21,01	21,02	21,03	21,03	21,04	21,06	21,06	21,07	21,07	21,09	21,09
25	21,10	21,11	21,12	21,13	21,13	21,15	21,15	21,16	21,17	21,18	21,18	21,20
26	21,20	21,21	21,22	21,23	21,24	21,25	21,26	21,27	21,27	21,29	21,29	21,31
27	21,31	21,31	21,33	21,33	21,34	21,34	21,36	21,36	21,36	21,37	21,38	21,39
28	21,39	21,40	21,41	21,42	21,42	21,43	21,44	21,45	21,45	21,46	21,47	21,48
29	21,48	21,49	21,49	21,50	21,50	21,51	21,51	21,52	21,52	21,53	21,53	21,54
30	21,54	21,53	21,52	21,52	21,51	21,50	21,49	21,48	21,47	21,47	21,46	21,45
31	21,44	21,45	21,45	21,46	21,45	21,46	21,47	21,47	21,48	21,48	21,48	21,48
32	21,49	21,50	21,50	21,50	21,51	21,51	21,52	21,52	21,52	21,53	21,54	21,53
33	21,54	21,55	21,55	21,55	21,55	21,56	21,57	21,56	21,57	21,57	21,58	21,57
34	21,58	21,58	21,58	21,58	21,59	21,58	21,59	21,59	21,58	21,59	21,59	21,59
35	21,59	21,59	21,60	21,60	21,59	21,60	21,60	21,60	21,61	21,61	21,60	21,61
36	21,61	21,61	21,61	21,62	21,62	21,62	21,62	21,61	21,61	21,62	21,62	21,62
37	21,62	21,62	21,62	21,62	21,62	21,62	21,63	21,62	21,62	21,62	21,62	21,62
38	21,62	21,62	21,62	21,62	21,62	21,62	21,62	21,61	21,61	21,61	21,61	21,61
39	21,61	21,61	21,61	21,60	21,60	21,60	21,61	21,60	21,60	21,60	21,60	21,59
40	21,59	21,57	21,54	21,53	21,50	21,48	21,46	21,43	21,41	21,39	21,37	21,34
41	21,32	21,32	21,31	21,31	21,30	21,30	21,30	21,30	21,29	21,29	21,28	21,28
42	21,27	21,26	21,27	21,26	21,25	21,24	21,25	21,24	21,23	21,22	21,23	21,22
43	21,21	21,20	21,20	21,19	21,18	21,17	21,18	21,17	21,16	21,15	21,15	21,14
44	21,13	21,12	21,12	21,11	21,11	21,10	21,10	21,08	21,07	21,07	21,06	21,06
45	21,05	21,04	21,04	21,02	21,02	21,01	21,01	20,99	20,98	20,98	20,97	20,96
46	20,95	20,95	20,93	20,93	20,91	20,91	20,90	20,89	20,88	20,87	20,86	20,85
47	20,84	20,83	20,82	20,81	20,80	20,79	20,78	20,77	20,76	20,75	20,74	20,73
48	20,72	20,71	20,69	20,69	20,68	20,66	20,65	20,64	20,62	20,62	20,61	20,59
49	20,58	20,57	20,56	20,55	20,53	20,52	20,51	20,49	20,48	20,47	20,45	20,44
50	20,43	20,39	20,35	20,31	20,27	20,22	20,19	20,15	20,10	20,06	20,03	19,98
51	19,94	19,92	19,91	19,89	19,88	19,86	19,85	19,83	19,81	19,80	19,78	19,77
52	19,75	19,73	19,71	19,70	19,68	19,66	19,65	19,63	19,61	19,60	19,58	19,56
53	19,54	19,52	19,51	19,49	19,47	19,46	19,44	19,41	19,40	19,38	19,36	19,35
54	19,33	19,31	19,29	19,27	19,25	19,23	19,21	19,19	19,17	19,15	19,13	19,11
55	19,09	19,06	19,05	19,02	19,00	18,98	18,96	18,93	18,91	18,89	18,86	18,85
56	18,82	18,80	18,77	18,75	18,73	18,70	18,69	18,67	18,64	18,62	18,60	18,57
57	18,55	18,53	18,51	18,48	18,45	18,43	18,41	18,38	18,36	18,34	18,31	18,28
58	18,26	18,23	18,21	18,18	18,16	18,13	18,11	18,08	18,05	18,03	18,00	17,98
59	17,95	17,92	17,90	17,87	17,84	17,81	17,79	17,76	17,73	17,70	17,68	17,65
60	17,62	17,56	17,50	17,44	17,38	17,32	17,26	17,19	17,13	17,08	17,02	16,95
61	16,89	16,86	16,83	16,80	16,77	16,73	16,71	16,68	16,64	16,61	16,59	16,55
62	16,52	16,49	16,46	16,43	16,39	16,36	16,33	16,29	16,26	16,23	16,19	16,16

Bilaga 13C Koefficienter för utbetalning av invalidpension som engångsbelopp

Ålder	0 mån.	1 mån.	2 mån.	3 mån.	4 mån.	5 mån.	6 mån.	7 mån.	8 mån.	9 mån.	10 mån.	11 mån.
18	15.75	15.76	15.76	15.76	15.76	15.76	15.76	15.77	15.77	15.77	15.77	15.77
19	15.77	15.78	15.78	15.78	15.78	15.78	15.78	15.78	15.78	15.78	15.78	15.78
20	15.78	15.78	15.78	15.78	15.78	15.78	15.78	15.78	15.78	15.78	15.78	15.78
21	15.78	15.78	15.78	15.78	15.78	15.78	15.78	15.78	15.77	15.77	15.77	15.77
22	15.77	15.77	15.77	15.76	15.76	15.76	15.76	15.76	15.75	15.75	15.75	15.75
23	15.75	15.74	15.74	15.74	15.73	15.73	15.73	15.73	15.72	15.72	15.72	15.71
24	15.71	15.71	15.70	15.70	15.69	15.69	15.69	15.68	15.68	15.67	15.67	15.67
25	15.66	15.66	15.65	15.65	15.64	15.64	15.63	15.63	15.62	15.62	15.61	15.61
26	15.60	15.60	15.59	15.58	15.58	15.57	15.57	15.56	15.55	15.55	15.54	15.54
27	15.53	15.52	15.52	15.51	15.50	15.49	15.49	15.48	15.47	15.47	15.46	15.45
28	15.44	15.44	15.43	15.42	15.41	15.40	15.40	15.39	15.38	15.37	15.36	15.35
29	15.35	15.34	15.33	15.32	15.31	15.30	15.29	15.28	15.27	15.26	15.25	15.24
30	15.23	15.22	15.21	15.20	15.19	15.18	15.17	15.16	15.15	15.14	15.13	15.12
31	15.11	15.10	15.09	15.07	15.06	15.05	15.04	15.03	15.02	15.00	14.99	14.98
32	14.97	14.96	14.94	14.93	14.92	14.90	14.89	14.88	14.87	14.85	14.84	14.83
33	14.82	14.80	14.79	14.77	14.76	14.74	14.73	14.72	14.70	14.69	14.67	14.66
34	14.65	14.63	14.62	14.60	14.58	14.57	14.55	14.54	14.52	14.51	14.49	14.48
35	14.46	14.45	14.43	14.41	14.39	14.38	14.36	14.34	14.33	14.31	14.29	14.28
36	14.26	14.24	14.23	14.21	14.19	14.17	14.15	14.14	14.12	14.10	14.08	14.06
37	14.04	14.03	14.01	13.99	13.97	13.95	13.93	13.91	13.89	13.87	13.85	13.83
38	13.81	13.79	13.77	13.75	13.73	13.71	13.69	13.66	13.64	13.62	13.60	13.58
39	13.56	13.54	13.52	13.49	13.47	13.45	13.43	13.40	13.38	13.36	13.34	13.31
40	13.29	13.27	13.24	13.22	13.20	13.17	13.15	13.12	13.10	13.08	13.05	13.03
41	13.00	12.98	12.95	12.93	12.90	12.88	12.85	12.82	12.80	12.77	12.75	12.72
42	12.70	12.67	12.64	12.61	12.59	12.56	12.53	12.51	12.48	12.45	12.42	12.40
43	12.37	12.34	12.31	12.28	12.25	12.22	12.19	12.17	12.14	12.11	12.08	12.05
44	12.02	11.99	11.96	11.93	11.90	11.87	11.84	11.80	11.77	11.74	11.71	11.68
45	11.65	11.62	11.59	11.55	11.52	11.49	11.45	11.42	11.39	11.36	11.32	11.29
46	11.26	11.22	11.19	11.15	11.12	11.08	11.05	11.02	10.98	10.95	10.91	10.88
47	10.84	10.81	10.77	10.73	10.70	10.66	10.62	10.58	10.55	10.51	10.47	10.44
48	10.40	10.36	10.32	10.28	10.25	10.21	10.17	10.13	10.09	10.05	10.01	9.97
49	9.94	9.89	9.85	9.81	9.77	9.73	9.69	9.65	9.61	9.57	9.52	9.48
50	9.44	9.40	9.36	9.31	9.27	9.23	9.18	9.14	9.10	9.05	9.01	8.97
51	8.92	8.88	8.83	8.79	8.74	8.69	8.65	8.60	8.56	8.51	8.46	8.42
52	8.37	8.33	8.28	8.23	8.18	8.13	8.08	8.04	7.99	7.94	7.89	7.84
53	7.79	7.74	7.69	7.64	7.59	7.54	7.49	7.44	7.39	7.34	7.29	7.23
54	7.18	7.13	7.08	7.02	6.97	6.92	6.86	6.81	6.75	6.70	6.65	6.59
55	6.54	6.48	6.43	6.37	6.31	6.26	6.20	6.14	6.09	6.03	5.97	5.92
56	5.86	5.80	5.74	5.68	5.62	5.56	5.50	5.45	5.39	5.33	5.27	5.21
57	5.15	5.09	5.02	4.96	4.90	4.83	4.77	4.71	4.65	4.58	4.52	4.46
58	4.40	4.33	4.26	4.20	4.13	4.07	4.00	3.93	3.87	3.80	3.74	3.67
59	3.61	3.54	3.47	3.40	3.33	3.26	3.19	3.12	3.05	2.98	2.91	2.84
60	2.77	2.70	2.63	2.55	2.48	2.41	2.33	2.26	2.19	2.12	2.04	1.97
61	1.90	1.82	1.74	1.67	1.59	1.51	1.43	1.36	1.28	1.20	1.13	1.05
62	0.97	0.89	0.81	0.73	0.65	0.57	0.49	0.41	0.32	0.24	0.16	0.08

Bilaga 13D Koefficienter för utbetalning av barnpension som engångsbelopp

Barnets ålder, när pensionens slutålder är			0 mån.	1 mån.	2 mån.	3 mån.	4 mån.	5 mån.	6 mån.	7 mån.	8 mån.	9 mån.	10 mån.	11 mån.
18 år	21 år	24 år												
-	-	0	17,19	17,15	17,11	17,07	17,02	16,98	16,94	16,90	16,82	16,82	16,77	16,73
-	-	1	16,69	16,65	16,60	16,56	16,52	16,47	16,43	16,39	16,34	16,30	16,26	16,21
-	-	2	16,17	16,13	16,08	16,04	16,00	15,95	15,91	15,87	15,82	15,78	15,74	15,69
-	0	3	15,65	15,60	15,56	15,51	15,47	15,42	15,38	15,33	15,28	15,24	15,19	15,15
-	1	4	15,1	15,05	15,01	14,96	14,91	14,87	14,82	14,77	14,73	14,68	14,63	14,59
-	2	5	14,54	14,49	14,44	14,40	14,35	14,30	14,25	14,20	14,15	14,11	14,06	14,01
0	3	6	13,96	13,91	13,86	13,81	13,76	13,71	13,66	13,61	13,56	13,51	13,46	13,41
1	4	7	13,36	13,31	13,26	13,21	13,16	13,11	13,06	13,00	12,95	12,90	12,85	12,8
2	5	8	12,75	12,70	12,65	12,59	12,54	12,49	12,44	12,38	12,33	12,28	12,23	12,17
3	6	9	12,12	12,07	12,01	11,96	11,90	11,58	11,79	11,74	11,68	11,63	11,57	11,52
4	7	10	11,46	11,40	11,35	11,29	11,24	11,18	11,13	11,07	11,01	10,96	10,90	10,85
5	8	11	10,79	10,73	10,68	10,62	10,56	10,50	10,45	10,39	10,33	10,27	10,22	10,16
6	9	12	10,10	10,04	9,98	9,92	9,86	9,80	9,75	9,69	9,63	9,57	9,51	9,45
7	10	13	9,39	9,33	9,27	9,21	9,15	9,09	9,03	8,96	8,90	8,84	8,78	8,72
8	11	14	8,66	8,60	8,53	8,47	8,41	8,34	8,28	8,22	8,15	8,09	8,03	7,96
9	12	15	7,90	7,84	7,77	7,71	7,64	7,58	7,51	7,45	7,38	7,32	7,25	7,19
10	13	16	7,12	7,05	6,99	6,92	6,85	6,79	6,72	6,65	6,59	6,52	6,45	6,39
11	14	17	6,32	6,25	6,18	6,12	6,05	5,98	5,91	5,84	5,77	5,71	5,64	5,57
12	15	18	5,50	5,43	5,36	5,29	5,22	5,15	5,08	5,00	4,93	4,86	4,79	4,72
13	16	19	4,64	4,58	4,50	4,43	4,36	4,28	4,21	4,14	4,06	3,99	3,92	3,84
14	17	20	3,77	3,7	3,62	3,55	3,47	3,40	3,32	3,25	3,17	3,10	3,02	2,95
15	18	21	2,87	2,79	2,72	2,64	2,56	2,48	2,41	2,33	2,25	2,17	2,10	2,02
16	19	22	1,94	1,86	1,78	1,7	1,62	1,54	1,47	1,39	1,31	1,23	1,15	1,07
17	20	23	0,99	0,91	0,83	0,74	0,66	0,58	0,5	0,41	0,33	0,25	0,17	0,08

Bilaga 14 Inkomstgränser vid pension

Pensionsform	Inkomstgräns
Ålderspension	Ingen begränsning
Förtida ålderspension	Ingen begränsning
Full invalidpension	Minst 600 euro eller högst 40 procent av medelmå-nadsinkomsten eller den pensionsgrundande ar-betsinkomsten (eller pensionsgrundande lönen eller arbetsinkomsten enligt 2004 års bestämmelser)
Delinvalidpension	Minst 600 euro eller högst 60 procent av medelmå-nadsinkomsten (eller pensionsgrundande lönen eller arbetsinkomsten enligt 2004 års bestämmelser)
Arbetslöshetspension	Högst 644,56 euro i månaden (enligt 2010 års nivå).
Deltidspension	Minst 35 procent och högst 70 procent av den stabi-liserade inkomsten; företagares FöPL-inkomst ska vara 50 procent av den genomsnittliga arbetsin-komsten, dock minst minimigränsen i lagen.

Bilaga 15 Överenskommelser om social trygghet som är i kraft 1.1.2010

I ärenden som gäller social trygghet inom EU- och EES-ländernas område tillämpas främst EU-förordningarna om social trygghet 1408/71 och 574/72.

	I kraft
1. FÖRBUNDSREPUBLIKEN TYSKLAND	1.8.1998
2. STORBRITANNIEN OCH NORDIRLAND	1.2.1984
– Ändring av överenskommelsen	31.12.1992
3. SCHWEIZ	1.10.1986
ÖVERENSKOMMELSEN MELLAN EU OCH SCHWEIZ	1.6.2002
4. ÖSTERRIKE	1.7.1987
– Tilläggsöverenskommelse	1.1.1994
5. SPANIEN	1.8.1987
6. KANADA	1.2.1988
– Protokoll om ändring av överenskommelsen	1.1.1997
7. QUEBEC (avtalsreglering om social trygghet)	1.4.1988
– Ändring av avtalsregleringen	1.9.1998
8. LUXEMBURG	1.2.2002
9. GREKLAND	1.5.1991
10. FÖRENTA STATERNA	1.11.1992
11. NORDISKA KONVENTIONEN OM SOCIAL TRYGGHET	1.9.2004
12. ESTLAND	1.11.2006
13. ISRAEL	1.9.1999
14. LETTLAND (tillämpas inte efter EU-anslutningen)	1.6.2000
15. LITAUEN	(01.08.2001)
16. CHILE (RP 257/1998)	1.1.2008
17. AUSTRALIEN	1.7.2009

Tilläggsuppgifter

Anvisningar som publicerats på webbtjänsten Arbetspensionslagarna fr.o.m. 1.1.2005

Försäkring av stipendietagare och idrottare
Livslängdskoefficient
Omräkning av pensionslönen efter prövning
Intjäning av pension
Pensionstillväxten för oavlönade perioder
Utbetalning av pensionen till en annan än pensionstagaren själv.
Pensionsgrundande arbetsförtjänst
Överföring av EG-tjänstemäns pensionsrätter
Engångsbetalning
Rehabilitering
Tilläggs pensionsskydd
Deltidspension
Familjepension
Omräkningskoefficienter för i tjänst pension enligt grundskyddet fr.o.m.
1.1.2005
ArPL-försäkring
Skötsel av arbetspensionsärenden för en annans räkning
Arbetspensionernas indexskydd
Invalidpension
Arbetsstagares pensionsavgift
Arbetslöshetspension
Utlandsarbete och pension
Försäkring i internationella situationer
Ålderspension
Omvandling till fribrev år 31.12.2004
VILMA-förfarande och anstalt som avgör pensionsansökan
Samordning och avdrag för primära förmåner från pensionen
FöPL-försäkring

Övriga publikationer

LFöPL-guide (LPA)

Työeläke (FINVA 2006)

Arbetspensionslagarna 2007 (PSC)

Työeläkkeen laskentaopas 1994 (PSC)

Työeläkkeen laskentaopas 1996 (PSC)

Handbok för beräkning av arbetspensioner 1998 (PSC)

Handbok för beräkning av arbetspensioner 2000 (PSC)

Handbok för beräkning av arbetspensioner 2002 (PSC)

Handbok för beräkning av arbetspensioner 2005 (PSC, endast i elektronisk form)

Handbok för beräkning av arbetspensioner 2006 (PSC, endast i elektronisk form)

Handbok för beräkning av arbetspensioner 2007 (PSC, endast i elektronisk form)

Handbok för beräkning av arbetspensioner 2009 (PSC, endast i elektronisk form)

Utsänd utomlands 2007 (ETK)

Företagarens arbetsinkomst 2010 (ETK)

Pensionsskyddscentralen är ett lagstadgat centralorgan för Finlands arbetspensionssystem. Den ger ut Handboken för beräkning av arbetspensioner, som innehåller de viktigaste beräkningsreglerna för arbetspensionen inom den privata och den offentliga sektorn. Pensionsskyddscen-
tralen ger också ut andra handböcker och publikationer.

Eläketurvakeskus on Suomen työeläkejärjestelmän laki-
säätäinen keskuselin. Se julkaisee Työeläkkeen laskenta-
opasta, johon on koottu keskeiset työeläkkeen laskenta-
säännöt yksityiseltä ja julkiselta puolelta. Eläketurvakes-
kus julkaisee myös muita käsikirjoja ja julkaisuja.

The Finnish Centre for Pensions is the statutory central
body of the Finnish earnings-related pension scheme. The
Centre publishes a guidebook for the calculation of the
earnings-related pension, Työeläkkeen laskentaopas, which
contains the main rules for the calculation of the
earnings-related pension in the private and the public sector.
It also publishes other guidebooks and publications.

ISSN-L 1795-9578

Pensionsskyddscentralen
ELÄKETURVAKESKUS

Pensionsskyddscentralen

00065 Pensionsskyddscentralen
Tfn 010 7511
Fax (09) 148 1172

Eläketurvakeskus

00065 Eläketurvakeskus
Puh. 010 7511
Faksi (09) 148 1172

Finnish Centre for Pensions

FI-00065 Eläketurvakeskus, Finland
Tel. +358 10 7511
Fax +358 9 148 1172

www.etk.fi